

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACHANIE

na lata 2024-2030

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030 została opracowana przez firmę Lubelska Akademia Rozwoju Piotr Majchrzak.

Eksperti uczestniczący w opracowywaniu strategii:
PIOTR MAJCHRZAK, RAFAŁ DUDEK, MICHAŁ RZĄDKOWSKI

Ikony użyte w raporcie pochodzą ze strony: www.flaticon.com

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
I. Wstęp	6
Przesłanki opracowania nowej strategii rozwoju	6
Metodologia opracowania strategii	7
Zgodność strategii z innymi dokumentami strategicznymi	10
II. Raport o stanie gminy. Analiza i diagnoza strategiczna	15
1. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność	15
1.1. Położenie administracyjne i geograficzne	15
1.2. Ukształtowanie terenu i zasoby naturalne	17
1.3. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność komunikacyjna	19
1.4. Plany inwestycyjne w odniesieniu do sieci transportowej określone na szczeblu centralnym 21	
1.5. Zasięg sieci, dostępność i jakość Internetu	21
1.6. Podsumowanie [1] Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność	22
2. Ludność i procesy demograficzne	23
2.1. Liczba ludności, migracje i przyrost naturalny	23
2.2. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku	26
2.3. Prognoza demograficzna	29
2.4. Podsumowanie [2] Ludność i procesy demograficzne	30
3. Gospodarka i rynek pracy	31
3.1. Rolnictwo	31
3.2. Przedsiębiorczość	32
3.3. Rynek pracy i bezrobocie	36
3.4. Atrakcyjność inwestycyjna gminy	40
3.5. Podsumowanie [3] Gospodarka i rynek pracy	42
4. Środowisko naturalne i infrastruktura	43
4.1. Walory środowiska naturalnego, przyrodnicze i krajobrazowe	43
4.2. Infrastruktura wodno-ściekowa	45
4.3. Infrastruktura zagospodarowywania odpadów	48
4.4. Infrastruktura energetyczno-oświetleniowa i gazowa	49
4.5. Stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii	49
4.6. Podsumowanie [4] Środowisko naturalne i infrastruktura	50
5. Kultura i dziedzictwo kulturowe	51

5.1.	Walory kulturowe.....	51
5.2.	Infrastruktura kultury	72
5.3.	Podsumowanie [5] Kultura i dziedzictwo kulturowe.....	77
6.	Sport, rekreacja i turystyka	78
6.1.	Infrastruktura sportowa	78
6.2.	Atrakcyjność turystyczna i ruch turystyczny	79
6.3.	Podsumowanie [6] Sport, rekreacja i turystyka	81
7.	Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	82
7.1.	Studium i plany miejscowe.....	82
7.2.	Sieć osadnicza oraz zagospodarowanie przestrzenne.....	84
7.3.	Obszary o szczególnych problemach lub barierach rozwojowych- rewitalizacja.....	88
7.4.	Podsumowanie [7] Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne.....	90
8.	Bezpieczeństwo publiczne.....	91
8.1.	Przestępczość i bezpieczeństwo w ruchu drogowym.....	91
8.2.	Ochrona przeciwpożarowa.....	94
8.3.	Podsumowanie [8] Bezpieczeństwo publiczne.....	102
9.	Polityka społeczna	103
9.1.	Pomoc społeczna	103
9.2.	Ochrona zdrowia	107
9.3.	Gospodarka mieszkaniowa.....	108
9.4.	Podsumowanie [9] Polityka społeczna	110
10.	Edukacja i wychowanie.....	111
10.1.	Infrastruktura oświatowo-edukacyjna	111
10.2.	Współczynnik skolaryzacji	113
10.3.	Wydatki na oświatę	113
10.4.	Podsumowanie [10] Edukacja i wychowanie	114
11.	Kapitał społeczny	115
11.1.	Aktywność obywatelska, liczba i działalność organizacji pozarządowych	115
11.2.	Frekwencja w wyborach	116
11.3.	Podsumowanie [11] Kapitał społeczny.....	120
12.	Finanse samorządowe	121
12.1.	Budżet gminy i zdolność inwestycyjna	121
12.2.	Projekty finansowane ze środków unijnych.....	124
12.3.	Podsumowanie [12] Finanse samorządowe.....	125
III.	Cele i kierunki strategii oraz oczekiwane efekty jej realizacji	126
1.	Analiza SWOT	126

2.	Najważniejsze problemy.....	130
3.	Logika części programowej strategii	131
4.	Wizja rozwoju	131
5.	Misja rozwoju	132
6.	Priorytetowe obszary rozwoju	132
7.	Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	133
8.	Cele operacyjne	135
9.	Kierunki działań	136
9.1.	Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej, wzmocnienie powiązań funkcjonalnych oraz współpracy transgranicznej i międzyregionalnej.....	136
9.2.	Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy.....	138
9.3.	Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 3. Ochrona walorów środowiska	140
9.4.	Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy.....	142
9.5.	Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 5. Wzmocnienie kapitału społecznego i zarządzanie gminą	143
10.	Wymiar przestrzenny polityki rozwoju.....	145
10.1.	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	145
10.2.	Uwarunkowania modelu- pozycja gminy w krajowej i regionalnej polityce przestrzennej	146
10.3.	Analiza kluczowych uwarunkowań rozwojowych	153
10.4.	Model funkcjonalno-przestrzenny wraz ze schematycznym przedstawieniem inwestycji.	161
10.5.	Ustalenia i rekomendacje wynikające z przyjętego modelu	165
11.	System realizacji strategii	170
11.1.	Odpowiedzialność za realizację strategii.....	170
11.2.	Możliwe mechanizmy wdrażania strategii - porozumienie terytorialne.....	172
11.3.	Instrumenty realizacji	173
11.4.	Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	174
11.5.	System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii	177
12.	Ramy finansowe i źródła finansowania	179
12.1.	Szacowanie kosztów	179
12.2.	Potencjalne źródła finansowania działań określonych w Strategii	184
IV.	Spis wykresów, tabel, rysunków.....	186
V.	Załączniki	190

Załącznik nr 1. Partycypacja społeczna- podsumowanie rezultatów konsultacji społecznych	190
Załącznik nr 2. Konsultacje projektu Strategii	193
Załącznik nr 3. Ewaluacja ex-ante.....	194

I. Wstęp

„Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030” powstała na mocy Uchwały Nr XXX/196/2021 Rady Gminy Rachanie z dnia 15 listopada 2021r. „w sprawie przystąpienia do opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2021-2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji (DZ. URZ. WOJ. LUB. 2021.5027)”.

Strategia składa się z trzech zasadniczych części:

- ✓ diagnostycznej,
- ✓ strategicznej,
- ✓ wdrożeniowej.

Przesłanki opracowania nowej strategii rozwoju

Główną przesłanką opracowania nowej strategii była konieczność stworzenia nowego, profesjonalnego i długofalowego dokumentu odpowiadającego oczekiwaniom i wyzwaniom współczesności oraz konieczność włączenia w proces jego tworzenia wszystkich opiniotwórczych środowisk z terenu gminy Rachanie. Istotnym powodem opracowania nowego dokumentu była również konieczność dostosowania jego zapisów do nowego paradygmatu polityki regionalnej w Polsce, mającego na celu zdynamizowanie rozwoju oraz redukcję przestrzennych różnic rozwojowych. Bardzo ważną kwestią stanowiło również zapewnienie spójności pomiędzy strategią rozwoju gminy i aktualnie obowiązującymi dokumentami strategicznymi na poziomie wspólnotowym, krajowym i regionalnym, w tym w szczególności z celami „Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku”. Zasadniczym argumentem, przemawiającym za opracowaniem nowej strategii rozwoju gminy Rachanie była również konieczność dostosowania jej celów i działań do polityki spójności Unii Europejskiej oraz wynikających z tej polityki celów tematycznych, wdrażanych za pomocą krajowych i regionalnych programów operacyjnych finansowanych w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027.

W przypadku kierunkowania polityki rozwoju, przesłankę opracowania nowego dokumentu stanowi potrzeba zabezpieczenia ciągłości kierunku rozwoju gminy w określonym czasie lub przeciwdziałania konkretnym barierom, które uznane zostaną za uniemożliwiające trwałe i zrównoważony rozwój gminy w kolejnych latach. Wśród podstawowych przesłanek opracowania strategii należy wymienić również te, które dotyczą procesu jej aktualizacji. Wiążą się one albo ze zmianami uwarunkowań rozwoju (demograficznych, społecznych, gospodarczych, technologicznych, prawnych, instytucjonalnych, politycznych, przestrzennych czy środowiskowych) na terenie gminy oraz w jej otoczeniu, albo z potrzebą dostosowania realizowanych przez gminę usług publicznych do tych nowych uwarunkowań.

W odniesieniu do roli strategii jako instrumentu pozyskiwania środków, głównymi przesłankami jej opracowania jest dostępność środków zewnętrznych (wejście w życie nowej perspektywy unijnej na lata 2021-2027) oraz niewystarczająca suma środków własnych gminy na realizację wszystkich zaplanowanych przedsięwzięć.

W przedmiotowej strategii ujęto nowe treści, wynikające m.in. z nowych uwarunkowań i wyzwań rozwojowych gminy, ewaluacji dotychczasowych efektów wdrażania strategii, aktualnych celów i priorytetów rozwoju polityki regionalnej na poziomie unijnym i krajowym, a także możliwości wsparcia rozwoju samorządów lokalnych ze środków nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027. W porównaniu z poprzednią wersją strategii z roku 2015, dokument zawiera bardziej doprecyzowaną wizję i misję rozwoju gminy, a także lepiej uporządkowaną strukturę celów

operacyjnych i kierunków działań. Ponadto całkowicie zmodyfikowano system monitorowania i oceny realizacji strategii. Należy podkreślić, iż, modyfikując układ celów i kierunków działań strategii przyjęto założenie, że mogą one wychodzić poza ustawowy zakres kompetencji gminy oraz że będą realizowane w bliskiej współpracy z innymi szczeblami samorządu terytorialnego lub partnerami społeczno-gospodarczymi. Dotyczy to w szczególności takich obszarów jak: promocja i wspieranie przedsiębiorczości; rozwój lokalnego rynku pracy, czy pomoc społeczna. Holistyczne podejście do wdrażania strategii na poziomie lokalnym zgodne jest z postulowaną obecnie zasadą wieloszczeblowego zarządzania gminą, a także wychodzi naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców, dla których mniej ważne są kompetencje poszczególnych podmiotów, zaś bardziej liczy się skuteczność i sposób rozwiązywania danego problemu.

Metodologia opracowania strategii

W procesie opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030” wykorzystano poradnik praktyczny „Strategia Rozwoju Gminy”, który powstał na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

II. Podczas opracowywania strategii wykorzystano model ekspercko-partycypacyjny, pozwalający na szeroki udział władz i społeczności lokalnej w pracach nad dokumentem przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów wewnętrznych. Zapomocą narzędzi technicznych i formularzy, które umożliwiają porównanie dokumentu z dokumentami dotychczasowymi w opracowaniu strategii (szczegóły w rozdziale: Spis wykresów, tabel, rysunków).

Tabela 1. Charakterystyka dokumentów strategicznych na poziomie krajowym i regionalnym.	10
Tabela 2. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030 z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu.	12
Tabela 3. Szczegółowa zgodność Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030.	13
Tabela 4. Sołectwa gminy Rachanie.	16
Tabela 5. Drogi publiczne na terenie gminy- wojewódzkie (DW), powiatowe (DP), gminne (DG).	19
Tabela 6. Liczba mieszkańców w gminach powiatu tomaszowskiego w 2022 roku.	23
Tabela 7. Liczba mieszkańców w gminie wg. miejscowości (stan na dzień 31.12.2023r.)....	24
Tabela 8. Ruch naturalny w gminie w latach 2013-2022.	25
Tabela 9. Mieszkańcy gminy Rachanie wg. ekonomicznych grup wieku w ujęciu liczbowym w latach 2013-2022.	27
Tabela 10. Prognoza ludności gminy Rachanie w latach 2017-2030 oraz porównanie z danymi rzeczywistymi.	29
Tabela 11. Prognoza liczby ludności wg. ekonomicznych grup wieku w latach 2017-2030...	30
Tabela 12. Struktura gruntów w gminie – stan na koniec 2023 r.	31
Tabela 13. Liczba osób bezrobotnych na terenie gminy Rachanie w latach 2013-2022.	38
Tabela 14. Bezrobotni zarejestrowani w 2023 roku.	38
Tabela 15. Wykaz obszarów chronionych na podstawie Centralnego Rejestru Form Przyrody.	45
Tabela 16. Ujęcia wody na terenie gminy Rachanie.	46
Tabela 17. Szamba i zagrodowe oczyszczalnie ścieków na terenie Gminy (wg. stanu na koniec 2021 r.)	47
Tabela 18. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku w latach 2017-2022.	48
Tabela 19. Wykaz punktów oświetlenia ulicznego w rozbiciu na miejscowości.	49

Tabela 20. Wykaz obiektów zabytkowych w rejestrze zabytków Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie.....	51
Tabela 21. Legenda do tabeli 21.	52
Tabela 22. Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków.	52
Tabela 23. Stanowiska archeologiczne ujęte w gminnej ewidencji zabytków gminy	64
Tabela 24. Infrastruktura sportowa.	78
Tabela 25. Charakterystyka sieci osadniczej.....	84
Tabela 26. Dane zbiorcze w miejscowościach objętych rewitalizacją.....	88
Tabela 27. Statystyka Posterunek Policji w Tyszowcach w latach 2018-2023.	91
Tabela 28. Statystyka Posterunku Policji w Tyszowcach w latach 2018-2023.	93
Tabela 29. Stan głównego wyposażenia jednostek OSP w gminie– stan na koniec 2023 r....	94
Tabela 30. Formy pomocy społecznej realizowanej w gminie Rachanie w latach 2017– 2023.	104
Tabela 31. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w latach 2017-2023.	106
Tabela 32. Zasoby mieszkaniowe w gminie Rachanie w latach 2013-2022.....	108
Tabela 33. Infrastruktura oświatowo-edukacyjna	111
Tabela 34. Syntetyczny opis placówek oświatowo-edukacyjnych.	111
Tabela 35. Budżet gminy Rachanie w latach 2019-2023 (w zł).	122
Tabela 36. Projekty zrealizowane przez Urząd Gminy Rachanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej.....	124
Tabela 37. Analiza SWOT.	127
Tabela 38. Najważniejsze problemy w gminie.	130
Tabela 39. Priorytetowe obszary rozwoju.....	133
Tabela 40. Cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030.....	135
Tabela 41. OSI Roztocze- charakterystyka.	150
Tabela 42. Inwestycje punktowe.	163
Tabela 43. Ustalenia i rekomendacje wynikające z przyjętego modelu.....	166
Tabela 44. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.	175
Tabela 45. Mierniki i wskaźniki monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030.....	177
Tabela 46. Szacowanie kosztów.....	179
Tabela 47. Źródła finansowania Strategii Rozwoju Gminy Rachanie.	184
Tabela 48. Obszary tematyczne w ankiecie.	190
Tabela 49. Zbiory do podsumowania ankiety.	191
Tabela 50. Podsumowanie ankiety do przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030.....	191

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Rachanie w latach 2013-2022.	24
Wykres 2. Liczba ludności w gminie Rachanie w latach 2013-2022 wg. płci.....	25
Wykres 3. Zameldowania, wymeldowania oraz saldo migracji w gminie Rachanie w latach 2012-2021.....	26
Wykres 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie w latach 2013-2022.	27
Wykres 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie w latach 2013-2022.....	28
Wykres 6. Struktura ludności ze względu na wiek i płeć w gminie w 2022 roku.	28
Wykres 7. Struktura branżowa podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy w 2023 roku.	33
Wykres 8. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności w Gminie Rachanie w latach 2013–2022.	33
Wykres 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności w 2022 roku – porównanie średniej dla województwa, powiatu i gminy.	34
Wykres 10. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1 tys. ludności w Gminie w latach 2013–2022.	34
Wykres 11. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1 tys. ludności w 2022 roku – porównanie średniej dla województwa, powiatu i gminy.	35
Wykres 12. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Rachanie w latach 2013–2022.	35
Wykres 13. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2022 roku – porównanie średniej dla województwa, powiatu i gminy.....	36
Wykres 14. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie w latach 2013–2022	39
Wykres 15. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2023 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i gminy.	39
Wykres 16. Liczba interwencji- pożary OSP z terenu Gminy Rachanie w latach 2017-2023.	100
Wykres 17. Liczba interwencji- miejscowe zagrożenia OSP z terenu Gminy Rachanie w latach 2017-2023.....	100
Wykres 18. Kalkulacja wydatków na OSP w gminie w 2023 roku [zł].....	101
Wykres 19. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w 2023 roku.	105
Wykres 20. Liczba porad lekarskich udzielonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w gminie Rachanie w latach 2013-2022.	107
Wykres 21. Liczba budynków mieszkalnych w gminie Rachanie w latach 2013-2022.	108
Wykres 22. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w gminie w latach 2013-2022.	109
Wykres 23. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2013-2022....	112
Wykres 24. Współczynnik solaryzacji brutto w gminie Rachanie w latach 2013-2022.....	113

Wykres 25. Porównanie wysokości subwencji oświatowej i wydatków na oświatę w tys. PLN w latach 2013-2022.	114
Wykres 26. Struktura wydatków i dochodów budżetu gminy Rachanie w latach 2019-2023 [w tys. złotych].	123
Schemat 1. Logika części programowej strategii.	131
Schemat 2. Wizja Gminy Rachanie.	131
Schemat 3. Misja Gminy Rachanie.	132
Schemat 4. Architektura celów i kierunków działań.	133
Schemat 5. Cele strategiczne gminy Rachanie.	134
Schemat 6. Główne kierunki rozwoju gminy Rachanie.	162
Schemat 7. Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii.	171
Mapa 1. Położenie geograficzne Gminy Rachanie.	15
Mapa 2. Stopa bezrobocia w grudniu 2023 r. w powiatach województwa lubelskiego.	37
Mapa 3. Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin woj. lubelskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji.	41
Mapa 4. Syntetyczny wskaźnik podaży turystycznej w 2015 r.	79
Mapa 5. Syntetyczny wskaźnik atrakcyjności przyrodniczej w 2015 r.	80
Mapa 6. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	83
Mapa 7. Obszary zdegradowane i rewitalizacji określone Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Rachanie na lata 2017-2023.	89
Mapa 8. Frekwencja w pierwszej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r.	116
Mapa 9. Frekwencja w drugiej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r.	117
Mapa 10. Frekwencja w wyborach 2019 r. do Sejmu i Senatu.	117
Mapa 11. Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2019 r.	118
Mapa 10. Frekwencja w wyborach 2023 r. do Sejmu.	119
Mapa 10. Frekwencja w wyborach 2023 r. do Senatu.	119
Mapa 12. OSI Roztocze	149
Mapa 13. Elementy struktury osadniczej wraz z lokalnym układem komunikacyjnym.	155
Mapa 14. Demografia – zmiany liczby ludności w latach 2017-2021.	156
Mapa 15. Ochrona przyrody.	157
Mapa 16. Infrastruktura wodociągowa.	158
Mapa 17. Infrastruktura techniczna.	159

Mapa 18. Układ funkcjonalno-przestrzenny gminy Rachanie	160
Mapa 19. Model funkcjonalno-przestrzenny gminy Rachanie	164

III. Załączniki

Załącznik nr 1. Partycypacja społeczna- podsumowanie rezultatów konsultacji społecznych).

W ramach przyjętej metodologii prac gmina Rachanie powołała również zespół zadaniowy ds. opracowania strategii składający się m.in. z pracowników Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych gminy, radnych gminy oraz przedstawicieli organizacji społecznych i gospodarczych. Głównymi konsultantami strategii byli natomiast eksperci zewnętrzni, do zadań których należało m.in. zaprezentowanie metodologii opracowania strategii, nadzór nad koncepcyjną i merytoryczną stroną strategii, prowadzenie wszystkich spotkań i konsultacji społecznych oraz zredagowanie ostatecznej wersji dokumentu. W trakcie prac nad strategią wykorzystano szereg autorskich metod analizy danych oraz stosowaną w wielu państwach Unii Europejskiej Metodę Aktywnego Planowania Strategii (MAPS). Istotą metody MAPS jest założenie, że informacja i wiedza potrzebna do opracowania strategii istnieje, ale jest nieusystematyzowana i rozproszona w różnych instytucjach, organizacjach oraz umysłach lokalnych ekspertów.

Szczegółowy harmonogram prac nad Strategią wynika z Uchwały Nr XXX/196/2021 Rady Gminy Rachanie z dnia 15 listopada 2021r. „w sprawie przystąpienia do opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2021-2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji (DZ. URZ. WOJ. LUB. 2021.5027)”. Gmina Rachanie przystąpiła do opracowania niniejszego dokumentu na podstawie art. 10e ust. 1 i art. 10f ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 poz. 713, z późn. zm.) oraz art. 3 pkt 3 i art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295, z późn. zm.).

Projekt Strategii podlegał konsultacjom z mieszkańcami gminy, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, sąsiednimi gminami i ich związkami, a także z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Lublinie wg następujących zasad:

1. przeprowadzenie konsultacji projektu Strategii zarządza Wójt Gminy Rachanie, określając termin nie krótszy niż 35 dni od dnia publikacji ogłoszenia konsultacji na stronach internetowych Gminy i Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Gminy Rachanie. Ogłoszenie o konsultacjach zamieszczone zostanie również na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Rachanie;
2. wraz z ogłoszeniem informacji o konsultacjach na stronach internetowych zamieszcza się projekt Strategii w formie elektronicznej;
3. wszystkie podmioty i osoby, o których mowa wyżej mogą zapoznać się z projektem Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030:
  - a. na stronach internetowych Gminy i Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Gminy Rachanie,
  - b. w Urzędzie Gminy Rachanie, gdzie projekt ten będzie wyłożony do publicznego wglądu w czasie trwania konsultacji,
  - c. w formie pisemnej lub za pomocą komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym;
4. konsultacje:
  - a. z sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, a także z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie odbywają się w trybie zgłaszania opinii i wniosków;

b. z mieszkańcami odbywają się z uwzględnieniem Uchwały nr XII/36/2015 Rady Gminy Rachanie z dnia 16 października 2015 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Gminy Rachanie, tj. w szczególności w trybie:

- bezpośrednich spotkań z mieszkańcami,
- badań ankietowych,
- zgłaszania opinii i wniosków;

5. konsultacje będą ważne bez względu na liczbę uczestniczących w nich podmiotów i osób;

6. przygotowanie sprawozdania z przebiegu i wyników konsultacji zawierającego w szczególności: opis przebiegu konsultacji, zestawienie uwag i opinii zgłoszonych w trakcie konsultacji, ustosunkowanie się do zgłoszonych uwag wraz z uzasadnieniem, opinię Wójta, oraz jego publikacja na stronach internetowych Gminy i Biuletynu Informacji Publicznej oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Rachanie, w terminie nie dłuższym niż 30 dni od zakończenia konsultacji.

W trakcie procesu opracowywania strategii starano się przestrzegać następujących zasad:

- ✓ zasady **spójności** zaktualizowanej strategii gminy z dokumentami planistycznymi i operacyjnymi na poziomie krajowym, regionalnym i powiatowym,
- ✓ zasady **partnerstwa** w procesie planowania poprzez współpracę władz gminnych z samorządami wyższego szczebla oraz podmiotami, reprezentującymi różne środowiska oraz instytucje,
- ✓ zasady **wieloletniego planowania** rozwoju gminy w oparciu o ocenę efektów dotychczas realizowanej strategii z uwzględnieniem zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej na poziomie gminy, powiatu zamojskiego, województwa lubelskiego oraz kraju,
- ✓ zasady **elastyczności** zgodnie z którą pierwotne założenia strategii były korygowane i dostosowywane do potrzeb i postulatów, zgłaszanych przez partnerów społecznych i gospodarczych, zaangażowanych w proces prac nad strategią.

Bazę do opracowania niniejszego dokumentu stanowiła poprzednia wersja Strategii Rozwoju Gminy z 2015 roku. Dokument ten i stopień jego realizacji stanowił punkt wyjścia do dalszych prac analitycznych. Ponadto przedmiotowa strategia bazuje na innych dokumentach planistycznych, które z mocy prawa zostały opracowane przez gminę Rachanie. Ważnym źródłem informacji były również dane statystyczne, uzyskane głównie z opracowań posiadanych przez gminę oraz z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Zgodność strategii z innymi dokumentami strategicznymi

Cele i priorytety Strategii Rozwoju Gminy Rachanie wpisują się w szeroki kontekst dokumentów strategicznych, wdrażanych zarówno na poziomie zarówno krajowym, jak i regionalnym, w tym:

- ✓ Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju,
- ✓ Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,
- ✓ Strategii innowacyjności i efektywności gospodarki (Nowa Polityka Przemysłowa),
- ✓ Strategii rozwoju kapitału ludzkiego,
- ✓ Strategii rozwoju kapitału społecznego,
- ✓ Strategii Sprawne Państwo,
- ✓ Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa,
- ✓ Strategii rozwoju transportu,
- ✓ Polityki energetycznej Polski,
- ✓ Polityki ekologicznej państwa,
- ✓ Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej,
- ✓ Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030r.

Syntetyczny opis kluczowych z punktu widzenia rozwoju regionalnego i opracowania niniejszej Strategii dokumentów strategicznych szczebla krajowego i regionalnego zawiera Tabela 1.

Tabela 1. Charakterystyka dokumentów strategicznych na poziomie krajowym i regionalnym.

Dokument	Charakterystyka dokumentu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	<p>Strategia została przyjęta Uchwałą Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (M.P. 2017 poz. 260). Głównym celem Strategii jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.</p> <p>W dokumencie określono następujące cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. 2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. 3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	<p>Jest to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. i został przyjęty przez Radę Ministrów Uchwałą nr 102 z dnia 17 września 2019 r. (M.P. 2019 poz. 1060). Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).</p> <p>Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju</p>

Dokument	Charakterystyka dokumentu
	<p>kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.</p> <p>Powyższy cel realizowany jest poprzez trzy cele szczegółowe polityki regionalnej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych. 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.
Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030	<p>Podstawą opracowania Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku jest Uchwała Nr IV/96/2019 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 11 marca 2019 r. w sprawie aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 roku). Określiła ona zasady, tryb i harmonogram prac aktualizacyjnych.</p> <p>Dokument wyznacza kluczowe długoterminowe cele i kierunki rozwoju województwa lubelskiego i jest głównym dokumentem umożliwiającym racjonalne organizowanie działań i prowadzenie skoordynowanej polityki rozwoju w horyzoncie czasowym objętym Strategią. Jest jednocześnie tzw. „dokumentem matką”, stanowiąc obligatoryjne odniesienie i wskazanie dla dokumentów regionalnych o charakterze sektorowym i operacyjnym, takich jak Regionalna Strategia Innowacji, Strategia Współpracy Transgranicznej, Strategia Polityki Społecznej, Regionalny Program Operacyjny.</p> <p>W dokumencie określono następujące cele strategiczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych. 2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych. 3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu. 4. Wzmacnianie kapitału społecznego.

Źródło: Opracowanie własne.

W poniższej tabeli zestawiono cele kluczowych dokumentów strategicznych szczebla krajowego i regionalnego z przyjętymi założeniami „Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030”.

Tabela 2. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030 z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu.

	Cele strategiczne	Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych	Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy	Ochrona walorów środowiska	Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy	Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.				+	
	Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.					+
	Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu.					+
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.	+	+	+	+	+
	Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.				+	
	Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.					+
Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030	Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych.				+	
	Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych.	+				
	Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu.			+	+	
	Wzmacnianie kapitału społecznego.					+

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 3. Szczegółowa zgodność Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030.

Cele

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO DO ROKU 2030	STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACHANIE NA LATA 2024-2030
1. Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych 1.1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych 1.2. Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne. 1.3. Rozwój współpracy w sektorze rolno-spożywczym 1.4. Umacnianie marki lubelskich produktów żywnościowych	4.1. Wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych 4.2. Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego
2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych 2.1. Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej 2.2. Rozwój Gminnych obszarów funkcjonalnych (LOM, ośrodków subregionalnych i lokalnych) 2.3. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich 2.4. Ochrona walorów środowiska	1.4. Rewitalizacja i wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy 1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej i wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami 3.1. Ochrona i kształtowanie zasobów wodnych. 3.2. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i infrastruktury publicznej 3.3. Rozwój niskoemisyjnych i zeroemisyjnych mocy wytwórczych, energetyki rozproszonej
3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu Województwa Lubelskiego do roku 2030 3.1. Wspieranie potencjału badawczo-rozwojowego jednostek naukowych oraz transferu wiedzy i technologii 3.2. Wspieranie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw 3.3. Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej 3.4. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych i rozwój usług wolnego czasu	2.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego 2.2. Rozwój usług i infrastruktury sportowej i rekreacyjnej 2.3. Upowszechnianie wykorzystujących technologie cyfrowe form dostępu do kultury 2.4. Promocja gminy 1.3. Rozwój usług cyfrowych i infrastruktury telekomunikacyjnej
4. Wzmacnianie kapitału społecznego 4.1. Rozwijanie kapitału ludzkiego 4.2. Poprawa jakości świadczenia usług zdrowotnych 4.3. Włączenie i integracja społeczna 4.4. Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej 4.5. Bezpieczeństwo publiczne 4.6. Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania	5.1. Włączenie i integracja społeczna 5.2. Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej 5.3. Bezpieczeństwo publiczne 5.4. Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania

Źródło: Opracowanie własne.

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030 jest zgodna z tematycznymi obszarami wsparcia Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI) Roztocze w kontekście realizacji celów SRWL, w tym:

1.1 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych.

- ✓ Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych.

2.1 Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej.

- ✓ Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast.
- ✓ Poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny.

2.4 Ochrona walorów środowiska.

- ✓ Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności.

3.3 Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej.

- ✓ Rozwój funkcji i bazy lecznictwa uzdrowiskowego na obszarach występowania naturalnych warunków i czynników leczniczych.

3.4 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu

- ✓ Kreowanie i rozwijanie oferty ośrodków łączących funkcje edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne, wykorzystujących nowe trendy w turystyce.
- ✓ Rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe)
- ✓ Organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa).
- ✓ Rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.)
- ✓ Wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych
- ✓ Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych

4.4 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

- ✓ Wspieranie działań i współpraca z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej (budowa i rozbudowa przejść granicznych oraz dostosowanie ich do obsługi ruchu turystycznego) oraz poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, lotnisko, infrastruktura turystyczna)
- ✓ Wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych na obszarach przygranicznych oraz rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej

IV. Raport o stanie gminy. Analiza i diagnoza strategiczna

1. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność

1.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina Rachanie wchodzi w skład powiatu tomaszowskiego położonego w południowo-wschodniej części województwa lubelskiego. Gmina położona jest w północnej części powiatu tomaszowskiego. Od strony północno-wschodniej sąsiaduje z Gminą Tyszowce, od strony wschodniej z Gminą Łaszczów, od strony południowej z Gminą Jarczów oraz Gminą Tomaszów Lubelski, od strony zachodniej z Gminą Tarnawatka oraz Gminą Krynice. Jest również miejscowością graniczącą z powiatem zamojskim, sąsiadując od strony północnej z Gminą Komarów-Osada. Sołectwa, których jest 14 obejmują 19 miejscowości.

Gmina Rachanie leży pomiędzy miastami: Tomaszów Lubelski, Tyszowce oraz Łaszczów. Odległość z Rachani do Tyszowiec wynosi 13 km, do Łaszczowa wynosi 14 km, do Tomaszowa Lubelskiego wynosi 18 km, do Zamościa wynosi 40 km, do Lublina wynosi 130 km, a do polsko-ukraińskiego przejścia granicznego w Hrebennem wynosi 41 km.

Mapa 1. Położenie geograficzne Gminy Rachanie.

Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Rachanie_\(gmina\)#/media/File:Lub_Tomaszowski_Rachanie.png](https://pl.wikipedia.org/wiki/Rachanie_(gmina)#/media/File:Lub_Tomaszowski_Rachanie.png)

Układ przestrzenny poszczególnych sołectw przedstawia tabela poniżej.

Tabela 4. Sołectwa gminy Rachanie.

Lp.	Sołectwo	Funkcja	Układ przestrzenny
1.	Grodysławice	Wieś – podstawowa Jednostka osiedleńcza - produkcja żywności i usługi podstawowe	Ulicówka dwustronnie zabudowana
2.	Grodysławice Kolonia	Wieś – podstawowa jednostka osiedleńcza - produkcja żywności i usługi podstawowe	Ulicówka dwustronnie zabudowana
3.	Józefówka	Wieś – podstawowa jednostka osiedleńcza - produkcja żywności i usługi podstawowe	Ulicówka dwustronnie zabudowana
4.	Kozia Wola	Wieś – podstawowa Jednostka osiedleńcza - produkcja żywności i usługi podstawowe	Ulicówka dwustronnie zabudowana
5.	Żwiartówek	Wieś – podstawowa jednostka osiedleńcza - produkcja żywności i usługi podstawowe	Ulicówka dwustronnie zabudowana
6.	Werechanie	Wieś – podstawowa jednostka osiedleńcza - produkcja żywności i usługi podstawowe	Widlica dwustronnie zabudowana
7.	Siemierz	Wieś – podstawowa jednostka osiedleńcza - produkcja żywności i usługi podstawowe	Ulicówka dwustronnie zabudowana
8.	Pawłówka	Wieś – podstawowa jednostka osiedleńcza - produkcja żywności i usługi podstawowe	Widlica – dwustronnie zabudowana
9.	Rachanie	Usługi podstawowe i ponad podstawowe gminne (administracja, oświata, zdrowie, kultura). Drobna wytwórczość przemysłowa	Wielodrożnica dwustronnie zabudowana
10.	Woźuczyn Cukrownia		Wielodrożnica dwustronnie zabudowana
11.	Woźuczyn		Wielodrożnica dwustronnie zabudowana
12.	Siemnice	Wieś – podstawowa jednostka osiedleńcza - produkcja żywności i usługi podstawowe	Ulicówka dwustronnie zabudowana
13.	Michalów	Wieś – podstawowa Jednostka osiedleńcza - produkcja żywności i usługi podstawowe	Wielodrożnica dwustronnie zabudowana
14.	Michalów Kolonia	Wieś – podstawowa Jednostka osiedleńcza - produkcja żywności i usługi podstawowe	Ulicówka dwustronnie zabudowana

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Przestrzennych Gminy.

1.2. Ukształtowanie terenu i zasoby naturalne

Rzeźba terenu

Gmina Rachanie położona jest w granicach Grzędy Sokalskiej i Roztocza Środkowego. Hipsometrycznie jest to teren zróżnicowany. Wysokości względne często przekraczają 50 metrów a rozczłonkowanie terenu jest duże. Ze względu na budowę geologiczną rzeźbę tego terenu określa się mianem „rzeźby lessowej”. Grzęda Sokalska zbudowana jest ze skał wapiennych wieku kredowego /górnny – mastrycht/. Grzędę budują odporne na działanie erozji chemicznej opoki i margle zawierające 40% – 80% węglanów z lepszczem krzemionkowym. Utwory te przykrywa grubym płaszczem less o miąższości kilku – kilkunastu metrów.¹

Zasoby wodne

Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe – stan wód powierzchniowych reguluje rzeka Rachanka, która jest lewobrzeżnym dopływem rzeki Huczwy. Rachanka jest rzeką uregulowaną. Płyynie z zachodu w kierunku wschodnim i wpada do rzeki Huczwy w miejscowości Łaszczów. W obrębie doliny rzeki występuje gęsta sieć rowów melioracyjnych. Szerokość doliny wynosi 600 m.

Na wschód od miejscowości Grodysławice do rzeki Rachanki wpada jej lewobrzeżny dopływ rzeki Wożuczynki. W kierunku południowym od miejscowości Grodysławice najbliższą rzeką jest Sikława będąca również dopływem Huczwy. Jej dolina rozciąga się w odległości ok. 3 km od miejscowości Grodysławice.

W gminie Rachanie znajdują się stawy rybne w miejscowości Wożuczyn o łącznej pow. około 33 ha i w miejscowości Rachanie o pow. 1,2 ha. Istnieje możliwość wykorzystania ich do celów rekreacyjnych.

Zgodnie z podziałem zawartym w „*Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*” w granicach Gminy Rachanie usytuowane są następujące jednolite części wód powierzchniowych, tj.:

- ✓ PLRW2000162662329 Dopływ spod Kraczewa (silnie zmieniona część wód),
- ✓ PLRW2000162662189 Rachanka (silnie zmieniona część wód),
- ✓ PLRW200023266216 Sikława-Kanał Hopkie (silnie zmieniona część wód),
- ✓ PLRW20002324136 Wieprz do Jacynki (naturalna część wód).

Celem środowiskowym dla sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych jest ochrona tych wód oraz poprawa ich potencjału ekologicznego i stanu chemicznego tak, aby osiągnąć dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych, a także zapobieganie pogorszeniu ich potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego. Natomiast celem środowiskowym dla jednolitych części wód powierzchniowych niewyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione, jest ochrona, poprawa oraz przywracanie stanu jednolitych części wód powierzchniowych, tak aby osiągnąć dobry stan tych wód, a także zapobieganie pogorszeniu ich stanu.²

¹ Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2016-2020

² Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2016-2020

Wody podziemne

Wody podziemne poziomu kredowego w gminie Rachanie należą do wód wodorowęglanowo-wapniowych. Wody te nie mają naturalnej izolacji bądź jest to izolacja słaba. Nad zwierciadłem wód podziemnych występującym na głębokości 4,4 – 7,5 m p.p.t zalegają uszczelinowacowane skały węglanowe oraz cienka warstwa lessów, mułów bądź piasków. W tym związku wody podziemne są w dużym stopniu narażone na zniszczenia antropogeniczne. Gmina Rachanie położona jest w obrębie zbiornika wód podziemnych – Główny Zbiornik Wodny 407 (Chełm – Zamość), który zgodnie z krajową strategią ochrony wód wymaga szczególnej ochrony.

Zgodnie z podziałem na jednolite części wód podziemnych (JCWPd) prawie cały teren Gminy Rachanie położony jest w obrębie jednostki Nr 109 (PLGW2200109). Jedynie południowo-zachodnie krańce terenu Gminy położone są w obrębie JCWPd Nr 107 (PLGW2200107). Celem środowiskowym dla jednolitych części wód podziemnych jest:

- zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń,
- zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu,
- ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Klimat

Obszar, na którym położony jest teren gminy Rachanie, charakteryzuje się jednym z najniższych w Polsce zachmurzeniem oraz najwyższym nasłonecznieniem.

Na terenie gminy Rachanie najczęściej napływają masy powietrza polarno – morskiego, z maksimum napływów w miesiącach letnich (80%) oraz polarno – kontynentalnego, maksimum napływów z końcem zimy i początkiem wiosny. Powietrze arktyczne napływa rzadko (ok. 6%) najczęściej zimą i wiosną, najrzadziej natomiast napływa powietrze zwrotnikowe.

Średnia roczna suma opadów wynosi od 350 mm do 450 mm, największymi sumami opadów charakteryzuje się lato w okresie wegetacyjnym IV – IX. Trwała pokrywa śnieżna pojawia się w połowie grudnia i utrzymuje się do połowy marca, w tym pokrywa o grubości 10 cm. zalega około 2 miesiące, a co najmniej 20 cm około miesiąca. Gmina położona jest w obszarze występowania szlaków gradowych w związku z tym burzom często towarzyszą opady gradu.

Wiatry na obszarze gminy wieją z zachodniej połowki horyzontu (W, SW, NW) z tym, że dominuje kierunek zachodni. Notowane są również wiatry południowo – zachodnie oraz wiatry północno – zachodnie. Kierunki te stanowią prawie 50% sumy wszystkich wiatrów. Najmniejszy jest udział wiatrów północnych i północno – wschodnich nie przekraczają one razem 15 %. Znaczny udział cisz – do około 12% na terenach otwartych, 40% w obniżeniach i na obszarach śródlęśnych dominują wiatry o prędkości 2,1 m/s.³

---

³ Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2016-2020

1.3. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność komunikacyjna

Na terenie gminy występują drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Przez obszar gminy Rachanie przebiegają dwie utwardzone drogi wojewódzkie:

- Droga wojewódzka 850 Tomaszów Lub. – Józefówka – Alojzów o długości w obszarze gminy 12,8 km. Droga stanowi jeden z łączników południowej części województwa lubelskiego z przejściem granicznym w Zosinie oraz z drogowym punktem kontroli granicznej w Dołhobyczowie (uproszczony ruch graniczny), który jest drogowym przejściem granicznym. Przewiduje się modernizację drogi do pełnych parametrów klasy „G”.
- Droga wojewódzka Nr 852 Józefówka – Nowosiółki – Witków o długości w obszarze gminy 5,7 km. Po otwarciu przejścia granicznego w Dołhobyczowie status drogi znacząco wzrósł, gdyż pełni ona podstawową rolę do tego przejścia, łącząc je z Tomaszowem Lub. skąd drogą Nr 853 ruch międzynarodowy przez Biłgoraj i Nisko ma dobre połączenie z południowo-zachodnią częścią Polski. Przewiduje się modernizację drogi do pełnych parametrów klasy „G”.

Łączna długość dróg gminnych wynosi 42 km (31,5 km bitumiczne, 10,5 km gruntowe).

Tabela 5 przedstawia zestawienie dróg wojewódzkich (DW), powiatowych (DP) i gminnych (DG).

Tabela 5. Drogi publiczne na terenie gminy- wojewódzkie (DW), powiatowe (DP), gminne (DG).

Lp.	Rodzaj drogi	Nazwa drogi	Długość ogółem [km]	Długość nawierzchni twardej [km]	Długość nawierzchni gruntowej [km]
1	DW	850 Tomaszów Lub. - Józefówka - Alojzów	12	12	0
2	DW	852 Józefówka – Łaszczów - Witków	8	8	0
3	DP	3501 Dąbrowa Krynicka -Majdan Sielec- Kozia Wola	7,5	7,5	0
4	DP	3507 Rachanie -Żwiartów	2,5	2,5	0
5	DP	3505 Pucharki - Falków– Rachanie	6,1	3,4	2,7
6	DP	3508 od drogi wojewódzkiej 850 Józefówka – Rachanie - Nadolce	7,5	7,5	0
7	DP	3505 Tarnawatka - Werechanie	2,5	2,5	0
8	DP	3509 Woźuczyn - Grodyśławice	2,9	2,9	0
9	DP	3525 Józefówka – Pawłówka - Podhorce	5,9	5,9	0
10	DP	3502 Budy – Woźuczyn	8,2	8,2	0
11	DG	od drogi powiatowej nr 3506 Werechanie (Zabłocie) do drogi powiatowej 3505	1,5	1,5	—
12	DG	od drogi powiatowej nr 3508 Rachanie do drogi powiatowej 3502 Żwiartówek	3+400	3+400	—
13	DG	od drogi wojewódzkiej nr 850 Michalów Kolonia.	1+000	1+ 000	—
14	DG	od drogi wojewódzkiej nr 850 Michalów Kolonia do drogi powiatowej nr 3508 Michalów Kolonia .	0+688	0+688	—
15	DG	od drogi powiatowej nr 3502 Woźuczyn do drogi gminnej 111602 Woźuczyn (Topólka)	1+000	1+000	—
16	DG	od drogi wojewódzkiej nr 850 Woźuczyn do drogi gminnej 111604 (mogiła).	2 + 000	1 + 400	0+600
17	DG	od drogi gminnej 111601Woźuczyn do drogi powiatowej nr 3502 Woźuczyn. (Panasiński)	0+625	0 + 625	—
18	DG	od drogi powiatowej nr 3502 Woźuczyn (Cegielnia) do granicy gminy Komarów (Kraczew)	3+040	0 + 710	1+020

Lp.	Rodzaj drogi	Nazwa drogi	Długość ogółem [km]	Długość nawierzchni twardej [km]	Długość nawierzchni gruntowej [km]
19	DG	od drogi powiatowej 3502 Woźuczyn (Szkoła) do drogi gminnej 111601	0 + 460	0 + 460	—
20	DG	od drogi wojewódzkiej nr 850 Woźuczyn - Michalów (Zastaw) do drogi powiatowej nr 3508L Siemnice	2+000	2+000	—
21	DG	od drogi powiatowej nr 3508 Michalów (Ostrów) do drogi powiatowej nr 3508 Michalów	2+000	2+000	—
22	DG	od drogi wojewódzkiej nr 852 Grodyśławice (Szkoła) - Karasiówka	2+600	0+ 800	1+250
23	DG	od drogi wojewódzkiej nr 852 Grodyśławice Kolonia do końca zabudowań . (Kopiec)	2+300	1+300	0+500
24	DG	od drogi gminnej 111609 Grodyśławice Kolonia do drogi gminnej Grodyśławice 111608.	1+700	—	0+790
25	DG	od drogi powiatowej nr 3525 Pawłówka (Ostrów) do granicy gminy Tomaszów Lub.	2+800	2 +100	0+700
26	DG	od drogi powiatowej nr 3225 Pawłówka (Złodziejówka).	2+500	0+500	2+000
27	DG	od drogi wojewódzkiej nr 850 Werechanie-Kociuba do drogi gminnej Pawłówka 111612.	2+800	—	1+067
28	DG	od drogi powiatowej nr 3508 Rachanie – Korea Południowa do drogi gminnej 111616.	1+700	—	0+200
29	DG	od drogi wojewódzkiej nr 850 Rachanie – ul Krzywa do drogi gminnej 111614	0+685	0+685	-
30	DG	od drogi gminnej Rachanie nr 111615 do drogi gminnej - Korea Południowa nr 111614.	1+300	—	1+180
31	DG	od drogi powiatowej nr 3508 Rachanie (ul Cicha) do cmentarza	0+320	0+320	—
32	DG	od drogi gminnej 111617 Rachanie (ul Ogrodowa) do drogi do drogi powiatowej nr 3507	0+600	0+600	—
33	DG	od drogi powiatowej nr 3501 Siemierz (obok sklepu).	1+500	—	0+230
34	DG	od drogi powiatowej nr 3501 Siemierz (Nabłonek)	1+450	0+230	1+220
35	DG	od drogi powiatowej nr 3508 Michalów Kolonia do drogi wojewódzkiej nr 850 . (lipki).	1+000	0+585	0+415
36	DG	od drogi powiatowej nr 3509 Woźuczyn Cukrownia do drogi gminnej 112036	0+300	0+300	—
37	DG	od drogi powiatowej nr 3508 ul Dolna. Rachanie	0+ 337	0 + 337	-
38	DG	od drogi powiatowej nr 3225 Pawłówka (dawna Szkoła Podstawowa)	0 + 400	-	-

Źródło: Na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Rachanie.

Pomimo dużego wysiłku inwestycyjnego gminy i powiatu w zakresie modernizacji infrastruktury drogowej, parametry techniczne i użytkowe części dróg zarówno powiatowych, jak i gminnych nie odpowiadają wymaganym standardom. Wiele odcinków dróg nie posiada, np.: dostatecznej nośności. W niektórych częściach gminy postępująca degradacja dróg wymaga przeprowadzenia dużego zakresu remontów bieżących oraz poprawy stanu prawnego pasów drogowych. Najczęstszych remontów wymagają drogi gminne.

1.4. Plany inwestycyjne w odniesieniu do sieci transportowej określone na szczeblu centralnym

Plany inwestycyjne w odniesieniu do sieci transportowej zostały uzgodnione z jednostkami odpowiedzialnymi za administrowanie określonymi kategoriami dróg.

Według informacji pozyskanych od **Zarządu Dróg Wojewódzkich** w Lublinie na terenie gminy Rachanie przewidziano jedną inwestycję, tj.

- ✓ Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 850 w miejscowości Werechanie i Józefówka, Woźuczyn o długości 12 km.
- ✓ Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 852 w miejscowości Grodyśławice Kolonia, Józefówka o długości 8 km.

Zgodnie z Planem rozwoju sieci drogowej, przyjętym przez **Zarząd Dróg Powiatowych** na terenie gminy Rachanie, założono realizację następujących działań:

- ✓ Przebudowa drogi powiatowej nr 3508 w miejscowości Rachanie, Michalów, Siemnice o długości 6,5 km.
- ✓ Przebudowa drogi powiatowej nr 3509 o długości 2,9 km.
- ✓ Przebudowa drogi nr 3502 w miejscowości Woźuczyn o długości 5 km.

Dobry stan infrastruktury drogowej jest istotnym warunkiem poprawy konkurencyjności i efektywności lokalnej gospodarki. Jednym z podstawowych warunków rozwoju społeczności lokalnych jest także dostępność komunikacyjna. W ramach posiadanych środków finansowych Gmina Rachanie poprawia jakość istniejących dróg gminnych poprzez budowę i przebudowę dróg gminnych.

Największym problemem jest stan dróg powiatowych przebiegających przez teren Gminy. Stąd też intensyfikacja współpracy ze Starostwem Powiatowym w Tomaszowie Lubelskim w sprawie budowy i przebudowy dróg powiatowych.

1.5. Zasięg sieci, dostępność i jakość Internetu

Gmina Rachanie należy do obszarów o dość dobrze rozwiniętej sieci teleinformatycznej. W chwili obecnej praktycznie większość mieszkańców gminy ma możliwość korzystania z Internetu.

Poniżej przedstawiono lokalizację wież telekomunikacyjnych

- Rachanie ul. Wyzwolenia Orange/T-Mobile
- Rachanie GS Aero2/Plus
- Rachanie ul. Krzywa Play
- Grodyśławice-Kolonia T-Mobile

Internet światłowodowy obejmuje następujące miejscowości: Pawłówka, Józefówka, Rachanie, Werechanie, Michalów, Michalów-Kolonia, Woźuczyn-Cukrownia, Siemnice, Woźuczyn.

Internet Radiowy ma zasięg w całej Gminie Rachanie.

Na moment sporządzania dokumentu brak jest planów na rozbudowę sieci internetowej.

1.6. Podsumowanie [1] Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność

PODSUMOWANIE [1]

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ

- i Teren podzielony jest na 14 sołectw.
- i Gmina Rachanie położona jest w granicach Grzędy Sokalskiej i Roztocza Środkowego.
- i Łączna długość dróg gminnych wynosi 42 km (31,5 km bitumiczne, 10,5 km gruntowe)
- + Bliskie położenie względem miasta powiatowego- Tomaszowa Lubelskiego.
- + Planem rozwoju sieci drogowej przewiduje przebudowę dróg powiatowych przebiegających przez Gminę Rachanie.
- + Dobry dostęp do infrastruktury teleinformatycznej. Obecność Internetu światłowodowego w większości gminnych miejscowości. Dobre pokrycie sygnałem radiowym na terenie gminy.
- Parametry techniczne i użytkowe części dróg zarówno powiatowych, jak i gminnych nie odpowiadają wymaganym standardom.

2. Ludność i procesy demograficzne

4.1. Liczba ludności, migracje i przyrost naturalny

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Rachanie w 2022 roku mieszkańcy gminy Rachanie stanowili 5,97% osób zamieszkujących na terenie powiatu. Na terenie gminy mieszkało w tym czasie 4 658 osób⁴. Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosiła 49,4 os/km². Dla porównania gęstość zaludnienia na obszarze powiatu tomaszowskiego wynosiła 52,4 os/km².

Tabela 6. Liczba mieszkańców w gminach powiatu tomaszowskiego w 2022 roku.

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkańców	% mieszkańców powiatu	Ludność na 1 km ²
Powiat tomaszowski	77 963	100,00	52,4
Tomaszów Lubelski (1)	18 061	23,17	1359
Bełżec (2)	3 137	4,02	93,6
Jarczów (2)	3 170	4,07	29,7
Krynice (2)	3 030	3,89	41,2
Lubycza Królewska (3)	5 640	7,23	27,1
Lubycza Królewska - miasto (4)	2 163	2,77	554,6
Lubycza Królewska - obszar wiejski (5)	3 477	4,46	17
Łaszczów (3)	5 567	7,14	43,4
Łaszczów - miasto (4)	1 982	2,54	393,3
Łaszczów - obszar wiejski (5)	3 585	4,60	29,1
Rachanie (2)	4 658	5,97	49,4
Susiec (2)	7 023	9,01	36,8
Tarnawatka (2)	3 792	4,86	45,8
Telatyn (2)	3 582	4,59	32,7
Tomaszów Lubelski (2)	11 109	14,25	65
Tyszowce (3)	5 151	6,61	40,1
Tyszowce - miasto (4)	1 852	2,38	100
Tyszowce - obszar wiejski (5)	3 299	4,23	30
Ułhówek (2)	4 043	5,19	27,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

⁴ Źródłem dla liczby mieszkańców równej 5 123 osób jest USC Rachanie. Wartość wskazana w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego wynosi 4 891 osób, tj. 4,52% mniej niż wskazują dane gminne. Tym samym dla danych, których źródłem jest BDL GUS jako właściwe dane przyjęto liczbę 5 123.

Wśród miejscowości zlokalizowanych na terenie gminy, najwięcej mieszkańców na koniec 2023 roku posiadały Rachanie (773), a następnie: Woźuczyn (749) i Woźuczyn-Cukrownia (569).

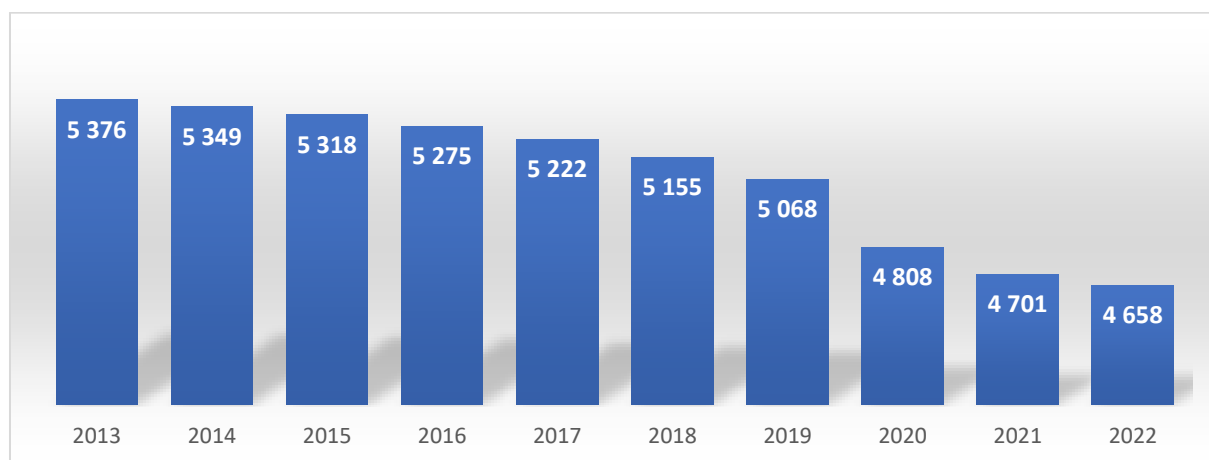
Tabela 7. Liczba mieszkańców w gminie wg. miejscowości (stan na dzień 31.12.2023r.).

Lp.	Miejscowość	Mieszkańcy			
		Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	%
1	Falków	12	3	9	0,24
2	Grodysławice	275	140	135	5,53
3	Grodysławice-Kolonia	175	78	97	3,52
4	Józefówka	380	189	191	7,64
5	Kociuba	16	7	9	0,32
6	Kozia Wola	78	36	42	1,57
7	Michalów	283	140	143	5,69
8	Michalów-Kolonia	248	121	127	4,98
9	Pawłówka	258	122	136	5,18
10	Rachanie	773	393	380	15,53
11	Rachanie-Kolonia	30	10	20	0,60
12	Siemierz	233	112	121	4,68
13	Siemnice	327	159	168	6,57
14	Werechanie	345	161	184	6,93
15	Werechanie-Kolonia	32	15	17	0,64
16	Woźuczyn	749	376	373	15,05
17	Woźuczyn-Cukrownia	569	288	281	11,43
18	Zwiartówek	168	84	84	3,38
19	Zwiartówek-Kolonia	24	12	12	0,48
Razem:		4976	2446	2530	100

Źródło: Dane Referatu Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy Rachanie.

W latach 2013-2022 liczba ludności w gminie systematycznie spadała. W ciągu 10 lat liczba mieszkańców gminy Rachanie zmniejszyła się aż o 718 osób. W ujęciu procentowym ubytek liczby mieszkańców wyniósł 13,36 %, co jasno wskazuje na znaczące nasilenie się problemów demograficznych w jednostce samorządu terytorialnego.

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Rachanie w latach 2013-2022.

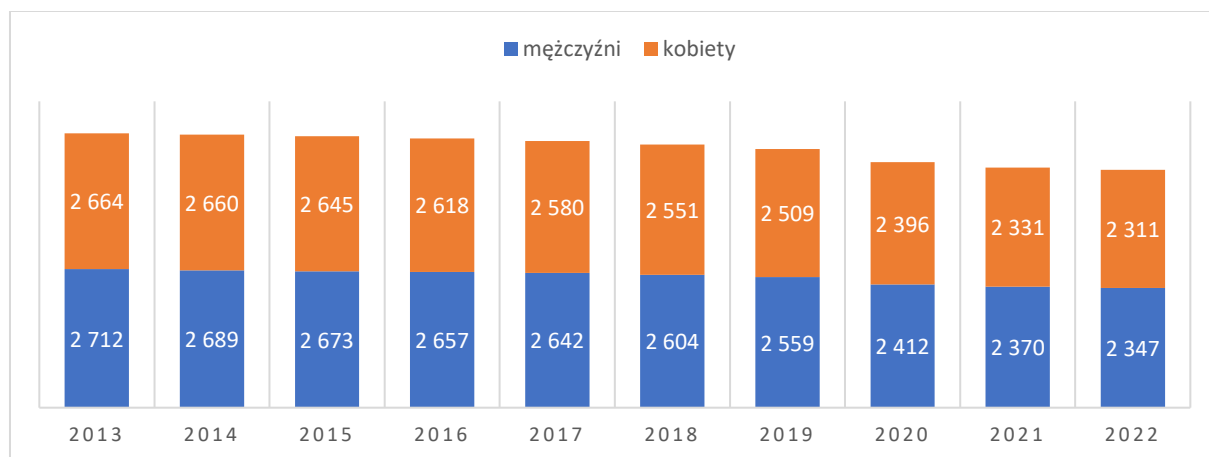

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Liczba kobiet w gminie nieznacznie przewyższa liczbę mężczyzn. W 2022 roku na terenie gminy zamieszkiwało 2 311 kobiet i 2 347 mężczyzn. Tym samym kobiety stanowiły 49,61% populacji gminy.

Wykres 2. Liczba ludności w gminie Rachanie w latach 2013-2022 wg. płci.

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Ruch naturalny ludności to termin oznaczający zmiany w populacji ludzkiej na skutek zdarzeń naturalnych takich jak zawieranie związków małżeńskich, rozwodów, urodzeń i zgonów. Zgodnie z najnowszymi danymi GUS na ten temat, w latach 2013-2022 liczba urodzeń żywych w gminie Rachanie zmniejszyła się o 20 rocznie (18%). W omawianym okresie z 83 w 2013 roku do 75 w 2022 roku spadła liczba zgonów. W latach 2013-2022 przyrost naturalny był ujemny. Oznacza to, że więcej ludzi umierało niż się rodziło. Najniższą wartość wskaźnik ten przyjął w 2021 roku, kiedy to wyniósł -74. Jak pokazują dane BDL GUS ujemny przyrost naturalny w gminie jest stałą tendencją. Utrzymywanie się trendu w kolejnych latach, może prowadzić do poważnych, negatywnych skutków demograficznych i wyludnienia się gminy.

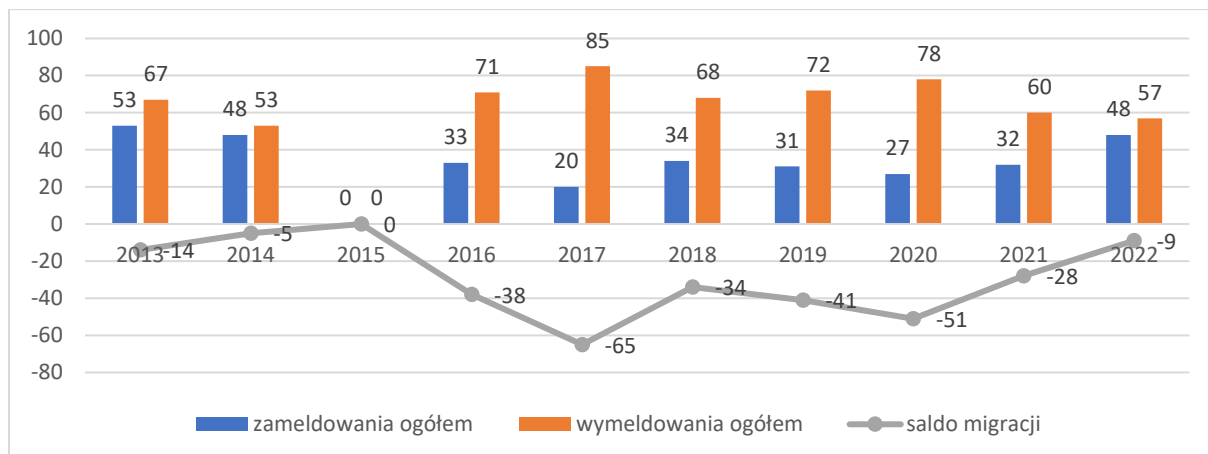
Tabela 8. Ruch naturalny w gminie w latach 2013-2022.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Urodzenia żywe	48	41	37	48	50	35	39	34	27	28
Zgony ogółem	83	70	65	65	67	78	72	80	101	75
Zgony niemowląt	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0
Przyrost naturalny	-35	-29	-28	-17	-17	-43	-33	-46	-74	-47

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Saldo migracji to różnica między napływem a odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie. W latach 2013-2022 utrzymywało się ujemne saldo migracji. Największy ubytek ludności zanotowano w 2017 roku, kiedy to z terenu gminy wymeldowało się aż 85 osób a bilans osiągnął wartość -65.

Wykres 3. Zameldowania, wymeldowania oraz saldo migracji w gminie Rachanie w latach 2012-2021.

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

4.2. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

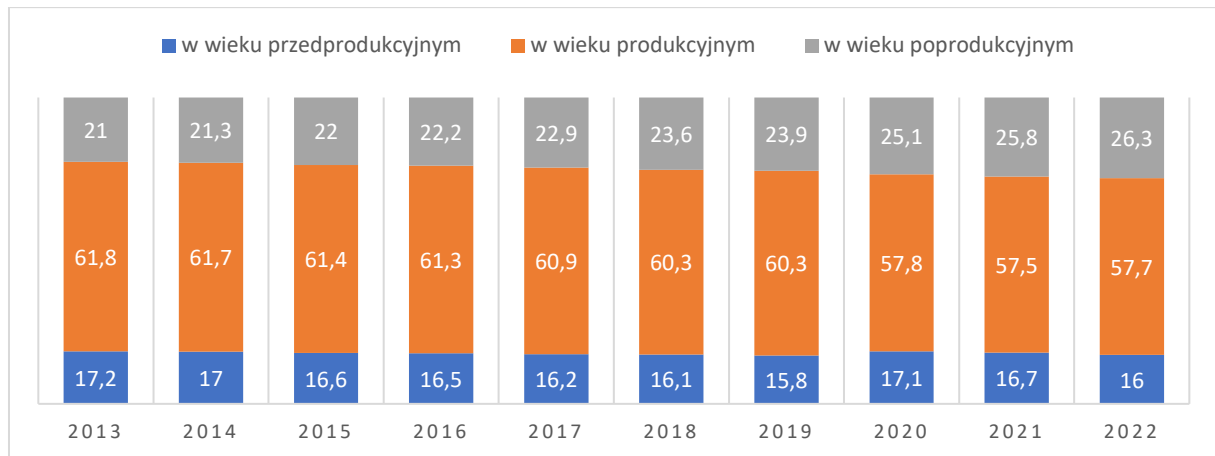
Jednym z podstawowych czynników rozwoju gminy jest korzystna struktura wiekowa jej mieszkańców. Korzystna struktura wiekowa oznacza sytuację, w której najwięcej osób zamieszkujących w gminie jest w wieku produkcyjnym (zgodnie z definicją GUS mężczyźni w wieku 18-64 lata oraz kobiety - 18-59 lat). Ludność w tej grupie ekonomicznej generuje dochód utrzymujący pozostałe dwie grupy. Równie ważna jest liczebność populacji w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat). Duża liczba osób w tym wieku jest gwarantem utrzymywania się w przyszłości pozytywnej sytuacji ekonomicznej w gminie.

Jak wynika z analizy danych GUS i Referatu Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy Rachanie, w gminie Rachanie na przestrzeni lat 2013-2022 udział osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej) wzrósł o 4 pkt %. W tym czasie zmniejszył się odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym. W ciągu 10 lat, udział tej grupy w całości populacji gminy zmniejszył się o 1,2 pkt %. Nieznacznie, bo o 4,1 pkt % zmniejszył się udział osób w wieku produkcyjnym. Jak wynika z powyższych danych społeczeństwo gminy starzeje się, co znajduje również potwierdzenie w ujemnym przyroście naturalnym na terenie gminy. Zgodnie z opracowaniem Biura Analiz i Dokumentacji Kancelarii Senatu RP niesie to za sobą wiele negatywnych konsekwencji. Starzenie się społeczeństw sprawia, że repartycyjny system emerytalny, oparty na zasadzie solidaryzmu międzypokoleniowego, staje się niewydolny. Ponadto finansowanie emerytur, a także opieki zdrowotnej i długoterminowej dla rosnącej rzeszy ludności w wieku emerytalnym wymaga potężnych środków, które są potrzebne także na finansowanie wielu innych celów, m.in. modernizacyjnych, infrastrukturalnych oraz tych adresowanych do młodszego pokolenia.

Wykres 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie w latach 2013-2022.

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dot. ekonomicznych grup wieku na terenie gminy w ujęciu liczbowym.

Tabela 9. Mieszkańcy gminy Rachanie wg. ekonomicznych grup wieku w ujęciu liczbowym w latach 2013-2022.

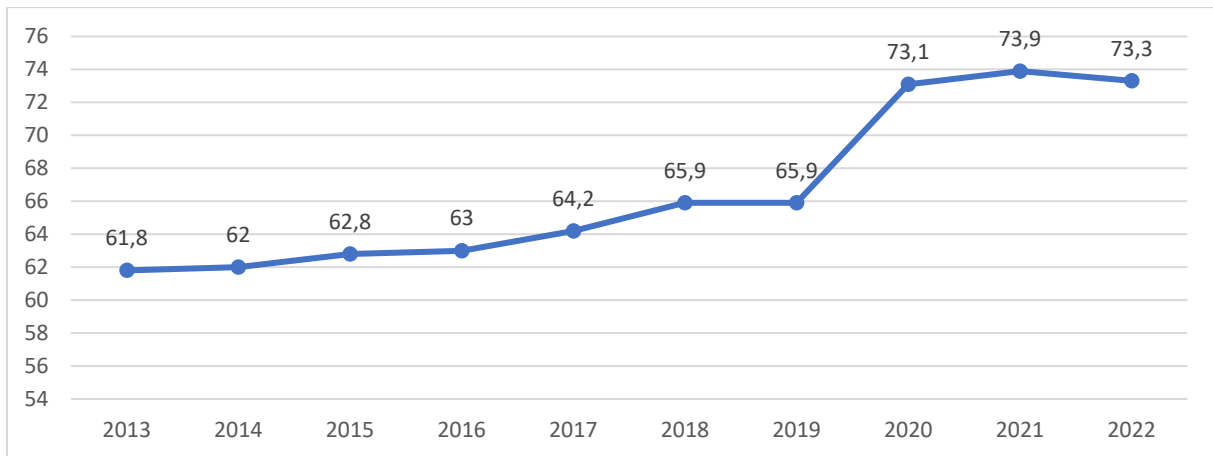
Wiek	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ogółem	5376	5349	5318	5275	5222	5155	5068	4808	4701	4658
Przedprodukcyjny	924	909	883	869	847	832	802	822	784	747
Produkcyjny:	3322	3302	3267	3236	3180	3107	3054	2777	2703	2688
w tym mężczyźni	1854	1848	1843	1823	1808	1767	1743	1584	1540	1533
w tym kobiety	1468	1454	1424	1413	1372	1340	1311	1193	1163	1155
Poprodukcyjny	1130	1138	1168	1170	1195	1216	1212	1209	1214	1223

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane Urzędu Stanu Cywilnego Urzędu Gminy Rachanie.

Wskaźnik obciążenia demograficznego stanowi syntetyczną miarę sytuacji demograficznej wskazując na to, ile osób w wieku nieprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym. Jego wysoka wartość ma niekorzystny wpływ na lokalny rynek pracy i powoduje sytuację, w której zbyt duża liczba mieszkańców utrzymuje się ze świadczeń socjalnych. W latach 2013-2022 obciążenie demograficzne w gminie wzrosło o 11,5 pkt %, osiągając wartość 73,3%, co należy uznać za wynik niekorzystny.

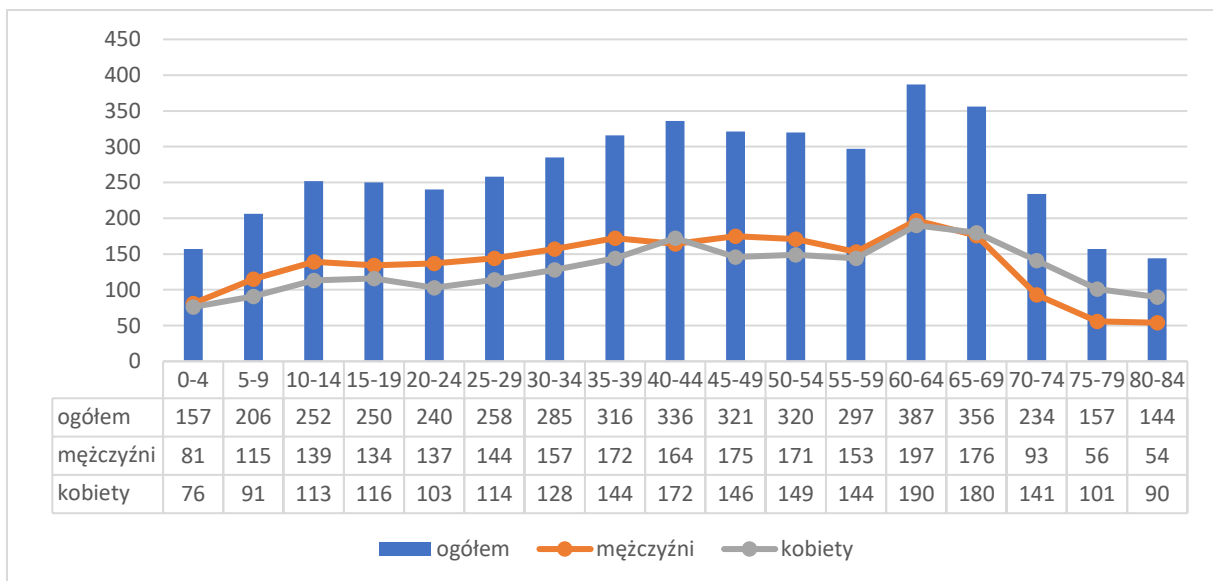
Wykres 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie w latach 2013-2022.

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Najliczniejszą grupę w gminie w 2022 roku stanowiły osoby w wieku 60-64 lat (387 osób). Drugą co do liczebności grupą byli mieszkańcy posiadający od 65 do 69 lat (356 osoby). Najmniej liczną grupą były osoby w wieku 80-84 lata. W 2022 roku na terenie gminy zamieszkiwało ich 144. Szczegółowe dane na temat struktury ludności ze względu na wiek są zamieszczone na poniższym wykresie.

Wykres 6. Struktura ludności ze względu na wiek i płeć w gminie w 2022 roku.

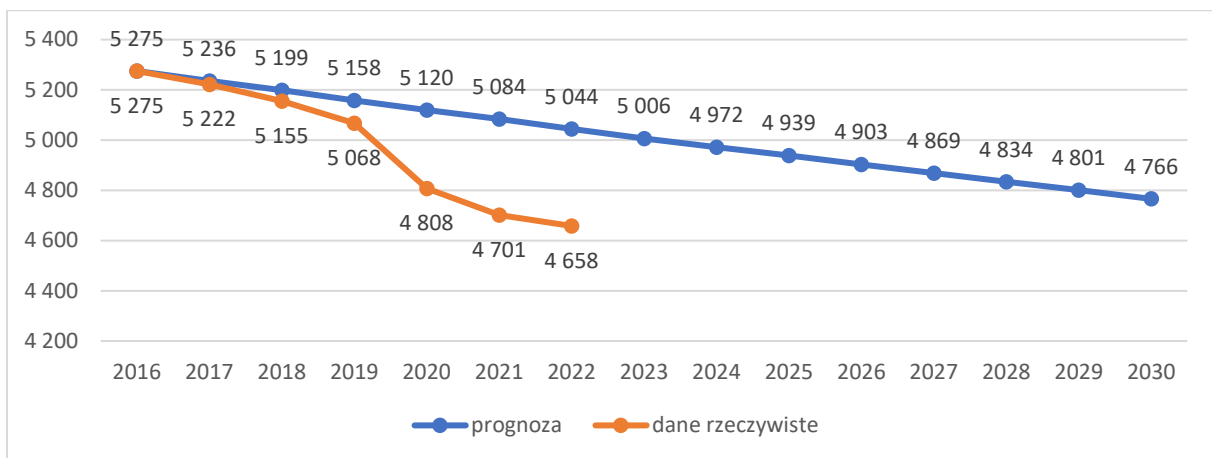
Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

4.3. Prognoza demograficzna

Zgodnie z „Prognozą demograficzną gmin na lata 2017-2030” w roku 2030 liczba mieszkańców gminy Rachanie wyniesie 4 766 osób, co oznaczałoby spadek liczby ludności o 9,65%. Zgodnie z danymi BDL GUS na koniec roku 2022 gminę Rachanie zamieszkiwało łącznie 4 658 mieszkańców (czyli o 386 mniej niż przewidziano w prognozie). Należy podkreślić, że prognoza demograficzna sporządzona w 2016 roku kreśliła negatywną wizję zmian ludnościowych. W 2021 roku liczba ludności spadła poniżej wartości, która prognozowana była na rok 2030. Oznacza to, że negatywne zmiany demograficzne w Gminie Rachanie zachodzą znacznie szybciej niż szacowano.

Tabela 10. Prognoza ludności gminy Rachanie w latach 2017-2030 oraz porównanie z danymi rzeczywistymi.

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030.

Według szacowań GUS, w 2030 roku struktura ludności wg. ekonomicznych grup wieku będzie przedstawiać się następująco:

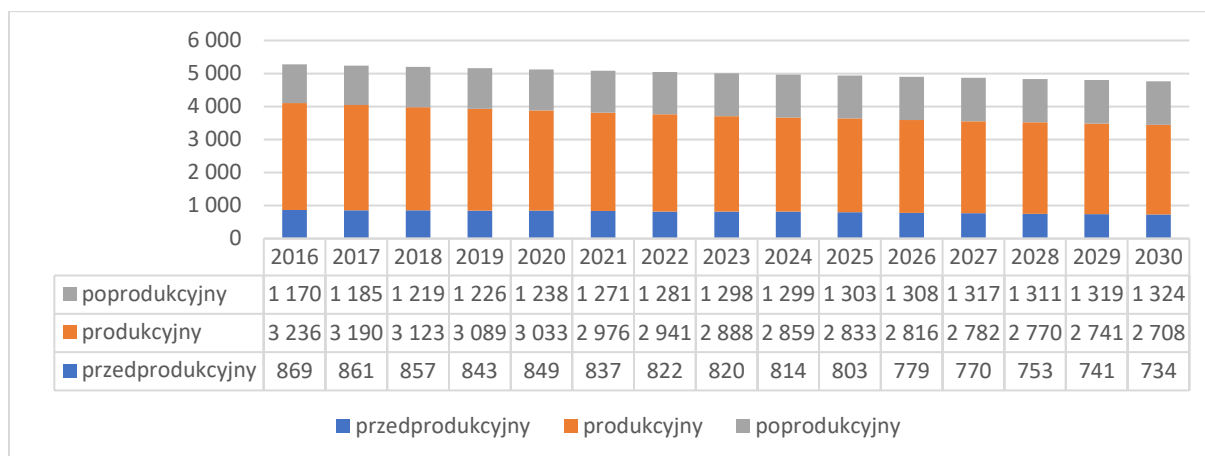
- Udział liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogółu ludności gminy będzie stanowić 14,70% ogółu mieszkańców (wg. danych rzeczywistych w roku 2022- 16%).
- Udział liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogółu ludności gminy będzie stanowić 56,74% ogółu mieszkańców (wg. danych rzeczywistych w roku 2022- 57,7%).

Udział liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogółu ludności gminy będzie stanowić 28,56% ogółu mieszkańców (wg. danych rzeczywistych w roku 2022- 26,3%).

Starzenie się społeczeństwa będzie stawiało wiele wyzwań przed polityką społeczną państwa i gminy. Nasilenie się wspomnianego procesu będzie się wiązało z koniecznością zwiększenia nakładów na opiekę zdrowotną osób starszych, zapewnienie im odpowiednich standardów życia. Zmniejszenie liczby urodzeń spowoduje, iż coraz mniej osób będzie pracowało na przyszłe świadczenia (np. renty, emerytury).

Zmieniająca się struktura wieku społeczeństwa jest wymieniana jako jedna z kluczowych przyczyn zwolnień w gospodarce – ze względu na brak odpowiedniego personelu w firmach. Konieczne będzie również podjęcie kroków prowadzących do wzrostu aktywności seniorów w różnych dziedzinach życia – ułatwienie dostępu do kultury, do nowych rozwiązań technologicznych, włączenie w działania społeczne czy obywatelskie.

Tabela 11. Prognoza liczby ludności wg. ekonomicznych grup wieku w latach 2017-2030.

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030.

4.4. Podsumowanie [2] Ludność i procesy demograficzne

PODSUMOWANIE 2

LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE

- i Mieszkańcy gminy Rachanie stanowili 5,97% osób zamieszkujących na terenie powiatu.
- i Na terenie gminy mieszka 4 658 osób.
- i Najliczniejszą grupę w gminie w 2022 roku stanowiły osoby w wieku 60-64 lat (387 osób). Drugą co do liczebności grupą byli mieszkańcy posiadający od 65 do 69 lat (356 osoby).
- i Nasilanie się procesu starzenia społeczeństwa będzie się wiązało z koniecznością zwiększenia nakładów na opiekę zdrowotną osób starszych, zapewnienie im odpowiednich standardów życia.
- i Zmniejszenie liczby urodzeń spowoduje, iż coraz mniej osób będzie pracowało na przyszłe świadczenia (np. renty, emerytury).
- Spadająca liczba ludności- w ciągu 10 lat liczba mieszkańców spadła o ponad 13% (718 osoby)
- Nasilanie się problemów demograficznych.
- Stale ujemny przyrost naturalny prowadzący do poważnych, negatywnych skutków demograficznych i wyludnienia się gminy.
- Stale ujemne saldo migracji.
- Rosnący odsetek osób w wieku produkcyjnym oraz malejący osób w wieku przedprodukcyjnym, prowadzące do starzenia się społeczeństwa gminy.
- Wysoka wartość wskaźnika obciążenia demograficznego- duża liczba mieszkańców utrzymująca się ze świadczeń socjalnych.
- „Prognoza demograficzna gmin na lata 2017-2030” wskazuje na dalszy spadek liczby mieszkańców gminy.

3. Gospodarka i rynek pracy

3.1. Rolnictwo

Gmina Rachanie jest gminą typowo rolniczą, w której rolnictwo i działalność z nim powiązana posiadają dominujące znaczenie dla funkcjonowania sfery gospodarczej i społecznej oraz dla warunków życia mieszkańców.

Gmina zajmuje powierzchnię 9 434 ha. Użytki rolne zajmują 6 990 ha (74,1% powierzchni gminy), natomiast lasy i grunty leśne stanowią 2 312,3 ha (24,51%). Największą powierzchnię wśród użytków rolnych stanowią grunty orne pokrywające 5 520 ha.

Tabela 12. Struktura gruntów w gminie – stan na koniec 2023 r.

Lp.	Rodzaj gruntu	Powierzchnia [ha]	% powierzchni gminy
Ogólna powierzchnia Gminy, w tym:		9433,99	
1.	Użytki rolne, w tym:	6990,49	74,1
1.1.	grunty orne	5519,75	78,96
1.2.	łąki trwałe	1007,81	14,42
1.3.	pastwiska trwałe	72,55	1,04
1.4.	grunty rolne zabudowane	271,19	3,88
1.5.	sady	26,71	0,38
1.6.	grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	63,16	0,9
1.7.	grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi na użytkach rolnych	29,32	0,42
2.	Grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia, w tym:	2312,3	24,51
2.1.	lasy	2001,84	86,57
2.2.	grunty zadrzewione i zakrzewione	8,91	0,39
2.3.	użytki ekologiczne		
3.	Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	301,55	13,04
3.1.	tereny mieszkaniowe	16,5	0,71
3.2.	tereny przemysłowe	24,18	1,05
3.3.	inne tereny zabudowane	24,04	1,04
3.4.	zurbanizowane tereny niezabudowane	0	0
3.5.	tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	5,08	0,22
3.6.	drogi	226,8	9,81
3.7.	tereny kolejowe	4,95	0,21
3.8.	grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	b.d.	b.d.
3.9.	użytki kopalne	0	0
4.	Grunty pod wodami, w tym:	24,84	0,26
4.1.	grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	21,17	85,23
4.2.	grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	3,67	14,77
4.3.	grunty pod wodami	0	0
5.	Tereny różne	106,36	1,13
6.	Nieużytki	106,36	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rachanie.

Gmina Rachanie położona jest w rejonie bardzo korzystnych warunków rozwoju rolnictwa. Wśród użytków rolnych przewagę stanowią gleby lessowe całkowicie w typie: brunatne i czarnoziemne. Są to gleby dobre i bardzo dobre, zaliczane do kompleksu pszennego dobrego i bardzo dobrego. W profilu, na niewielkiej najczęściej głębokości występuje węgiel wapnia.

Gleby brunatne lessowe stanowią większość gleb Grzędy Sokalskiej. Typologicznie dzielą się na gleby brunatne właściwe i wylugowane. Mimo, że posiadają mniej zasobny w humus i płytszy poziom próchniczny od czarnoziemów, niewiele im pod względem urodzajności ustępują.

Najsłabszymi wśród gleb lessowych występujących na terenie gminy Rachanie są gleby położone na skłonach o znacznym nachyleniu. Zachodząca tu erozja jest główną przyczyną obniżającą ich wartość. Doliny rzeczne wypełniają głębokie torfy, na których powstały gleby torfowe i mułowo – torfowe. Korzystny wpływ na warunki produkcji rolniczej mają klimat oraz gleby wysokich klas bonitacyjnych I i IIIa. Ogólnie biorąc, obszar ten posiada bardzo korzystne warunki przyrodnicze dla produkcji rolnej.⁵

3.2. Przedsiębiorczość

Do głównych pracodawców gminy należą mniej liczne podmioty gospodarcze, zatrudniające od kilkunastu do kilkudziesięciu osób.

Ważne znaczenie dla gospodarczego funkcjonowania gminy ma rozwój usług o charakterze komercyjnym. Rozmieszczenie usług na terenie gminy jest nierównomierne. Głównym czynnikiem lokalizacyjnym usług rynkowych jest dostępność komunikacyjna (położenie przy głównej trasie komunikacyjnej), możliwość osiągnięcia zbytu (zysku) oraz korzystna struktura wieku mieszkańców.

Najlepiej w usługi komercyjne wyposażone są miejscowości: Rachanie i Woźuczyn Cukrownia. W bilansie usług najszybszy przyrost nastąpił w branżach związanych z handlem i obsługą motoryzacji oraz budownictwem. Najszybciej rozwijającą się sferą komercyjnych usług jest handel. Największa koncentracja obiektów handlowych występuje w miejscowości Rachanie oraz w miejscowościach: Woźuczyn Cukrownia i Woźuczyn.

Główni pracodawcy gminy Rachanie prowadzą działalność w branżach tradycyjnych (takich jak handel, budownictwo) i tworzą głównie miejsca pracy tego typu, co utrudnia znalezienie zatrudnienia osobom poszukującym pracy w innych branżach lub etatów z wymaganym innym poziomem kwalifikacji. Do poprawy funkcjonowania lokalnej sfery gospodarczej i miejscowego rynku pracy konieczne jest przyciąganie na teren gminy inwestorów, którzy tworzyliby miejsca pracy w innych branżach oraz poszukiwaliby osób o zróżnicowanym poziomie kwalifikacji.⁶

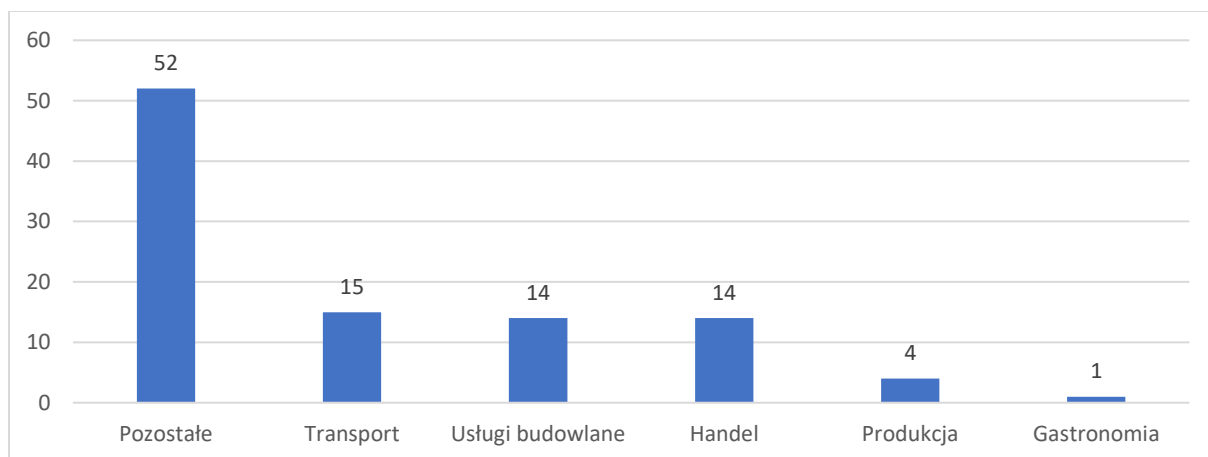
⁵ Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2016-2020

⁶ Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2016-2020 opracowana przez Stowarzyszenie „G 6 Grzędy Sokalskiej”.

Na terenie gminy na koniec 2023 roku zarejestrowanych było 100 podmiotów gospodarczych. Ich struktura branżowa przedstawia się następująco:

Wykres 7. Struktura branżowa podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy w 2023 roku.

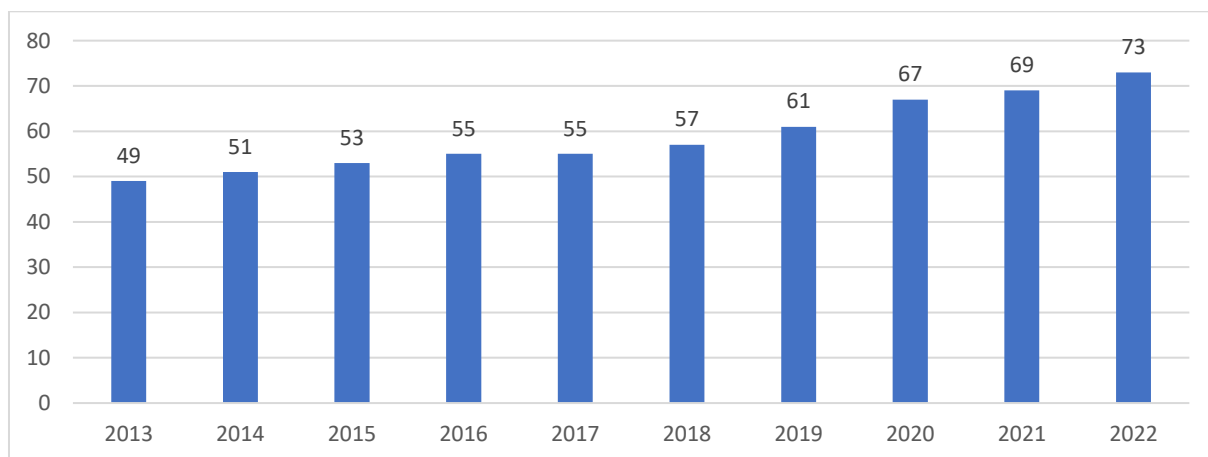

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rachanie.

Aby dokonać właściwej analizy przedsiębiorczości w gminie Rachanie należy odnieść się do analizy wskaźnikowej, która jest możliwa dzięki danym Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Dane te pozwalają również umieścić gminę w szerszym kontekście, tj. na tle powiatu i województwa. Najnowsze statystyki w Banku danych Lokalnych pochodzą z 2022 roku.

W latach 2013-2022 liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. ludności rosła. W 2022 roku osiągnęła natomiast wartość 73 podmiotów/ 1 tys. ludności. Wynik ten był zdecydowanie niższy w stosunku do średniej dla powiatu (98) i województwa (102).

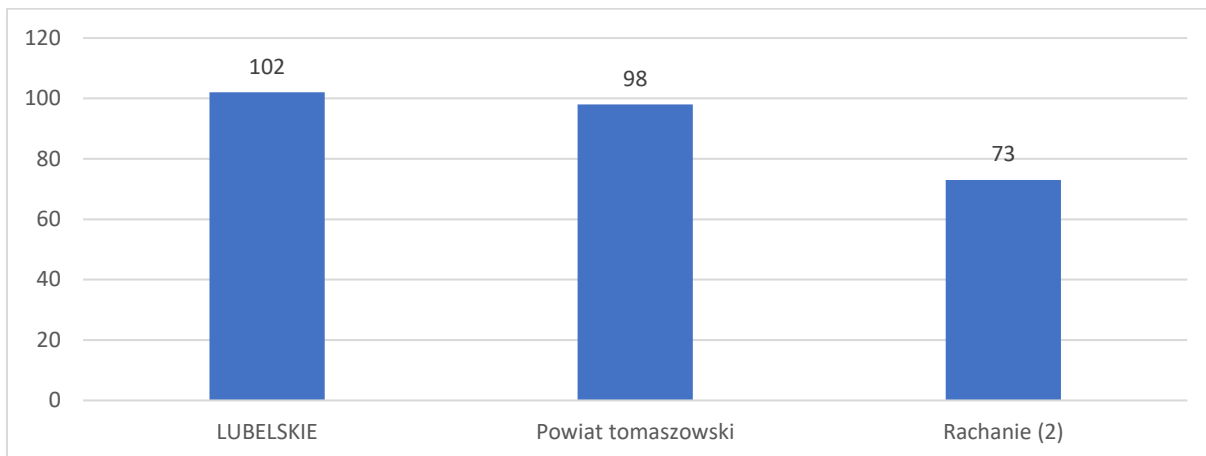
Wykres 8. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności w Gminie Rachanie w latach 2013-2022.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

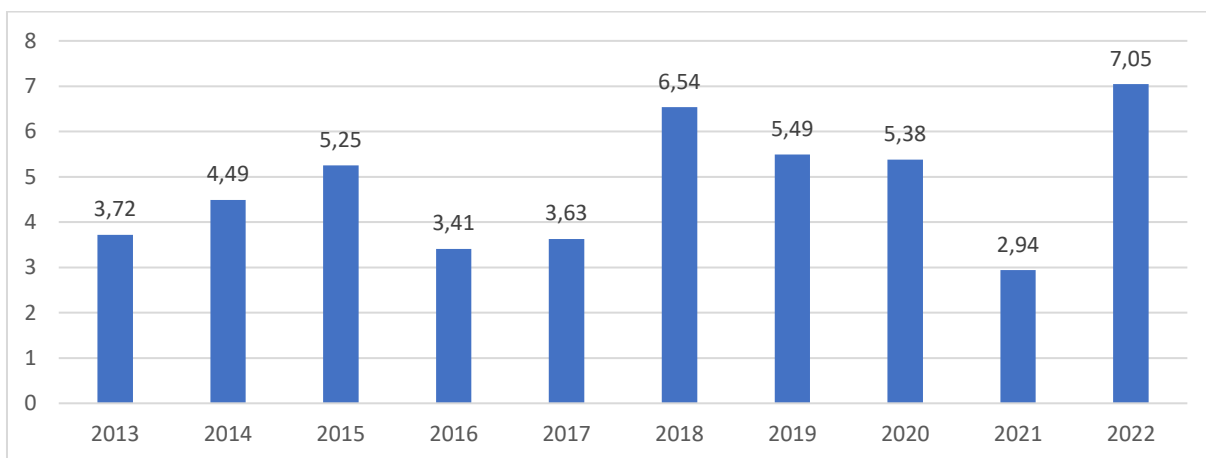
Wykres 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności w 2022 roku – porównanie średniej dla województwa, powiatu i gminy.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

Liczba jednostek nowo zarejestrowanych na 1 tys. ludności wahała się w latach 2013-2022. W 2022 roku w gminie wskaźnik nowo zakładanych przedsiębiorstw wyniósł 7,05, najwyższa wartość w tym okresie. Wskaźnik w 2022 roku osiągnął wartość wyższą niż w powiecie (6,93) i niższą niż w województwie (8,55).

Wykres 10. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1 tys. ludności w Gminie w latach 2013–2022.

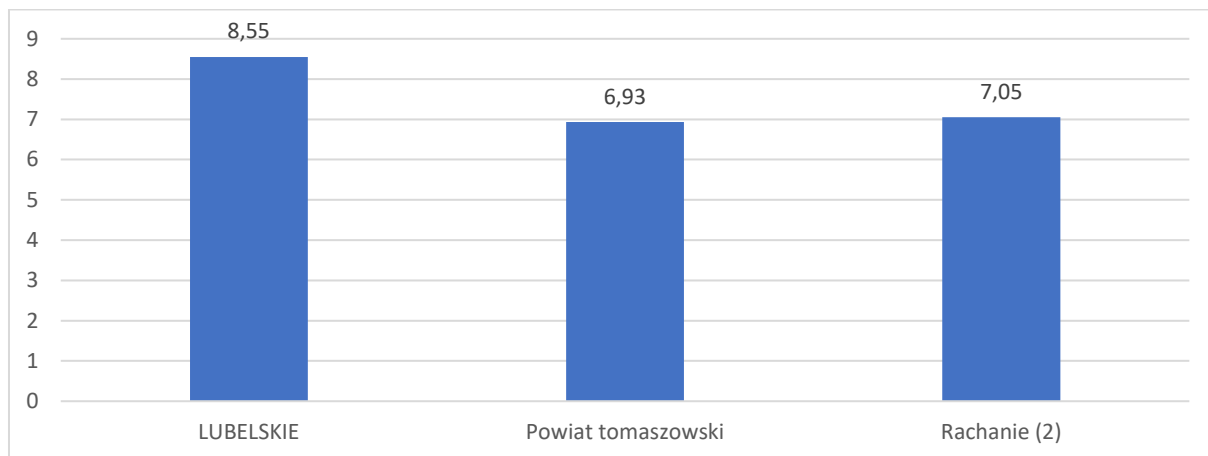

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

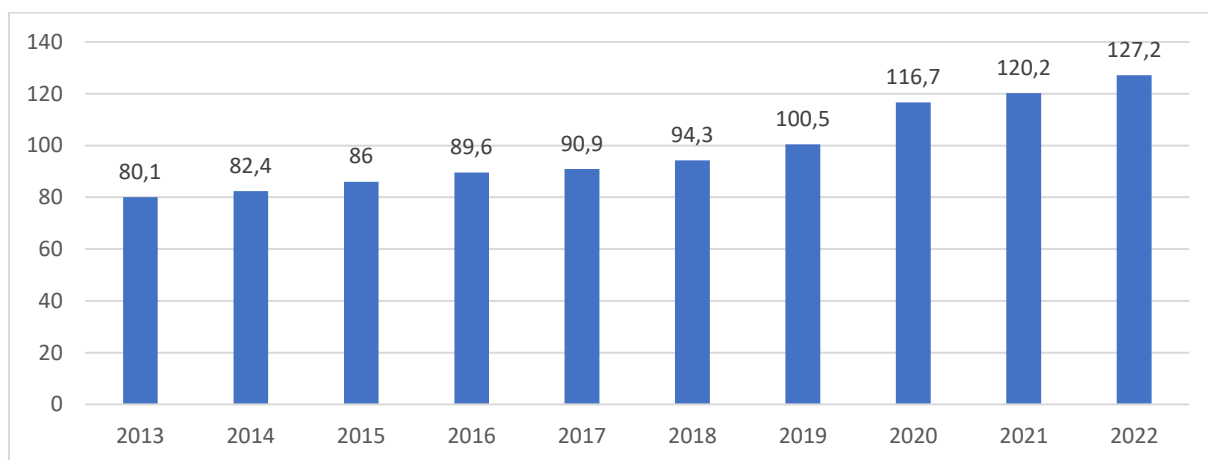
Wykres 11. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1 tys. ludności w 2022 roku – porównanie średniej dla województwa, powiatu i gminy.

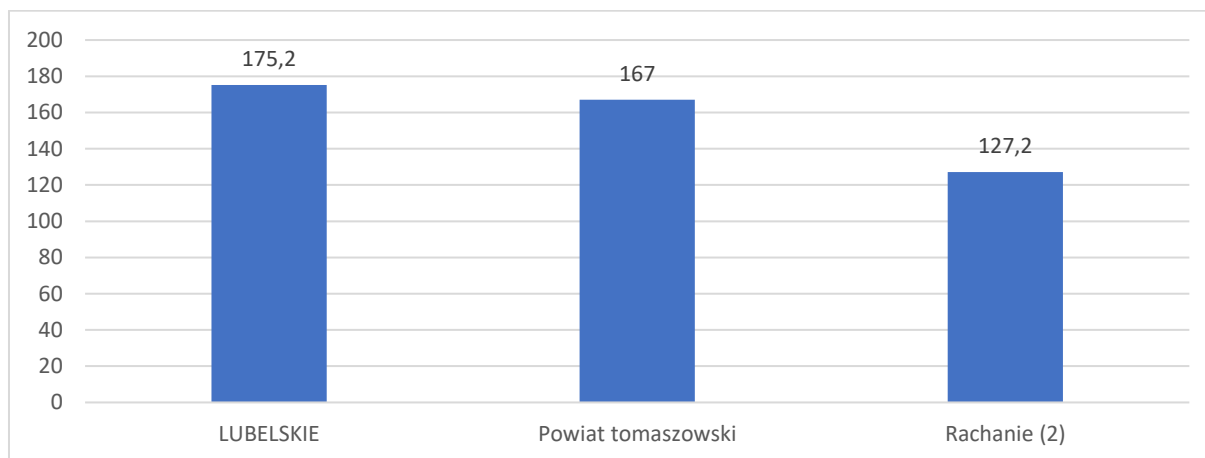
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

Wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2013-2022 cechował trend rosnący. Wskaźnik najniższą wartość osiągnął w 2013 r. (80,1), najwyższy w 2022 r. (127,2). Mimo to, wynik był gorszy w porównaniu z powiatem (167) i województwem lubelskim (175,2).

Wykres 12. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Rachanie w latach 2013–2022.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

Wykres 13. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2022 roku – porównanie średniej dla województwa, powiatu i gminy.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

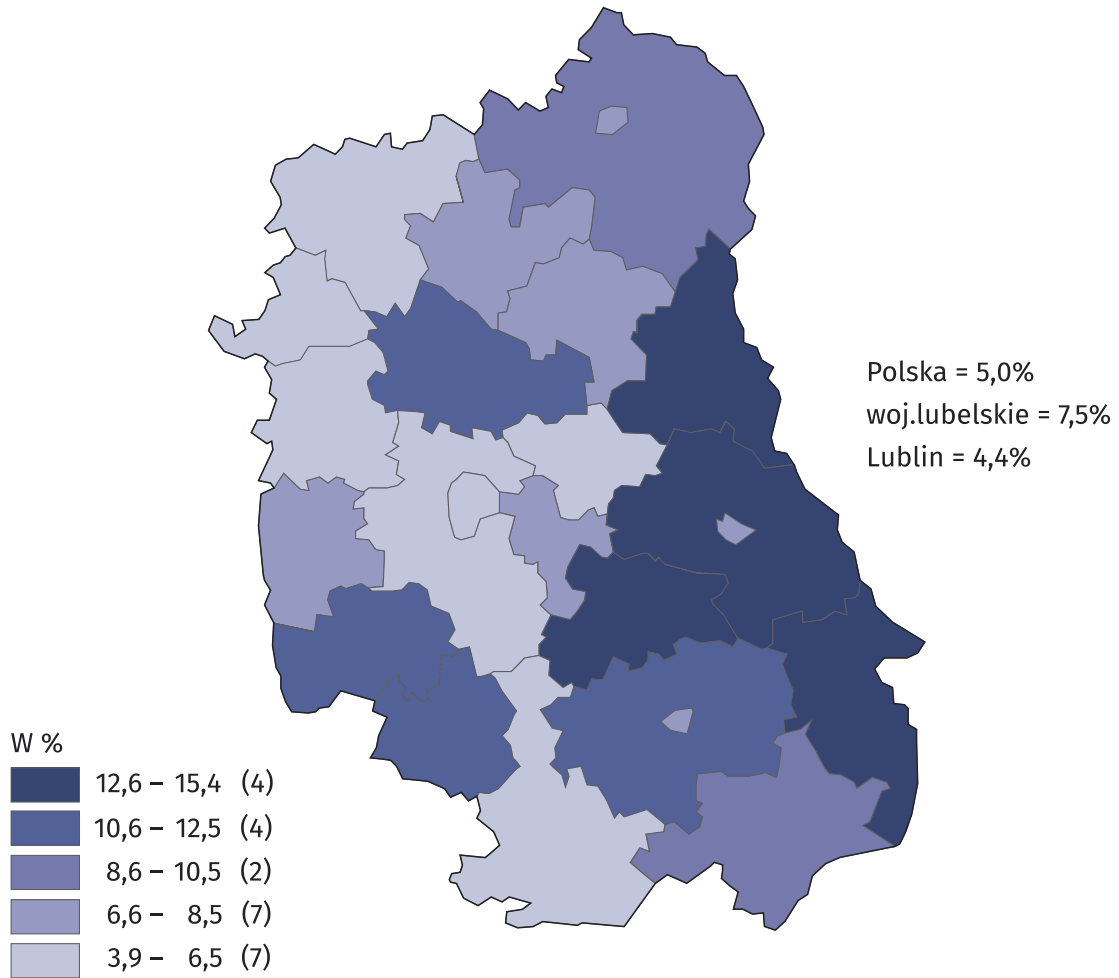
3.3. Rynek pracy i bezrobocie

Zgodnie z najnowszą analizą dokonaną przez Urząd Statystyczny w Lublinie w ramach publikacji „Bezrobocie rejestrowane w województwie lubelskim w I półroczu 2023 r.” w końcu czerwca 2023 r. w województwie lubelskim zaobserwowano poprawienie się sytuacji na rynku pracy. W ujęciu rocznym zanotowano zmniejszenie się ogólnej liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych oraz spadek stopy bezrobocia. W porównaniu z 2022 r. zwiększyła się również liczba ofert zatrudnienia, którymi dysponowały urzędy pracy.

W końcu czerwca 2023 r. w urzędach pracy województwa lubelskiego zarejestrowanych było 56,6 tys. bezrobotnych, którzy stanowili 7,2% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w Polsce. W porównaniu z czerwcem 2022 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się w województwie lubelskim o 7,8%, a w kraju o 4,2%. W przekroju terytorialnym najwięcej bezrobotnych zarejestrowanych było w Lublinie (8,1 tys. osób) oraz w powiecie bialskim (3,4 tys. osób). Najmniejszą liczbę bezrobotnych obejmowały zaś rejestry w powiecie parczewskim (1,0 tys. osób) łęczyńskim i ryckim (po 1,1 tys. osób). Spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych w skali roku odnotowano we wszystkich powiatach, przy czym najwyższy w powiecie świdnickim (o 18,6%), Lublinie (o 17,0%) oraz w powiecie janowskim (o 14,5%). Największy wzrost odnotowano natomiast w powiecie łukowskim (o 4,0%) oraz parczewskim (o 2,7%).

Liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi w końcu czerwca 2023 r. wyniosła 30,6 tys. osób (mniej o 5,4% w porównaniu z czerwcem 2022 r.). Spośród wszystkich bezrobotnych zamieszkałych na wsi 51,1% stanowiły kobiety. Udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi wyniósł 54,1% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych i był wyższy o 1,4% w porównaniu z analogicznym okresem 2022 r., natomiast w kraju udział ten wyniósł 45,4%. Najwyższy udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi zanotowano w powiatach: lubelskim (90,4%), chełmskim (88,6%) i zamojskim (87,0%).

Mapa 2. Stopa bezrobocia w grudniu 2023 r. w powiatach województwa lubelskiego.

W nawiasach podano liczbę powiatów

Źródło: Urząd Statystyczny w Lublinie, publikacja „Bezrobocie rejestrowane w województwie lubelskim w I półroczu 2023 r.”

Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych na terenie gminy Rachanie wahała się w latach 2013-2022. Zgodnie z danymi BDL GUS w 2022 bezrobotnych było 174 mieszkańców gminy. Na przestrzeni 11 lat liczba bezrobotnych spadła o 213 osób (55%). W 2022 roku na terenie gminy zamieszkiwało 82 bezrobotnych kobiet i 92 mężczyzn. 29% osób bezrobotnych to osoby do 30 roku życia.

Tabela 13. Liczba osób bezrobotnych na terenie gminy Rachanie w latach 2013-2022.

Bezrobotni	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ogółem	387	313	326	268	200	186	198	204	185	174
kobiety	193	153	156	136	103	101	108	100	92	82
mężczyźni	194	160	170	132	97	85	90	104	93	92
do 25 roku życia	80	64	58	48	20	33	29	37	28	32
do 30 roku życia	0	0	115	88	51	52	51	61	48	51
powyżej 50 roku życia	73	62	80	75	58	49	64	61	57	51
długotrwale bezrobotni	251	215	190	159	118	111	103	122	114	95

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

Szczegółowe dane dot. liczby osób bezrobotnych w 2023 roku przedstawia tabela:

Tabela 14. Bezrobotni zarejestrowani w 2023 roku.

Ogółem	167
Kobiety	75
Bezrobotni uprawnieni do zasiłku	17
Bez doświadczenia zawodowego	52
Długotrwale bezrobotni	96
Młodzież do 25 roku życia	33
Niepełnosprawni	7

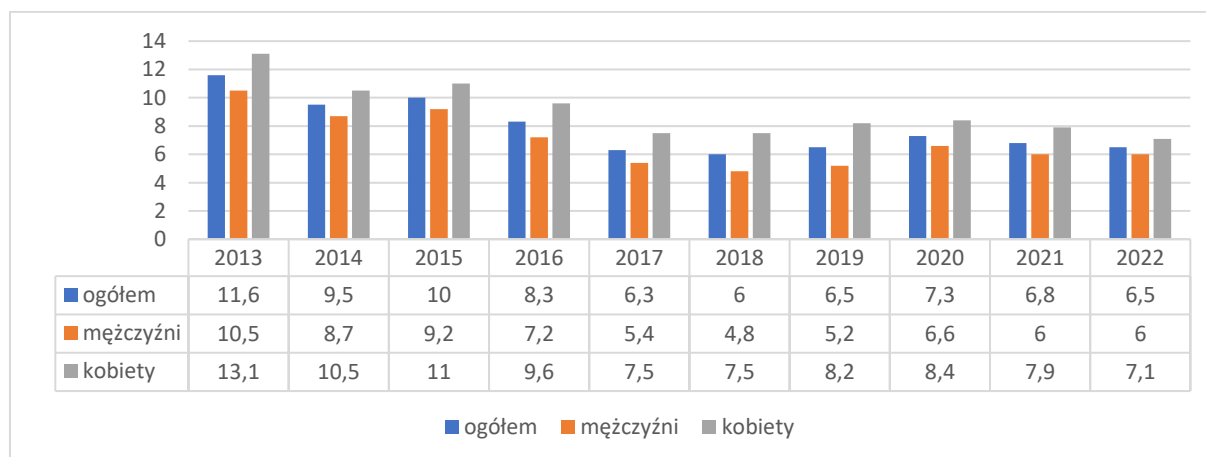
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z PUP w Tomaszowie Lubelskim.

Sytuację na rynku pracy odzwierciedla udział 3,73 % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Należy jednak pamiętać, że jest to tylko jeden ze sposobów podawania wielkości bezrobocia. Stopa bezrobocia obliczona tym sposobem będzie zawsze niższa, bo liczebność ludności w wieku produkcyjnym jest zawsze większa od liczebności *ludności aktywnej ekonomicznie*⁷. W Polsce najczęściej podawaną stopą bezrobocia jest wartość bezrobocia rejestrowanego obliczana na poziomie powiatu, wypada ona przeciętnie ok 1,5% poniżej stopy bezrobocia ustalonej w badaniu BAEL.

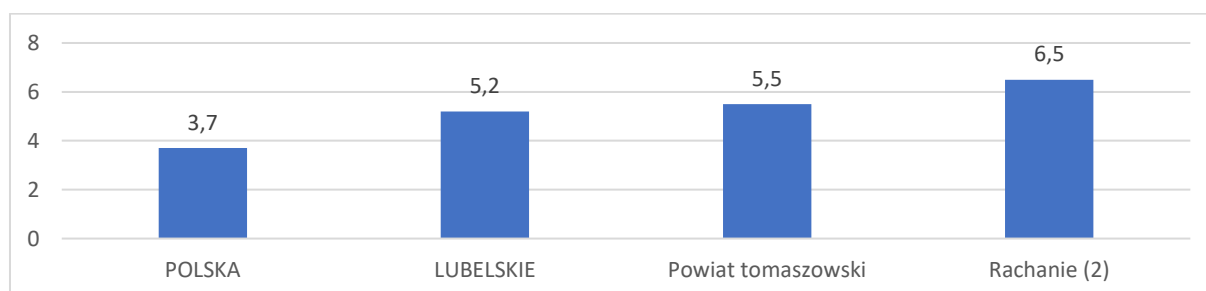
Zgodnie z danymi BDL GUS udział procentowy bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie wyniósł w 2022 roku 6,5%. Wyższy wskaźnik bezrobocia został zanotowany wśród kobiet (7,1%) niż mężczyzn (6%). Analiza danych na przestrzeni lat 2013 – 2022 wskazuje na poprawę sytuacji na rynku pracy. W ciągu dekady omawiany wskaźnik zmniejszył się łącznie o 5 punktów procentowych. Niemniej jednak wskaźnik odsetka osób bezrobotnych na terenie gminy nadal jest wyższy od średniej dla powiatu tomaszowskiego (5,5%), województwa lubelskiego (5,2%) i kraju (3,7%). Warto natomiast podkreślić, że wartość wskaźnika opisuje tylko statystykę dotyczącą zarejestrowanych osób bezrobotnych, co oznacza, że może się ona różnić od stanu faktycznego.

Wykres 14. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie w latach 2013–2022

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

Wykres 15. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2023 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i gminy.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

⁷ Stopa bezrobocia według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy (w ramach BAEL – Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności, co kwartał na próbie rotacyjnej 20 000 gospodarstw domowych).

3.4. Atrakcyjność inwestycyjna gminy

Województwo lubelskie odznacza się wyjątkowo korzystnymi warunkami rozwoju przemysłu spożywczego, z uwagi na rolniczy charakter przeważającej części województwa oraz bardzo wysoką specjalizację w uprawach roślin przemysłowych oraz owoców i warzyw.

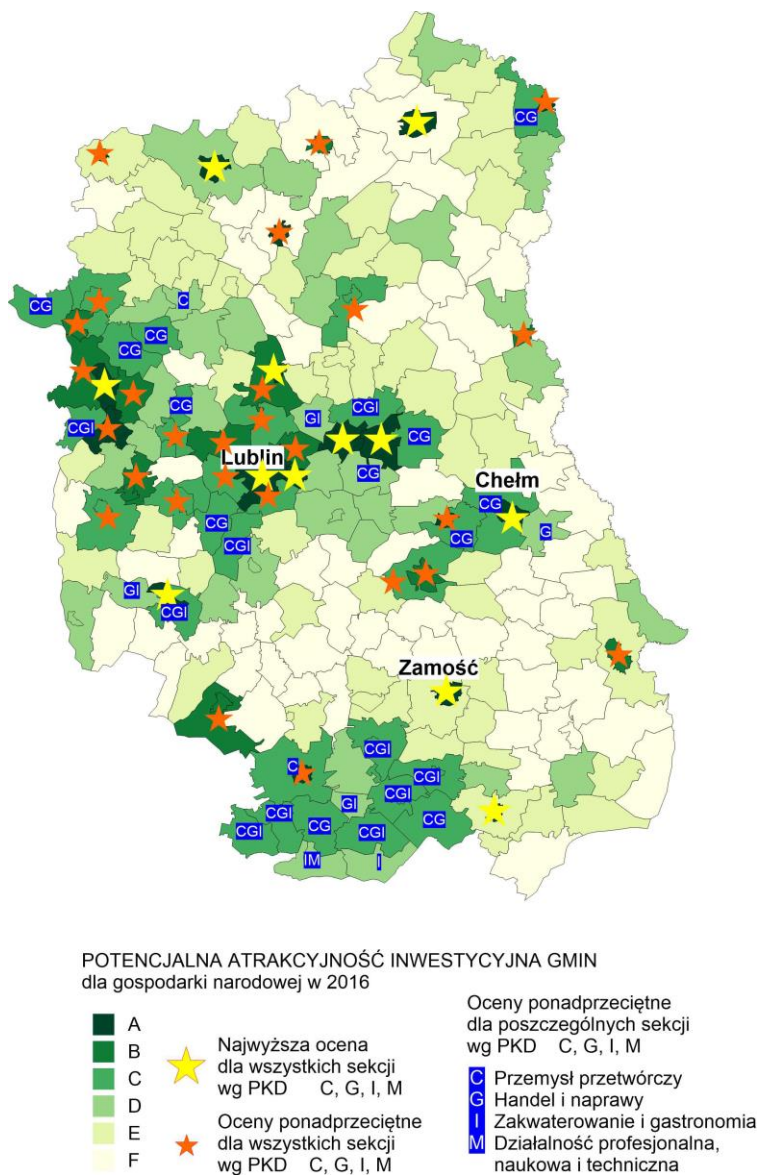
W 2017 roku opublikowano ostatni raport „*Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2017, Województwo Lubelskie*”. Został on opracowany przez ekspertów ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. W raporcie posłużono się wskaźnikiem potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej (PAI) oceniającym walory lokalizacyjne regionów. Wskaźniki obliczane były dla jednostek różnych szczebli podziału statystycznego (gminy, powiaty, podregiony, województwa).

Atrakcyjność w poszczególnych sferach określono w skali od A do F, gdzie A oznaczało region najbardziej atrakcyjny inwestycyjnie, a F obszar o najmniejszej atrakcyjności. Województwo lubelskie zostało przedstawione jako region o bardzo niskiej ogólnej atrakcyjności inwestycyjnej, o czym świadczy przyznanie mu klasy D.

Zgodnie ze wspomnianym opracowaniem powiat tomaszowski otrzymał klasę F (region o najniższej ogólnej atrakcyjności inwestycyjnej) przy ocenie wskaźnika potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej dla gospodarki narodowej, co świadczy o jego dosyć niskim potencjale. Gminie Rachanie przydzielono również kategorię F.

Mapa 3. Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin woj. lubelskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji

Źródło: *Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2017*, Polska Agencja Inwestycji i Handlu.

Warty podkreślenia jest fakt, iż w posiadaniu samorządu **niewielka liczba posiadanych** obecnie terenów inwestycyjnych (Nieruchomość niezabudowana – działka o nr 138 w Woźuczynie Cukrowni (obręb Michalów-Kolonia o pow. 2,44 ha z przeznaczeniem pod zabudowę jednorodziną). Jest to jeden z czynników hamujących rozwój gminy.

3.5. Podsumowanie [3] Gospodarka i rynek pracy

PODSUMOWANIE 3

GOSPODARKA I RYNEK PRACY

- i Gmina Rachanie jest gminą typowo rolniczą.
- i Użytki rolne zajmują 6 990 ha (74,1% powierzchni gminy),
- i Na terenie gminy na koniec 2023 roku zarejestrowanych było 100 podmiotów gospodarczych.
- + Gospodarstwa rolne z terenu gminy cechuje dość dobry poziom rozwoju rolnictwa.
- + Spadająca liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych.
- + Niski udział procentowy bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.
- + Większość mieszkańców gminy aktywna zawodowo.
- Wskaźniki dot. poziomu przedsiębiorczości poniżej średniej dla powiatu i województwa.
- Istnienie zjawiska ukrytego bezrobocia.
- Niska atrakcyjność inwestycyjna powiatu tomaszowskiego i gminy Rachanie.
- Niewielka liczba terenów inwestycyjnych w posiadaniu Gminy.

4. Środowisko naturalne i infrastruktura

4.1. Walory środowiska naturalnego, przyrodnicze i krajobrazowe

Na formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody składają się parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie gminy znajduje się rezerwat przyrodniczy "Przecinka", o pow. 32,91 ha. Chroni on piękny starodrzew bukowy z domieszką grabu i innych gatunków. Zarejestrowanych jest również ponad 20 obiektów stanowiących pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej, objętych ochroną konserwatora.

Rezerwat ten jest cennym obiektem fitocenotycznym ze względu na dobrze zachowane fragmenty żyźnej buczyny karpackiej w formie podgórskiej *Dentario glandulosae – fagatium collinum*, która na omawianym terenie ma charakter wyraźnie ekstrazonalny. Występuje tylko przy szczególnej kombinacji warunków środowiska. Buczyna ta jest postacią mniej typową, odchylona w kierunku niżowych lasów liściastych typu grądowego. W drzewostanie panuje buk, liczną domieszkę stanowi grab, nieliczną domieszkę stanowi lipa drobnolistna, jawor, dąb szypułkowy, klon zwyczajny oraz sosna pospolita.

Poza żyzną buczyną karpacką w rezerwacie występuje niewielki płat grądu typowego *Tilio – Carpinetum typicum*. Warstwę drzew budują grab z domieszką buku i brzozy. O walorach rezerwatu decyduje również występowanie wśród gatunków drzewiastych okazów o wartości pomnikowej, odznaczających się wyjątkowymi rozmiarami.

Pomnikami przyrody są:

- 6 lip drobnolistnych o obwodzie 210 – 550 cm., wysokości 20 – 21 m, dz. nr 164/1 w m. Rachanie, teren GS „SCH” Rachanie (dawny park dworski).
- 2 jesiony wyniosłe o obwodzie 338 – 392 cm, wysokości 26 m, dz. nr 164/1 w m. Rachanie, teren GS „SCH” Rachanie (dawny park dworski).
- 2 klony pospolite o obwodzie 268 – 320 cm., wysokości 25 m., dz. nr 164/1 w m. Rachanie, teren GS „SCH” Rachanie (dawny park dworski).
- 2 lipy drobnolistne o obwodzie 210 – 270 cm., wysokość 20 m, dz. nr 166/1 w m. Pawłówka (dawny park dworski) obecnie własność prywatna.
- 2 dęby błotne o obwodzie 210 – 270 cm. wysokości 20 m, dz. nr 166/1 w m. Pawłówka (dawny park dworski) obecnie własność prywatna.
- 5 modrzewi europejskich o obwodzie 151 – 201 cm. wysokości 20 – 25 m, dz. nr 166/1 w m. Pawłówka (dawny park dworski) obecnie własność prywatna.
- Lipa drobnolistna o obwodzie 380 cm, wysokości 21 m, dz. nr 305/3 w m. Woźuczyn (dawny park pałacowy tzw. „ogród włoski”).

- 2 topole białe o obwodzie 398 – 483 cm., wysokości 28 m, dz. nr 305/3 w m. Woźuczyn (dawny park pałacowy tzw. „ogród włoski”).
- Leszczyna turecka o obwodzie w szyi korzeniowej 390 cm, dz. nr 305/3 w m. Woźuczyn

Ochrona drzew polega na zakazie wycinania, niszczenia oraz lokalizowania obiektów budowlanych w odległości mniejszej niż 15 m od drzew.

Obszary Natura 2000:

1. Zlewnia Górnej Huczwy

Powierzchnia: 6504.6 ha

Kod obszaru: PLB060017

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000:

obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia)

obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska

Obszar obejmuje zlewnię górnego biegu rzeki Huczwy oraz 2 kompleksy stawów rybnych: w Łaszczowie i Zimnie. Łąki w dolinie Huczwy i jej dopływów są w znacznym stopniu zmeliorowane i użytkowane jako łąki kośne, choć nie brak rozległych tutrzykowisk i niewielkich starorzeczy oraz pasów zakrzaczeń. Niewielkie fragmenty zlewni ulegają powtórnemu zabagnieniu. Na stawach prowadzi się intensywną gospodarkę rybacką. Stawy w Zimnie posiadają niewiele roślinności szuwarowej. Na stawach w Łaszczowie powierzchnia szuwarów jest znacznie większa.

Występują co najmniej 24 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Bardzo ważna ostoja derkacza, zielonki i dzięcioła białoszyjego. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C6) następujących gatunków ptaków: bączek (PCK), derkacz, dzięcioł białoszy, zielonka (PCK); stosunkowo wysoką liczebność (C7) osiąga bąk (PCK).⁸

2. Woźuczyn

Kod obszaru: PLH060109

Rodzaj ochrony: Dyrektywa siedliskowa

Data zaproponowania obszaru: 2021-01-15

Data wyznaczenia przez KE: 2022-02-21

Status: OZW

Powierzchnia [ha]: 4,9600

Ochroną objęte jest siedlisko Mopka zachodniego – gatunku ssaka z rzędu nietoperzy.

---

⁸ Źródło: <http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles>

Poniżej przedstawiono zestawienie obszarów objętych ochroną, zgodnie z Centralnym Rejestrem Form Ochrony Przyrody.

Tabela 15. Wykaz obszarów chronionych na podstawie Centralnego Rejestru Form Przyrody.

Lp.	Kod	Forma ochrony	Nazwa	Data utworzenia
1	PL.ZIPOP.1393.RP.706	rezerwat przyrody	Przecinka	1998-12-29
2	PL.ZIPOP.1393.N2K.PLB060017	obszar natura 2000	Zlewnia Górnej Huczwy	2007-10-13
3	PL.ZIPOP.1393.PP.0618072.1516	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	1978-11-26
4	PL.ZIPOP.1393.PP.0618072.1517	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	1978-11-26
5	PL.ZIPOP.1393.PP.0618072.1518	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	1978-11-26
6	PL.ZIPOP.1393.PP.0618072.1522	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	1978-11-26
7	PL.ZIPOP.1393.PP.0618072.1524	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	1978-11-26
8	PL.ZIPOP.1393.PP.0618072.1526	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	1987-12-14
9	PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH060109.H	obszar natura 2000	Woźuczyn	2021-01-15

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>

4.2. Infrastruktura wodno-ściekowa

Łączna długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 78,3 km. Liczba przyłączy wynosi 1 613 szt. W sieć wodociągową wyposażone są wszystkie sołectwa poza miejscowością Falków.

Łączna długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 4,2 km, przy liczbie przyłączy wynoszącej 47 szt. W sieć kanalizacyjną wyposażone jest tylko sołectwo Woźuczyn Cukrownia.

Tabela 16. Ujęcia wody na terenie gminy Rachanie

Lp.	Nazwa ujęcia	Szczegółowe informacje
1	Ujęcie wody Pawłówka	<ul style="list-style-type: none"> - zlokalizowane na działkach 652/2 i 653/2 w obrębie geodezyjnym 0006 Pawłówka woda ujmowana jest z utworów kredowych, studnia wiercona na głębokości 60 m., dwa zbiorniki hydroforowe w studni zamontowana jest pompa głębinowa. Ujęcie wody zabezpiecza dostawę wody dla wodociągu wiejskiego w miejscowości Pawłówka.
2	Ujęcie wody Rachanie	<ul style="list-style-type: none"> - zlokalizowane na działce nr 701 w obrębie geodezyjnym 0007 Rachanie pobór wody podziemnej z utworów kredowych dla zabezpieczenia potrzeb obsługi wodociągu wiejskiego w m: Rachanie, Rachanie Kolonia, Michalów Kolonia, Werechanie, Werechanie Kolonia, Grodysławice, Grodysławice Kolonia, Józefówka. Składającego się z dwóch studni o głębokości 60m i 55 m. i dwóch pomp głębinowych.
3	Ujęcie wody Siemierz	<ul style="list-style-type: none"> - zlokalizowane na działce nr 1722 w obrębie geodezyjnym 0008 Siemierz pobór wody podziemnej z utworów kredowych dla zabezpieczenia potrzeb obsługi wodociągu wiejskiego w miejscowości Siemierz. Składającego się z jednej studni o głębokości 52,5 m. i pompy głębinowej.
4	Ujęcie wody Kociuba	<ul style="list-style-type: none"> - zlokalizowane na działce nr 24/2 w obrębie geodezyjnym 0006 Pawłówka pobór wody podziemnej z utworów kredowych dla zabezpieczenia potrzeb obsługi wodociągu wiejskiego w miejscowości Kociuba. Składającego się z jednej studni o głębokości 92,0 m. i pompy głębinowej.
5.	Ujęcie wody Siemnice	<ul style="list-style-type: none"> - zlokalizowane na działce 277/1 w obrębie geodezyjnym 0009 Siemnice pobór wody podziemnej z utworów kredowych dla zabezpieczenia potrzeb obsługi wodociągu wiejskiego zaopatrującego w wodę m. Siemnice, Michalów, Wożuczyn , Kozia Wola, Żwiartówek, Żwiartówek Kolonia. Składającego się z jednej studni o głębokości 50 m. i pompy głębinowej.
6.	Ujęcie wody Wożuczyn Cukrownia	<ul style="list-style-type: none"> - zlokalizowane na działce nr 164 w obrębie geodezyjnym 0015 Michalów Kolonia- pobór wody podziemnej z utworów kredowych dla zabezpieczenia potrzeb obsługi wodociągu wiejskiego zaopatrującego w wodę miejscowość Wożuczyn Cukrownia. Składającego się z dwóch studni głębokości 60,60 m i 82,0 m.

Źródło: Urząd Gminy Rachanie.

Na terenie gminy funkcjonuje tylko jedna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana w miejscowości Michalów Kolonia. Oczyszczalnia posiada przepustowość 493 m³/d

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę szamb i zagrodowych oczyszczalni ścieków na terenie miejscowości gminnych.

Tabela 17. Szamba i zagrodowe oczyszczalnie ścieków na terenie Gminy (wg. stanu na koniec 2021 r.)

Sołectwo	Długość sieci wod. [km]	Długość przyłączy wod. [km]	Liczba przyłączy wod. [szt.]	Długość sieci kan.[km]	Długość przyłączy kan. [km]	Liczba przyłączy kan. [szt.]	Szamba [szt.]	Zagrodowe oczyszcz. ścieków [szt.]
Rachanie	7	5	250	0	0	0	210	8
Rachanie Kolonia	1,6	0,4	18	0	0	0	8	0
Pawłówka	5,4	3,9	121	0	0	0	60	0
Kociuba	0,7	0,3	16	0			4	0
Werechanie	4,9	3,6	130	0	0	0	112	2
Werechanie Kolonia	0,5	0,3	8	0			4	0
Józefówka	5	3,7	114	0	0	0	105	2
Grodystawice	5,6	3,8	104	0	0	0	91	2
Grodystawice Kolonia	5	2,7	40	0	0	0	31	0
Siemnice	3	1,8	90	0	0	0	75	2
Woźuczyn	10	7,1	246	0	0	0	210	9
Michalów	5,8	4,2	106	0	0	0	84	2
Michalów Kolonia	4,1	3,2	59	0	0	0	38	1
Żwiartówek	5,8	4	82	0	0	0	67	1
Żwiartówek Kolonia	1,7	0,8	15	0	0	0	11	1
Kozia Wola	3	1,8	14	0	0	0	8	0
Siemierz	6,7	3,7	142	0	0	0	79	2
Woźuczyn Cukrownia	2,5	0,9	58	4,2	45	70	0	0
SUMA	78,3	51,2	1613	4,2	45	70	1197	32

Źródło: Urząd Gminy Rachanie.

4.3. Infrastruktura zagospodarowywania odpadów

Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi stanowi istotny czynnik wpływający na stan środowiska naturalnego. Do głównych zadań systemu gospodarki odpadami należy zaliczyć:

- ✓ edukację ekologiczną społeczeństwa,
- ✓ uporządkowanie gospodarki odpadami w gminie, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów, wdrożenie procesów odzysku i unieszkodliwiania odpadów w ramach przewidywanych do osiągnięcia celów krótko i długookresowych,
- ✓ osiągnięcie wymaganych prawem poziomów odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Zmieszane odpady komunalne, odpady zielone oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania, przekazywane są do Gminnego Zakładu Komunalnego w Mirczu, Łasków 63, 22-530 Mircze. Niesegregowane odpady komunalne są poddawane procesowi mechaniczno- biologicznego przetwarzania w sortowni i kompostowni. W GZK są również przetwarzane odpady zebrane selektywnie, w tym wielkogabarytowe.

Na terenie Gminy Rachanie funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych zlokalizowany w Rachaniach przy ul. Wyzwolenia 1, zwany dalej PSZOK. PSZOK jest czynny w pierwszy i ostatni piątek każdego miesiąca w godz. 8.00-16.00.

W PSZOK przyjmowane są następujące rodzaje odpadów komunalnych:

- ✓ zużyte baterie i akumulatory,
- ✓ przedterminowe leki i chemikalia,
- ✓ zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny
- ✓ meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- ✓ zużyte opony,
- ✓ odpady budowlane i rozbiórkowe (dotyczy to odpadów powstałych w wyniku prowadzenia drobnych robót nie wymagających pozwolenia na budowę ani zgłoszenia)

W 2022 roku z terenu gminy Rachanie, zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, zebrano łącznie ponad 588 t odpadów. Z tego aż 588 t wygenerowały gospodarstwa domowe. Jedynie 49,9 tony odpadów pochodziło z innych źródeł, takich jak: usługi komunalne, handel, mały biznes, biura i instytucje. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów stanowiły 30,2%.

Tabela 18. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku w latach 2017-2022.

Pochodzenie odpadów	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ogółem [t]	573,71	565	538	558	656	588
z gospodarstw domowych [t]	548,67	544	519	528	608	538
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji) [t]	25,04	21,9	19,6	29,8	48,7	49,9
odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%]	14,1	16,6	15,7	25,1	27,8	30,2
papier i tektura, metale, szkło i tworzywa sztuczne [%]	11,7	7,6	6,5	9,3	7,5	19,4

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

4.4. Infrastruktura energetyczno-oświetleniowa i gazowa

Na podstawie ustawy Prawo energetyczne (art. 18 ust. 1) do zadań własnych gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną należy między innymi planowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg, znajdujących się na terenie gminy oraz finansowanie oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych, znajdujących się na jej terenie.

Tabela 19. Wykaz punktów oświetlenia ulicznego w rozbiciu na miejscowości.

Lp.	Miejscowości	Liczba punktów oświetlenia ulicznego	W tym stanowiących własność gminy
1.	Werechanie	52	52
2.	Józefówka	38	38
3.	Pawłówka	19	4
4.	Rachanie	71	14
5.	Woźuczyn	107	3
6.	Żwiartówek	27	27
7.	Żwiartówek Kolonia	6	6
8.	Grodysławice	23	0
9.	Grodysławice Kolonia	6	6
10.	Kozia Wola	7	7
11	Siemierz	25	25
12	Siemnice	40	40
13	Woźuczyn Cukrownia	80	80
Razem		501	302

Przez teren gminy Rachanie przebiegają sieci elektroenergetyczne średniego (610 km) i niskiego napięcia. W zdecydowanej większości są to linie napowietrzne. W najbliższych latach planowane jest skablowanie linii niskiego napięcia w miejscowości Woźuczyn.

Na terenie gminy działają dwie farmy fotowoltaiczne, o mocy 1 MW.

4.5. Stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Gmina Rachanie zrealizowała projekt OZE pod nazwą „Zielona Energia w Gminie Rachanie” współfinansowanego ze środków EFRR w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 – Działanie 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE. W ramach projektu zainstalowano 53 instalacji solarnych oraz 106 instalacji fotowoltaicznych.

Ponadto, gmina Rachanie posiada instalacje fotowoltaiczne o mocy 12kW zamontowane na budynku szkoły podstawowej w Rachaniach i szkole podstawowej w Michalowie zrealizowanego z projektu pod nazwą „Kompleksowa termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Rachaniach i Zespołu Szkół w Michalowie” Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego - Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 - Działanie 5.2, Efektywność energetyczna sektora publicznego.

4.6. Podsumowanie [4] Środowisko naturalne i infrastruktura

PODSUMOWANIE 4

ŚRODOWISKO NATURALNE I INFRASTRUKTURA

- i Na terenie Gminy znajdują się następujące obszary chronione: rezerwat przyrodniczy "Przecinka", oraz Obszary Natura 2000- Zlewnia Górnej Huczwy i Woźuczyn.
- i Łączna długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 78,3 km, liczba przyłączy: 1 613 szt.
- i W 2022 roku z terenu gminy Rachanie, zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, zebrano łącznie ponad 588 t odpadów. Z tego aż 538 t wygenerowały gospodarstwa domowe.
- + Wysoka atrakcyjność przyrodnicza terenu Gminy.
- + Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa.
- + Funkcjonujący na terenie gminy Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych.
- + Dość dobry stan większości oświetlenia ulicznego na terenie gminy.
- + Zrealizowanie projektów dofinansowanych ze środków RPO Województwa Lubelskiego mające na celu wzrost wykorzystania instalacji opartych o Odnawialne Źródła Energii.
- Słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna- w sieć kanalizacyjną wyposażone jest tylko sołectwo Woźuczyn Cukrownia
- Bardzo mała liczba zagrodowych oczyszczalni ścieków w porównaniu z tradycyjnymi szambami.

5. Kultura i dziedzictwo kulturowe

5.1. Walory kulturowe

Na terenie Gminy znajdują się obiekty prawnie chronione, wpisane do rejestru zabytków oraz zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Zgodnie z obwieszczeniem nr 1/2020 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 28 lutego 2022 r. w sprawie wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości województwa lubelskiego i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego, w rejestrze figuruje 10 zabytków z terenu Gminy Rachanie.

Tabela 20. Wykaz obiektów zabytkowych w rejestrze zabytków Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie.

Lp.	Zakres wpisu	Miejscowość	Nr rejestru
1.	- kościół paraf. rzymskokat. pw. NMP Królowej Świata (d. cerkiew prawosławna), wraz z wyposażeniem wnętrza, drzewostan w granicach cmentarza kościelnego	Grodystawice	A/1482
2.	- cmentarz wojenny z I wojny świat., w gran. działki wskazanej w dec., wg zał. mapy i karty cmentarza	Rachanie	A/1534
3.	- zespół kościoła paraf. rzymskokat.: kościół pw. Przemienienia Pańskiego, z wystrojem architektonicznym i ruchomościami, ogrodzenie cmentarza kościelnego z bramką zdobioną rzeźbami figuralnymi i czterema kapliczkami w narożach ogrodzenia, drzewostan na terenie cmentarza kościelnego	Rachanie	A/649
4.	- budynek zamkowy (z pozostałościami obwarowań)	Rachanie	A/261
5.	- park dworski wraz z pozostałościami alei lipowej, obejmujący obszar działek wskazanych w decyzji, wg zał. mapy.	Siemnice	A/212
6.	- kościół paraf. rzymskokat. pw. Nawiedzenia NMP z wystrojem architektonicznym i ruchomościami, otaczający drzewostan w gran. ogrodzenia cmentarza kościelnego	Woźuczyn	A/654
7.	- pozostałości zespołu pałacowoparkowego: budynek bramny (ob. mieszkalny), obeliski bramne, relikt d. murów obronnych, podziemia oraz park (o pow. wskazanej w dec.) i staw w gran. wg zał. planu	Rachanie	A/1463
8.	- słup graniczny (wraz z gruntem pod nim), na cmentarzu parafialnym, na działce wskazanej w dec.	Woźuczyn	A/1670
9.	- fragment historycznego założenia urbanistycznego osiedla mieszkalnego cukrowni „Woźuczyn”: d. dom mieszkalny zarządcy, d. „dom mieszkalny specjalistów”, trzy budynki gospodarcze, teren d. parku osiedlowego, teren przyległy do ww. budynków mieszkalnych i gospodarczych, wraz z drzewostanem, ukształtowaniem zieleni i terenu oraz drogą, na działkach wskazanych w dec., w gran. wg załączników	Woźuczyn (właściwy obręb geod.: Michalów-Kolonia)	A/1600
10.	- d. młyn elektryczny, w gran. Murów zewn.	Zwiartówek	A/1554

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych rejestru zabytków

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

Tabela 22 zawiera wykaz obiektów zabytkowych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Rachanie.

Tabela 21. Legenda do tabeli 21.

	zabytki nieruchome znajdujące się w rejestrze zabytków prowadzonym przez Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
	inne zabytki nieruchome wyznaczone przez Wójta Gminy Rachanie w porozumieniu z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Lublinie.

Tabela 22. Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	FORMA OCHRONY	ADRES (NR. EW. NIERUCHOMOŚCI/ NR DZIAŁKI)	WSPÓŁRZĘDNE GEOGRAFICZNE	FOTOGRAFIA
1.	GRODYSŁAWICE	CERKIEW P. PRAWOSŁAWNA P.W. PODWYŻSZENIA KRZYŻA - OB. KOŚCÍŁ PAR. P.W. N.P.M. KRÓLOWEJ ŚWIATA	 A/1482	DZIAŁKA NR 251 (OBREB EWIDENCYJNY GRODYSŁAWICE)	N: 50° 32'04.1" E: 23° 36'34.4"	
2.	GRODYSŁAWICE	DRZEWOSTAN PRZYKOŚCIELNY (PRZY D. CERKWI PRAWOSŁAWNEJ, A OB. KOŚCÍŁ PARAFIALNY P.W. NPM KRÓLOWEJ ŚWIATA)	 A/1482	DZIAŁKA NR 251 (OBREB EWIDENCYJNY GRODYSŁAWICE)	N: 50°32'3.987" E: 23°36'34.564"	

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	FORMA OCHRONY	ADRES (NR. EW. NIERUCHOMOŚCI/ NR DZIAŁKI)	WSPÓŁRZĘDNE GEOGRAFICZNE	FOTOGRAFIA
3	RACHANIE	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO	 A/649	DZIAŁKA NR 1015 (OBRĘB EWIDENCYJNY RACHANIE)	N: 50° 32'12.7" E: 23° 32'46.2"	
4	RACHANIE	OGRODZENIE W ZESPOLE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO	 A/649	DZIAŁKA NR 1015 (OBRĘB EWIDENCYJNY RACHANIE)	N: 50°32'13.1" E: 23°32'46.9"	
5.	RACHANIE	CMENTARZ PRZY KOŚCIELE PARAFIALNYM P.W. PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO	 A/649	DZIAŁKA NR 1015 (OBRĘB EWIDENCYJNY RACHANIE)	N: 50°32'13.5" E: 23°32'45.9"	
6.	RACHANIE	BUDYNEK ZAMKOWY	 A/261	DZIAŁKA NR 164/1 (OBRĘB EWIDENCYJNY RACHANIE)	N: 50° 32' 17.7" E: 23° 32' 20"	

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	FORMA OCHRONY	ADRES (NR. EW. NIERUCHOMOŚCI/ NR DZIAŁKI)	WSPÓŁRZĘDNE GEOGRAFICZNE	FOTOGRAFIA
7.	SIEMNICE	PARK W SIEMNICY	 A/212	DZIAŁKA NR 524 (OBRĘB EWIDENCYJNY SIEMNICE)	N: 50°32'57.8" E: 23°37'32.9"	
8.	WOŻUCZYN	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. NAWIEDZENIA N.M.P	 A/654	DZIAŁKA NR 193 (OBRĘB EWIDENCYJNY WOŻUCZYN)	N: 50° 33' 44" E: 23° 34' 43.4"	
9.	WOŻUCZYN	DRZEWOSTAN PRZY KOŚCIELE PARAFIALNYM P.W. NAWIEDZENIA N.M.P.	 A/654	DZIAŁKA NR 193 (OBRĘB EWIDENCYJNY WOŻUCZYN)	N: 50°33'43.961" E: 23°34'43.482"	
10.	WOŻUCZYN	CMENTARZ PRZY KOŚCIELE PARAFIALNYM P.W. N.M.P.	 A/654	DZIAŁKA NR 193 (OBRĘB EWIDENCYJNY WOŻUCZYN)	N: 50° 33' 43.8" E: 23° 34' 42.2"	

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	FORMA OCHRONY	ADRES (NR. EW. NIERUCHOMOŚCI/ NR DZIAŁKI)	WSPÓŁRZĘDNE GEOGRAFICZNE	FOTOGRAFIA
11.	WOŻUCZYN	BUDYNEK BRAMNY	 A/1463	DZIAŁKA NR 45 (OBRĘB EWIDENCYJNY WOŻUCZYN)	N: 50°33'53.921" E: 23°34'7.928"	
12.	WOŻUCZYN	OBELISKI BRAMNE	 A/1463	DZIAŁKA NR 45 (OBRĘB EWIDENCYJNY WOŻUCZYN)	N: 50°33'53.7" E: 23°34'07.7"	
13.	WOŻUCZYN	POZOSTAŁOŚCI ZESPOŁU PAŁACOWO-PARKOWEGO: POZOSTAŁOŚCI DAWNYCH MURÓW OBRONNYCH	 A/1463	DZIAŁKA NR 305/3 (OBRĘB EWIDENCYJNY WOŻUCZYN)	N: 50°33'59.319" E: 23°33'55.452"	
14.	WOŻUCZYN	POZOSTAŁOŚCI ZESPOŁU PAŁACOWO-PARKOWEGO: PODZIEMIA	 A/1463	DZIAŁKA NR 305/3 (OBRĘB EWIDENCYJNY WOŻUCZYN)	N: 50°33'59.319" E: 23°33'55.452"	

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	FORMA OCHRONY	ADRES (NR. EW. NIERUCHOMOŚCI/ NR DZIAŁKI)	WSPÓŁRZĘDNE GEOGRAFICZNE	FOTOGRAFIA
15.	WOŻUCZYN	POZOSTAŁOŚCI ZESPOŁU PAŁACOWO-PARKOWEGO: PARK ZE STAWEM	 A/1463	DZIAŁKA NR 307 (OBRĘB EWIDENCYJNY WOŻUCZYN)	N: 50°33'59.319" E: 23°33'55.452"	
16.	WOŻUCZYN CUKROWNIA	DOM ZARZĄDCY CUKROWNI W ZESPOLE CUKROWNI (OSIEDLE MIESZKANIOWE)	 A/1600	DZIAŁKA NR 145/1 (OBRĘB EWIDENCYJNY MICHAŁÓW-KOLONIA)	N: 50°33'04.3" E: 23° 35' 13"	
17.	WOŻUCZYN CUKROWNIA	DOM SPECJALISTÓW W ZESPOLE CUKROWNI (OSIEDLE MIESZKANIOWE)	 A/1600	147 (OBRĘB EWIDENCYJNY MICHAŁÓW-KOLONIA)	N: 50° 33' 05.9" E: 23° 35' 16.3"	
18.	WOŻUCZYN CUKROWNIA	BUDYNEK GOSPODARCZY III W ZESPOLE CUKROWNI (OSIEDLE MIESZKANIOWE)	 A/1600	148 (OBRĘB EWIDENCYJNY MICHAŁÓW-KOLONIA)	N: 50°33'4.54" E: 23°35'17.414"	

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	FORMA OCHRONY	ADRES (NR. EW. NIERUCHOMOŚCI/ NR DZIAŁKI)	WSPÓŁRZĘDNE GEOGRAFICZNE	FOTOGRAFIA
19.	WOŻUCZYN CUKROWNIA	BUDYNEK GOSPODARCZY I W ZESPOLE CUKROWNI (OSIEDLE MIESZKANIOWE)	 A/1600	DZIAŁKA NR 149 (OBRĘB EWIDENCYJNY MICHAŁÓW-KOLONIA)	N: 50°33'02.9" E: 23°35'12.8"	
20.	WOŻUCZYN CUKROWNIA	BUDYNEK GOSPODARCZY II W ZESPOLE CUKROWNI (OSIEDLE MIESZKANIOWE)	 A/1600	DZIAŁKA NR 145/2 (OBRĘB EWIDENCYJNY MICHAŁÓW-KOLONIA)	N: 50°33'03.6" E: 23°35'15"	
21.	WOŻUCZYN CUKROWNIA	PARK OSIEDLOWY	 A/1600	DZIAŁKA NR 171 (OBRĘB EWIDENCYJNY MICHAŁÓW-KOLONIA)	N: 50°33'1.471" E: 23°35'18.301"	
22.	ZWIARTÓWEK	MŁYN ELEKTRYCZNY	 A/1554	DZIAŁKA NR 341 (OBRĘB EWIDENCYJNY ZWIARTÓWEK)	N: 50°33'47.3" E: 23°32'47.9"	

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	FORMA OCHRONY	ADRES (NR. EW. NIERUCHOMOŚCI/ NR DZIAŁKI)	WSPÓŁRZĘDNE GEOGRAFICZNE	FOTOGRAFIA
23.	PAWŁÓWKA	CMENTARZ WOJENNY Z I WOJNY ŚWIATOWEJ	 A/1534	DZIAŁKA NR 906 (OBRĘB EWIDENCYJNY PAWŁÓWKA)	N: 50°30'00.5" E: 23°32'16.3"	
24.	KOZIA WOLA	DOM MIESZKALNY		DZIAŁKA NR 293/7 (OBRĘB EWIDENCYJNY KOZIA WOLA)	N: 50° 34' 14" E: 23° 34' 04.5"	
25.	KOZIA WOLA	CEGIELNIA		DZIAŁKA NR 293/15 (OBRĘB EWIDENCYJNY KOZIA WOLA)	N: 50°34'15.091" E: 23°34'0.919"	
26.	KOZIA WOLA	DOM ZARZĄDCY CEGIELNI		DZIAŁKA NR 293/12 (OBRĘB EWIDENCYJNY KOZIA WOLA)	N: 50°34' 13.822" E: 23°34'4.522"	

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	FORMA OCHRONY	ADRES (NR. EW. NIERUCHOMOŚCI/ NR DZIAŁKI)	WSPÓŁRZĘDNE GEOGRAFICZNE	FOTOGRAFIA
27.	KOZIA WOLA	DOM LEKARZA		DZIAŁKA NR 293/10 (OBRĘB EWIDENCYJNY KOZIA WOLA)	N: 50°34'14.974" E: 23°34'4.753"	
28.	WOŻUCZYN	DOM MUROWANY		DZIAŁKI NR 302/3,303/3 (OBRĘB EWIDENCYJNY WOŻUCZYN)	N: 50°34'04.2" E: 23°33'46.4"	
29.	PAWŁÓWKA	DWÓR		DZIAŁKA NR 166/2 (OBRĘB EWIDENCYJNY KOZIA WOLA)	N: 50°30'44.218" E: 23°33'13.449"	
30.	RACHANIE	DWÓR		DZIAŁKA NR 164/1 (OBRĘB EWIDENCYJNY RACHANIE)	N: 50°32'17.2" E: 23°32'17.7"	

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	FORMA OCHRONY	ADRES (NR. EW. NIERUCHOMOŚCI/ NR DZIAŁKI)	WSPÓŁRZĘDNE GEOGRAFICZNE	FOTOGRAFIA
31.	RACHANIE	BRAMA GŁÓWNA		DZIAŁKA NR 164/1 (OBRĘB EWIDENCYJNY RACHANIE)	N: 50°32'14.933" E: 23°32'18.429"	
32.	RACHANIE	SZKOŁA PODSTAWOWA		DZIAŁKA NR 1027 (OBRĘB EWIDENCYJNY RACHANIE)	N: 50° 32' 14.4" E: 23° 33' 03.4"	
33.	RACHANIE	KAPLICZKA ŚW. JANA NEPOMUCENA		DZIAŁKA NR 164/3 (OBRĘB EWIDENCYJNY RACHANIE)	N: 50°32'13.9" E: 23°32'13"	
34.	SIEMNICE	SPICHLERZ DWORSKI		DZIAŁKA NR 524 (OBRĘB EWIDENCYJNY SIEMNICE)	N: 50°33'00.4 E: 23°37'41.9"	

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	FORMA OCHRONY	ADRES (NR. EW. NIERUCHOMOŚCI/ NR DZIAŁKI)	WSPÓŁRZĘDNE GEOGRAFICZNE	FOTOGRAFIA
35.	WOŻUCZYN	KAPLICE CZTERECH EWANGELISTÓW		DZIAŁKA NR 193 (OBRĘB EWIDENCYJNY WOŻUCZYN)	N: 50° 33' 44." E: 23° 34' 43.4"	
36.	WOŻUCZYN	ORGANISTÓWKA		DZIAŁKA NR 144 (OBRĘB EWIDENCYJNY WOŻUCZYN)	N: 50° 33' 45.4" E: 23° 34' 44.2"	
37.	WOŻUCZYN	KAPLICZKA ŚW. JANA NEPOMUCENA		DZIAŁKA NR 204 (OBRĘB EWIDENCYJNY WOŻUCZYN)	N: 50° 33' 41.5" E: 23° 35' 01.1"	
38.	WOŻUCZYN- CUKROWNIA	BUDYNEK MIESZKALNY NR 14-16		DZIAŁKA NR 198 (OBRĘB EWIDENCYJNY MICHAŁÓW-KOLONIA)	N: 50° 32' 54.6" E: 23° 35' 17.2"	

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	FORMA OCHRONY	ADRES (NR. EW. NIERUCHOMOŚCI/ NR DZIAŁKI)	WSPÓŁRZĘDNE GEOGRAFICZNE	FOTOGRAFIA
39.	WOŻUCZYN-CUKROWNIA	BUDYNEK MIESZKALNY NR 8-9		DZIAŁKA NR 217/2 (OBRĘB EWIDENCYJNY MICHAŁÓW-KOLONIA)	N: 50°32'55.4" E: 23°35'19.4"	
40.	WOŻUCZYN-CUKROWNIA	BUDYNEK GOSPODARCZY NR 8-9		DZIAŁKA NR 217/3 (OBRĘB EWIDENCYJNY MICHAŁÓW-KOLONIA)	N: 50° 32' 54.7" E: 23° 35' 20"	
41.	WOŻUCZYN-CUKROWNIA	BUDYNEK GOSPODARCZY NR 14-16		DZIAŁKA NR 195 (OBRĘB EWIDENCYJNY MICHAŁÓW-KOLONIA)	N: 50° 32' 54.1" E: 23° 35' 15.7"	
42.	CELESTYNÓW	ZAŁOŻENIE DWORSKO-OGRODOWE SIEMNICE-CELESTYNÓW		DZIAŁKA NR 200/2 (OBRĘB EWIDENCYJNY SIEMNICE)	N: 50° 33' 48.5" E: 23° 37' 24.9"	

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	FORMA OCHRONY	ADRES (NR. EW. NIERUCHOMOŚCI/ NR DZIAŁKI)	WSPÓŁRZĘDNE GEOGRAFICZNE	FOTOGRAFIA
43.	PAWŁÓWKA	ZAŁOŻENIE DWORSKO-OGRODOWE W PAWŁÓWCE		DZIAŁKA NR 166/2 (OBRĘB EWIDENCYJNY PAWŁÓWKA)	N: 50°30'45.405" E: 23°33'14.145"	
44.	GRODYSŁAWICE	CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI		DZIAŁKA NR 260 (OBRĘB EWIDENCYJNY GRODYSŁAWICE)	N: 50° 31' 42.8" E: 23° 36' 36.7"	
45.	RACHANIE	CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI		DZIAŁKA NR 561 (OBRĘB EWIDENCYJNY RACHANIE)	N: 50°32'28.2" E: 23°32'55.8"	
46.	WERECZANIE	CMENTARZ PRAWOSŁAWNY		DZIAŁKA NR 1204 (OBRĘB EWIDENCYJNY WERECZANIE)	N: 50°31'43.213" E: 23°31'22.192"	

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	FORMA OCHRONY	ADRES (NR. EW. NIERUCHOMOŚCI/ NR DZIAŁKI)	WSPÓŁRZĘDNE GEOGRAFICZNE	FOTOGRAFIA
47.	WOŻUCZYN	CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI		DZIAŁKA NR 1079 (OBRĘB EWIDENCYJNY WOŻUCZYN)	N: 50° 33' 34.3" E: 23° 35' 21.1"	
48	WOŻUCZYN	FIGURA Z HERBEM GODZIEMBA	 A/1670	DZIAŁKA NR 1079 (OBRĘB EWIDENCYJNY WOŻUCZYN)	N: 50° 33' 35.68" E: 23° 35' 20.3"	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentu udostępnionego przez Urząd Gminy Rachanie.

Niestety, wiele zabytków na terenie gminy Rachanie znajduje się w złym stanie materialnym i wymaga pilnych prac remontowych. Poprawa stanu i wyglądu zewnętrznego najważniejszych obiektów zabytkowych powinna stać się jednym z głównych kierunków działań na terenie gminy.

Tabela 23. Stanowiska archeologiczne ujęte w gminnej ewidencji zabytków gminy

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	NR STANOWISKA W MIEJSCOWOŚCI	OBSZAR AZP	NR STANOWISKA WG AZP
1.	SIEMIERZ	20	91-90	20
2.	SIEMIERZ	9	91-90	9
3.	SIEMIERZ	8	91-90	8
4.	SIEMIERZ	7	91-90	7
5.	SIEMIERZ	19	91-90	19
6.	SIEMIERZ	18	91-90	18
7.	SIEMIERZ	17	91-90	17
8.	SIEMIERZ	12	91-90	12
9.	SIEMIERZ	11	91-90	11

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	NR STANOWISKA W MIEJSCOWOŚCI	OBZAR AZP	NR STANOWISKA WG AZP
10.	SIEMIERZ	10	91-90	10
11.	SIEMIERZ	6	91-90	6
12.	SIEMIERZ	16	91-90	16
13.	SIEMIERZ	15	91-90	15
14.	SIEMIERZ	14	91-90	14
15.	SIEMIERZ	13	91-90	13
16.	SIEMIERZ	1	91-91	89
17.	SIEMIERZ	2	91-91	90
18.	SIEMIERZ	4	91-91	92
19.	SIEMIERZ	3	91-91	91
20.	KOZIA WOLA	2	91-91	79
21.	WOŻUCZYN	11	91-91	103
22.	WOŻUCZYN	12	91-91	104
23.	WOŻUCZYN	13	91-91	105
24.	WOŻUCZYN	14	91-91	106
25.	WOŻUCZYN	15	91-91	107
26.	SIEMIERZ	5	91-91	93
27.	ZWIARTÓWEK	1	91-91	94
28.	ZWIARTÓWEK	2	91-91	95
29.	ZWIARTÓWEK	3	91-91	96
30.	ZWIARTÓWEK	4	91-91	97
31.	KOZIA WOLA	11	91-91	88
32.	KOZIA WOLA	10	91-91	87
33.	KOZIA WOLA	9	91-91	86
34.	KOZIA WOLA	8	91-91	85
35.	KOZIA WOLA	12	91-91	98
36.	KOZIA WOLA	7	91-91	84
37.	KOZIA WOLA	6	91-91	83
38.	KOZIA WOLA	3	91-91	80
39.	KOZIA WOLA	5	91-91	82

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	NR STANOWISKA W MIEJSCOWOŚCI	OBSZAR AZP	NR STANOWISKA WG AZP
40	KOZIA WOLA	4	91-91	81
41	SIEMNICE	2	91-91	108
42	SIEMNICE	13	92-91	123
43	SIEMNICE	12	92-91	122
44	SIEMNICE	11	92-91	121
45	SIEMNICE	9	92-91	118
46	SIEMNICE	10	92-91	119
47	ZWIARTÓWEK	10	92-91	131
48	ZWIARTÓWEK	9	92-91	130
49	ZWIARTÓWEK	8	92-91	129
50	ZWIARTÓWEK	7	92-91	128
51	ZWIARTÓWEK	6	92-91	127
52	ZWIARTÓWEK KOLONIA	3	92-91	53
53	ZWIARTÓWEK KOLONIA	6	92-91	56
54	ZWIARTÓWEK KOLONIA	5	92-91	55
55	ZWIARTÓWEK KOLONIA	4	92-91	54
56	RACHANIE	13	92-91	51
57	RACHANIE	14	92-91	52
58	ZWIARTÓWEK KOLONIA	2	92-91	50
59	ZWIARTÓWEK KOLONIA	1	92-91	49
60	ZWIARTÓWEK	5	92-91	48
61	WOŻUCZYN	27	92-91	126
62	KOZIA WOLA	14	92-91	125
63	WOŻUCZYN	16	92-91	57
64	KOZIA WOLA	13	92-91	71
65	WOŻUCZYN	24	92-91	70
66	WOŻUCZYN	23	92-91	69
67	WOŻUCZYN	32	92-91	141
68	WOŻUCZYN	21	92-91	67
69	WOŻUCZYN	22	92-91	68

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	NR STANOWISKA W MIEJSCOWOŚCI	OBSZAR AZP	NR STANOWISKA WG AZP
70	WOŻUCZYN	25	92-91	72
71	WOŻUCZYN	26	92-91	73
72	WOŻUCZYN	31	92-91	140
73	WOŻUCZYN	20	92-91	66
74	WOŻUCZYN	19	92-91	65
75	WOŻUCZYN	30	92-91	139
76	WOŻUCZYN	29	92-91	138
77	WOŻUCZYN	28	92-91	137
78	RACHANIE	12	92-91	47
79	RACHANIE	9	92-91	44
80	RACHANIE	10	92-91	45
81	RACHANIE	11	92-91	46
82	RACHANIE	6	92-91	41
83	RACHANIE	7	92-91	42
84	RACHANIE	8	92-91	43
85	RACHANIE	5	92-91	40
86	RACHANIE	1	92-91	12
87	MICHAŁÓW KOLONIA	4	92-91	38
88	MICHAŁÓW KOLONIA	5	92-91	39
89	MICHAŁÓW	28	92-91	37
90	MICHAŁÓW	27	92-91	36
91	MICHAŁÓW	26	92-91	35
92	MICHAŁÓW	25	92-91	34
93	MICHAŁÓW	24	92-91	33
94	MICHAŁÓW	23	92-91	32
95	WOŻUCZYN	33	92-91	142
96	WOŻUCZYN	18	92-91	64
97	WOŻUCZYN	17	92-91	63
98	MICHAŁÓW	21	92-91	62
99	MICHAŁÓW	20	92-91	61

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	NR STANOWISKA W MIEJSCOWOŚCI	OBSZAR AZP	NR STANOWISKA WG AZP
100	MICHAŁÓW	19	92-91	60
101	MICHAŁÓW	22	92-91	136
102	MICHAŁÓW	18	92-91	59
103	SIEMNICE	15	92-91	135
104	SIEMNICE	14	92-91	124
105	SIEMNICE	4	92-91	113
106	SIEMNICE	3	92-91	112
107	SIEMNICE	5	92-91	114
108	SIEMNICE	6	92-91	115
109	SIEMNICE	8	92-91	117
110	SIEMNICE	7	92-91	116
111	RACHANIE	27	92-90	56
112	RACHANIE	24	92-90	40
113	RACHANIE	23	92-90	39
114	RACHANIE	22	92-91	133
115	RACHANIE	21	92-91	132
116	RACHANIE	16	92-91	106
117	RACHANIE	17	92-91	107
118	RACHANIE	18	92-91	108
119	RACHANIE	19	92-91	109
120	RACHANIE	20	92-91	110
121	MICHAŁÓW KOLONIA	3	92-91	31
122	MICHAŁÓW KOLONIA	2	92-91	30
123	MICHAŁÓW KOLONIA	1	92-91	29
124	MICHAŁÓW KOLONIA	6	92-91	111
125	WOŻUCZYN	34	92-91	134
126	MICHAŁÓW	6	92-91	18
127	MICHAŁÓW	7	92-91	19
128	MICHAŁÓW	8	92-91	20
129	MICHAŁÓW	16	92-91	28

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	NR STANOWISKA W MIEJSCOWOŚCI	Obszar AZP	NR STANOWISKA WG AZP
130	MICHAŁÓW	17	92-91	58
131	MICHAŁÓW	15	92-91	27
132	MICHAŁÓW	9	92-91	21
133	MICHAŁÓW	14	92-91	26
134	MICHAŁÓW	13	92-91	25
135	MICHAŁÓW	12	92-91	24
136	MICHAŁÓW	10	92-91	22
137	MICHAŁÓW	11	92-91	23
138	GRODYSŁAWICE	16	92-91	93
139	GRODYSŁAWICE	14	92-91	91
140	GRODYSŁAWICE	15	92-91	92
141	GRODYSŁAWICE	2	92-91	74
142	GRODYSŁAWICE	3	92-91	75
143	GRODYSŁAWICE	4	92-91	76
144	GRODYSŁAWICE	5	92-91	77
145	GRODYSŁAWICE KOLONIA	3	92-91	78
146	GRODYSŁAWICE KOLONIA	4	92-91	79
147	GRODYSŁAWICE KOLONIA	6	92-91	86
148	GRODYSŁAWICE KOLONIA	1	92-92	13
149	GRODYSŁAWICE KOLONIA	2	92-92	14
150	WERECHANIE	4	92-90	44
151	WERECHANIE	7	92-90	47
152	WERECHANIE	8	92-90	48
153	WERECHANIE	6	92-90	46
154	WERECHANIE	5	92-90	45
155	WERECHANIE	11	92-90	51
156	WERECHANIE	9	92-90	49
157	WERECHANIE	12	92-90	52
158	WERECHANIE	3	92-90	43
159	JÓZEFÓWKA	6	92-91	100

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	NR STANOWISKA W MIEJSCOWOŚCI	OBSZAR AZP	NR STANOWISKA WG AZP
160	WERECHANIE	2	92-90	42
161	WERECHANIE	1	92-90	41
162	WERECHANIE	10	92-90	50
163	WERECHANIE	25	92-90	53
164	RACHANIE	15	92-91	105
165	JÓZEFÓWKA	10	92-91	104
166	JÓZEFÓWKA	9	92-91	103
167	JÓZEFÓWKA	8	92-91	102
168	JÓZEFÓWKA	7	92-91	101
169	RACHANIE	26	92-91	143
170	JÓZEFÓWKA	5	92-91	99
171	JÓZEFÓWKA	4	92-91	98
172	JÓZEFÓWKA	3	92-91	97
173	JÓZEFÓWKA	2	92-91	96
174	JÓZEFÓWKA	1	92-91	95
175	GRODYSŁAWICE	17	92-91	94
176	GRODYSŁAWICE	6	92-91	80
177	GRODYSŁAWICE	21	93-91	66
178	GRODYSŁAWICE	13	92-91	90
179	PAWŁÓWKA	19	93-91	102
180	PAWŁÓWKA	18	93-91	101
181	PAWŁÓWKA	17	93-91	100
182	PAWŁÓWKA	9	93-91	75
183	PAWŁÓWKA	8	93-91	74
184	PAWŁÓWKA	10	93-91	76
185	PAWŁÓWKA	7	93-91	73
186	PAWŁÓWKA	11	93-91	77
187	PAWŁÓWKA	6	93-91	75
188	PAWŁÓWKA	12	93-91	78
189	PAWŁÓWKA	13	93-91	79

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	NR STANOWISKA W MIEJSCOWOŚCI	OBSZAR AZP	NR STANOWISKA WG AZP
190	PAWŁÓWKA	14	93-91	80
191	PAWŁÓWKA	15	93-91	81
192	PAWŁÓWKA	5	93-91	71
193	PAWŁÓWKA	16	93-91	99
194	PAWŁÓWKA	4	93-91	70
195	PAWŁÓWKA	3	93-91	69
196	PAWŁÓWKA	2	93-91	68
197	PAWŁÓWKA	22	93-91	67
198	RACHANIE	26	92-91	143
199	RACHANIE	29	92-91	144
200	RACHANIE	28	92-90	57
201	WERECHANIE	13	93-90	54
202	WERECHANIE	14	93-90	55
203	WERECHANIE	15	93-90	56
204	WERECHANIE	16	93-90	58

5.2. Infrastruktura kultury

Działalność z zakresu kultury w Gminie Rachanie prowadzą dwie jednostki: Gminy Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna.

Gminy Ośrodek Kultury (GOK)

Na terenie gminy koordynatorem w zakresie działań kultury jest Gminny Ośrodek Kultury z siedzibą w Rachaniach. GOK organizuje życie kulturalne gminy poprzez sieć świetlic wiejskich w poszczególnych miejscowościach, w których działają Koła Gospodyń Wiejskich. Do imprez cyklicznych należą święta obrzędowe, uroczystości państwowe i rocznicowe, imprezy okolicznościowe, konkursy, przeglądy, turnieje, festiwale, koncerty. GOK sprawuje również opiekę nad amatorskim ruchem artystycznym i twórcami ludowymi, prowadzi stałe formy pracy z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi. Współpracuje z organizacjami społecznymi i szkołami. Pielęgnowuje tradycje regionalne, upowszechnia czytelnictwo, koordynuje działalność sportowo-rekreacyjną na terenie gminy. Zadania te wynikają z potrzeb środowiska, a realizowane są dzięki wsparciu i zrozumieniu władz lokalnych.

Gminny Ośrodek Kultury w Rachaniach w 2023 roku realizował program zgodnie z planami pracy i kalendarzem imprez, w oparciu o sprawdzone formy pracy. Współpracował z ludźmi zaangażowanymi na rzecz działań lokalnych w dziedzinie ogólnie pojętej kultury i rekreacji:

Działalność na rzecz dzieci i młodzieży:

- Gminna Orkiestra Dęta w Rachaniach,
- Nauka gry na instrumentach muzycznych w Rachaniach,
- Dziecięcy zespół wokalny w Rachaniach,
- Koło szachowe,
- Tenis stołowy,
- Zespół Tańca Ludowego „Urwisy” w Rachaniach – grupa starsza do lipca,
- Zespół Tańca Ludowego „Urwisy” w Rachaniach – grupa średnia,
- Zespół Tańca Ludowego „Urwisy” w Rachaniach – grupa młodsza,
- Zajęcia Karate Kyokushin,
- Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej (7 RDH „Echo” i 1RDH „Lśnienie”),
- Konkursy, festyny, spotkania, kiermasze,
- Zajęcia świetlicowe (tenis stołowy, bilard, piłkarzyki, cymbergaj, konkursy plastyczne, fotograficzne),
- Gminne Imprezy Sportowe (turnieje),
- Współpraca ze szkołami i parafiami z terenu gminy.

Działalność na rzecz dorosłych:

- Zespół śpiewaczy „Kalina” w Woźuczynie Cukrowni,
- Chór „Legenda” Woźuczynie,
- Zespół śpiewaczy „Nadzieja” z Rachań,

- Klub Seniora „Sami swoi” w Rachaniach,
- Klub Seniora „Młodzi Duchem” w Michalowie,
- Klub dla Seniora w Woźuczynie Cukrowni,
- Klub dla Seniora „Echo Radosnej Jesieni” – seniorzy z całego terenu gminy Rachanie (grupa utworzona z seniorów po projekcie UG zakończonego w 2021 roku).

W 2023 roku odbyły się następujące imprezy okolicznościowe i rocznicowe:

- Występy z okazji Dnia Babci i Dziadka,
- Gminny Przegląd Pieśni Pasyjnej,
- Gminny Konkurs Wielkanocny,
- Gminny Kiermasz Wielkanocny,
- Rocznica Uchwalenia Konstytucji 3-go Maja,
- Gminny Konkurs Piosenki „Od przedszkola do Opola”,
- Gminny Konkurs Recytatorski,
- Powiatowy Przegląd Dorobku Artystycznego KGW,
- Gminne Święto Rodziny,
- Gminne Święto Truskawki,
- Dożynki Powiatowe,
- Gminny Konkurs „Pod Grzybowym Daszkiem”,
- Gminny Konkurs dla Młodzieży „Szansa na Sukces”,
- Przegląd Pieśni Religijnej i Patriotycznej,
- Przegląd Kolęd i Pastoralek,
- Konkurs Bożonarodzeniowy,
- Kiermasz Bożonarodzeniowy.

W 2023 roku zorganizowane zostały ponadto::

- akcja „Paczuszka dla Maluszka”, przekazanie zebranych rzeczy do Domu dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Ciąży w Łabuniach.
- wyjazd dla dzieci i młodzieży z terenu gminy Rachanie do FORT JUMP w Zamościu.
- Balu Karnawałowy dla dzieci z terenu gminy Rachanie w Gminnym Ośrodku Kultury.
- zimowe „Ferie bez Komputera” dla dzieci z terenu gminy Rachanie. Gry, zabawy, konkursy, wyjazdy na basen, seanse filmowe, wspólne czytanie bajek, zajęcia z rękodzieła.
- Gminny Przegląd Kolęd i Pastoralek w kościele parafialnym w Rachaniach.
- przygotowanie i nagranie i udostępnienie zespołu „Gwiazdeczki” z okazji Dnia Babci i Dziadka.
- nowa grupa zajęciowa dla dzieci tańca nowoczesnego z gimnastyką.

- zakwalifikowanie się wniosku Gminnego Ośrodka Kultury w Rachaniach do Narodowego Centrum Kultury o dofinansowanie w ramach projektu DK+ 2023 Zadanie I - INICJATYWY LOKALNE
- II Gminny Konkurs „Od przedszkola do Opola”, dla najmłodszych mieszkańców gminy Rachanie.
- warsztaty florystyczne dla kobiet z terenu gminy Rachanie
- Bal w Gminnym Ośrodku Kultury z okazji Dnia Kobiet.
- Przeglądu Pieśni Pasyjnej w kościele w Grodyśławicach.
- Konkurs wielkanocny pod hasłem „Ozdoby Wielkanocne” dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
- „II Gminny Kiermasz Wielkanocny” na placu przed budynkiem GOK.
- Rozpoczęcie realizacji Projektu Dom Kultury+ Edycja 2023 / Zadanie I INICJATYWY LOKALNE cz. I. Nazwa własna zadania Spełniamy marzenia – rewolucje kulturalne.
- spotkania z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi mieszkańcami gminy Rachanie w ramach w/w projektu niezbędne do utworzenia diagnozy potrzeb kulturowych mieszkańców.
- Nagrania dzieci z zespołu wokalnego działającego przy GOK z okazji świąt Wielkanocnych.
- Próby do uroczystości obchodów 3 Maja.
- Współpraca ze Szkołą Podstawowa w Rachaniach w realizacji akademii z okazji 3 Maja
- Utworzenie Diagnozy Potencjału Kulturowego Gminy Rachanie na podstawie spotkań z mieszkańcami gminy Rachanie.
- Złożenie wniosku o dofinansowanie do Projektu Dom Kultury+ Edycja 2023 / Zadanie I INICJATYWY LOKALNE cz. II. Nazwa własna zadania Spełniamy marzenia – rewolucje kulturalne.
- XVIII Gminny Konkurs Czytelniczego z cyklu „Radość czytania”.
- II Gminny Bieg Przełajowy o puchar Wójta Gminy Rachanie na stadionie w Woźuczynie Cukrowni.
- Gminne Święto Rodziny w Werechaniach
- XVIII Gminny Konkurs recytatorski pod hasłem „Czarujemy Słowami - wiersze Adama Mickiewicza”.
- II Gminne Biegi Przełajowe w Woźuczynie Cukrowni.
- Organizacja VII Gminnego Święta Truskawki w Rachaniach.
- XIII Powiatowy Przegląd Dorobku Artystycznego i Kulinarnego Kół Gospodyń Wiejskich w Pawłówe.
- wyjazd na basen dla dzieci z terenu Gminy Rachanie.
- Akcja „Wakacje z GOK” 2023 (gry, zabawy, spotkania, itp.).
- Koncert piosenek Anny Jantar w Woźuczynie Cukrowni.
- Współpraca podczas organizacji 23 lipca XXIV Powiatowych Igrzysk Rekreacyjno-Sportowych 2022 w Chodywańcach.
- Współpraca podczas organizacji wyjazdu 30 lipca na XXIV Wojewódzkie Igrzyska Rekreacyjno-Sportowe LZS w Beżycach.

- Akcja „Wakacje z GOK” (gry, zabawy, spotkania, itp.).
- wyjazd dzieci z terenu gminy Rachanie na wycieczkę do Energylandii i Water Parku.
- Rozpoczęcie realizacji inicjatyw w ramach Projektu Dom Kultury+ Edycja 2023 / Zadanie I INICJATYWY LOKALNE cz. II. Nazwa własna zadania Spełniamy marzenia – rewolucje kulturalne.
- Współorganizacja Dożynek Powiatowych w Woźuczynie Cukrowni.
- Współorganizacja 12 odsłony Narodowego Czytania na terenie gminy Rachanie „Nad Niemnem”.
- Ciąg dalszy realizacja inicjatyw w ramach Projektu Dom Kultury+ Edycja 2023 / Zadanie I INICJATYWY LOKALNE cz. II. Nazwa własna zadania Spełniamy marzenia – rewolucje kulturalne.
- Ciąg dalszy realizacja inicjatyw w ramach Projektu Dom Kultury+ Edycja 2023 / Zadanie I INICJATYWY LOKALNE cz. II. Nazwa własna zadania Spełniamy marzenia – rewolucje kulturalne.
- III Gminny Konkurs plastyczny dla najmłodszych „Pod Grzybowym Daszkiem”
- Konkurs Bożonarodzeniowy
- Gminny Kiermasz Bożonarodzeniowy

Ponadto w Gminnym Ośrodku Kultury w Rachaniach przez cały rok odbywały się zajęcia FITNESS, a w czasie trwania roku szkolnego zajęcia Karate Tradycyjnego, które na czas zimowy przenoszone są z Domu Kultury w Woźuczynie Cukrowni do GOK w Rachaniach.

Gminna Biblioteka Publiczna w Rachaniach

Gminna Biblioteka Publiczna w Rachaniach, która powstała w 1950 r., mieści się w lokalu Gminnego Ośrodka Kultury. Zajmuje pomieszczenie o powierzchni 80 m². Gminna Biblioteka Publiczna posiada Filię Biblioteczną w Woźuczynie, która powstała w latach osiemdziesiątych. Mieści się ona w zabytkowym budynku w Woźuczynie. Zajmuje trzy pomieszczenia o łącznej powierzchni 57 m². Biblioteki oferują czytelnikom bogaty i stale uaktualniany księgozbiór. Posiadają nowości wydawnicze, literaturę piękną dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Posiadają Literaturę polską jak i zagraniczną, księgozbiór popularno-naukowy z różnych dziedzin wiedzy, lektury szkolne, opracowania literackie, wydawnictwa encyklopedyczne i słownikowe. Wyodrębniony jest dział REGIONALIA, w którym gromadzony jest księgozbiór regionalny oraz dokumenty życia społecznego tegoż regionu.

Przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Rachaniach w 2023 roku zorganizowane/współorganizowane były następujące wydarzenia:

- Wystawa: Aleksander Fredro i Wisława Szymborska
- Szkolny konkurs: „ Najciekawsze prace świąteczne”
- Ferie z Biblioteką
- Międzyszkolny Konkurs Plastyczny – „Świąteczne ozdoby wielkanocne”
- Projekt pt. „Peppa Pan Dziobak”
- Prezentacja twórczości ludowej Gminy Rachanie podczas XVIII Ekologicznego Kiermaszu Rozmaitości
- Wystawa twórczości ludowej z okazji XIII Powiatowego Przeglądu Dorobku Artystycznego i Kulinarne KGW
- Noc bibliotek

- Projekt pt. „Zdrowo się odżywiam”
- Projekt pt. „Jak nie czytam, jak czytam”
- Projekt pt. „Baza – moje miejsce relaksu”
- Konkurs czytelniczy
- „VIII edycja Konkursu Pięknego Czytania”
- Projekt pt. „Moje miasto XXI wieku”
- Wystawa twórczości ludowej z okazji „Święta truskawki”
- Konkurs czytelniczy
- „Najaktywniejszy czytelnik w roku szkolnym 2022/2023
- Konkurs czytelniczy
- Najaktywniejszy czytelnik w roku szkolnym 2022/2023
- Projekt dla dzieci w wieku przedszkolnym „Mała książka - Wielki człowiek”
- Dożynki powiatowe
- Narodowe Czytanie „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej
- Ogólnopolski Dzień Głośnego Czytania

Świetlice wiejskie

Świetlice wiejskie są zlokalizowane w miejscowościach: Wożuczyn, Józefówka, Werechanie, Pawłówka, Siemierz, Grodysławice, Siemnice, Żwiartówek, Michalów. W znacznym stopniu wpływają one na integrację i aktywizację społeczeństwa. Świetlice są głównym ośrodkiem życia kulturalnego w środowisku lokalnym. Pełnią one następujące funkcje: kulturalne, wychowawcze i opiekuńcze.

Świetlice są miejscem spotkań dzieci i młodzieży z myślą o nich zostały wyposażone w gry sportowo-rekreacyjne. Odbywają się w nich zabawy wiejskie, dyskoteki, przyjęcia okolicznościowe, zabawy karnawałowe i sylwestrowe. Pomieszczenia świetlic wykorzystywane są też do prowadzenia zebrań wiejskich, spotkań KGW, OSP i miejscowych działaczy.

5.3. Podsumowanie [5] Kultura i dziedzictwo kulturowe

PODSUMOWANIE 5

KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

- i Na terenie gminy występuje aż 10 zabytków ujętych w rejestrze zabytków Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie.
- + Duża liczba obiektów zabytkowych wpisanych do ewidencji wojewódzkiej i gminnej.
- + Prężne funkcjonowanie dwóch instytucji kultury na terenie gminy: Gminnego Ośrodka Kultury oraz Gminnej Biblioteki Publicznej.
- Zły stan materialny części obiektów zabytkowych.

6. Sport, rekreacja i turystyka

6.1. Infrastruktura sportowa

Stan techniczny obiektów sportowych na terenie gminy jest dobry, a wyposażenie niezbędne do upowszechniania rekreacji i sportu spełnia podstawowe potrzeby w tym zakresie. Obiekty sportowe służą młodzieży całej gminy. Są one często miejscem rywalizacji w różnych dyscyplinach i na różnym szczeblu. Bazę sportową w gminie Rachanie stanowią:

Tabela 24. Infrastruktura sportowa.

Lp.	Rodzaj obiektu	Rok budowy/ modernizacji	Charakterystyka	Dostępność dla mieszkańców
1.	Stadion w miejscowości Wożuczyn	2002	Boisko o nawierzchni trawiastej do gry w piłkę nożną, boisko do gry w siatkówkę i koszykówki, kort tenisowy	Nieograniczona
2.	Boisko wielofunkcyjne przy szkole podstawowej w Rachaniach	2021	Nawierzchnia syntetyczna do gry w siatkówkę, piłkę ręczną, koszykówkę, badmintona	Dla uczniów szkoły
3.	Boisko wielofunkcyjne przy szkole podstawowej w Wożuczynie	2021	Nawierzchnia syntetyczna do gry w siatkówkę, piłkę ręczną, koszykówkę, badmintona	Dla uczniów szkoły

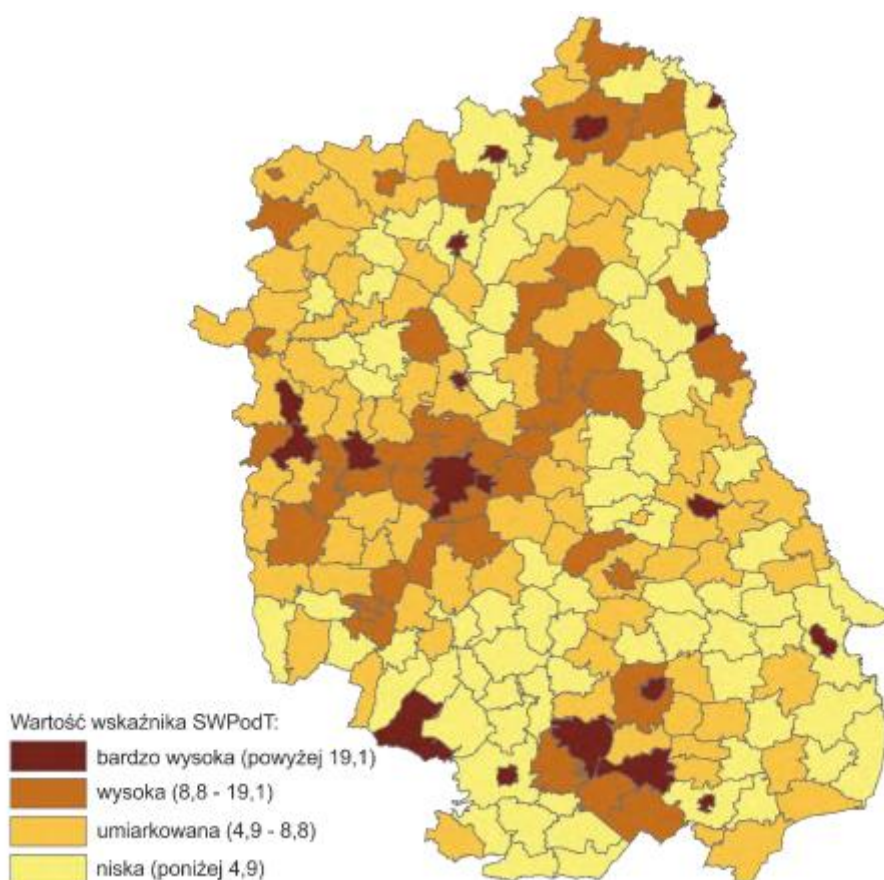
Źródło: Dane Urzędu Gminy Rachanie.

6.2. Atrakcyjność turystyczna i ruch turystyczny

Zgodnie z najnowszym opracowaniem Urzędu Statystycznego w Lublinie w zakresie turystyki pochodzącym z 2015 roku Gmina Rachanie została zaliczona do obszarów o niskim stopniu podaży turystycznej. Na klasyfikację miały wpływ czynniki takie jak m.in. wskaźnik miejsc noclegowych w przeliczeniu na 100 km², wskaźnik obiektów noclegowych, kwater turystycznych, punktów informacji turystycznej, podmiotów gospodarki narodowej prowadzących działalność gospodarczą związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi.

Mapa 4. Syntetyczny wskaźnik podaży turystycznej w 2015 r.

Źródło: Potencjał turystyczny Województwa Lubelskiego. Opracowanie Urzędu Statystycznego w Lublinie

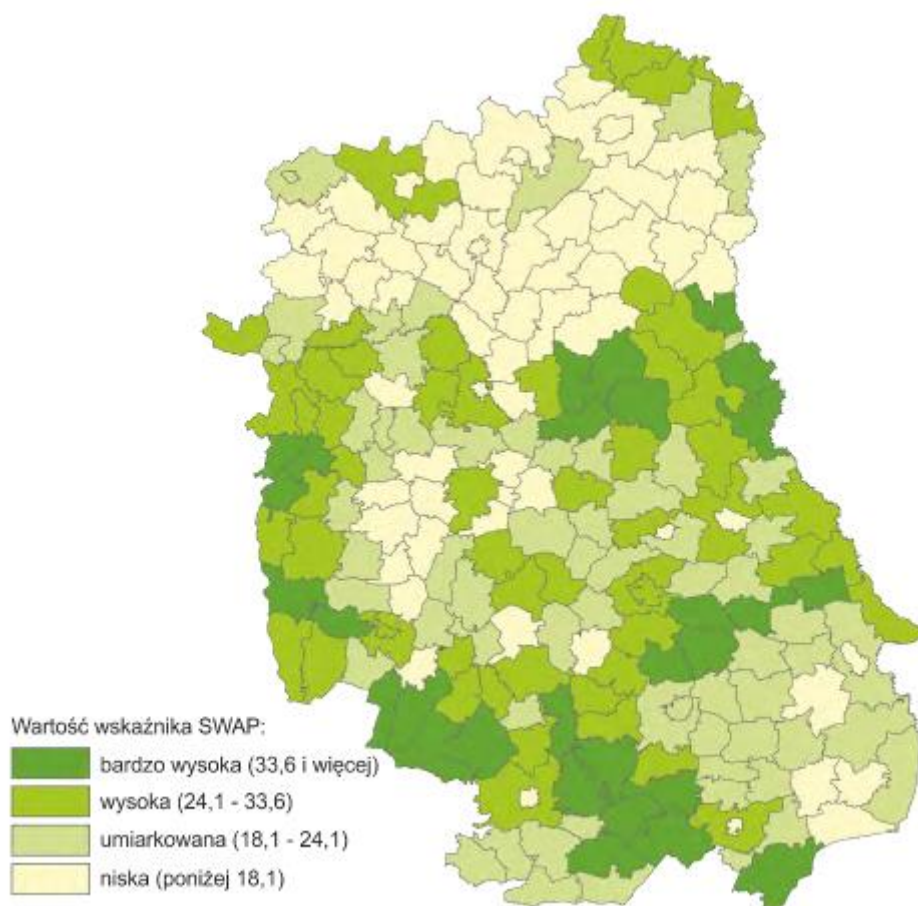
Typowo rolniczy charakter województwa, relatywnie niski poziom uprzemysłowienia i urbanizacji oraz uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe stwarzają dogodne warunki do rozwoju agroturystyki. Może ona stanowić jeden z podstawowych czynników rozwoju obszarów wiejskich, bowiem jest ważnym elementem różnicowania i wzbogacania realizowanej działalności gospodarczej. Definiowana jest jako forma wypoczynku realizowanego na terenach gospodarstw wiejskich o charakterze rolniczym, oparta o bazę noclegową i aktywności rekreacyjne związane z gospodarstwem rolnym lub równoważnym i jego otoczeniem (przyrodniczym, produkcyjnym i usługowym). Adresowana jest przede wszystkim do turystów indywidualnych, rodzin lub niewielkich grup. Można wyróżnić trzy podstawowe rodzaje agroturystyki tj. turystykę realizowaną na terenach wiejskich obejmującą wszelkie formy rekreacji w rejonie nieurbanizowanym, turystykę związaną z rolnictwem – dającą możliwość poznania

praktycznych aspektów pracy rolnika oraz turystykę wiejską – oferującą wiedzę teoretyczną i praktyczną na temat elementów i produktów kultury danej społeczności lokalnej.

Zgodnie z opracowaniem GUS Gminę Rachanie zaliczono do grona gmin umiarkowanie atrakcyjnych przyrodniczo.

Mapa 5. Syntetyczny wskaźnik atrakcyjności przyrodniczej w 2015 r.

Źródło: Potencjał turystyczny Województwa Lubelskiego. Opracowanie Urzędu Statystycznego w Lublinie

Rozwój turystyki może stanowić dużą szansę dla ogólnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Rachanie oraz tworzenia nowych miejsc pracy poza rolnictwem, pomimo relatywnie niewielkiej dynamiki w tym obszarze. Wydaje się, że walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, występowanie osobliwości florystycznych oraz szereg odbywających się tutaj imprez stanowią dobrą podstawę do rozwoju różnych form turystyki w gminie.

Zadaniem priorytetowym w zakresie rozwoju turystyki na terenie gminy wydaje się być opracowanie oferty turystycznej. Ponadto uzupełnienia wymaga baza gastronomiczna i noclegowa, jak i rozbudowa wszelkiego rodzaju miejsc rekreacji. Rolą samorządu lokalnego jest zatem realizacja, stymulowanie i ułatwianie tych działań, np. poprzez pozyskiwanie środków zewnętrznych, stałą współpracę z lokalnym biznesem turystycznym czy wprowadzanie ułatwień dla przedsiębiorców z branży turystycznej, np.: w postaci ulg podatkowych.

6.3. Podsumowanie [6] Sport, rekreacja i turystyka

PODSUMOWANIE 6

SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

- ➔ Część infrastruktury sportowej wymaga inwestycji.
- ➔ Niski potencjał turystyczny gminy Rachanie.
- ➔ Mała liczba obiektów sportowych.

---

7. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

7.1. Studium i plany miejscowe

Gmina Rachanie posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Jego zadaniem jest:

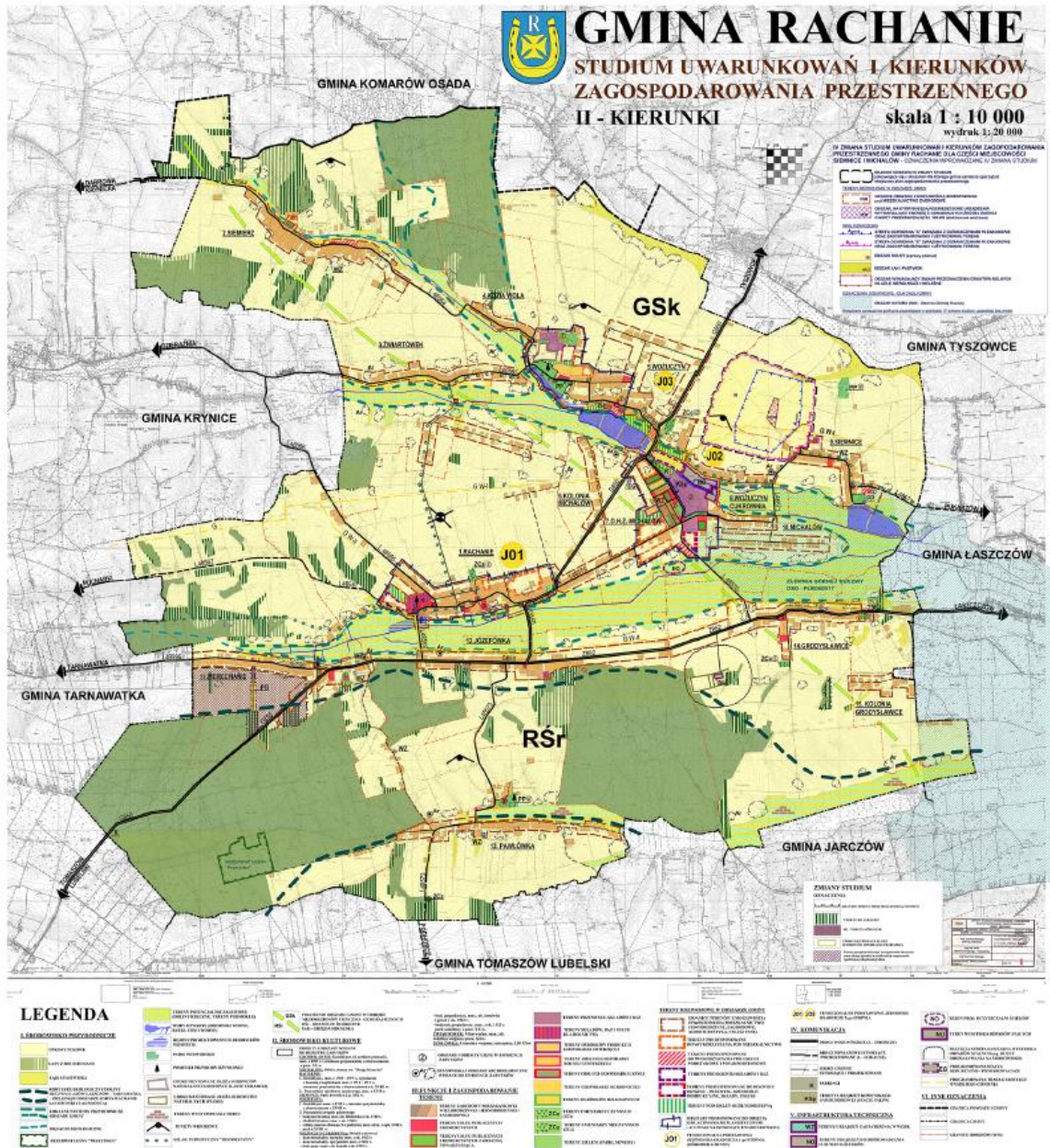
- ✓ zidentyfikowanie kompleksowych uwarunkowań rozwojowych gminy,
- ✓ rozpoznanie potrzeb oraz problemów do rozwiązania,
- ✓ kreślenie podstawowych funkcji terenu i zasad ich przekształceń, w tym szczególnie pożądanej weryfikacji istniejącego i planowanego zagospodarowania,
- ✓ stworzenie podstaw do aktualizacji i koordynacji planów miejscowych,
- ✓ stworzenie podstaw merytorycznych prowadzenia negocjacji w zakresie ponadlokalnych zadań publicznych,
- ✓ określenie podstaw formułowania strategii i programów dot. realizacji określonych celów i zadań wynikających z polityki samorządu.

Studium określa warunki godzenia interesu publicznego lokalnego i ponadlokalnego oraz interesów indywidualnych, występujących w obszarze gminy.

Gmina nie jest pokryta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Mapa 6. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Źródło: <https://rachanie.e-bip.eu/index.php?id=167&p1=szczegoly&p2=45703>

7.2. Sieć osadnicza oraz zagospodarowanie przestrzenne

Głównymi czynnikami warunkującymi układ osadniczy na terenie gminy Rachanie są przede wszystkim warunki środowiska naturalnego, ale również szlaki komunikacyjne.

Powierzchnia gminy Rachanie wynosi 94,3 km², stanowi to 6,33% powierzchni powiatu tomaszowskiego.

Sieć osadniczą gminy Rachanie tworzy 19 miejscowości położone w obrębie jej obszaru, w których utworzono sołectwa – pomocnicze jednostki gminy. Łącznie, w gminie Rachanie funkcjonuje 14 sołectw: Werechanie, Rachanie, Pawłówka, Józefówka, Siemnice, Siemierz, Kolonia Grodystawice, Grodystawice, Woźuczyn Cukrownia, Woźuczyn, Michalów Kolonia, Zwiartówek, Kozia Wola, Michalów.

Tabela 25. Charakterystyka sieci osadniczej.

Lp.	Miejscowość	Opis miejscowości
1.	Rachanie	Miejscowość gminna, położona w centralnej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze wojewódzkiej Nr 850 przy drodze powiatowej Nr 3508 oraz przy drogach gminnych. W centrum miejscowości występuje ulicówka z przewagą zabudowy wiejskiej (jednorodzinnej i zagrodowej). Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem wynikającym z przebiegu doliny rzeki Rachanki. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną oraz drobnymi usługami związanymi z handlem, motoryzacją oraz małą gastronomią. Sezonowo prowadzone są punkty skupu owoców i warzyw.
2.	Falków	Miejscowość położona we wschodniej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej i Roztocza Środkowego przy drodze powiatowej Nr 3506. W miejscowości występuje zabudowa wiejska, jednorodzinna i zagrodowa. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną.
3.	Grodystawice	Miejscowość położona w zachodniej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze wojewódzkiej Nr 852 oraz przy drogach gminnych. W miejscowości występuje zabudowa wiejska, jednorodzinna i zagrodowa. Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną oraz drobnymi usługami związanymi z handlem.

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

4.	Grodysławice Kolonia	Miejscowość położona w zachodniej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze wojewódzkiej Nr 852 oraz przy drogach gminnych. W miejscowości występuje zabudowa wiejska, jednorodzinna i zagrodowa. Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną.
5.	Józefówka	Miejscowość położona w centralnej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drogach wojewódzkich Nr 850 i Nr 852 oraz przy drogach gminnych. W miejscowości występuje zabudowa wiejska, jednorodzinna i zagrodowa. Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną oraz drobnymi usługami związanymi z handlem, motoryzacją oraz małą gastronomią.
6.	Kociuba	Miejscowość gminna, położona w południowej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze gminnej. W miejscowości występuje zabudowa wiejska, jednorodzinna i zagrodowej. Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem wynikającym z położenie w bliskiej odległości od lasów. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną.
7.	Kozia-Wola	Miejscowość położona w północnej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze powiatowej Nr 3501 oraz przy drogach gminnych. W miejscowości występuje zabudowa wiejska, jednorodzinnej i zagrodowej. Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem wynikającym z przebiegu doliny rzeki Woźuczynki. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną.
8.	Michalów	Miejscowość położona w zachodniej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze powiatowej Nr 3508 oraz przy drogach gminnych. W miejscowości występuje zabudowa wiejska, jednorodzinna i zagrodowa. Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem wynikającym z przebiegu doliny rzeki Woźuczynki. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną oraz drobnymi usługami.
9.	Michalów-Kolonia	Miejscowość gminna, położona w centralnej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze wojewódzkiej Nr 850 oraz przy drogach gminnych. W miejscowości występuje zabudowa wiejska, jednorodzinna i zagrodowa. Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną.
10.	Pawłówka	Miejscowość gminna, położona w południowej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze powiatowej Nr 3525 oraz przy drogach gminnych. W miejscowości występuje zabudowa wiejska, jednorodzinnej i zagrodowej.

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

		Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem wynikającym z położenie w bliskiej odległości od lasów. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną oraz drobnymi usługami. Sezonowo prowadzone są punkty skupu owoców i warzyw.
11.	Rachanie-Kolonia	Miejscowość położona we wschodniej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze powiatowej Nr 3507 oraz przy drogach gminnych. W miejscowości występuje z zabudowa wiejska, jednorodzinna i zagrodowa.
12.	Siemierz	Miejscowość położona w północnej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze powiatowej Nr 3501 oraz przy drogach gminnych. W miejscowości występuje zabudowa wiejska, jednorodzinna i zagrodowa. Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem wynikającym z ukształtowania terenu. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną oraz drobnymi usługami
13.	Siemnice	Miejscowość położona w zachodniej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze powiatowej Nr 3508 oraz przy drogach gminnych. W miejscowości występuje zabudowa wiejska, jednorodzinna i zagrodowa. Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem wynikającym z ukształtowania terenu. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną oraz drobnymi usługami.
14.	Werechanie	Miejscowość położona we wschodniej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze wojewódzkiej Nr 850, przy drodze powiatowej Nr 3505 oraz przy drogach gminnych. W miejscowości występuje zabudowa wiejska, jednorodzinna i zagrodowa. Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem wynikającym z przebiegu doliny rzeki Rachanki. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną oraz drobnymi usługami. Sezonowo prowadzone są punkty skupu owoców i warzyw.
15.	Werechanie-Kolonia	Miejscowość położona we wschodniej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drogach gminnych. W miejscowości występuje zabudowa wiejska, jednorodzinna i zagrodowa.
16.	Woźuczyn	Miejscowość położona w środkowej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze wojewódzkiej Nr 850, przy drodze powiatowej 3502 oraz przy drogach gminnych. W występuje zabudowa wiejska, jednorodzinnej i zagrodowej. Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem wynikającym z przebiegu doliny rzeki Woźuczynki. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną oraz drobnymi usługami.
17.	Woźuczyn Cukrownia	Miejscowość położona w środkowej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze powiatowej Nr 3509 oraz przy drogach gminnych. W miejscowości występuje przewaga zabudowy wiejskiej, jednorodzinnej i zagrodowej.

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

		Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną oraz drobnymi usługami.
18.	Zwiartówek	Miejscowość położona w północnej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze powiatowej Nr 3502 oraz przy drogach gminnych. W miejscowości występuje zabudowa wiejska, jednorodzinna i zagrodowa. Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną oraz drobnymi usługami.
19.	Zwiartówek-Kolona	Miejscowość położona we wschodniej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drogach gminnych. W miejscowości występuje zabudowa wiejska, jednorodzinna i zagrodowa. Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2016-2020.

7.3. Obszary o szczególnych problemach lub barierach rozwojowych-rewitalizacja

Zgodnie z „Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Rachanie na lata 2016-2023” obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową, obejmuje sołectwa: 1. Pawłówka, Kozia Wola, Woźuczyn, Woźuczyn Cukrownia, Michalów-Kolonia.

Na obszarze zdegradowanym zaproponowano obszary do rewitalizacji. Ze względu na ograniczenia związane z liczbą ludności i wielkością obszaru do rewitalizacji nie ma możliwości uznania całego obszaru zdegradowanego za obszar rewitalizacji. Aby prawidłowo określić obszar rewitalizacji uznano za konieczne ustalenie dodatkowych kryteriów.

Po pierwsze uznano, że do obszaru rewitalizacji muszą wejść obszary zamieszkałe. Według ustawy o rewitalizacji na obszarze rewitalizacji powinno istnieć nagromadzenie negatywnych zjawisk przynajmniej w takim zakresie jak na obszarze zdegradowanym.

Po drugie przyjęto, że aby część obszaru zdegradowanego uznać za obszar rewitalizacji powinna znajdować się na nim infrastruktura (zdegradowane obiekty lub obszary), których przebudowa i adaptacja, ukierunkowana na poprawę jakości korzystania z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych przyczynią się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tych obszarów.

Ostatnim kryterium było takie określenie obszaru rewitalizacji, aby w jego granicach znajdowały się obiekty, które same w sobie nie muszą być zdegradowane, ale w oparciu o ich infrastrukturę można prowadzić szereg działań i projektów służących celowi rewitalizacji społecznej, gospodarczej, np. świetlica, szkoła, ośrodek kultury itp.

Jako obszar rewitalizacji wyznaczono sołectwa: Pawłówka, Woźuczyn Cukrownia, Woźuczyn.

Łączna powierzchnia obszarów do rewitalizacji wynosi **9,11 km²**, co stanowi **9,65%** powierzchni gminy. Miejscowości na których znajdują się obszary zdegradowane zamieszkuje łącznie **1 630 osób (29,37%** populacji gminy).

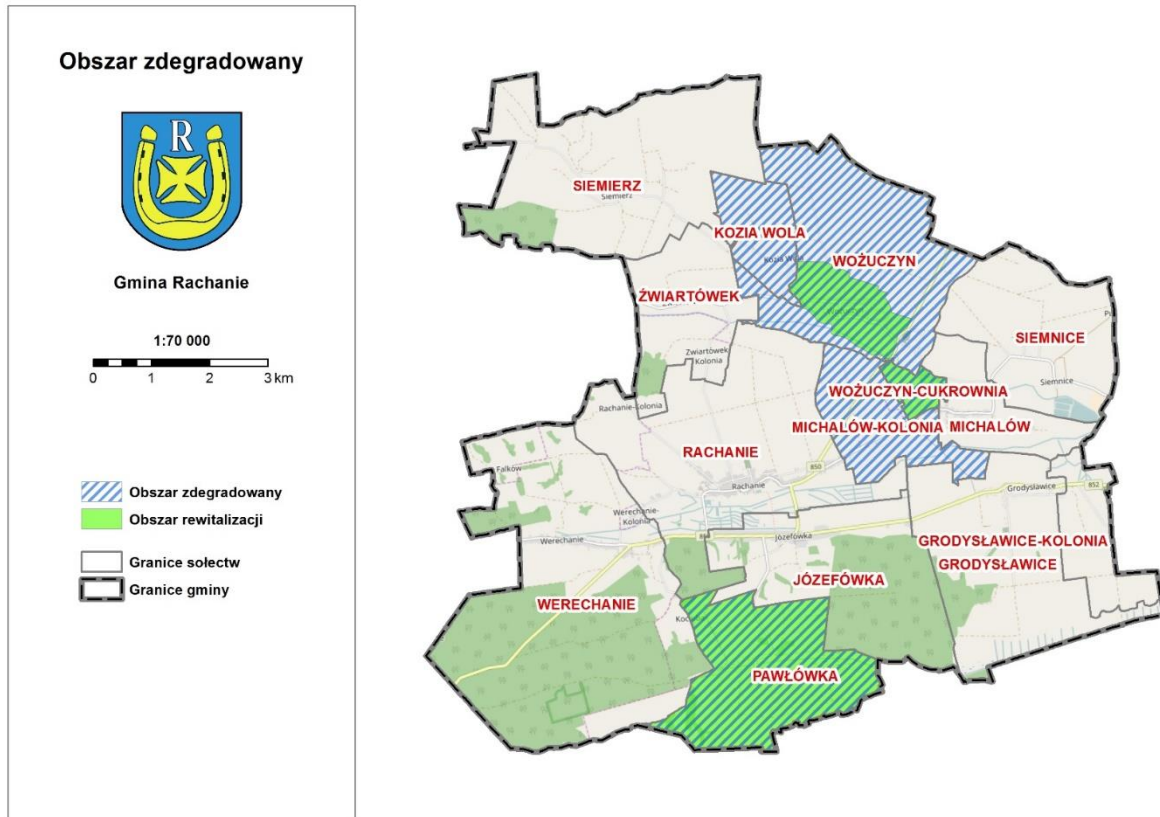
Tabela 26. Dane zbiorcze w miejscowościach objętych rewitalizacją.

Miejscowość	Obszar rewitalizacji (w km ²)	% powierzchni gminy	Liczba osób zamieszkałych na terenie miejscowości	% ludności
Pawłówka	6,60	6,99%	325	5,86%
Woźuczyn Cukrownia	0,65	0,69%	695	12,52%
Woźuczyn	1,86	1,97%	610	10,99%
łącznie obszar do rewitalizacji	9,11	9,65%	1630	29,37%

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Rachanie na lata 2017-2022.

Mapa 7. Obszary zdegradowane i rewitalizacji określone Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Rachanie na lata 2017-2023.

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji gminy Rachanie na lata 2017-2022.

7.4. Podsumowanie [7] Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

PODSUMOWANIE 7

PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

- i Politykę przestrzenną na terenie gminy reguluje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rachanie.
- i Do obszarów o szczególnych problemach lub barierach zaliczają się zdefiniowane Lokalnym Programem Rewitalizacji obszary rewitalizacji, tj. Pawłówka, Woźuczyn Cukrownia, Woźuczyn
- + Uporządkowana polityka przestrzenna na terenie gminy.

8. Bezpieczeństwo publiczne

8.1. Przestępczość i bezpieczeństwo w ruchu drogowym

Bezpieczeństwo publiczne to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, a także przed zjawiskami mogącymi zakłócić normalne funkcjonowanie obywateli, godzącymi w przyjęte normy postępowania.

Za bezpieczeństwo na terenie gminy Rachanie odpowiada Posterunek Policji w Tyszowcach. Posterunek Policji przeszedł generalny remont. Wyposażenie budynku spełnia wszystkie potrzeby funkcjonariuszy i petentów. Posterunek Policji posiada dwa radiowozy, które ze względu na nieprzerwaną eksploatację wymagają częstych napraw, skutkując brakiem mobilności i ograniczeniem czasu reakcji na interwencję w pełnym zakresie. Z uwagi na brak alkomatu, policjanci są zmuszeni do korzystania z tego urządzenia w Komendzie Powiatowej Policji Tomaszów Lubelski, co z uwagi na odległość, wydłuża czas interwencji oraz powoduje, że Policjanci z Posterunku Policji w Tyszowcach nie są obecni na podległym rejonie. Prowadzi to do wydłużenia czasu potrzebnego na interwencję.

Jak wynika z udostępnionych przez Posterunek Policji w Tyszowcach danych, wskaźnik wykrywalności w latach 2018-2023 klasyfikuje się na poziomie 89-92%, natomiast wskaźnik umorzeń- 10-12%. Najczęstszą przyczyną umorzeń są: brak danych dostatecznie uzasadniających popełnienie czynu, niezawieranie przez czyn znamion czynu zabronionego oraz niewykrycie sprawcy. W tabeli poniżej przedstawiono liczbę czynności podejmowanych przez Policjantów Komisariatu Policji Rachanie. Jak wynika z tabeli w latach 2016-2020 spadła jedynie liczba mandatów karnych i liczba osób wylegitymowanych przez Policję.

Tabela 27. Statystyka Posterunek Policji w Tyszowcach w latach 2018-2023.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Trend		
interwencje	385	337	471	222	315	314			
przestępstwa kryminalne	18	24	32	22	X	X			
wnioski o ukaranie	50	51	54	57	35	22			
nałożenie grzywny	351	369	389	258	382	307			
ujawnieni nietrzeźwi kierujący	7	7	7	2	X	X			
zatrzymane prawa jazdy	3	4	3	1	5	5			
przestępstwa	126	96	95	78	43	44			
			2018	2019	2020	2021	2022	2023	Trend
interwencje			385	337	471	222	315	314	
przestępstwa kryminalne			18	24	32	22	X	X	
wnioski o ukaranie			50	51	54	57	35	22	

nałożenie grzywny	351	369	389	258	382	307	
ujawnieni nietrzeźwi kierujący	7	7	7	2	5	6	
zatrzymane prawa jazdy	3	4	3	1	5	5	
przestępstwa	126	96	95	78	43	44	

Źródło: Posterunek Policji w Tyszowcach.

Rodzaje przestępstw w latach 2018-2023 wraz z wyznaczeniem trendu przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 28. Statystyka Posterunku Policji w Tyszowcach w latach 2018-2023.

Przestępstwo	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Trend
uszczerbek na zdrowiu	6	3	3	4	2	1	
niestosowanie się do zakazu	5	11	4	6	0	1	
znęcanie się	15	5	11	7	4	4	
nietrzeźwy kierujący	25	21	14	10	5	6	
zniszczenie mienia	5	4	12	5	2	2	
groźba karalna	7	1	2	2	2	1	
kradzież	5	5	8	9	6	4	
przywłaszczenie mienia	3	4	1	6	1	0	
uchylanie się od alimentów	37	21	17	4	2	2	
kradzież z włamaniem	3	4	3	1	3	5	
oszustwo	3	0	1	0	11	11	
wypadek komunikacyjny	1	3	3	3	1	1	
prowadzenie pojazdu pomimo cofnięcia uprawnień	0	1	1	3	0	1	
naruszenie miru domowego	1	0	3	1	0	0	
podrobienie podpisów	0	0	0	2	1	1	
nękanie	2	6	2	0	3	3	
niszczenie dokumentów	1	1	0	0	0	0	
narażenie na niebezpieczeństwo	0	2	2	0	0	0	
wyrąb drzewa	0	1	1	0	0	1	

Źródło: Posterunek Policji w Tyszowcach

8.2. Ochrona przeciwpożarowa

Za bezpieczeństwo pożarowe na terenie gminy odpowiedzialne są jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Poszczególne jednostki oraz ich wyposażenie wymieniono w tabeli poniżej.

Tabela 29. Stan głównego wyposażenia jednostek OSP w gminie – stan na koniec 2023 r.

Jednostka OSP	Wyposażenie
Rachanie	Aparaty powietrzne nadciśnieniowe - 4 szt. Defibrylator AED – 1 szt. Maska nadciśnieniowa – 4 szt. Sygnalizator bezruchu – 5 szt. Agregat prądotwórczy przenośny – 1 szt. Pompa hydrauliczna – 1 szt. Radiotelefon – 6 szt. Nożyco rozpieracz – 1 szt. Piła łańcuchowa – 1 szt. Tłumica – 4 szt. Detektor wielogazowy – 1 szt. Detektor napięcia przemiennego – 1 szt. Wąż tłoczony W-52 – 6 szt. Motopompa przenośna – 5 szt. Buty strażackie – 10 szt. Toporek strażacki – 8 szt. Hełm strażacki – 12 szt. Pas strażacki – 7 szt. Rękawice specjalne ochronne – 12 szt. Mostek przejazdowy – 2 szt. Zatrzaśnik – 8 szt. Zbiornik na wodę brezentowy – 1 szt. Ubranie specjalne – 12 szt. Prądownica wodna prosta – 1 szt. Wąż ssawny Ws-110 – 2 szt. Wąż tłoczony W-75 – 17 szt. Zestaw PSP – R1 – 1 szt.

	Motopompa pływająca – 1 szt.
Werechanie	Motopompa PO5 - 1 szt. Latarka - 4 szt. Mostek przejazdowy - 2 szt. Wąż tłoczny W52/15m - 5 szt. Klucz do hydrantu - 2 szt. Wąż tłoczny W75/20m - 5 szt. Wąż tłoczny W52/20m - 6 szt. Wąż tłoczny W25/20m - 2 szt. Zbiornik przenośny 2500l - 2 szt. Wąż ssawny W110 - 2 szt. Rozdzielacz 75/52 - 1 szt. Przełącznik 75/52 - 1 szt. Radiotelefon przewoźny - 1 szt. Smok ssawny W110 - 1 szt. Ubranie specjalne - 16 szt. Hełm Strażacki - 13 szt. Rękawice specjalne - 14 szt. Kominiarka strażacka - 16 szt. Szufła do śniegu - 3 szt. Buty specjalne - 12 szt. Agregat prądotwórczy HONDA 2,2KV – 1 szt. Aparat powietrzny nadciśnieniowy - 4 szt. Defibrylator AED ZOLL – 1 szt. Detektor napięcia HOT STICK – 1 szt. Motopompa pływająca – 1 szt. Motopompa szlamowa HONDA – 1 szt. Nosze typ. Deska z klockami i pasami – 1 szt. Nożyce ręczne do cięcia drutów – 1 szt. Piła łańcuchowa Husqvarna 40cm – 1szt. Piła łańcuchowa STIHL 35cm - 1 szt. Piła tarczowa STIHL 35cm – 1 szt. Pompa hydrauliczna V 50 ECO WEBER – 1 szt.

	<p>Prądownica wodna TURBO – 3 szt. Radiotelefon nasobny MOTOROLA – 2 szt. Radiotelefon przewoźny HYTERA – 1 szt. Rozdzielacz wodny 75-52 – 1 szt. Tłumica gumowa – 7 szt. Wąż tłoczny W52/20m – 11 szt. Wąż tłoczny W75/20m – 6 szt. Wąż tłoczny W25/20m – 6 szt.</p>
Woźuczyn	<p>Wąż ssawny – 9 szt. Wąż tłoczony W-75 – 13 szt. Wąż tłoczony W-52 – 13 szt. Toporek strażacki – 5 szt. Buty strażackie – 12 szt. Hełm strażacki – 29 szt. Pas strażacki – 12 szt. Mundur koszarowy – 8 szt. Tłumice – 9 szt. Mundury specjalne – 12 szt. Radiotelefon – 2 szt. Pompa do wody – 2 szt. Generator prądotwórczy – 1 szt. Zestaw ratownictwa PSP – 1 szt. Detektor – 1 szt. Prądownica – 4 szt. Nożyce – 1 szt.</p>

Jednostka OSP	Wyposażenie
Rachanie	<p>Aparaty powietrzne nadciśnieniowe - 4 szt. Defibrylator AED – 1 szt. Maska nadciśnieniowa – 4 szt. Sygnalizator bezruchu – 5 szt. Agregat prądotwórczy przenośny – 1 szt.</p>

	<p>Pompa hydrauliczna – 1 szt.</p> <p>Radiotelefon – 6 szt.</p> <p>Nożyco rozpieracz – 1 szt.</p> <p>Piła łańcuchowa – 1 szt.</p> <p>Tłumica – 4 szt.</p> <p>Detektor wielogazowy – 1 szt.</p> <p>Detektor napięcia przemiennego – 1 szt.</p> <p>Wąż tłoczony W-52 – 6 szt.</p> <p>Motopompa przenośna – 5 szt.</p> <p>Buty strażackie – 10 szt.</p> <p>Toporek strażacki – 8 szt.</p> <p>Hełm strażacki – 12 szt.</p> <p>Pas strażacki – 7 szt.</p> <p>Rękawice specjalne ochronne – 12 szt.</p> <p>Mostek przejazdowy – 2 szt.</p> <p>Zatrzaśnik – 8 szt.</p> <p>Zbiornik na wodę brezentowy – 1 szt.</p> <p>Ubranie specjalne – 12 szt.</p> <p>Prądownica wodna prosta – 1szt.</p> <p>Wąż ssawny Ws-110 – 2 szt.</p> <p>Wąż tłoczony W-75 – 17 szt.</p> <p>Zestaw PSP – R1 – 1 szt.</p> <p>Motopompa pływająca – 1 szt.</p>
Werechanie	<p>Motopompa PO5 - 1 szt.</p> <p>Latarka - 4 szt.</p> <p>Mostek przejazdowy - 2 szt.</p> <p>Wąż tłoczny W52/15m - 5 szt.</p> <p>Klucz do hydrantu - 2 szt.</p> <p>Wąż tłoczny W75/20m - 5 szt.</p> <p>Wąż tłoczny W52/20m - 6 szt.</p> <p>Wąż tłoczny W25/20m - 2 szt.</p> <p>Zbiornik przenośny 2500l - 2 szt.</p> <p>Wąż ssawny W110 - 2 szt.</p>

	<p>Rozdzielacz 75/52 - 1 szt.</p> <p>Przełącznik 75/52 - 1 szt.</p> <p>Radiotelefon przewoźny - 1 szt.</p> <p>Smok ssawny W110 - 1 szt.</p> <p>Ubranie specjalne - 16 szt.</p> <p>Hełm Strażacki - 13 szt.</p> <p>Rękawice specjalne - 14 szt.</p> <p>Kominiarka strażacka - 16 szt.</p> <p>Szufla do śniegu - 3 szt.</p> <p>Buty specjalne - 12 szt.</p> <p>Agregat prądotwórczy HONDA 2,2KV – 1 szt.</p> <p>Aparat powietrzny nadciśnieniowy - 4 szt.</p> <p>Defibrylator AED ZOLL – 1 szt.</p> <p>Detektor napięcia HOT STICK – 1 szt.</p> <p>Motopompa pływająca – 1 szt.</p> <p>Motopompa szlamowa HONDA – 1 szt.</p> <p>Nosze typ. Deska z klockami i pasami – 1 szt.</p> <p>Nożyce ręczne do cięcia drutów – 1 szt.</p> <p>Piła łańcuchowa Husqvarna 40cm – 1szt.</p> <p>Piła łańcuchowa STIHL 35cm - 1 szt.</p> <p>Piła tarczowa STIHL 35cm – 1 szt.</p> <p>Pompa hydrauliczna V 50 ECO WEBER – 1 szt.</p> <p>Prądownica wodna TURBO – 3 szt.</p> <p>Radiotelefon nasobny MOTOROLA – 2 szt.</p> <p>Radiotelefon przewoźny HYTERA – 1 szt.</p> <p>Rozdzielacz wodny 75-52 – 1 szt.</p> <p>Tłumica gumowa – 7 szt.</p> <p>Wąż tłoczny W52/20m – 11 szt.</p> <p>Wąż tłoczny W75/20m – 6 szt.</p> <p>Wąż tłoczny W25/20m – 6 szt.</p>
Wozuczyn	<p>Wąż ssawny – 9 szt.</p> <p>Wąż tłoczony W-75 – 13 szt.</p> <p>Wąż tłoczony W-52 – 13 szt.</p> <p>Toporek strażacki – 5 szt</p>

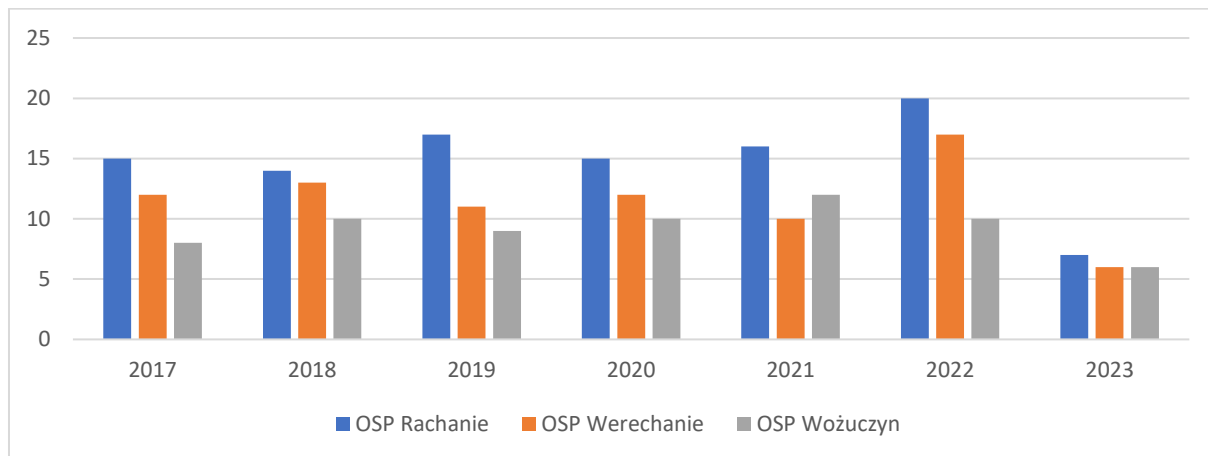
Buty strażackie – 12 szt.
Hełm strażacki – 29 szt.
Pas strażacki – 12 szt.
Mundur koszarowy – 8 szt.
Tłumice – 9 szt.
Mundury specjalne – 12 szt.
Radiotelefon – 2 szt.
Pompa do wody – 2 szt.
Generator prądotwórczy – 1 szt.
Zestaw ratownictwa PSP – 1 szt.
Detektor – 1 szt.
Prądownica – 4 szt.
Nożyce – 1 szt.

Źródło: Urząd Gminy Rachanie.

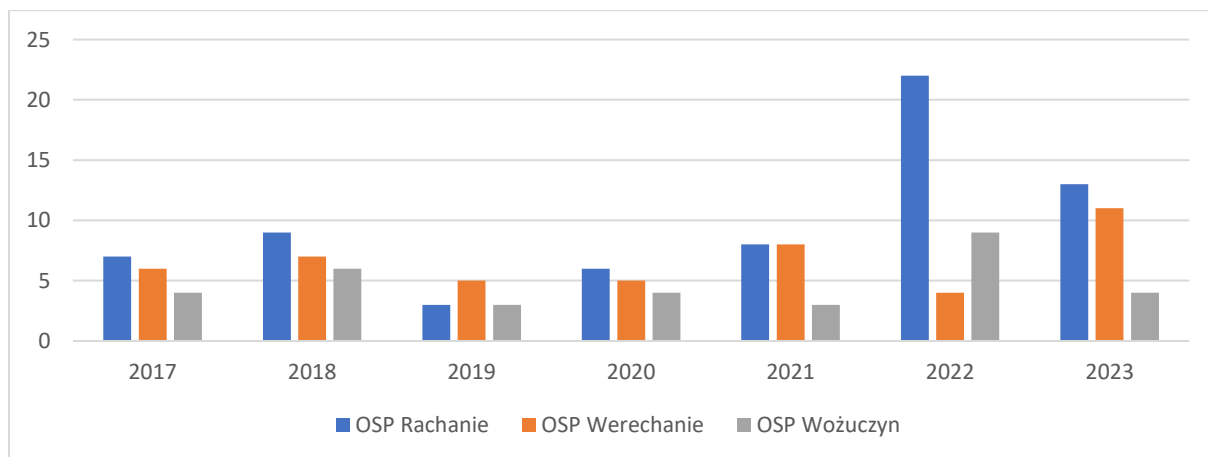
Liczba interwencji OSP w latach 2017-2023 utrzymywała się na względnie stałym poziomie. Szczegółowe dane prezentują poniższe wykresy.

Wykres 16. Liczba interwencji- pożary OSP z terenu Gminy Rachanie w latach 2017-2023.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Rachanie.

Wykres 17. Liczba interwencji- miejscowe zagrożenia OSP z terenu Gminy Rachanie w latach 2017-2023.

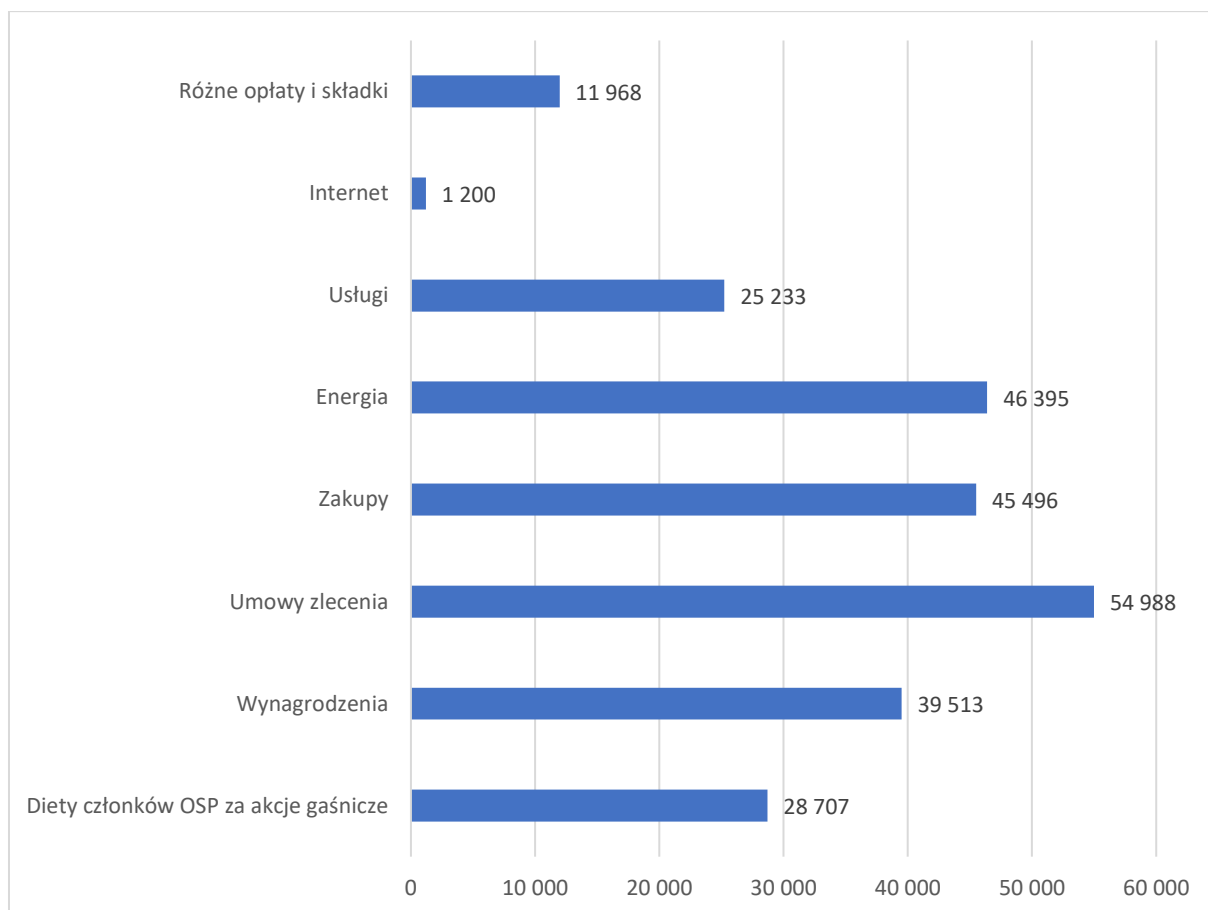

Największe środki związane z finansowaniem OSP w 2023 roku zostały przeznaczone na: umowy zlecenia (54 988 zł), energię (46 395 zł) oraz zakup materiałów i wyposażenia (45 496 zł). Szczegółowo kalkulację wydatków na OSP w gminie prezentuje wykres.

Łączne wydatki na utrzymanie Ochotniczych Straży Pożarnych w 2023 roku wyniosły 253 499,22 złotych.

Wykres 18. Kalkulacja wydatków na OSP w gminie w 2023 roku [zł].

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Rachanie.

8.3. Podsumowanie [8] Bezpieczeństwo publiczne

PODSUMOWANIE 8

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

- i Za bezpieczeństwo na terenie gminy odpowiada Posterunek Policji w Tyszowcach.
- + Wysoki wskaźnik wykrywalności przestępstw na terenie gminy.
- + Spadająca liczba interwencji Policji na terenie gminy
- + Liczne i dość dobrze wyposażone jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie Gminy.
- + Dość wysoki poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy.
- Rosnąca liczba przestępstw kryminalnych.
- Obniżony czas reakcji policji na zdarzenia ze względu na znaczny obszar terytorialny obsługiwany przez Posterunek Policji w Tyszowcach oraz braki sprzętowe.

---

9. Polityka społeczna

9.1. Pomoc społeczna

Zadania pomocy społecznej wynikające z programów rządowych, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Rachaniach.

OPS realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku, które w szczególności polegają na:

- ✓ przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń oraz przyznawaniu pomocy w naturze,
- ✓ pracy socjalnej i interwencji kryzysowej,
- ✓ prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- ✓ analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- ✓ realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- ✓ rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb społecznych,
- ✓ opracowaniu i realizacji programów pomocy społecznej, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Zadania z zakresu pomocy społecznej Ośrodek realizuje w ramach zadań własnych oraz zadań zleconych gminie. Zadania własne Ośrodek realizuje zgodnie z ustaleniami rady gminy. Zadania zlecone realizowane są na podstawie szczegółowych porozumień z organem administracji rządowej po zapewnieniu przez nich na ten cel środków.

Ponadto Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje dodatkowe zadania w zakresie:

- ✓ świadczeń rodzinnych,
- ✓ funduszu alimentacyjnego,
- ✓ postępowań wobec dłużników alimentacyjnych,
- ✓ przyznawaniu i wypłacaniu stypendium szkolnego.

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2017-2023 zmalała o 40%- tj. 122 osób. Tabela 30 przedstawia szczegółowo rodzaje realizowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej świadczeń na przestrzeni lat 2017-2023.

Tabela 30. Formy pomocy społecznej realizowanej w gminie Rachanie w latach 2017– 2023.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	TREND
LICZBA OSÓB OGÓŁEM KORZYSTAJĄCA Z POMOCY SPOŁECZNEJ	299	277	242	219	183	157	177	
1 ZASIĘK STAŁY	28	26	27	23	18	20	25	
2 ZASIĘK OKRESOWY	49	46	46	53	52	51	53	
3 DOŻYWIANIE DZIECI W SZKOŁACH	151	135	112	80	62	48	57	
4 DOŻYWIANIE DZIECI Z TZW. LISTY DYREKTORSKIEJ	14	0	4	3	0	0	0	
5 DOŻYWIANIE DLA OSÓB DOROSŁYCH	3	3	0	5	4	2	2	
6 ZASIĘK CELOWY W ZWIĄZKU ZE ZDARZENIEM LOSOWYM	0	1	0	2	10	2	0	
7 ZASIĘK CELOWY	97	94	87	96	71	59	79	
8 W TYM: SPECJALNY ZASIĘK CELOWY	44	32	35	28	22	22	21	
9 SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE	1	0	0	0	0	2	2	
10 USŁUGI OPIEKUŃCZE	3	4	6	3	3	4	5	
11 OSOBY OBJĘTE PRACĄ SOCJALNĄ	299	277	242	219	183	84	85	
12 OSOBY OBJĘTE KONTRAKTEM SOCJALNYM	0	0	0	9	9	0	0	
13 OSOBY OBJĘTE WSPARCIEM ASYSTENTA RODZINY	0	0	0	10	10	7	11	
14 LICZBA WDROŻONYCH PROCEDUR „NIEBIESKA KARTA”	12	17	12	10	5	5	7	
15 LICZBA OSÓB PRZEBYWAJĄCYCH W DOMACH OPIEKI SPOŁECZNEJ	0	0	0	0	0	0	0	

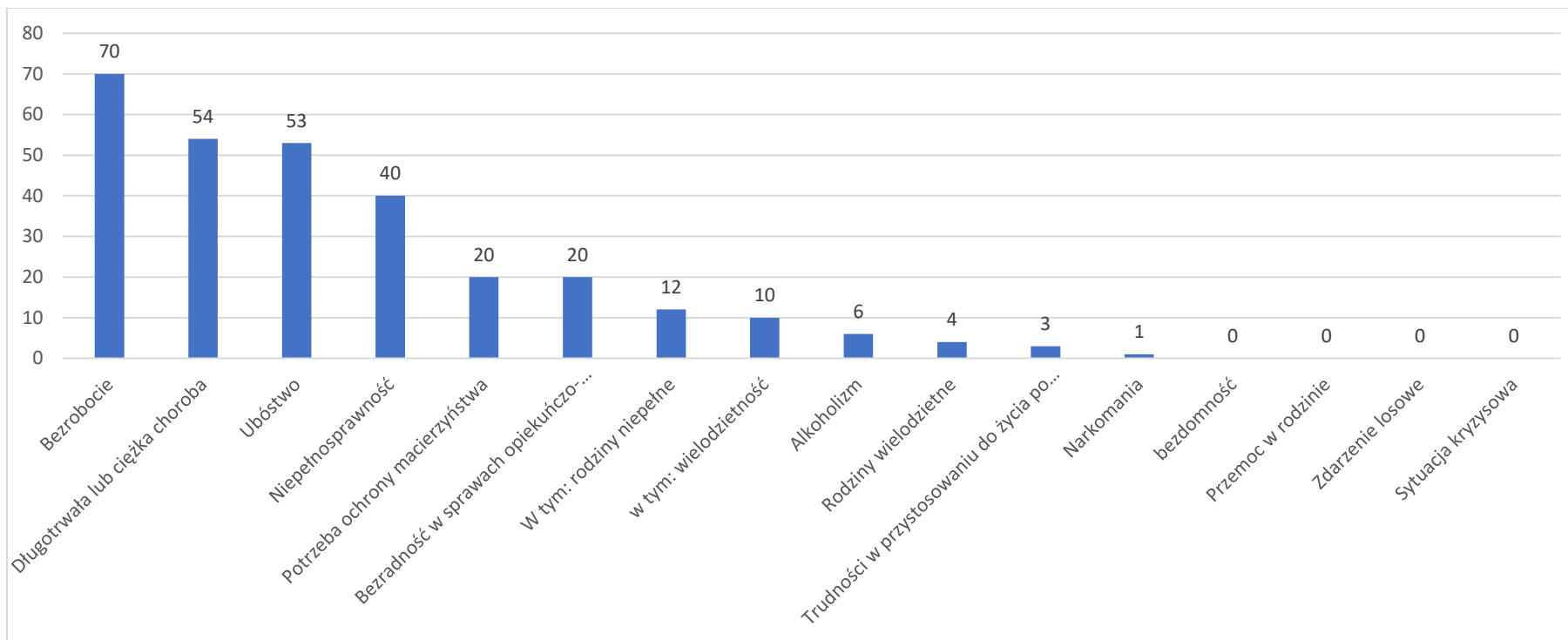
Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej Rachanie.

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

Do najczęstszych przyczyn korzystania z pomocy społecznej w 2023 roku należały: bezrobocie (70 świadczeń), długotrwała lub ciężka choroba (54 świadczenia) oraz ubóstwo (53 świadczenia).

Wykres 19. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w 2023 roku.

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej Rachanie

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

Szczegóły na temat przyczyny korzystania z pomocy społecznej w latach 2017-2023 znajdują się w tabeli.

Tabela 31. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w latach 2017-2023.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	TREND
1 UBÓSTWO	67	53	46	53	52	50	53	
2 BEZDOMNOŚĆ	0	0	0	0	0	0	0	
3 POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	27	31	28	20	19	27	20	
4 W TYM: WIELODZIENTOŚĆ	20	19	15	14	12	14	10	
5 BEZROBOCIE	106	98	88	86	72	62	70	
6 NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	48	45	44	38	38	35	40	
7 DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	106	99	92	78	61	52	54	
8 BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH	39	39	37	24	24	17	20	
9 W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	18	21	21	13	12	10	12	
10 RODZINY WIELODZIENTNE	12	11	10	5	5	4	4	
11 PRZEMOC W RODZINIE	3	3	2	1	1	0	0	
12 ALKOHOLIZM	14	12	11	5	5	2	6	
13 NARKOMANIA	0	0	0	0	1	1	1	
14 TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	2	4	3	2	0	2	3	
15 ZDARZENIE LOSOWE	1	1	0	2	10	2	0	
16 SYTUACJA KRYZYSOWA	0	0	0	0	0	0	0	

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej Rachanie

9.2. Ochrona zdrowia

Na infrastrukturę ochrony zdrowia na terenie gminy Rachanie, składają się:

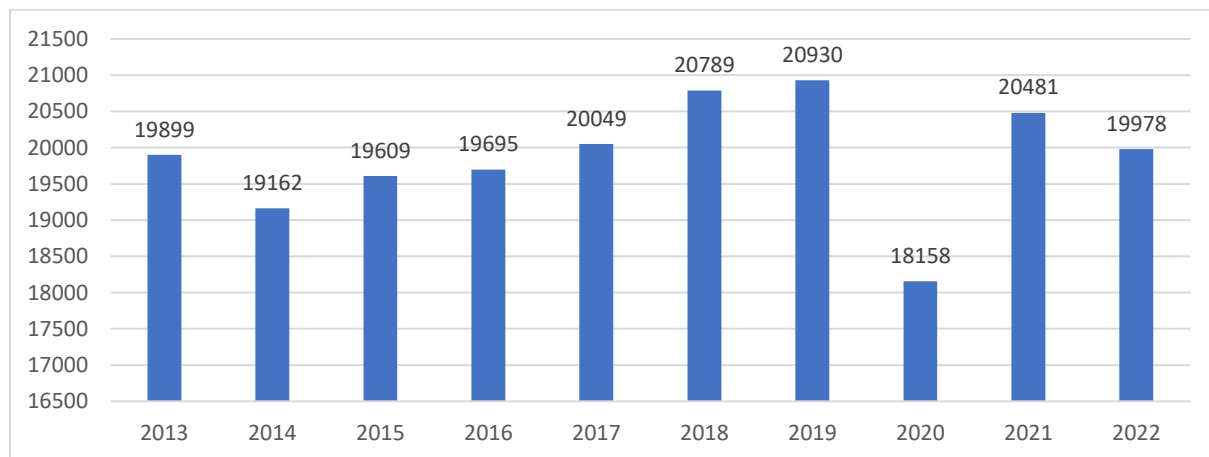
- ✓ Niepubliczny Zakład Ambulatoryjnej Opieki Zdrowotnej ul. Partyzantów 100, 22-640 Rachanie
- ✓ Niepubliczny Zakład Ambulatoryjnej Opieki Zdrowotnej w Woźuczynie Cukrowni s.c., Woźuczyn-Cukrownia 21, 22-640 Rachanie

Podstawowa opieka zdrowotna (POZ) jest częścią systemu opieki zdrowotnej, zapewniającą wszystkim osobom uprawnionym do świadczeń zamieszkałym/przebywającym na terytorium Polski kompleksowe i skoordynowane świadczenia opieki zdrowotnej w miejscu zamieszkania. Świadczenia udzielane są w warunkach ambulatoryjnych (w gabinecie, poradni lub przychodni), a w przypadkach uzasadnionych medycznie, także w domu pacjenta (również w domu pomocy społecznej). Obejmują także profilaktyczną opiekę nad dziećmi i młodzieżą sprawowaną przez pielęgniarkę/higienistkę w środowisku nauczania i wychowania.

Funkcjonowanie POZ (za wyjątkiem świadczeń profilaktycznej opieki nad dziećmi i młodzieżą w środowisku nauczania i wychowania oraz świadczeń nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej w POZ) oparte jest na prawie do imiennego wyboru lekarza, pielęgniarki, położnej podstawowej opieki zdrowotnej.⁹

Zgodnie z danymi BDL GUS najwięcej porad lekarskich udzielonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy Rachanie zostało udzielonych w 2019 roku (20 930). Liczba porad lekarskich wahała się w okresie odniesienia.

Wykres 20. Liczba porad lekarskich udzielonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w gminie Rachanie w latach 2013-2022.

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

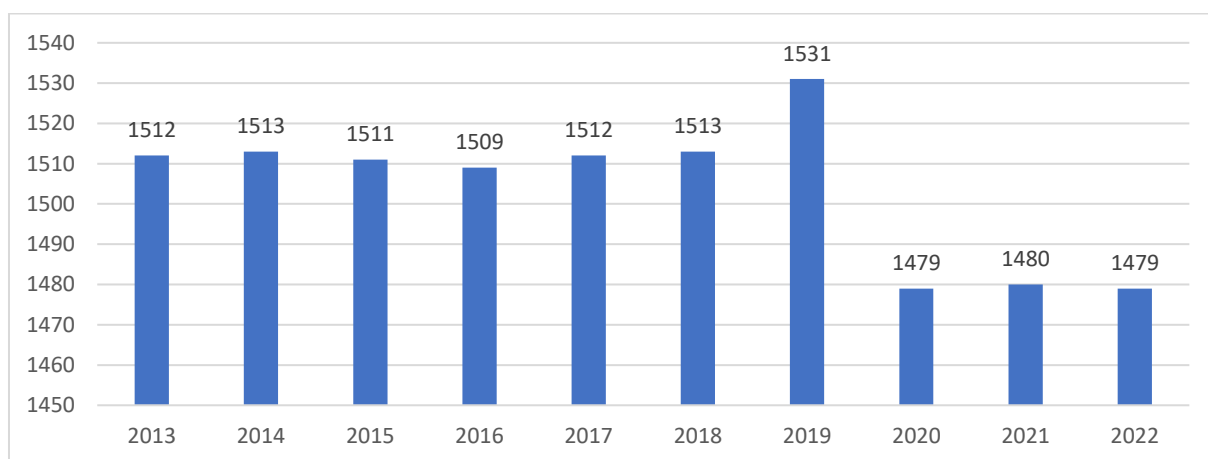
⁹ <https://www.nfz.gov.pl/dla-pacjenta/informacje-o-swiadczeniach/podstawowa-opieka-zdrowotna/>

9.3. Gospodarka mieszkaniowa

Warunki mieszkaniowe to jeden z ważniejszych czynników świadczących o rozwoju gospodarczym społeczeństwa oraz stopniu jego zamożności. W 2022 roku na terenie Rachanie znajdowało się 1 479 budynków mieszkalnych. Wykres 21 przedstawia liczbę budynków mieszkalnych na przestrzeni lat 2013-2022.¹⁰

Wykres 21. Liczba budynków mieszkalnych w gminie Rachanie w latach 2013-2022.

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Zgodnie z danymi BDL GUS w ciągu 10 lat w gminie Rachanie wzrosła przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania, przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę, liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców, jak również przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu. Szczegółowe zmiany w zakresie ww. wskaźników prezentuje Tabela 31.

Tabela 32. Zasoby mieszkaniowe w gminie Rachanie w latach 2013-2022.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Trend
mieszkania (szt.)	1 785	1 786	1 786	1 786	1 789	1 790	1 792	1 765	1 757	1 756	
izby (szt.)	6 483	6 489	6 489	6 495	6 512	6 516	6 531	6 675	6 679	6 682	
powierzchnia użytkowa mieszkań (m²)	139 737	139 856	139 856	140 240	140 627	140 796	141 436	141 167	141 411	141 505	
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	78	78	78	79	79	79	79	80	81	81	

¹⁰ Dane o zasobach mieszkaniowych podano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych wg stanu na dzień 31 grudnia (informacja zawiera liczbę mieszkań, a także izb i powierzchnię użytkową w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych; wyposażenie mieszkań – GKM-12) oraz bieżącej sprawozdawczości (sprawozdania M-01 i SG-01 cz.3). Informacje o sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej obejmują sieć obsługującą gospodarstwa domowe i innych użytkowników. Z zakresu ciepłownictwa zawierają sieć ciepłą, sprzedaż energii ciepłej oraz kubaturę budynków ogrzewanych centralnie.

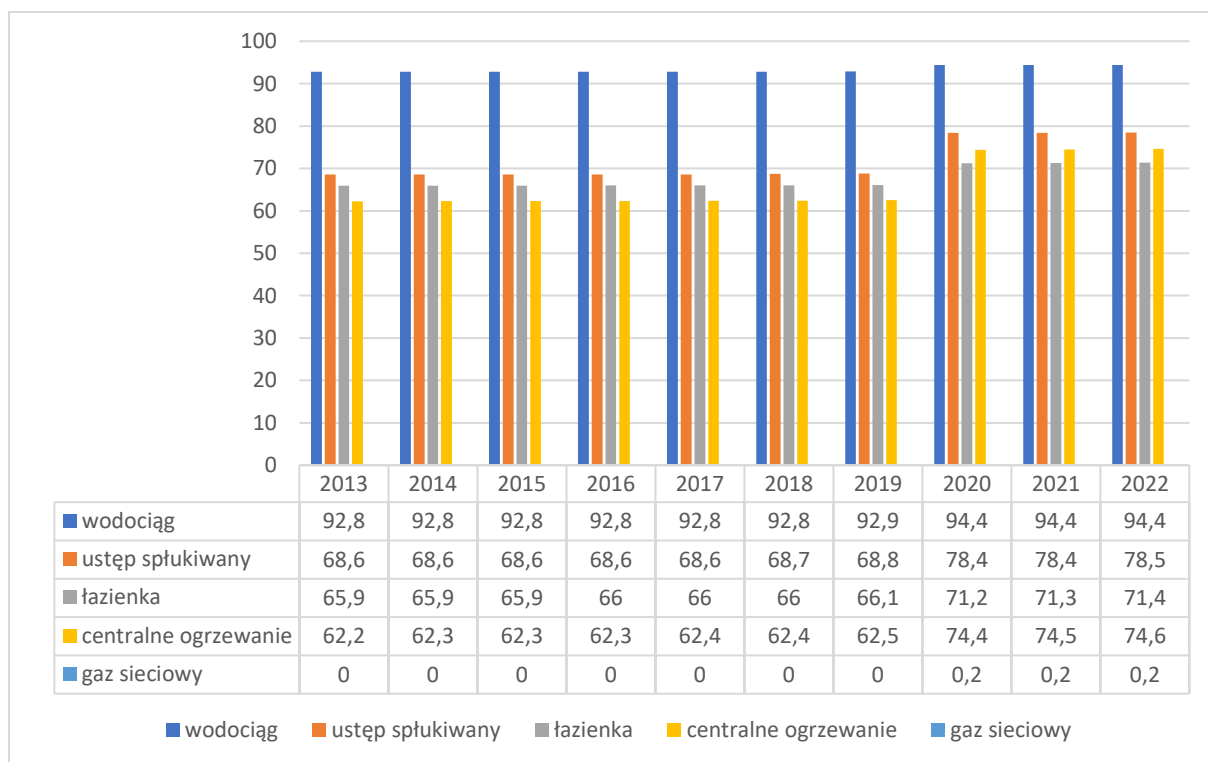

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Trend
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę	26	26	26	27	27	27	28	30	30	30	
mieszkania na 1000 mieszkańców	332	334	336	339	343	347	354	365	374	377	
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	3,63	3,63	3,63	3,64	3,64	3,64	3,64	3,8	3,8	3,81	
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,01	2,99	2,98	2,95	2,92	2,88	2,83	2,74	2,68	2,65	
przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,83	0,82	0,82	0,81	0,80	0,79	0,78	0,72	0,7	0,7	

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

W 2022 roku w wodociąg wyposażonych było 94,4% mieszkań, w łazienki – 71,4%, natomiast w centralne ogrzewanie 74,6%. Zgodnie z danymi BDL GUS do gazu sieciowego dostęp miało 18,4% mieszkań.

Wykres 22. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w gminie w latach 2013-2022.

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

9.4. Podsumowanie [9] Polityka społeczna

PODSUMOWANIE 9

POLITYKA SPOŁECZNA

- i Zadania pomocy społecznej wynikające z programów rządowych, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Rachaniach.
- i Do najczęstszych przyczyn korzystania z pomocy społecznej w 2023 roku należały: bezrobocie (70 świadczeń), długotrwała lub ciężka choroba (54 świadczeń) oraz ubóstwo (53 świadczenia).
- i Zgodnie z danymi BDL GUS w ciągu 10 lat w gminie Rachanie wzrosła zarówno przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania, przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę, liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców, jak również przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu.
- + Spadająca liczba osób korzystających z pomocy społecznej.
- + Podstawowy dostęp do opieki medycznej na terenie Gminy.
- Brak specjalistycznej opieki medycznej na terenie Gminy.

10. Edukacja i wychowanie

10.1. Infrastruktura oświatowo-edukacyjna

Na infrastrukturę oświatowo-edukacyjną składają się placówki wymienione w poniższej tabeli.

Tabela 33. Infrastruktura oświatowo-edukacyjna

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów [rok szkolny 2023-2024]
1	Szkoła Podstawowa im. ks. Błażeja Nowosada w Wożuczynie	75
2	Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Rachaniach	127
3	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Michalowie	162
RAZEM		364

Źródło: Dane Urzędu Gminy Rachanie.

Tabela 34. Syntetyczny opis placówek oświatowo-edukacyjnych.

Szkoła Podstawowa im. ks. Błażeja Nowosada w Wożuczynie

Obecnie do szkoły w Wożuczynie uczęszczają dzieci do oddziału przedszkolnego i klas I – VIII. Uczą się w bardzo dobrych warunkach. Wszystkie klasopracownie wyposażone są w tablice interaktywne, laptopy oraz tablety. Szkoła chętnie angażuje się w realizację projektów. Uczestniczyliśmy w m.in. projektach „Przyspieszenie edukacyjne w szkole wiejskiej”, „Modernizacja oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych”, „Nowe możliwości dla uczniów i nauczycieli w gminie Rachanie”, „Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014 – 2020 – «Powszechny dostęp do szybkiego Internetu»”, „Internet w twoim zasięgu – przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w powiecie tomaszowskim”.

Stara część szkoły wybudowana została w 1939 r., a nowa w 2006 r. Budynek dostosowany jest do potrzeb osób niepełnosprawnych (winda, toalety, podjazdy i brak progów). Po szesnastu latach eksploatacji budynek wymaga następujących remontów: wymiana pieca co lub założenie fotowoltaiki i pompy ciepła, wymiana okien i drzwi, wymiana wykładziny podłogowej w salach lekcyjnych, naprawa schodów przy wejściu do kuchni.

Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Rachaniach

Szkoła Podstawowa w Rachaniach jest szkołą o profilu ogólnym, dokonana diagnoza i przepisy prawne uniemożliwiają zmianę profilu szkoły.
Stan techniczny obiektu według opinii inspektora BHP nie budzi zastrzeżeń.
Do koniecznych inwestycji zaliczyć trzeba zmianę dachu, wykonanie bieżni i skoczni do skoku w dal na boisku trawiastym, odnowienie lub wymiana podłóg we wszystkich salach lekcyjnych, remont ubikacji. Planowane są bieżące remonty i prace na terenie szkoły.

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Michalowie

Zespół Szkolno – Przedszkolny w Michalowie składa się z przedszkola samorządowego i szkoły podstawowej.
Jest placówką publiczną, ogólnokształcącą

Siedziba placówki składa się z 2 skrzydeł: pierwsze wybudowane w 1963 r. i nowe skrzydło z 2000 r.

W 2021 r. budynek przeszedł kompleksową termomodernizację – ocieplenie i otynkowanie ścian, wymiana stolarki okiennej i drzwi zewnętrznych, wymiana instalacji grzewczej (kaloryfery, rury), wymiana oświetlenia, założono instalację fotowoltaiczną.

Remontu wymagają podłogi w starej części budynku – w klasach, na korytarzach i schodach a także należy wymienić drzwi wewnętrzne.

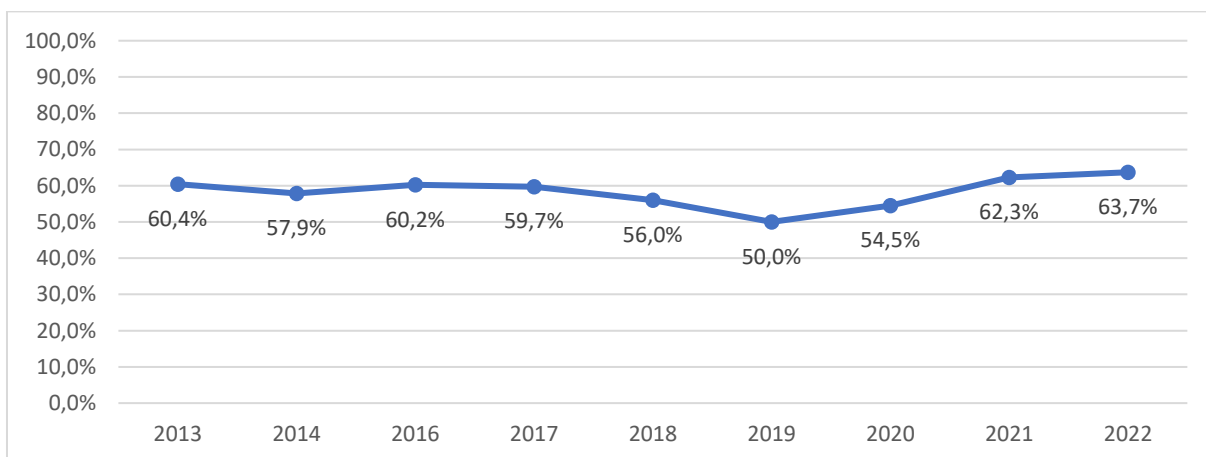
Konieczny jest remont schodów wejściowych do budynku szkolnego oraz stołówki.

Należy podjąć inwestycję budowy wielofunkcyjnego boiska sportowego lub sali gimnastycznej, gdyż obecny stan infrastruktury sportowej jest niezadawalająca.

Posiadamy zastępczą salę gimnastyczną o wymiarach 15m x 7m oraz boisko trawiaste do piłki nożnej. Z boiska może korzystać lokalna społeczność.

Zgodnie z danymi BDL GUS odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wzrósł od 2013 r. o 3,3 pkt %. W ostatnim dostępnym dla opisywanych danych roku, tj. wskaźnik osiągnął wartość 63,7%.

Wykres 23. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2013-2022.

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Wyniki egzaminów ósmoklasisty w Szkołach Podstawowej w Gminie Rachanie w 2023 roku zaprezentowano poniżej:

- ✓ Szkoła Podstawowa w Woźuczynie : J. polski 65%, Matematyka 57%, J. angielski 74%
- ✓ Szkoła Podstawowa w Rachaniach : J. polski 64%, Matematyka 58%, J. angielski 61%
- ✓ Szkoła Podstawowa w Michalowie : J. polski 64%, Matematyka 45%, J. angielski 57%

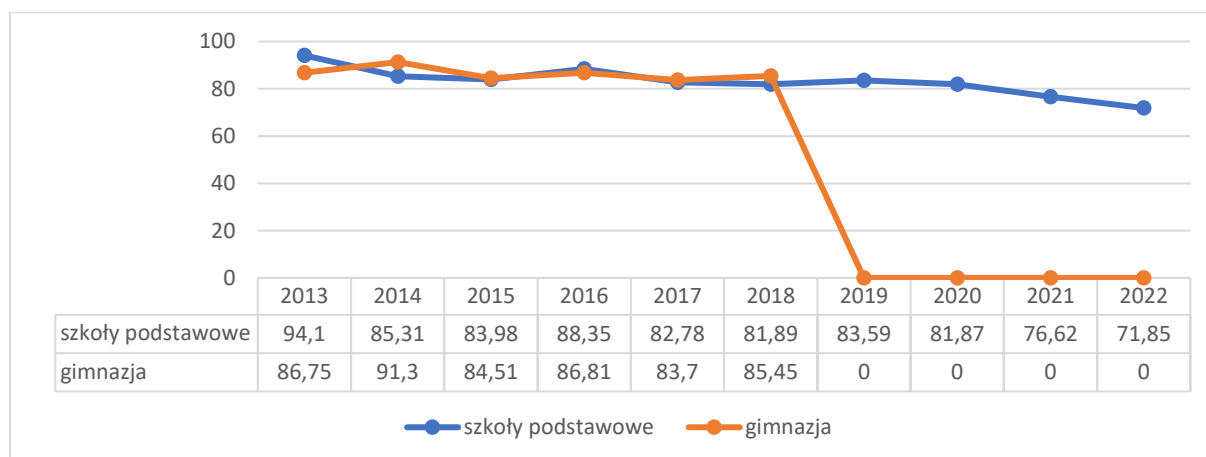

10.2. Współczynnik skolaryzacji

Współczynnik skolaryzacji brutto stanowi miarę relacji liczby osób uczących się (stan na 1 września) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan na 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W sytuacji, gdy wskaźnik ten osiąga miarę powyżej 100 oznacza, że do szkół zlokalizowanych na terenie gminy uczęszczają osoby spoza jej obrębu. Wartość współczynnika poniżej 100 oznacza sytuację odwrotną, kiedy to dzieci zamieszkujące w gminie uczęszczają do placówek oświatowych znajdujących się na terenie innych jednostek samorządowych.

Jak wynika z danych GUS współczynnik skolaryzacji brutto zmalał w ciągu ostatnich 10 lat. W związku z reformą edukacji i likwidacją gimnazjów, w 2019 roku BDL GUS nie obliczał wartości wskaźnika dla szkół gimnazjalnych a jedynie dla podstawowych. Obecna wartość wskaźnika skolaryzacji brutto, wynosząca dla szkół podstawowych 71,85% oznacza, że mniej więcej jedna czwarta uczniów szkół podstawowych kształci się poza terenem gminy.

Wykres 24. Współczynnik skolaryzacji brutto w gminie Rachanie w latach 2013-2022.

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

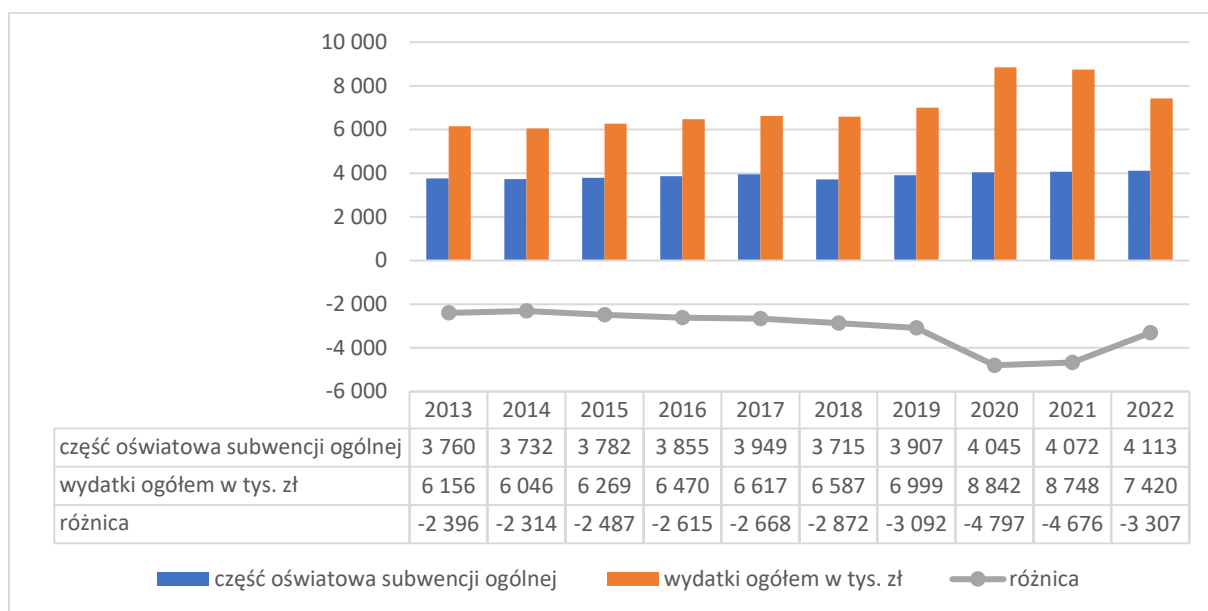

10.3. Wydatki na oświatę

Analogicznie do innych jednostek samorządu terytorialnego, problemem dla gminy Rachanie może w przyszłości być wysokość otrzymywanej z budżetu państwa subwencji oświatowej. Wydatki ponoszone przez gminę na funkcjonowanie oświaty to w pierwszej kolejności płace nauczycieli oraz bieżące utrzymanie i remonty budynków. Z uwagi na fakt, iż gmina zobligowana jest ponosić powyższe koszty, a wpływy z subwencji oświatowej są niższe niż realne potrzeby utrzymuje się deficyt, który pokrywany jest ze środków własnych samorządu. Oznacza to, że gmina bilansując wydatki na oświatę, zmniejsza m.in. swoją zdolność inwestycyjną.

Jak ilustruje poniższy wykres w latach 2013-2022 kwota wydatków na oświatę znacznie przekraczała kwotę otrzymanych subwencji (w 2022 o -3 307 760 zł). Różnicę pomiędzy wysokością otrzymanej subwencji a wydatkami na oświatę i wychowanie gmina zmuszona jest pokrywać z własnych środków.

Wykres 25. Porównanie wysokości subwencji oświatowej i wydatków na oświatę w tys. PLN w latach 2013-2022.

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

10.4. Podsumowanie [10] Edukacja i wychowanie

PODSUMOWANIE 10

EDUKACJA I WYCHOWANIE

- + Dość wysoki poziom współczynnika skolaryzacji brutto (tylko część uczniów szkół podstawowych kształci się poza terenem gminy)
- Wydatki na oświatę znacznie przekraczają kwotę otrzymanych subwencji.
- Niski odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.
- Duże potrzeby inwestycyjne szkół z terenu Gminy Rachanie.

11. Kapitał społeczny

11.1. Aktywność obywatelska, liczba i działalność organizacji pozarządowych

Na gminny kapitał społeczny składa się aktywność mieszkańców oraz działalność różnorodnych organizacji pozarządowych, które dzięki swojemu czynnemu udziałowi w życiu społecznym danej jednostki kreują korzystne procesy i tworzą sieć powiązań pomiędzy członkami lokalnej wspólnoty.

Na terenie gminy Rachanie działalność prowadzą następujące organizacje pozarządowe:

- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w miejscowości Rachanie,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w miejscowości Werechanie,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w miejscowości Pawłówka,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w miejscowości Józefówka,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w miejscowości Grodysławice,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w miejscowości Siemnice,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w miejscowości Michalów,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w miejscowości Siemierz,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w miejscowości Żwiartówek,
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w miejscowości Rachanie,
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w miejscowości Werechanie,
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w miejscowości Pawłówka,
- ✓ Zespół Muzyczny „Podolanie”
- ✓ Zespół Muzyczny „Siemniczanie”,
- ✓ Zespół Muzyczny „Siemierzanki”.
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w miejscowości Józefówka,
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w miejscowości Siemnice,
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w miejscowości Grodysławice,
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w miejscowości Wożuczyn,
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w miejscowości Siemierz,
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w miejscowości Żwiartówek,
- ✓ Stowarzyszenie Miłośników Wożuczyna z siedzibą w Wożuczynie,
- ✓ Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Rachań z w Rachaniach,
- ✓ Zespół Muzyczny „Grodysławiczanki”,
- ✓ Zespół Muzyczny „Jarzębina”,
- ✓ Zespół Muzyczny „Jawor”,
- ✓ Zespół Muzyczny „Kalina”,
- ✓ Zespół Muzyczny „Legenda”,
- ✓ Zespół Muzyczny „Nadzieja”,

11.2. Frekwencja w wyborach

Frekwencja w najczęstszym ujęciu to odsetek uprawnionych ludzi do głosowania, którzy oddali swój głos w referendum lub wyborach.

Frekwencja w pierwszej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r., wyniosła w gminie Rachanie **54,92%**. Liczba ważnych kart wyniosła 2 370, natomiast liczba osób uprawnionych do głosowania 4 315. Szczegóły przedstawia mapa.

Mapa 8. Frekwencja w pierwszej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r.

Powiat tomaszowski

Frekwencja

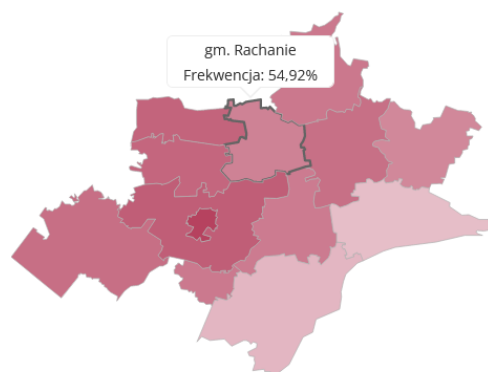
57,09%

Liczba kart ważnych

38 887

Liczba uprawnionych

68 120

Gmina	Frekwencja
gm. Bełzec	55,93%
gm. Jarczów	55,69%
gm. Krynice	58,40%
gm. Lubycza Królewska	48,66%
gm. Łaszczów	57,05%
gm. Rachanie	54,92%
gm. Susiec	57,17%
gm. Tarnawatka	58,20%
gm. Telatyn	54,21%
gm. Tomaszów Lubelski	59,19%
m. Tomaszów Lubelski	62,48%
gm. Tyszowce	56,06%
gm. Ulhówek	47,78%

Źródło: pkw.gov.pl

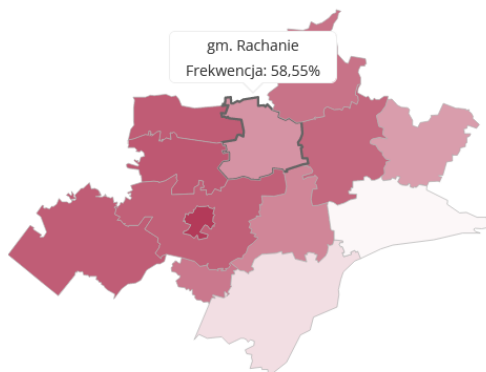
Frekwencja w drugiej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r., wyniosła w gminie Rachanie **58,55%**. Liczba ważnych kart wyniosła 2 551, natomiast liczba osób uprawnionych do głosowania 4 357. Szczegóły przedstawia mapa.

Mapa 9. Frekwencja w drugiej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r.

Powiat tomaszowski

Frekwencja
61,10%
Liczba kart ważnych
41 584
Liczba uprawnionych
68 062

Gmina	Frekwencja
gm. Bełzec	60,74%
gm. Jarczów	59,63%
gm. Krynice	62,92%
gm. Lubycza Królewska	52,60%
gm. Łaszczów	61,99%
gm. Rachanie	58,55%
gm. Susiec	62,83%
gm. Tarnawatka	63,22%
gm. Telatyn	57,78%
gm. Tomaszów Lubelski	62,65%
m. Tomaszów Lubelski	65,61%
gm. Tyszowce	61,14%
gm. Ulhówek	50,64%

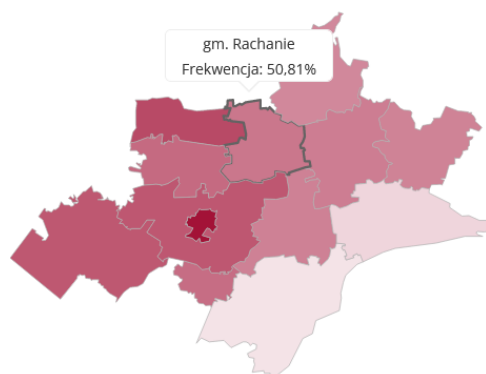
Źródło: pkw.gov.pl

Frekwencja w wyborach 2019 r. do Sejmu i Senatu wyniosła **50,81%** (poniżej średniej dla powiatu, która wyniosła 52,11%). Liczba ważnych kart wyniosła 2 257, natomiast liczba osób uprawnionych do głosowania 4 442. Szczegóły przedstawia poniższa mapa.

Mapa 10. Frekwencja w wyborach 2019 r. do Sejmu i Senatu.

Powiat tomaszowski

Frekwencja
52,11%
Liczba kart ważnych
35 814
Liczba uprawnionych
68 734

Gmina	Frekwencja
gm. Bełzec	51,55%
gm. Jarczów	49,98%
gm. Krynice	54,40%
gm. Lubycza Królewska	42,22%
gm. Łaszczów	50,28%
gm. Rachanie	50,81%
gm. Susiec	53,29%
gm. Tarnawatka	51,82%
gm. Telatyn	49,82%
gm. Tomaszów Lubelski	53,34%
gm. Tyszowce	49,42%
gm. Ulhówek	43,30%
m. Tomaszów Lubelski	58,82%
Średnia	52,11%

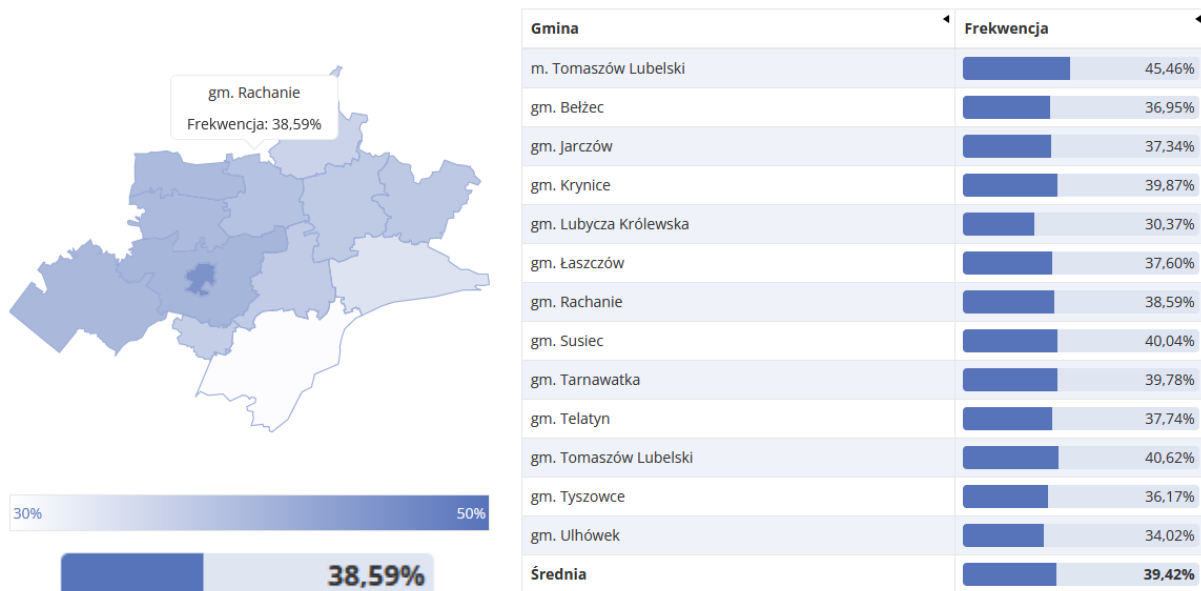

Źródło: pkw.gov.pl

Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2019 r. wyniosła **38,59%** (poniżej średniej dla powiatu, wynoszącej **39,42%**). Liczba ważnych kart wyniosła 1 706, przy liczbie osób uprawnionych do głosowania wynoszącej 4 421. Szczegóły przedstawia poniższa mapa.

Mapa 11. Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2019 r.

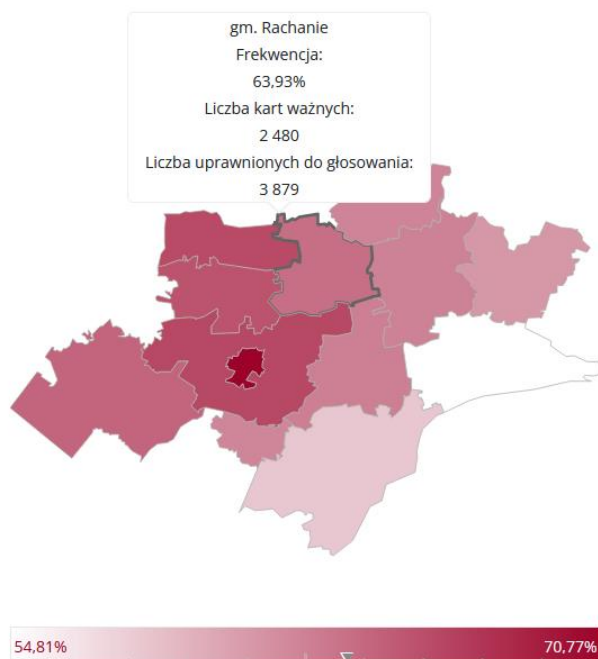

Źródło: pkw.gov.pl

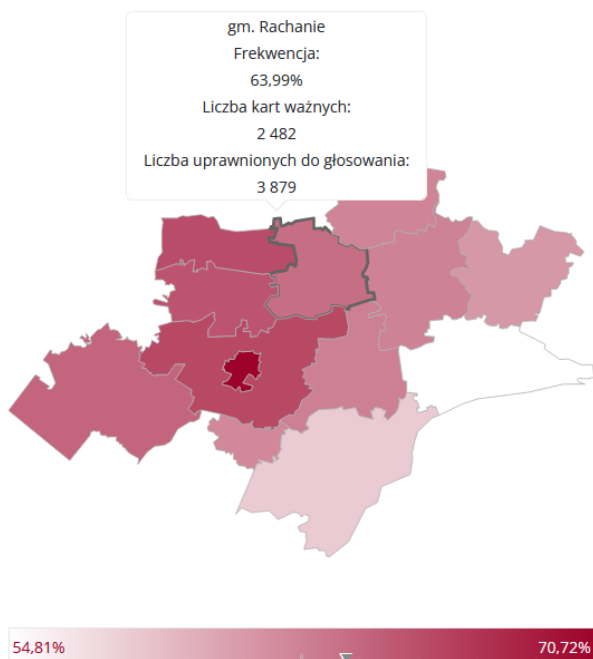
Frekwencja w wyborach 2023 r. do Sejmu i Senatu wyniosła odpowiednio **63,93%** oraz **63,99%** (poniżej średniej dla powiatu, która wyniosła 64,72% i 64,67%). Liczba ważnych kart w przypadku wyborów do Sejmu wyniosła 2 480 a Senatu 2 482. Liczba osób uprawnionych do głosowania 3 879. Szczegóły przedstawiają mapy.

Mapa 12. Frekwencja w wyborach 2023 r. do Sejmu.

Źródło: pkw.gov.pl

Mapa 13. Frekwencja w wyborach 2023 r. do Senatu.

Źródło: pkw.gov.pl

11.3. Podsumowanie [11] Kapitał społeczny

PODSUMOWANIE 11

KAPITAŁ SPOŁECZNY

- + Działalność organizacji pozarządowych.
- Niska aktywność obywatelska mieszkańców Gminy- frekwencja wyborcza poniżej średniej dla powiatu tomaszowskiego.

12. Finanse samorządowe

12.1. Budżet gminy i zdolność inwestycyjna

Budżet Gminy jest planem rocznym zawierającym dochody i wydatki związane z finansowaniem zadań własnych i zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. Możliwości rozwoju gminy limitują osiągnięte dochody budżetowe. W pozycjach przychodów można wyróżnić różnego rodzaju subwencje i dotacje oraz dochody własne - podatki i opłaty gminne. Wśród wydatków są dwie pozycje: wydatki bieżące i inwestycje. Wydatki bieżące to przede wszystkim wynagrodzenia sfery budżetowej i wydatki rzeczowe ponoszone na utrzymanie między innymi różnych obiektów będących w gestii gminy. Budżet gminy objęto analizą historyczną w latach 2017 - 2021.

Analiza dochodów z tytułu podatków pokazuje, iż największy wpływ do Budżetu Gminy stanowią subwencja oraz dotacje celowe z budżetu państwa. Największym źródłem dochodów własnych były natomiast: podatek od nieruchomości i podatek rolny. W latach następnych władze gminy powinny dążyć do wzrostu wpływów budżetowych zarówno własnych jak i zewnętrznych. Zwiększanie środków budżetowych daje możliwość zwiększenia potencjału inwestycyjnego oraz lepszego zarządzania gminą.

Przed wszystkim należy jednak dążyć do zwiększania dochodów własnych oraz wzrostu ich udziału w dochodach ogółem, ponieważ jest to grupa dochodów w znacznej części zależna od władz gminy. Im większy udział dochodów własnych w budżecie, tym łatwiejszy jest proces prognozowania budżetu na lata następne. Na wzrost dochodów własnych ma wpływ wzrost lokalnej bazy ekonomicznej, m. in. w wyniku realizowanych inwestycji. Duży nacisk należy położyć na rozwój działalności gospodarczej. To z kolei wpłynie na zwiększenie bazy podatkowej.

Wśród priorytetów polityki finansowej i gospodarki budżetowej gminy Rachanie na najbliższe lata należy wymienić: określenie tempa kierunków rozwoju gminy, dążenie do wzrostu bazy dochodowej gminy, zalecenie racjonalizacji wydatków bieżących i inwestycyjnych, ustalenie proporcji podziału środków budżetowych, w szczególności planowanych wydatków bieżących i inwestycyjnych, stałe monitorowanie płynności finansowej i zdolności kredytowej gminy.

Tabela 35. Budżet gminy Rachanie w latach 2019-2023 (w zł).

Lp.	Budżet	2019	2020	2021	2022	2023
I	DOCHODY OGÓŁEM	22.456.686,74	25.533.854,24	30.941.832,23	32.231.465,29	34.813.087,98
1	Podatki i opłaty pobierane przez gminę	3.117.942,55	3.079.060,01	3.804.977,02	13.236.068,18	15.552.080,25
-	podatek rolny	1.004.628,41	927.863,63	1.069.533,30	1.005.514,18	1.085.663,18
-	podatek od nieruchomości	425.770,97	570.663,92	575.805,71	558.843,41	691.576,26
-	podatek leśny	78.679,40	78.441,57	76.962,60	85.181,99	131.643,36
-	podatek od środków transportowych	87.672,19	88.978,71	78.104,40	78.316,23	100.045,74
-	Podatek dochodowy od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	2.544,00	4.046,00	4.188,00	7.053,00	4.869,00
-	podatek od spadków i darowizn	3.654,00	18.451,00	11.592,15	8.271,87	42.377,98
-	opłata skarbową	19.365,00	11.837,00	19.775,75	12.380,75	11.342,00
-	opłata targowa	-	-	-	-	-
-	pozostałe dochody	1.495.628,58	1.378.778,18	1.696.015,11	11.480.506,75	13.484.562,73
2	Udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	2.109.002,77	1.942.226,37	2.206.208,78	4.717.016,57	1.758.952,00
3	Dotacje celowe z budżetu państwa	7.174.878,31	7.689.552,44	7.512.545,48	3.893.480,75	4.598.980,07
4	Środki na dofinansowanie zadań gminy ze źródeł pozabudżetowych - UE	403.831,05	1.949.575,38	1.651.766,94	876.461,79	891.506,16
5	Subwencja ogólna	8.896.231,00	9.322.835,00	14.379.014,94	9.508.438,00	12.011.569,50
-	część wyrównawcza subwencji	4.810.682,00	5.098.066,00	5.193.350,00	5.233.517,00	5.457.768,00
-	część oświatowa subwencji	3.907.273,00	4.044.919,00	4.071.818,00	4.112.540,00	4.398.827,00
-	część równoważąca subwencji	142.623,00	161.333,00	120.186,00	162.381,00	164.073,00
II	WYDATKI OGÓŁEM	21.304.157,46	24.296.135,41	28.909.106,62	31.137.949,06	38.328.872,05
1	Wydatki inwestycyjne	2.060.921,81	4.112.935,64	7.704.996,73	5.631.557,08	16.338.094,89
2	Wydatki bieżące	19.243.235,65	20.183.199,77	21.204.109,89	25.506.391,98	21.990.777,16
-	wynagrodzenia z pochodnymi	7.957.002,92	8.135.446,42	8.728.500,10	9.588.781,18	10.168.104,81
-	wydatki związane z funkcjonowaniem jst	4.140.030,78	4.241.970,28	4.767.112,52	12.603.195,07	7.269.027,99
-	dotacje celowe z budżetu państwa	7.174.878,31	7.689.552,44	7.512.545,48	3.314.415,73	4.553.644,36
III	WYNIK FINANSOWY	1.152.529,28	1.237.718,83	2.032.725,61	1.093.516,23	-3.515.784,07
IV	ZRÓDŁO POKRYCIA DEFICYTU					Nadwyżka budżetowa z lat ubiegłych – 1.115.784,00 zł; Wolne środki, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt

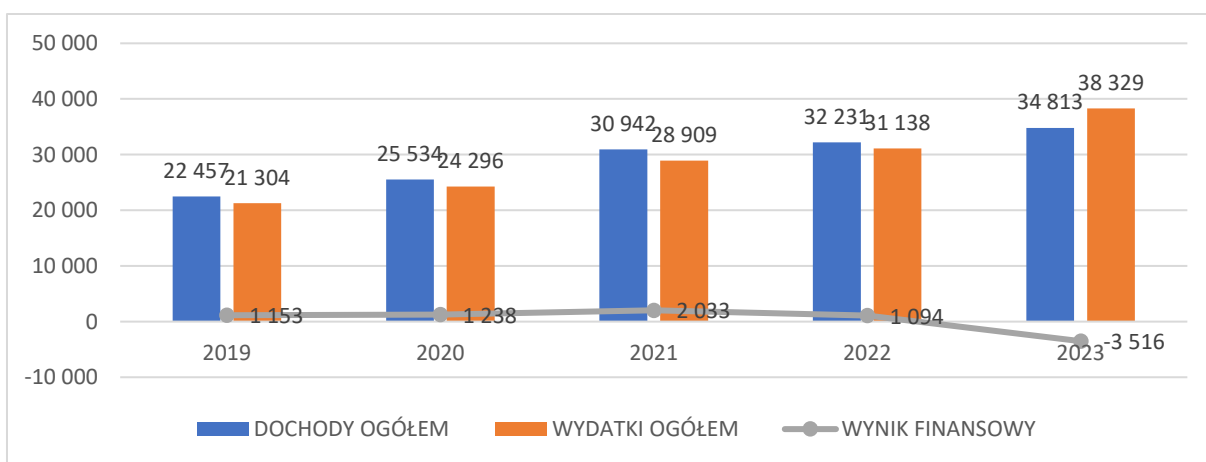

						6- 2.400.000,00 zł
V	Stan zadłużenia na koniec roku z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek	3.046.261,00	2.436.652,00	3.800.000,00	3.200.000,00	2.400.000,00

Źródło: Dane Urzędu Gminy Rachanie.

Zdolność inwestycyjna gminy uzależniona jest głównie od struktury wydatków i dochodów budżetowych. Im wyższy dodatni bilans, tym większa kwota wolnych środków, którą można przeznaczyć na inwestycje. Dochody budżetowe gminy w latach 2019-2023 systematycznie rosły. Najwyższy poziom osiągnęły one w 2023 roku. Rok 2023 został zakończony przez Gminę ujemnym wynikiem finansowym, który był skutkiem bardzo wysokich w porównaniu z poprzednimi latami wydatków inwestycyjnych.

Wykres 26. Struktura wydatków i dochodów budżetu gminy Rachanie w latach 2019-2023 [w tys. złotych].

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rachanie.

12.2. Projekty finansowane ze środków unijnych

W latach 2014-2020 gmina Rachanie pozyskała fundusze zewnętrzne na realizację 8 projektów współfinansowanych ze środków unijnych. Szczegółowe zestawienie inwestycji zawiera tabela.

Tabela 36. Projekty zrealizowane przez Urząd Gminy Rachanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej.

Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Lata realizacji	Wartość
BUDOWA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW W MICHALOWIE	MICHALÓW	2010-2011	4.943.956,02
BUDOWA ŚWIETLICY W WOŻUCZYNIIE-CUKROWNI	WOŻUCZYN-CUKROWNIA	2012	621.715,49
BUDOWA GMINNEGO STADIONU SPORTOWEGO	WOŻUCZYN-CUKROWNIA	2010-2012	971.327,79
ZAKUP SCENY		2014	47.970,00
PRZEBUDOWA SIECI WODOCIĄGOWEJ NA OSIEDLU MIESZKANIOWYM W M. WOŻUCZYN-CUKROWNIA OBRĘB MICHALÓW-KOLONIA GM. RACHANIE	WOŻUCZYN-CUKROWNIA	2018-2021	1.107.810,00
KOMPLEKSOWA TERMOMODERNIZACJA SZKOŁY PODSTAWOWEJ W RACHANIACH I ZESPÓŁ SZKÓŁ W MICHALOWIE	<i>RACHANIE, MICHALÓW</i>	2019-2021	3.130.390,26
ZIELONA ENERGIA W GMINIE RACHANIE	<i>OBSZAR GMINY RACHANIE</i>	2019-2021	2.076.886,96
PRZEBUDOWA SIECI KANALIZACYJNEJ NA OSIEDLU MIESZKANIOWYM W M. WOŻUCZYN CUKROWNIA OBRĘB MICHALÓW-KOLONIA GM. RACHANIE	WOŻUCZYN- CUKROWNIA	2021-2022	1.876.972,88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rachanie.

12.3. Podsumowanie [12] Finanse samorządowe

PODSUMOWANIE 10

EDUKACJA I WYCHOWANIE

- ➖ Ujemny wynik finansowy gminy w 2023 roku.

V. Cele i kierunki strategii oraz oczekiwane efekty jej realizacji

1. Analiza SWOT

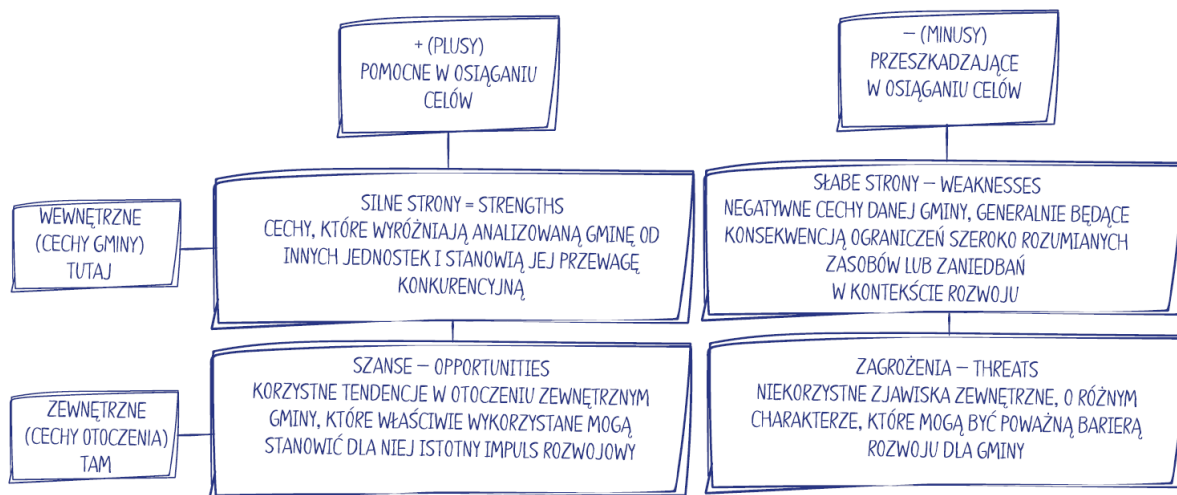
Analiza SWOT jest oparta na prostym schemacie klasyfikacji: wszystkie czynniki mające wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję gminy dzieli się na:

- ✓ zewnętrzne w stosunku do gminy,
- ✓ mające charakter uwarunkowań wewnętrznych, wywierające zarówno negatywny jak i pozytywny wpływ na gminę.

Ze skrzyżowania tych dwóch podziałów powstają kategorie czynników:

- ✓ wewnętrzne pozytywne – mocne strony (S)
- ✓ wewnętrzne negatywne – słabe strony (W)
- ✓ zewnętrzne pozytywne – szanse (O)
- ✓ zewnętrzne negatywne – zagrożenia (T).

Rysunek 1. Klasyfikacja czynników wpływających na pozycję strategiczną gminy w metodzie SWOT.

Źródło: Strategia rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny

Metoda SWOT polega na identyfikacji przedstawionych czterech grup czynników, opisanii ich wpływu na rozwój gminy, a także możliwości osłabiania lub wzmacniania siły ich oddziaływania. Wzajemne powiązanie ze sobą szans i zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami pozwala na określenie pozycji strategicznej w analizie SWOT/TOWS lub analizie M-M. W analizie SWOT nie jest konieczne systematyczne wyodrębnianie i opisywanie wszystkich czynników, ale przede wszystkim zidentyfikowanie czynników kluczowych, które mogą mieć decydujący wpływ na przyszłość gminy lub zastosowanie innych narzędzi do badania jednostki samorządowej i otoczenia.¹¹

Przedmiotowa analiza SWOT jest podsumowaniem mocnych i słabych stron gminy Rachanie wynikających z uwarunkowań wewnętrznych oraz szans i zagrożeń zdeteminowanych w dużej mierze przez czynniki zewnętrzne. Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju gminy wynikają z obecnej sytuacji w sferze zaspokojenia potrzeb społecznych, gospodarki lokalnej, ochrony środowiska przyrodniczego

¹¹ T. Imiela, *Próba oceny pozycji strategicznej i koncepcja strategii dla dużej elektrowni na przykładzie elektrowni Bełchatów II. Rozdział IV: Metody analizy strategicznej, jako narzędzia oceny i formułowania strategii, Łódź 2000, s. 173-174.*

i dziedzictwa kulturowego, wyposażenia w infrastrukturę techniczną, finansową, współpracy gminy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w kraju i za granicą. Uwarunkowania te analizowano w kategoriach silnych i słabych stron. Analiza potencjału i barier rozwojowych gminy obejmuje również uwarunkowania zewnętrzne określające potencjalne szanse i zagrożenia w rozwoju.

Tabela 37. Analiza SWOT.

	Pozytywne	Negatywne
	Mocne strony	Słabe strony
Czynniki wewnętrzne	+ Bliskie położenie względem miasta powiatowego- Tomaszowa Lubelskiego.	- Parametry techniczne i użytkowe części dróg zarówno powiatowych, jak i gminnych nie odpowiadają wymaganym standardom.
	+ Planem rozwoju sieci drogowej przewiduje przebudowę dróg powiatowych przebiegających przez Gminę Rachanie.	- Spadająca liczba ludności- w ciągu 10 lat liczba mieszkańców spadła o ponad 7% (854 osoby).
	+ Dobry dostęp do infrastruktury teleinformatycznej. Obecność Internetu światłowodowego w większości gminnych miejscowości. Dobre pokrycie sygnałem radiowym na terenie gminy.	- Nasilanie się problemów demograficznych.
	+ Gospodarstwa rolne z terenu gminy cechuje dość dobry poziom rozwoju rolnictwa.	- Stale ujemny przyrost naturalny prowadzący do poważnych, negatywnych skutków demograficznych i wyludnienia się gminy.
	+ Spadająca liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych.	- Stale ujemne saldo migracji.
	+ Niski udział procentowy bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.	- Rosnący odsetek osób w wieku produkcyjnym oraz malejący osób w wieku przedprodukcyjnym, prowadzące do starzenia się społeczeństwa gminy.
	+ Większość mieszkańców gminy aktywna zawodowo.	- Wysoka wartość wskaźnika obciążenia demograficznego- duża liczba mieszkańców utrzymująca się ze świadczeń socjalnych.
	+ Wysoka atrakcyjność przyrodnicza terenu Gminy.	- Wskaźniki dot. poziomu przedsiębiorczości poniżej średniej dla powiatu i województwa.
	+ Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa.	- Istnienie zjawiska ukrytego bezrobocia.
	+ Funkcjonujący na terenie gminy Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych.	- Niska atrakcyjność inwestycyjna powiatu tomaszowskiego i gminy Rachanie.
	+ Dość dobry stan większości oświetlenia ulicznego na terenie gminy.	- Niewielka liczba terenów inwestycyjnych w posiadaniu Gminy.
	+ Zrealizowanie projektów dofinansowanych ze środków RPO Województwa Lubelskiego mające na celu wzrost wykorzystania instalacji opartych o Odnawialne Źródła Energii.	- Słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna- w sieć kanalizacyjną wyposażone jest tylko sołectwo Wożuczyn Cukrownia.
	+ Duża liczba obiektów zabytkowych wpisanych do ewidencji wojewódzkiej i gminnej.	- Bardzo mała liczba zagrodowych oczyszczalni ścieków w porównaniu z tradycyjnymi szambami.
	+ Prężne funkcjonowanie dwóch instytucji kultury na terenie gminy: Gminnego	

	Pozytywne	Negatywne
	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ośrodka Kultury oraz Gminnej Biblioteki Publicznej. ⊕ Uporządkowana polityka przestrzenna na terenie gminy. ⊕ Wysoki wskaźnik wykrywalności przestępstw na terenie gminy. ⊕ Spadająca liczba interwencji Policji na terenie gminy. ⊕ Liczne i dość dobrze wyposażone jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie Gminy. ⊕ Dość wysoki poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy. ⊕ Spadająca liczba osób korzystających z pomocy społecznej. ⊕ Podstawowy dostęp do opieki medycznej na terenie Gminy. ⊕ Dość wysoki poziom współczynnik skolaryzacji brutto (tylko część uczniów szkół podstawowych kształci się poza terenem gminy) ⊕ Działalność organizacji pozarządowych.	<ul style="list-style-type: none"> ⊖ Zły stan materialny części obiektów zabytkowych. ⊖ Część infrastruktury sportowej wymaga inwestycji. ⊖ Niski potencjał turystyczny gminy Rachanie. ⊖ Mała liczba obiektów sportowych. ⊖ Rosnąca liczba przestępstw kryminalnych. ⊖ Obniżony czas reakcji policji na zdarzenia ze względu na znaczny obszar terytorialny obsługiwany przez Posterunek Policji w Tyszowcach oraz braki sprzętowe. ⊖ Brak specjalistycznej opieki medycznej na terenie Gminy. ⊖ Wydatki na oświatę znacznie przekraczają kwotę otrzymanych subwencji. ⊖ Niski odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. ⊖ Duże potrzeby inwestycyjne szkół z terenu Gminy Rachanie. ⊖ Niska aktywność obywatelska mieszkańców Gminy- frekwencja wyborcza poniżej średniej dla powiatu tomaszowskiego. ⊖ Ujemny wynik finansowy Gminy w 2023 roku.
	Szanse	Zagrożenia
Czynniki zewnętrzne	<ul style="list-style-type: none"> ⓘ Wykorzystanie szans rozwoju gminy wynikających z funduszy strukturalnych (perspektywa finansowa 2021-2027). ⓘ Modernizacja i specjalizacja rolnictwa. ⓘ Rozwój rolnictwa ekologicznego. ⓘ Zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego w celu poszerzenia terenów inwestycyjnych oraz terenów pod budownictwo mieszkaniowe. ⓘ Rozwój przedsiębiorczości i promocja przedsiębiorczości wśród ludzi młodych. ⓘ Rozwój gospodarki niskoemisyjnej (zwłaszcza: termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz wymiana oświetlenia na	<ul style="list-style-type: none"> ⓘ Światowy kryzys gospodarczy spowodowany pandemią koronawirusa. ⓘ Nasilające się zjawisko inflacji, prowadzące do szeregu negatywnych konsekwencji: społecznych (ubóstwo), gospodarczych (bezrobocie i recesja). ⓘ Ubożenie społeczeństwa, spadek jakości życia. ⓘ Rosnące ceny surowców i pracy utrudniające realizację inwestycji w założonych pierwotnie cenach. ⓘ Ryzyko nieotrzymania środków z UE. ⓘ Skomplikowane procedury i wydłużające się terminy ogłaszania programów

Pozytywne	Negatywne
<p>energooszczędne) i wykorzystanie potencjału OZE przez mieszkańców.</p> <ul style="list-style-type: none"> i Rozwój usług turystycznych i agroturystycznych na terenie gminy. i Rozwój partnerstw lokalnych i rozwój animacji kulturalnej. i Połączenie możliwości rozwoju terenów o potencjale turystycznym z istniejącą bazą obiektów zabytkowych i dziedzictwem kulturowym. i Profesjonalizacja działań administracji publicznej. i Modernizacja istniejącej sieci dróg oraz budowa nowych. i Rozwój infrastruktury technicznej- zwłaszcza kanalizacyjnej.	<p>unijnych oraz rozpatrywania i oceny wniosków.</p> <ul style="list-style-type: none"> i Brak inwestorów zewnętrznych oraz niechęć do inwestowania. i Dalsze postępowanie procesu starzenia się społeczeństwa i jego negatywny wpływ na sferę społeczną i gospodarczą gminy. i Odpływ młodych dobrze wykształconych ludzi. i Niska aktywność w dziedzinie rozwoju działalności pozarolniczej. i Zwiększający się zakres zadań własnych gminy przy braku wsparcia finansowego z budżetu państwa. i Niestabilna polityka rolna państwa. i Niekorzystne trendy demograficzne. i Zagrożenie patologią społeczną i dysfunkcją rodzin. i Niski poziom środków budżetowych gminy na realizację zadań inwestycyjnych.

Źródło: Opracowanie własne.

2. Najważniejsze problemy

Przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej jak również analiza SWOT pozwoliły na zebranie najważniejszych problemów/ barier rozwojowych gminy. Celem ich uporządkowania i usystematyzowania zebrano je w formie tabelarycznej oraz podzielono na obszary: społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny oraz środowiskowy.

Tabela 38. Najważniejsze problemy w gminie.

Obszar	Problemy
Społeczny	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wysoka stopa bezrobocia, ✓ wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej, ✓ niekorzystne zmiany demograficzne, wynikające z niskiego przyrostu naturalnego, niekorzystnej struktury wiekowej (wg. ekonomicznych grup wieku), oraz ujemnego salda migracji, ✓ wyludnianie się obszaru gminy, ✓ niski poziom dostępu do usług.
Gospodarczy	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niski poziom przedsiębiorczości na terenie gminy, ✓ mała liczba zakładów pracy na terenie gminy, ✓ niekorzystna struktura agrarna, ✓ brak rozwiniętego przemysłu rolno-spożywczego i przetwórstwa, ✓ zły lub niewystarczający stan infrastruktury drogowej, ✓ nierozwinięty przemysł spędzania czasu wolnego.
Przestrzenno-funkcjonalny	<ul style="list-style-type: none"> ✓ braki w infrastrukturze technicznej, turystycznej i rekreacyjnej, ✓ brak środków na realizację założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji.
Środowiskowy	<ul style="list-style-type: none"> ✓ braki w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i zagospodarowania odpadów, ✓ niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców gminy/ brak środków na realizację inwestycji pozytywnie wpływających na środowisko naturalne.

Źródło: Opracowanie własne.

3. Logika części programowej strategii

Tworząc część programową strategii założono, że struktura celów w dokumencie strategii musi tworzyć logicznie powiązany system. Realizacja działań powinna zapewniać osiągnięcie celów niższego rzędu – celów operacyjnych, co z kolei powinno przyczyniać się do osiągnięcia celów wyższego rzędu, czyli celów strategicznych. Kierunki działań planowane w ramach poszczególnych celów powinny wzajemnie się przenikać i uzupełniać, dzięki czemu możliwe będzie uzyskanie efektu synergii (wartości dodanej).

Schemat 1. Logika części programowej strategii.

Źródło: Strategia rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny

4. Wizja rozwoju

Wizja gminy przedstawia obraz przyszłego stanu gminy, stanowiący wyobrażenie pożądanej rzeczywistości lokalnej w perspektywie do 2030 roku. Stanowi syntetyczny opis dążeń i aspiracji społeczności lokalnej opracowany przez całą wspólnotę gminy tj. władze samorządowe, partnerów społecznych oraz mieszkańców i ich reprezentantów. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel, do jakiego zmierza gmina oraz wskazuje zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

Schemat 2. Wizja Gminy Rachanie.

Wizja

Gmina Rachanie – oparta na współpracy, działająca na rzecz dobra wspólnego i działań prorozwojowych, dbająca o jednoczesny rozwój w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej, przyjazna mieszkańcom, inwestorom i przybywającym tu gościom, dbająca o zrównoważony rozwój i partycypację społeczną, atrakcyjna turystycznie, o dobrym poziomie infrastruktury technicznej i społecznej, oraz chroniąca zasoby przyrodnicze i kulturowe.

Źródło: Opracowanie Urzędu Gminy Rachanie.

5. Misja rozwoju

Misja stanowi nadrzędny cel rozwoju gminy, któremu podporządkowane są priorytetowe obszary jej rozwoju. Wskazując ogólny kierunek, w którym powinna rozwijać się społeczność lokalna, określa ona rolę władz samorządowych. Zgodnie z misją, władze samorządowe pełnią rolę inicjatora dla realizacji przedsięwzięć zgodnych ze Strategią Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030, a podejmowanych przez różnych aktorów życia społecznego i gospodarczego – liderów lokalnych, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, przedsiębiorców, grupy nieformalne mieszkańców, itd. Ponadto, władze samorządowe są także realizatorem własnych projektów (leżących w zadaniach własnych oraz we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego), zmierzających do rozwoju gminy, upowszechniania jej walorów, ułatwiania współpracy partnerów lokalnych i wdrażania innowacyjnych rozwiązań. Misja to syntetyczny opis sposobu postępowania w celu realizacji wizji gminy.

Schemat 3. Misja Gminy Rachanie.

Misja

Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez skoordynowane działania samorządu sektora pozarządowego i środowiskiem biznesowym mające na celu wspieranie usług, przedsiębiorczości, rolnictwa i turystyki w oparciu o istniejącą oraz rozbudowywaną infrastrukturę techniczną i społeczną oraz walory przyrodnicze i kulturowe.

Źródło: Opracowanie Urzędu Gminy Rachanie.

6. Priorytetowe obszary rozwoju

Przygotowując część strategiczną Strategii Rozwoju Gminy Rachanie założono, że zaplanowane cele działań na terenie samorządu muszą być zgodne z dokumentami planistycznymi wyższego rzędu, tj. Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku. Przyjęto również, że Strategia powinna również wynikać ze stwierdzonych w diagnozie braków i potrzeb, które zbiorczo zostały przedstawione w ramach analizy SWOT.

Priorytetowe obszary rozwoju wraz ze wskazaniem wynikającymi z części diagnostycznej i przeprowadzonej analizy SWOT, zostały zawarte w poniższej tabeli:

Tabela 39. Priorytetowe obszary rozwoju.

Obszar	Wskazanie działań
Społeczny	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wzrost liczby miejsc pracy i dochodów mieszkańców, ✓ rozwój ekonomii społecznej, ✓ minimalizowanie skutków niekorzystnych zmian demograficznych, ✓ przeciwdziałanie wyludnianiu się obszarów wiejskich.
Gospodarczy	<ul style="list-style-type: none"> ✓ rozwój przemysłu (rolno-spożywczeo i przetwórstwa), ✓ wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, ✓ poprawa infrastruktury drogowej, ✓ budowa atrakcji i organizacja nowych sposobów spędzania czasu wolnego, ✓ poprawa stanu środowiska naturalnego, ✓ rozwój przedsiębiorczości.
Przestrzenno-funkcjonalny	<ul style="list-style-type: none"> ✓ modernizacja infrastruktury technicznej, turystycznej i rekreacyjnej, ✓ rewitalizacja terenu gminy.
Środowiskowy	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, ✓ programy dot. edukacji ekologicznej.

Źródło: Opracowanie własne.

7. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Formułując część strategiczną przyjęto architekturę celów i kierunków działań opartą na metodologii wykorzystanej w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030. Cele strategiczne wskazują poziom wykształcenia oczekiwanego profilu społeczno-gospodarczego i określenia stanu rozwoju przestrzennego gminy. Cele operacyjne odnoszą się do stanu rozwoju wybranych płaszczyzn rozwoju społeczno-gospodarczego oraz rozwoju funkcjonalnego określonych struktur przestrzennych. Kierunki działań określają zakres niezbędnych działań sprzyjających osiągnięciu celów Strategii.

Schemat 4. Architektura celów i kierunków działań.

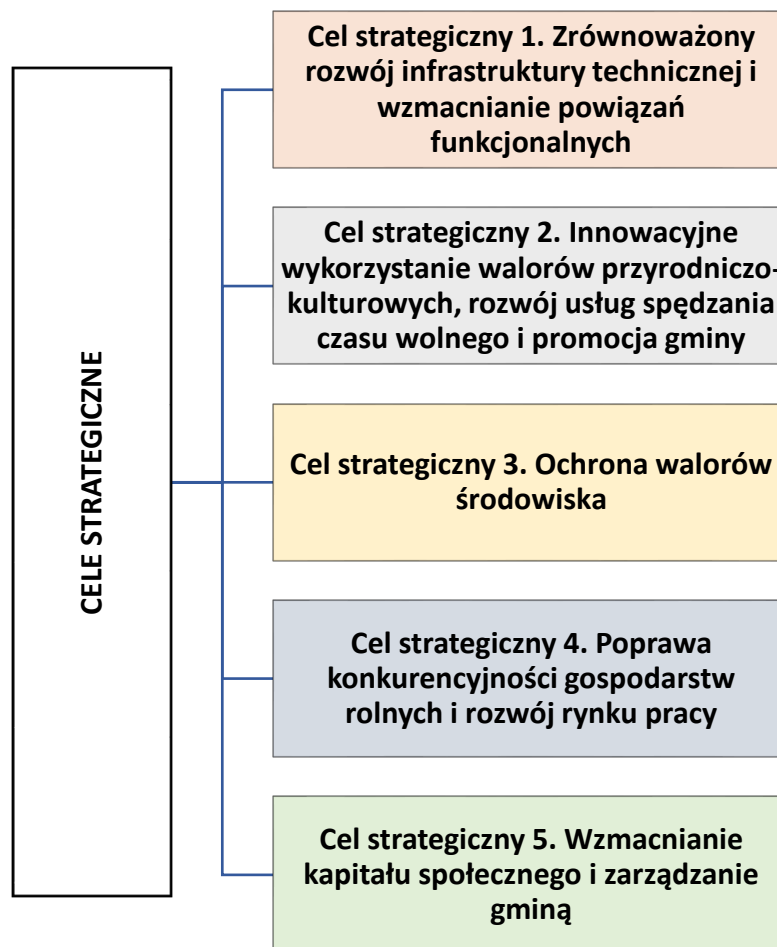

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

Zaproponowane cele rozwoju gminy są konsekwencją i wynikają ze zidentyfikowanych w poprzednim rozdziale priorytetowych obszarów rozwoju. Tworzą one spójny i wzajemnie uzupełniający się system, w którym efekty jednych celów generują i wzmacniają efekty realizacji innych. Nadrzędną ideą jest wykorzystanie potencjałów rozwojowych, modernizacja gospodarki, innowacyjność oraz poprawa jakości życia mieszkańców gminy. Tworząc układ celów strategicznych dla gminy Rachanie oparto się w dużej mierze o wskazania zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku, a konkretnie na tematycznych obszarach dla Obszaru Strategicznej Interwencji Roztocze.

Schemat 5. Cele strategiczne gminy Rachanie.

Źródło: Opracowanie własne.

8. Cele operacyjne

Tabela 40. Cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030.

Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych.

- 1.1. Budowa/ modernizacja infrastruktury drogowej oraz promocja elektromobilności
- 1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej i wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami
- 1.3. Rozwój usług cyfrowych i infrastruktury telekomunikacyjnej
- 1.4. Rewitalizacja i wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Cel strategiczny 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy

- 2.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego
- 2.2. Rozwój usług i infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
- 2.3. Upowszechnianie wykorzystujących technologie cyfrowe form dostępu do kultury
- 2.4. Promocja gminy

Cel strategiczny 3. Ochrona walorów środowiska

- 3.1. Ochrona i kształtowanie zasobów wodnych
- 3.2. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i infrastruktury publicznej
- 3.3. Rozwój niskoemisyjnych i zeroemisyjnych mocy wytwórczych, energetyki rozproszonej

Cel strategiczny 4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy

- 4.1. Wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych
- 4.2. Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego
- 4.3. Rozwój agroturystyki, turystyki wiejskiej i rolniczego handlu detalicznego
- 4.4. Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości

Cel strategiczny 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą

- 5.1. Włączenie i integracja społeczna
- 5.2. Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej
- 5.3. Bezpieczeństwo publiczne
- 5.4. Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania

Źródło: Opracowanie własne.

9. Kierunki działań

W niniejszym rozdziale przedstawiono zestawienie kierunków działań, które gmina Rachanie planuje podjąć w ramach każdego z założonych celów operacyjnych. Wskazano tu również rolę i zadania gminy przy ich realizacji. Należy podkreślić, iż zaprezentowane zestawienie kierunków działań nie stanowi zamkniętego katalogu i będzie mogło być w każdej chwili uzupełniane o nowe elementy w zależności od potrzeb gminy, charakteru zewnętrznych konkursów oraz jej możliwości finansowych. Do poszczególnych celów operacyjnych przyporządkowano wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych. W sytuacji, gdzie na dzień uchwalania strategii nie zostały zidentyfikowane żadne projekty, została poczyniona odpowiednia adnotacja. Działania te w każdej chwili mogą zostać uaktualnione na mocy uchwały o aktualizacji strategii.

9.1. Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej, wzmacnianie powiązań funkcjonalnych oraz współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych

1.1. Budowa/ modernizacja infrastruktury drogowej oraz promocja elektromobilności

Lp.	Kierunek działań
1.	Budowa nowych odcinków dróg gminnych
2.	Zwiększanie połączenia z ponadlokalnym układem komunikacyjnym.
3.	Przebudowa bądź modernizacja dróg gminnych i powiatowych poprawiających dostępność komunikacyjną i mobilność mieszkańców gminy
4.	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez budowę m.in.: chodników, przejść dla pieszych, oświetlenia, barier ochronnych
5.	Budowa, rozbudowa lub modernizacja infrastruktury parkingowej
6.	Budowa ścieżek rowerowych i wiat rowerowych
7.	Organizacja spotkań informacyjnych dotyczących tematyki elektromobilności
8.	Budowa punktów ładowania pojazdów elektrycznych

Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych

- + Przebudowa sieci dróg w miejscowościach: Werechanie, Kociuba, Żwiartówek, Rachanie, Woźuczyn, Pawłówka, Józefówka.
- + Przebudowa drogi w miejscowości Michalów-Kolonia.
- + Przebudowa sieci dróg w miejscowościach: Kozia Wola, Siemierz, Siemnice, Grodysławice, Rachanie, Werechanie, Woźuczyn, Józefówka, Michalów, Pawłówka.
- + Przebudowa drogi gminnej Rachanie – Żwiartówek.
- + Przebudowa, budowa i wymiana oświetlenia ulicznego na terenie wszystkich miejscowości na terenie Gminy Rachanie w ramach wsparcia energooszczędności.
- + Modernizacja, przebudowa i remont istniejących dróg wewnętrznych i gminnych oraz wsparcie modernizacji i przebudowy dróg powiatowych i wojewódzkich.

Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych

1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej i wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami

Lp.	Kierunek działań
-----	------------------

Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmocnienie powiązań funkcjonalnych

1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej i wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami

1.	Budowa lub modernizacja wybranych elementów infrastruktury wodociągowej w gminie (sieć wodociągowa, stacje ujęcia i uzdatniania wody itp.)
2.	Budowa lub modernizacja wybranych elementów infrastruktury kanalizacyjnej w gminie (kanalizacja ściekowa i deszczowa, oczyszczalnia ścieków itp.)
3.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich
4.	Budowa indywidualnych ujęć wody oraz małych zbiorników retencyjnych w gospodarstwach indywidualnych
5.	Organizacja szkoleń informacyjnych dot. zbiórki odpadów.
6.	Budowa/Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
7.	Usuwanie materiałów niebezpiecznych z terenu gminy.

Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych

- + Budowa sieci kanalizacji sanitarnej obejmującej obszar wsi Rachanie-Kolonia, Rachanie, Werechanie-Kolonia, Michalów, Michalów Kolonia.
- + Budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej obejmującej obszar wsi Werechanie, Pawłówka, Józefówka, Grodyśławice, Grodyśławice-Kolonia
- + Budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej obejmującej obszar wsi Siemnice, Woźuczyn, Michaló-Kolonia, Kozia Wola, Siemierz, Żwiartówek, Żwiartówek-Kolonia,
- + Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
- + Modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Michalów - Kolonia.
- + Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w terenach zabudowy rozproszonej na terenie całej gminy w szczególności w miejscowościach Pawłówka, Siemierz, Żwiartówek-Kolonia
- + Budowa nowej sieci oraz modernizacja, przebudowa i remont istniejącej sieci wodociągowej łącznie z ujęciami wodnymi na terenie Gminy Rachanie
- + Działania zmierzające do usuwania z terenu gminy wyrobów zawierających azbest.

Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmocnienie powiązań funkcjonalnych

1.3. Rozwój usług cyfrowych i infrastruktury telekomunikacyjnej

Lp.	Kierunek działań
1.	Rozwój e-administracji oraz dostępu do e-usług.
2.	Wykorzystanie technologii informacyjnych w udostępnianiu zasobów kulturowych, przyrodniczych i turystycznych.
3.	Działania ukierunkowane na rozwój elektronicznej administracji i usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną (składanie wniosków drogą elektroniczną, elektroniczny punkt informacji).
4.	Tworzenie i rozwój cyfrowych zasobów gminy m.in. w zakresie mienia i nieruchomości, planowania przestrzennego, kultury, edukacji, turystyki, ochrony zdrowia itp.
5.	Wykorzystanie lokalnych centrów aktywności do działań w zakresie e-edukacji i podnoszenia kompetencji cyfrowych mieszkańców

Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych

- + Cyfryzacja jednostek publicznych na terenie gminy.

Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych

1.4. Rewitalizacja i wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Lp.	Kierunek działań
1.	Prowadzenie polityki przestrzennej i rewitalizacyjnej w gminie w oparciu o aktualne studia i plany
2.	Kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich, przywracająca lub nadająca im nowe funkcje obszarom oraz prowadząca do rozwiązania zdiagnozowanych problemów społecznych na tych obszarach
3.	Kształtowanie przestrzeni publicznej na obszarach wiejskich
4.	Zagospodarowanie zdegradowanych/niewykorzystanych przestrzeni publicznych
5.	Montaż systemu monitoringu wizyjnego
6.	Tworzenie i wyposażenie terenów inwestycyjnych w podstawową infrastrukturę (drogową, energetyczną, wodno-ściekową, teleinformatyczną) oraz infrastrukturę kubaturową, umożliwiającą szybkie uruchomienie przez inwestorów działalności gospodarczej

Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych

- + Rewitalizacja obiektów zabytkowych i parków w miejscowościach Woźuczyn i Rachanie w kierunku zrównoważonej turystyki.

9.2. Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy

Cel strategiczny 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy

2.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego

Lp.	Kierunek działań
1.	Rozbudowa małej infrastruktury turystycznej, służącej udostępnianiu na cele turystyczne obszarów cennych przyrodniczo
2.	Renowacja i rewitalizacja na cele turystyczne obiektów dziedzictwa kulturowego
3.	Odnawianie lub poprawa stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym zabytkowych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego i rozwoju turystyki na obszarach wiejskich
4.	Zagospodarowanie atrakcyjnych przyrodniczo obszarów gminy
5.	Rozbudowa, przebudowa i remont infrastruktury na cele działalności kulturalnej, edukacji artystycznej
6.	Zakup trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym edukacji artystycznej

Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych

- + Rewitalizacja stawów w miejscowości Rachanie

Cel strategiczny 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy

2.2. Rozwój usług i infrastruktury sportowej i rekreacyjnej

Lp.	Kierunek działań
1.	Budowa/przebudowa/modernizacja obiektów sportowych na terenie gminy

Cel strategiczny 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy

2.2. Rozwój usług i infrastruktury sportowej i rekreacyjnej

2.	Przygotowanie nowych tras dla turystyki pieszej i rowerowej.
3.	Budowa, rozbudowa, adaptacja i modernizacja obiektów na potrzeby prowadzenia działalności edukacyjnej wraz z zapleczem socjalnym (m.in. place zabaw)
4.	Budowa siłowni zewnętrznych.
5.	Budowa miejsc kampingowych wraz z uzbrojeniem.

Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych

- + Budowa ścieżki rowerowej w miejscowości Woźuczyn – Cukrownia.
- + Budowa boiska i hali sportowej przy Zespole Szkół w Michalowie.
- + Wyznaczenie i budowa sieci ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą na terenie Gminy Rachanie.
- + **Przebudowa Gminnego Stadionu sportowego w miejscowości Woźuczyn - Cukrownia.**

Cel strategiczny 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy

2.3. Upowszechnianie wykorzystujących technologie cyfrowe form dostępu do kultury

Lp.	Kierunek działań
1.	Rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe).
2.	Stworzenie internetowej bazy zabytków zlokalizowanych na terenie gminy.

Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych

Na dzień uchwalenia strategii nie zidentyfikowano konkretnych działań w tym obszarze.

Cel strategiczny 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy

2.4. Promocja gminy

Lp.	Kierunek działań
1.	Kreowanie dobrego wizerunku gminy jako atrakcyjnego miejsca dla turystów poprzez zróżnicowane działania marketingowe
2.	Rozbudowa i wdrożenie kompleksowego systemu informacji i promocji turystycznej i kulturalnej w gminie
3.	Opracowanie spójnego systemu Identyfikacji Wizualnej Gminy Rachanie.

Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych

- + Inwestycje ukierunkowane na poprawę dostępności do miejsc inwestycyjnych.
- + Pozyskiwanie terenów pod inwestycje oraz ich uzbrojenie.

9.3. Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 3. Ochrona walorów środowiska

Cel strategiczny 3. Ochrona walorów środowiska	
3.1. Ochrona i kształtowanie zasobów wodnych.	
Lp.	Kierunek działań
1.	Budowa indywidualnych ujęć wody oraz małych zbiorników retencyjnych w gospodarstwach indywidualnych
2.	Działania z zakresu małej retencji oraz ochrony przeciwpowodziowej.
3.	Ochrona jakości wód w tym racjonalna gospodarka nawozami i środkami ochrony roślin.
4.	Wdrażanie zasady gospodarki zamkniętej gromadzenia wody deszczowej przez mieszkańców i przedsiębiorców.
5.	Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców.
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
Na dzień uchwalenia strategii nie zidentyfikowano konkretnych działań w tym obszarze.	

Cel strategiczny 3. Ochrona walorów środowiska

3.2. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i infrastruktury publicznej

Lp.	Kierunek działań
1.	Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i obiektów publicznych m.in. poprzez działania termomodernizacyjne, poprawę systemu grzewczego i oświetleniowego budynków, stosowanie inteligentnych systemów monitorowania i sterowania zużyciem energii, szersze wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.
2.	Wymiana oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej na energooszczędne.
3.	Budowa/wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne.

Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych

- + Przebudowa i rozbudowa Gminnego Ośrodka Kultury w Rachaniach w ramach poprawy efektywności energetycznej budynku.
- + Termomodernizacja Ośrodka Zdrowia w Rachaniach
- + Przebudowa świetlic wiejskich w miejscowościach: Michałów, Woźuczyn, Kozia Wola, Siemnice, Werechanie, Józefówka w celu poprawy efektywności energetycznej w budynkach.
- + **Termomodernizacja budynku mieszkalnego w Grodyślavicach.**

Cel strategiczny 3. Ochrona walorów środowiska

3.3. Rozwój niskoemisyjnych i zeroemisyjnych mocy wytwórczych, energetyki rozproszonej

Lp.	Kierunek działań
1.	Montaż instalacji OZE (m.in.: panele solarne, panele fotowoltaiczne, pompy ciepła) w budynkach użyteczności publicznej.
2.	Montaż instalacji OZE (w tym m.in.: panele solarne, panele fotowoltaiczne, pompy ciepła) w budynkach mieszkalnych.
3.	Rozwój inteligentnych systemów i sieci elektroenergetycznej oraz systemów magazynowania energii na szczeblu lokalnych i we współpracy z innymi gminami.
4.	Budowa farm fotowoltaicznych
5.	Rozwój firm w branży energetyki odnawialnej (firmy produkujące urządzenia do wytwarzania energii z OZE, firmy budowlane zajmujące się instalacjami OZE, firmy produkujące energię z OZE, w tym w ramach mikroinstalacji- wspieranie potencjalnych przedsiębiorców w zakresie udzielania odpowiedniej informacji oraz pomoc w procesie inwestycyjnym

Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych

- + **Wsparcie budowy paneli fotowoltaicznych i pomp ciepła oraz innych odnawialnych źródeł energii skierowanych do beneficjentów prywatnych i instytucji publicznych w celu zwiększenia wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii.**

9.4. Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy

Cel strategiczny 4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy	
4.1. Wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych	
Lp.	Kierunek działań
1.	Realizacja projektów promujących ekologiczne sposoby nawożenia upraw oraz ich przechowywania.
2.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.
3.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenach nowych inwestycji mieszkaniowych.
4.	Wsparcie szkoleniowe i doradcze w zakresie poprawy efektywności wykorzystania energii w rolnictwie i przetwórstwie spożywczym
5.	Ułatwianie dostaw i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, produktów ubocznych, odpadów i pozostałości oraz innych surowców nieżywnościowych dla celów biogospodarki-wsparcie merytoryczne z zakresu budowy jednostek wytwarzania energii wykorzystujących energię wiatrowa, biogaz, biomasę, energię słoneczną, wodę oraz geotermię
6.	Promocja szkoleń zawodowych i nabywania umiejętności przez rolników oraz właścicieli lasów w zakresie prowadzonej produkcji, ochrony środowiska oraz marketingu swoich produktów i usług
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
Na dzień uchwalenia strategii nie zidentyfikowano konkretnych działań w tym obszarze	

Cel strategiczny 4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy	
4.2. Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego	
Lp.	Kierunek działań
1.	Wsparcie edukacji ekologicznej w gospodarstwach rolnych i zakładach przetwórczych – poprzez organizację szkoleń, kursów, konferencji we współpracy z LODR.
2.	Wsparcie w pozyskiwaniu środków na rozwój rolnictwa ekologicznego – organizacja spotkań z doradcami, praktykami oraz prywatnymi inwestorami.
3.	Pomoc w organizacji spółdzielni, stowarzyszeń, grup producentów produktów ekologicznych.
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
Na dzień uchwalenia strategii nie zidentyfikowano konkretnych działań w tym obszarze.	

Cel strategiczny 4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy	
4.3. Rozwój agroturystyki, turystyki wiejskiej i rolniczego handlu detalicznego	
Lp.	Kierunek działań
1.	Tworzenie warunków zachęcających do rozwoju bazy gastronomicznej i noclegowej
2.	Podjęcie współpracy z organizacjami turystycznymi w zakresie rozwoju oferty turystycznej
3.	Budowa i modernizacja targowisk gminnych
4.	Utworzenie miejsca promocji produktów lokalnych oraz utworzenie zaplecza infrastrukturalnego dla wsparcia twórczości ludowej a także utworzenie ośrodków rzemiosła ludowego oraz tworzenia izb regionalnych.
5.	Wspieranie rozwoju usług na rzecz rolnictwa.
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
Na dzień uchwalenia strategii nie zidentyfikowano konkretnych działań w tym obszarze.	

Cel strategiczny 4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy	
4.4. Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości	
Lp.	Kierunek działań
1.	Współpraca z przedsiębiorcami w zakresie pomocy organizacyjno-prawnej w zakresie zarządzania zmianą i niwelowania skutków kryzysu gospodarczego.
2.	Współpraca gminy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz innymi instytucjami w zakresie promocji programów nastawionych na zwiększenie samozatrudnienia mieszkańców
3.	Kreowanie i podejmowanie lokalnych inicjatyw oraz programów poprawiających atrakcyjność inwestycyjną oraz rozwój przedsiębiorczości we współpracy z instytucjami otoczenia biznesu oraz instytucjami finansowymi.
4.	Wsparcie osób planujących rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej (szkolenia, doradztwo, monitoring, finansowanie kosztów prowadzenia działalności w początkowym okresie)
5.	Współdziałanie z lokalnymi instytucjami otoczenia biznesu oraz firmami funkcjonującymi w Rejestrze Usług Rozwojowych (RUR) w celu angażowania przedsiębiorstw do uczestnictwa w projektach szkoleniowo-doradczych.
6.	Rozwój firm z branży przetwórstwa rolno-spożywczego, wykorzystującego lokalne zasoby produkcji rolnej poprzez aktywne wsparcie potencjalnych przedsiębiorców (udzielanie odpowiedniej informacji oraz pomocy w procesie inwestycyjnym)
7.	Rozwój przedsiębiorstw społecznych, obejmujący m.in. fazę przygotowawczą (szkolenia i doradztwo) oraz fazę inkubacji (koszty założenia przedsiębiorstwa, mentoring) oraz fazę rozwoju (finansowanie miejsc pracy)
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
Na dzień uchwalenia strategii nie zidentyfikowano konkretnych działań w tym obszarze.	

9.5. Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą

Cel strategiczny 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą	
5.1. Włączenie i integracja społeczna	
Lp.	Kierunek działań
1.	Rozwój instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych form wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych (w tym placówek wsparcia dziennego oraz środowiskowego) - realizacja zadań własnych w ramach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, a także poprzez bliską współpracę z instytucjami i placówkami podlegającymi samorządowi powiatowemu
2.	Aktywny udział gminy w realizacji kompleksowych programów na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową
3.	Realizacja działań na rzecz reintegracji i rehabilitacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych- współpraca partnerska z podmiotami o charakterze reintegracyjnym (zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej, centra integracji społecznej, klub integracji społecznej)
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
+	
+ Przebudowa istniejącego budynku na Dzienny Dom Seniora w Grodysławicach.	
+ Budowa Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rachaniach.	

Cel strategiczny 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą

5.1. Włączenie i integracja społeczna

- + **Przebudowa obiektu użyteczności publicznej w Michalowie Kolonii (Ośrodek Zdrowia w Woźuczynie-Cukrowni).**
- + **Przebudowa świetlic wiejskich w miejscowościach: Grodyślawice, Pawłówka, Werechanie, Siemnice, Siemierz.**
- + **Budowa świetlicy wiejskiej w Żwiartówku.**
- + **Przebudowa budynku Urzędu Gminy w Rachaniach z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych i montażem windy.**

Cel strategiczny 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą

5.2. Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej

Lp.	Kierunek działań
1.	Wzrost poziomu upowszechniania usług w zakresie edukacji przedszkolnej oraz podniesienie jej jakości- współpraca Urzędu Gminy z podmiotami uprawnionymi do prowadzenia edukacji przedszkolnej- informowanie o możliwościach zewnętrznego finansowania
2.	Rozwój instytucjonalnej i pozarodzinnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (m.in. żłobki, kluby dziecięce, dzienni opiekunowie).
3.	Poprawa warunków edukacji ogólnej przyczyniająca się do rozwoju kompetencji kluczowych na rynku pracy z uwzględnieniem rozwoju właściwych postaw
4.	Rozwijanie indywidualnych umiejętności uczniów, szczególnie uczniów uzdolnionych oraz uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych i predyspozycjach sportowych- współpraca Urzędu Gminy ze szkołami- działania realizowane przez własne jednostki organizacyjne oraz we współpracy z jednostkami podległymi samorządowi powiatowemu zajmującymi się szkolnictwem na poziomie szkół ponadpodstawowych
5.	Rozwój na poziomie gminy i powiatu spójnego systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla młodzieży szkolnej
6.	Rozwój usług społecznych z zakresu opieki i aktywizacji osób starszych, w tym w tym form środowiskowych (zdeinstytucjonalizowanych)
7.	Promowanie przedsięwzięć na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej, w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych
8.	Profilaktyka uzależnień oraz przeciwdziałanie agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży
9.	Wspieranie sektora ekonomii społecznej
10.	Poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej i zwiększenie jej dostępności dla osób o specjalnych potrzebach, w tym dla osób z niepełnosprawnością

Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych

- + **Przebudowa istniejącego budynku na żłobek w miejscowości Grodyślawice.**
- + **Tworzenie Spółdzielni Socjalnych w celu aktywizacji zawodowej mieszkańców.**

Cel strategiczny 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą

5.3. Bezpieczeństwo publiczne

Lp.	Kierunek działań
1.	Doposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych działających na terenie gminy w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych i katastrof- zakup sprzętu dla wybranych OSP (funkcjonujących w systemie KSRG i będących

Cel strategiczny 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą

5.3. Bezpieczeństwo publiczne

	poza nim) dla wybranych na we współpracy z Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej
2.	Budowa infrastruktury bezpieczeństwa publicznego
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
Na dzień uchwalenia strategii nie zidentyfikowano konkretnych działań w tym obszarze.	

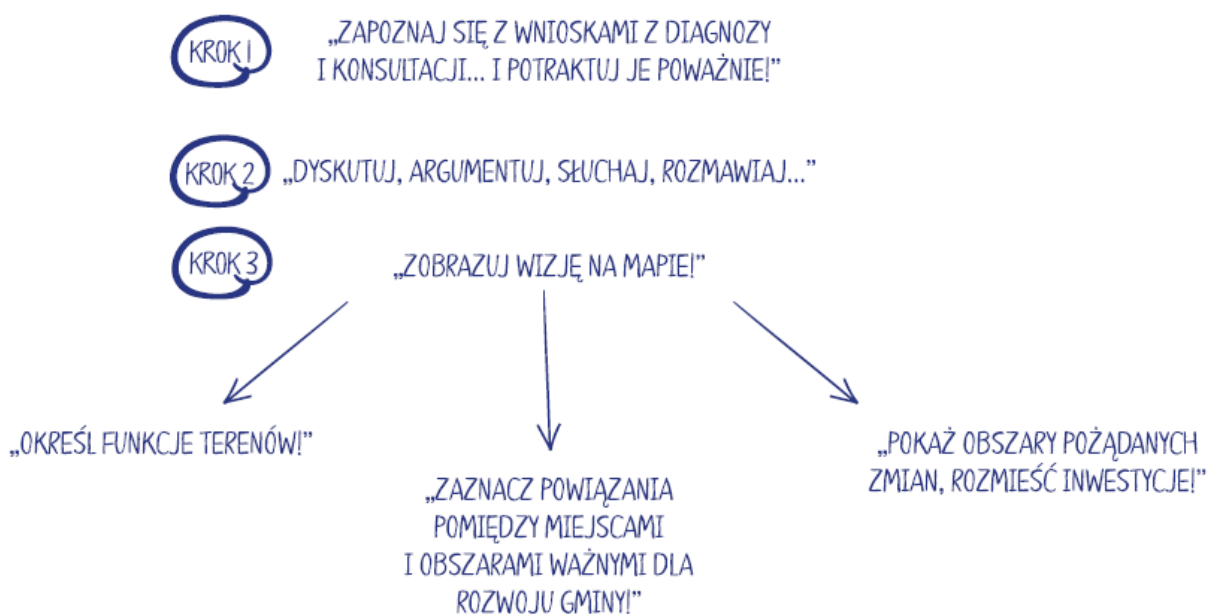
Cel strategiczny 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą

5.4. Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania

Lp.	Kierunek działań
1.	Wzmocnienie zdolności analitycznych służb planowania przestrzennego, m.in. poprzez dostęp do nowoczesnych narzędzi w zakresie analizy, przetwarzania, interpretacji i prezentacji danych przestrzennych
2.	Wzmocnienie bazy wiedzy i potencjału kadrowego gminy w zakresie realizacji projektów w formule partnerstwa publiczno-prywatnego oraz innowacyjnych rozwiązań w zakresie stosowania prawa zamówień publicznych- realizacja m.in. poprzez udział pracowników gminy w organizowanych szkoleniach, seminariach oraz platformach współpracy
3.	Wprowadzenie cyfrowych rozwiązań w zakresie zarządzania infrastrukturą.
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
Na dzień uchwalenia strategii nie zidentyfikowano konkretnych działań w tym obszarze.	

10. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju

10.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obrazuje strategiczne pomysły na rozwój gminy zorientowane terytorialnie i jest efektem zintegrowanego procesu planistycznego. W swym założeniu ma stanowić porządkujący składnik strategii, źródło i rodzaj najważniejszych ustaleń rozwojowych osadzonych przestrzennie.

Bazą modelu jest przestrzeń, która jest dobrem i zasobem o strategicznym znaczeniu dla społeczności lokalnych. Przestrzeń ma określoną powierzchnię, posiada konkretną wartość, a jednocześnie zmienia się pod wpływem trendów globalnych (np. zmiany klimatyczne) oraz lokalnych (np. podlega silnej presji rozwojowej i zawłaszczaniu przez indywidualnych właścicieli).

Model rozumiany jest jako przedstawienie długookresowej strategicznej wizji rozwoju gminy wynikającej z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych i posiadanego potencjału, z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania wewnętrznego. Model wskazuje obszary, które strategia rozwoju uznaje za istotne dla osiągnięcia celów rozwoju, obszary wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Główne zadania modelu to:

- ✓ obrazować kierunki rozwoju przestrzennego,
- ✓ opisywać spodziewane efekty przekształceń przestrzeni wynikające z realizacji celów strategii oraz wyjaśniać spójność interwencji dedykowanych danym obszarom,
- ✓ określać i hierarchizować obszary o różnych charakterystykach oraz powiązaniach między nimi, formułować ogólne zalecenia (rekomendacje) i zasady dotyczące gospodarowania przestrzenią (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju gminy),
- ✓ ustalać ramy współpracy z interesariuszami na obszarach realizacji wyznaczonych celów rozwoju (np. właścicielami nieruchomości, instytucjami rządowymi i JST, inwestorami, przedsiębiorcami),
- ✓ tłumaczyć wartości ważne w długiej perspektywie czasowej, wyrażane w wizji rozwoju i decydujące o prowadzonej polityce rozwoju,
- ✓ definiować interes publiczny poprzez ustalenie ram działania dla strategii, polityk i użytkowania przestrzeni, a w konsekwencji pełnić funkcje prewencyjne przed ewentualnymi konfliktami – społecznymi, przestrzennymi, środowiskowymi (np. dotyczącymi lokalizowania kontrowersyjnych inwestycji).

10.2. Uwarunkowania modelu- pozycja gminy w krajowej i regionalnej polityce przestrzennej

Pozycja Gminy w „Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”

W „Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030” (Załącznik do uchwały nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. (poz. 252)) gmina Rachanie jako gmina wiejska zaliczona została do wiejskich obszarów funkcjonalnych, wymagających wsparcia procesów rozwojowych.

Pozycja Gminy w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego”

W „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego” (zał. nr 1 do uchwały nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r.), Gmina Rachanie jest wymieniana w odniesieniu do:

- ✓ jako obszar priorytetowy w zakresie budowy i rozbudowy zbiorowych systemów kanalizacyjnych ze względu na szczególnie niski wskaźnik skanalizowania (w tym szczególnie w odniesieniu do projektowanych obszarów ochrony GZWP), a dokładnie- gminy wiejskie, gdzie z kanalizacji zbiorowej korzysta mniej niż 16%,
- ✓ zabiegów technicznych i biologicznych na terenach osuwiskowych w przeciwdziałaniu ruchom masowym ziemi i skutkom erozji brzegowej
- ✓ w zakresie przebudowy systemu melioracji szczegółowych w kierunku zwiększenia funkcji nawadniających w ramach przeciwdziałania skutkom suszy

Gmina Rachanie została ponadto zaliczona do **obszaru funkcjonalnego rozwoju gospodarki żywnościowej**. Obszar ten obejmuje tereny Wyżyny Lubelskiej i Wyżyny Wołyńskiej charakteryzujące się dużą koncentracją gleb o najwyższej przydatności dla produkcji żywności oraz szczególnie przydatnych dla rozwoju rolnictwa towarowego. Ze względu na potrzeby związane z poprawą bezpieczeństwa, a także utrzymania w użytkowaniu gospodarczym łąk i pastwisk Rachanie jest częścią strefy, obejmującej obszary gmin w dolinie Wieprza.

Priorytet rozwojowy:

- ✓ optymalne wykorzystanie potencjału produkcyjnego gleb oraz aktywizacja gospodarcza poprzez rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego,

Funkcje rozwojowe:

- ✓ podstawowe – gospodarcza (ukierunkowana na produkcję rolniczą),
- ✓ towarzyszące – turystyczna,

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- ✓ produkcja roślinna,
- ✓ rozwój bazy przetwórstwa rolno-spożywczego,
- ✓ rozwój agroturystyki jako formy wzbogacenia funkcjonalnego obszarów wiejskich,
- ✓ rozwój infrastruktury turystycznej (głównie szlaków turystycznych),
- ✓ produkcja zdrowej żywności,
- ✓ rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

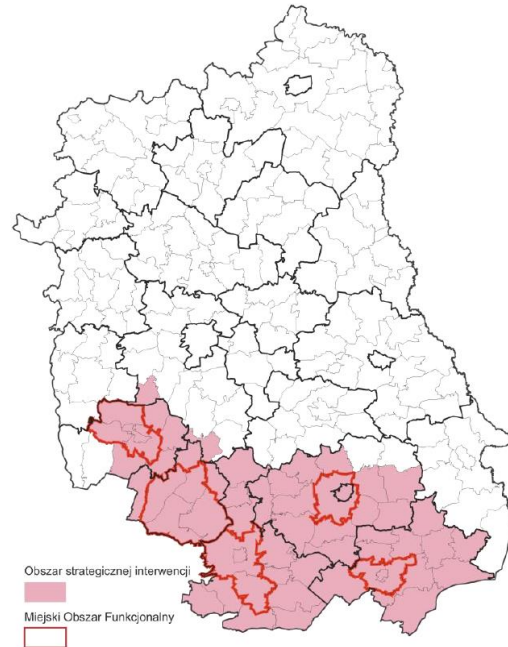
- ✓ utrzymanie w użytkowaniu rolniczym gleb o najwyższej przydatności dla produkcji roślinnej,
- ✓ utrzymanie trwałych użytków zielonych dla przeciwdziałania skutkom zmian klimatycznych,
- ✓ przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy na terenach otwartych,
- ✓ wzbogacanie przyrodnicze agroekosystemów poprzez fitomelioracje,
- ✓ dostosowanie struktury agrarnej do potrzeb wysokotowarowego rolnictwa,
- ✓ aktywna ochrona walorów krajobrazu kulturowego i dbałość o jakość przestrzenną zagospodarowania.

Pozycja Gminy w „Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku”

Realizując jedno z podstawowych założeń krajowej polityki regionalnej, które zakłada zapewnienie zrównoważonego rozwoju całego kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowymi i przestrzennym, a także uwzględniając wyraźne zróżnicowanie poszczególnych terytoriów pod względem stanu rozwoju oraz występujących barier i potencjałów, w SRWL przyjęto następujące ramy delimitacji Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) subregionalnych:

- ✓ podstawą wyznaczenia OSI subregionalnych są zróżnicowane cechy przestrzeni odzwierciedlone w waloryzacji funkcjonalnej województwa (Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego -PZPWL 2015) oraz regionalizacji fizycznogeograficznej Polski,
- ✓ granice OSI wyznaczone są na podstawie granic administracyjnych gmin,
- ✓ wyznaczone w województwie OSI subregionalne uwzględniają krajową politykę rozwoju regionalnego ukierunkowaną terytorialnie, wyrażoną poprzez krajowe OSI określone w KSRR 2030, tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

Mapa 14. OSI Roztocze

Źródło: „Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku”.

Gmina Rachanie została zaliczona do OSI Roztocze. Tworząc część strategiczną niniejszego dokumentu skupiono się na tym, aby cele wyznaczone przez Gminę były zgodne z celami określone dla ww. OSI. Zadbano ponadto, aby ich dobór nastąpił w sposób zapewniający ich dostosowanie do lokalnej specyfiki a jednocześnie zapewnił wykonalność finansową zapisów strategii.

Szczegółowe informacje przedstawia Tabela 41.

Tabela 41. OSI Roztocze- charakterystyka.

OSI Roztocze	
Priorytet rozwoju	Społeczno-gospodarcze wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego Roztocza i Puszczy Solskiej.
Podstawy delimitacji	<ul style="list-style-type: none"> – zasięg Roztoczańsko-Puszczańskiego Obszaru Funkcjonalnego (waloryzacja w PZPWL 2015), – obszar Transgranicznego Rezerwatu Biosfery Roztocze, – obszar współpracy w ramach Stowarzyszenia Samorządów Euroregion Roztocze, – obszar projektowanego Geoparku Kamienny Las na Roztoczu.
Cechy wiodące – przesłanki delimitacji:	<ul style="list-style-type: none"> – wysoka lesistość, która w wielu gminach przekracza 50% powierzchni, – duży udział powierzchni obszarów objętych różnymi formami ochrony przyrody, – uznany wysoki potencjał turystyczny, w tym wynikający z unikalnego w skali kraju krajobrazu naturalno-kulturowego, – wysokie walory krajoznawcze, które predestynują ten obszar do rozwoju aktywnych form wypoczynku, tj.: turystyki krajoznawczej, przyrodniczej, wędrówek pieszych i rowerowych, a także edukacji ekologicznej, – sprzyjające warunki klimatyczne dla rozwoju turystyki zimowej i leczniczej oraz odpowiednie warunki hipsometryczne dla uprawiania sportów zimowych, – złożona, wielofunkcyjna struktura przyrodnicza, stanowiąca o szczególnym znaczeniu obszaru w kształtowaniu powiązań ekologicznych, – istniejące naturalne powiązania funkcjonalne w układzie transgranicznym, – zidentyfikowane zasoby uzdrowiskowe (klimat leczniczy i wody mineralne), – wysoki poziom nasłonecznienia.
Zasięg OSI	<p>MOF: Biłgoraja, Janowa Lubelskiego, Kraśnika, Tomaszowa Lubelskiego i Zamościa;</p> <ul style="list-style-type: none"> – 41 gmin należących do obszarów zagrożonych trwają marginalizacją, tj.: Adamów, Aleksandrów, Batorz, Bełzec, Biszczka, Chrzanów, Frampol, Goraj, Jarczów, Józefów, Komarów-Osada, Krasnobród, Krynice, Lubyca Królewska, Łabunie, Łaszczów, Łukowa, Miączyn, Nielisz, Obsza, Potok Górny, Potok Wielki, Rachanie, Radecznicza, Sitno, Sułów, Susiec, Stary Zamość, Szastarka, Rachanie, Tarnawatka, Telatyn, Tereszpol, Trzydnik Duży, Turobin, Tyszowce, Ulhówek, Wilkołaz, Zakrzew, Zakrzówek, Zwierzyniec; – 2 gminy nienależące do obszarów zagrożonych trwają marginalizacją, tj.: Borzechów i Tarnogród.
Kierunki interwencji /tematyczne obszary wsparcia Żywicielskiego OSI w kontekście realizacji celów SRWL	<p>Kierunki interwencji / tematyczne obszary wsparcia Żywicielskiego OSI w kontekście realizacji celów SRWL:</p> <p>1.1 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych.

2.1 Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej.

- Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast.

Przedsięwzięcia flagowe:

- Realizacja drogi ekspresowej Via Carpatia / S19;
- Realizacja drogi ekspresowej S17, w tym budowa obwodnic: Zamościa i Tomaszowa Lubelskiego;
- Przebudowa DK74, w tym budowa obwodnic: Dzwoli, Gorajca, Janowa Lubelskiego, Rachania, Zamościa;
- Przebudowa i rozbudowa dróg wojewódzkich nr: DW833, DW835, DW837, DW842, DW848, DW849, DW850, DW852, DW853, DW858, DW863, w tym budowa obwodnicy Kraśnika (DW833), Urzędowa (DW833), Biłgoraja (DW835), Frampola (DW835) i Tarnogrodu (DW835).

- Poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny.

Przedsięwzięcia flagowe:

- Realizacja szlaku kolejowego relacji Warszawa – Lwów;
- Budowa nowego połączenia kolejowego (Lublin – Zamość / komponent CPK: Trawniki – Zamość);
- Budowa linii kolejowej (Szastarka – Janów Lubelski – Biłgoraj) wraz z poprawą dostępności do transportu kolejowego w m. Kraśnik;
- Przebudowa linii kolejowej nr 68 relacji Lublin – Stalowa Wola / budowa nowego odcinka Kraśnik – Rzeczyca;
- Przebudowa linii kolejowych 69 i 72 na odc. Rejowiec – Zawada – Zamość Szopinek wraz z budową łącznicy omijającej stację Zawada;
- Budowa linii kolejowej nr 56 (Wólka Orłowska – Bełzec);
- Budowa dworca kolejowego w Kraśniku;
- Rozbudowa Lokalnego Centrum Sterowania Linii Hutniczej Szerokotorowej oraz przebudowa stacji Zamość Bortatycze i Rachanie.

2.4 Ochrona walorów środowiska.

- Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności.

Przedsięwzięcia flagowe:

- Opracowanie planów ochrony oraz planów zadań ochronnych dla obszarów objętych prawną formą ochrony przyrody;
- Aktualizacja lokalnych dokumentów planistycznych w zakresie uwzględnienia działań i warunków zagospodarowania wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych.

3.3 Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej.

- Rozwój funkcji i bazy lecznictwa uzdrowiskowego na obszarach występowania naturalnych warunków i czynników leczniczych.

Przedsięwzięcia flagowe:

- Rozbudowa bazy i infrastruktury uzdrowiska Krasnobród;
- Realizacja procesu dochodzenia do uzyskania statusu uzdrowiska na terenach występowania naturalnych czynników leczniczych (wody mineralne, właściwości klimatu) w gminach: Biszczka, Janów Lubelski, Łukowa i Susiec.

3.4 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu

- Kreowanie i rozwijanie oferty ośrodków łączących funkcje edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne, wykorzystujących nowe trendy w turystyce

Przedsięwzięcia flagowe:

- Utworzenie Geoparku „Kamienny las na Roztoczu”.
- Rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe)
- Organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa)
- Rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.)

Przedsięwzięcia flagowe:

- Rozbudowa Centralnego Szlaku Rowerowego Roztocza;
- Rozbudowa Green Velo;
- Organizacja szlaku Architektury Drewnianej Województwa Lubelskiego.
- Wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych
- Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych

4.4 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

- Wspieranie działań i współpraca z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej (budowa i rozbudowa przejść granicznych oraz dostosowanie ich do obsługi ruchu turystycznego) oraz poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, lotnisko, infrastruktura turystyczna).

Przedsięwzięcia flagowe:

- Wspieranie rozbudowy istniejącej oraz budowy nowej infrastruktury poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, infrastruktura turystyczna).
- Wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych na obszarach przygranicznych oraz rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej

Pozycja Gminy Rachanie w „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030”

Gmina Rachanie wraz z innymi gminami powiatu tomaszowski (Bełżec, Jarczów, Krynice, Lubycza Królewska, Łaszczów, Rachanie, Susiec, Tarnawatka, Telatyn, Tomaszów Lubelski, Tyszowce, Ulhówek) znajduje się na liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją znajdującą się w „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030”. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją to zróżnicowane przestrzennie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych. Obszary te zostały wyznaczone na podstawie wielowskaźnikowej metodyki opracowanej na potrzeby Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju z perspektywą do 2030 roku.

10.3. Analiza kluczowych uwarunkowań rozwojowych

Usytuowanie w regionie oraz uwarunkowania zewnętrzne ograniczające gminę

Gmina Rachanie wchodzi w skład powiatu tomaszowskiego położonego w południowo-wschodniej części województwa lubelskiego. Gmina położona jest w północnej części powiatu tomaszowskiego. Od strony północno-wschodniej sąsiaduje z Gminą Tyszowce, od strony wschodniej z Gminą Łaszczów, od strony południowej z Gminą Jarczów oraz Gminą Tomaszów Lubelski, od strony zachodniej z Gminą Tarnawatka oraz Gminą Krynice. Jest również miejscowością graniczącą z powiatem zamojskim, sąsiadując od strony północnej z Gminą Komarów-Osada. Sołectwa, których jest 14 obejmują 19 miejscowości.

Gmina Rachanie leży pomiędzy miastami: Tomaszów Lubelski, Tyszowce oraz Łaszczów. Odległość z Rachani do Tyszowic wynosi 13 km, do Łaszczowa wynosi 14 km, do Tomaszowa Lubelskiego wynosi 18 km, do Zamościa wynosi 40 km, do Lublina wynosi 130 km, a do polsko-ukraińskiego przejścia granicznego w Hrebennem wynosi 41 km.

Gmina Rachanie położona jest w granicach Grzędy Sokalskiej i Rostocza Środkowego. Hipsometrycznie jest to teren zróżnicowany. Wysokości względne często przekraczają 50 metrów a rozczłonkowanie terenu jest duże. Ze względu na budowę geologiczną rzeźbę tego terenu określa się mianem „rzeźby lessowej”. Grzęda Sokalska zbudowana jest ze skał wapiennych wieku kredowego /górnny – mastrycht/. Grzędę budują odporne na działanie erozji chemicznej opoki i margle zawierające 40% – 80% węglanów z lepiszczem krzemionkowym. Utwory te przykrywa grubym płaszczem less o miąższości kilku – kilkunastu metrów.

Głównymi czynnikami warunkującymi układ osadniczy na terenie gminy Rachanie są przede wszystkim warunki środowiska naturalnego, ale również szlaki komunikacyjne.

Powierzchnia gminy Rachanie wynosi 94,3 km², stanowi to 6,33% powierzchni powiatu tomaszowskiego.

Sieć osadniczą gminy Rachanie tworzy 19 miejscowości położone w obrębie jej obszaru, w których utworzono sołectwa – pomocnicze jednostki gminy. Łącznie, w gminie Rachanie funkcjonuje 14 sołectw: Werechanie, Rachanie, Pawłówka, Józefówka, Siemnice, Siemierz, Kolonia Grodyśławice, Grodyśławice, Wożuczyn Cukrownia, Wożuczyn, Michalów Kolonia, Zwiartówek, Kozia Wola, Michalów.

Ośrodek gminny

Miejscowość gminna, położona w centralnej części gminy, w obrębie Grzędy Sokalskiej, przy drodze wojewódzkiej Nr 850 przy drodze powiatowej Nr 3508 oraz przy drogach gminnych. W centrum miejscowości występuje ulicówka z przewagą zabudowy wiejskiej (jednorodzinnej i zagrodowej).

Miejscowość charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz urozmaiconym krajobrazem wynikającym z przebiegu doliny rzeki Rachanki. Mieszkańcy zajmują się produkcją rolną oraz drobnymi usługami związanymi z handlem, motoryzacją oraz małą gastronomią. Sezonowo prowadzone są punkty skupu owoców i warzyw.

Graficzna prezentacja zachodzących zjawisk i istniejących uwarunkowań.

Mapy prezentowane na kolejnych stronach będą przedstawiały opisane wcześniej w dokumencie zjawiska w sposób graficzny. Szczegółowe opisy poszczególnych zakresów tematycznych znajdują się poniżej:

a. Układ komunikacyjny

Przez gminę i miasto Rachanie przechodzą ważne szlaki komunikacji drogowej i kolejowej o znaczeniu międzynarodowym i krajowym.

- i Przez obszar gminy Rachanie przebiegają dwie utwardzone drogi wojewódzkie:
  - Droga wojewódzka 850 Tomaszów Lub. – Józefówka – Alojzów o długości w obszarze gminy 12,8 km. Droga stanowi jeden z łączników południowej części województwa lubelskiego z przejściem granicznym w Zosinie oraz z drogowym punktem kontroli granicznej w Dołhobyczowie (uproszczony ruch graniczny), który jest drogowym przejściem granicznym. Przewiduje się modernizację drogi do pełnych parametrów klasy „G”.
  - Droga wojewódzka Nr 852 Józefówka – Nowosiółki – Witków o długości w obszarze gminy 5,7 km. Po otwarciu przejścia granicznego w Dołhobyczowie status drogi znacząco wzrósł, gdyż pełni ona podstawową rolę do tego przejścia, łącząc je z Tomaszowem Lub. skąd drogą Nr 853 ruch międzynarodowy przez Biłgoraj i Nisko ma dobre połączenie z południowo-zachodnią częścią Polski. Przewiduje się modernizację drogi do pełnych parametrów klasy „G”.

Łączna długość dróg gminnych wynosi 42 km (31,5 km bitumiczne, 10,5 km gruntowe).

b. Demografia

Wśród miejscowości zlokalizowanych na terenie gminy, najwięcej mieszkańców na koniec 2023 roku posiadały Rachanie (773), a następnie: Woźuczyn (749) i Woźuczyn-Cukrownia (569). W latach 2017-2023 w tych też miejscowościach zanotowano największy spadek liczby ludności. Z miejscowości Rachanie ubyło 90 osób, z Woźuczyna Cukrowni 85 a Woźuczyna 60.

c. Ochrona przyrody

Na terenie gminy znajduje się rezerwat przyrodniczy "Przecinka", o pow. 32,91 ha. Chroni on piękny starodrzew bukowy z domieszką grabu i innych gatunków. Zarejestrowanych jest również ponad 20 obiektów stanowiących pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej, objętych ochroną konserwatora. Na terenie gminy zlokalizowany jest również jeden obszar Natura 2000- Zlewnia Górnej Huczwy.

d. Infrastruktura wodociągowa

Łączna długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 78,3 km. Liczba przyłączy wynosi 1 613 szt. W sieć wodociągową wyposażone są wszystkie sołectwa poza miejscowością Falków.

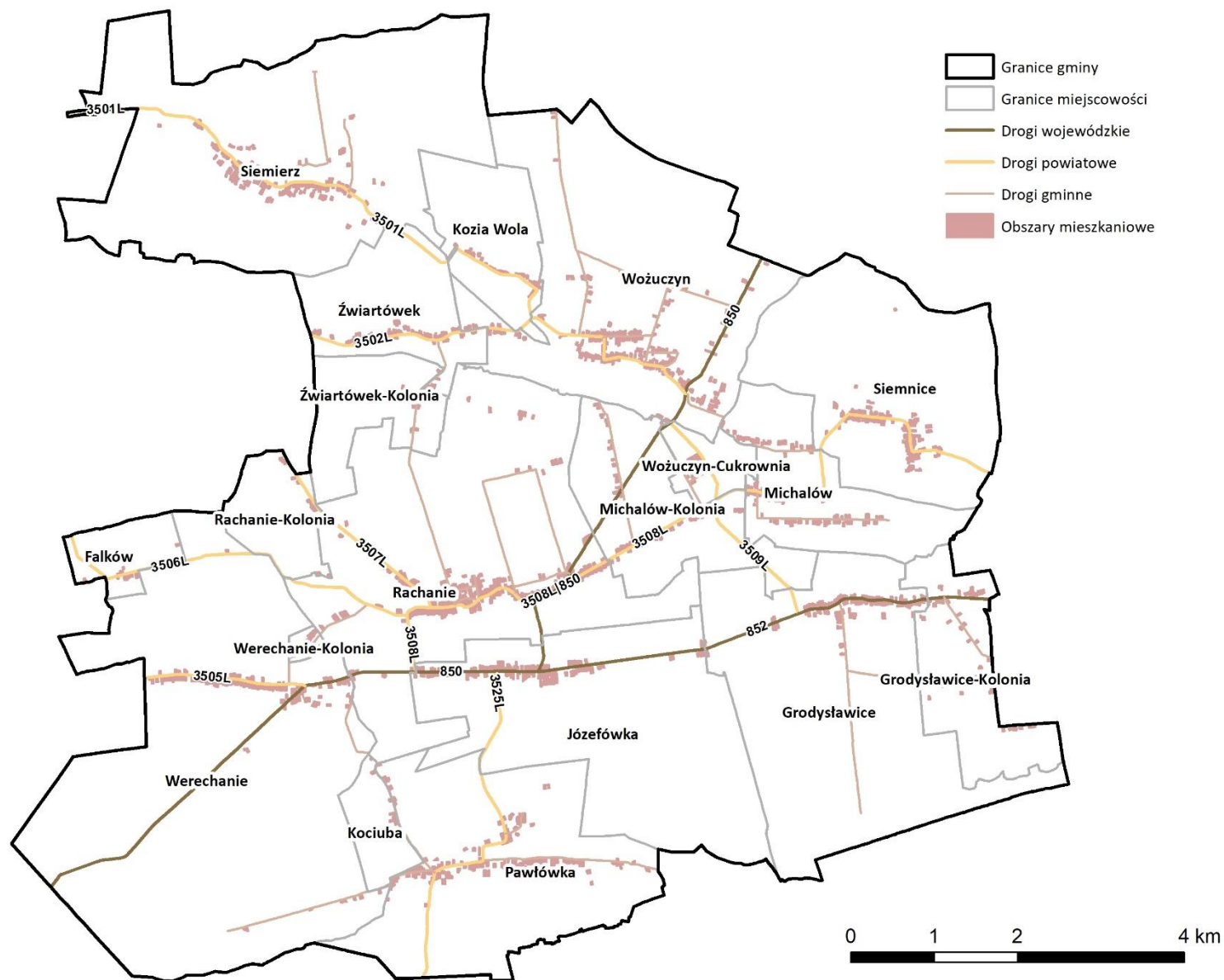
e. Infrastruktura kanalizacyjna

Łączna długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 4,2 km, przy liczbie przyłączy wynoszącej 47 szt. W sieć kanalizacyjną wyposażone jest tylko sołectwo Woźuczyn Cukrownia.

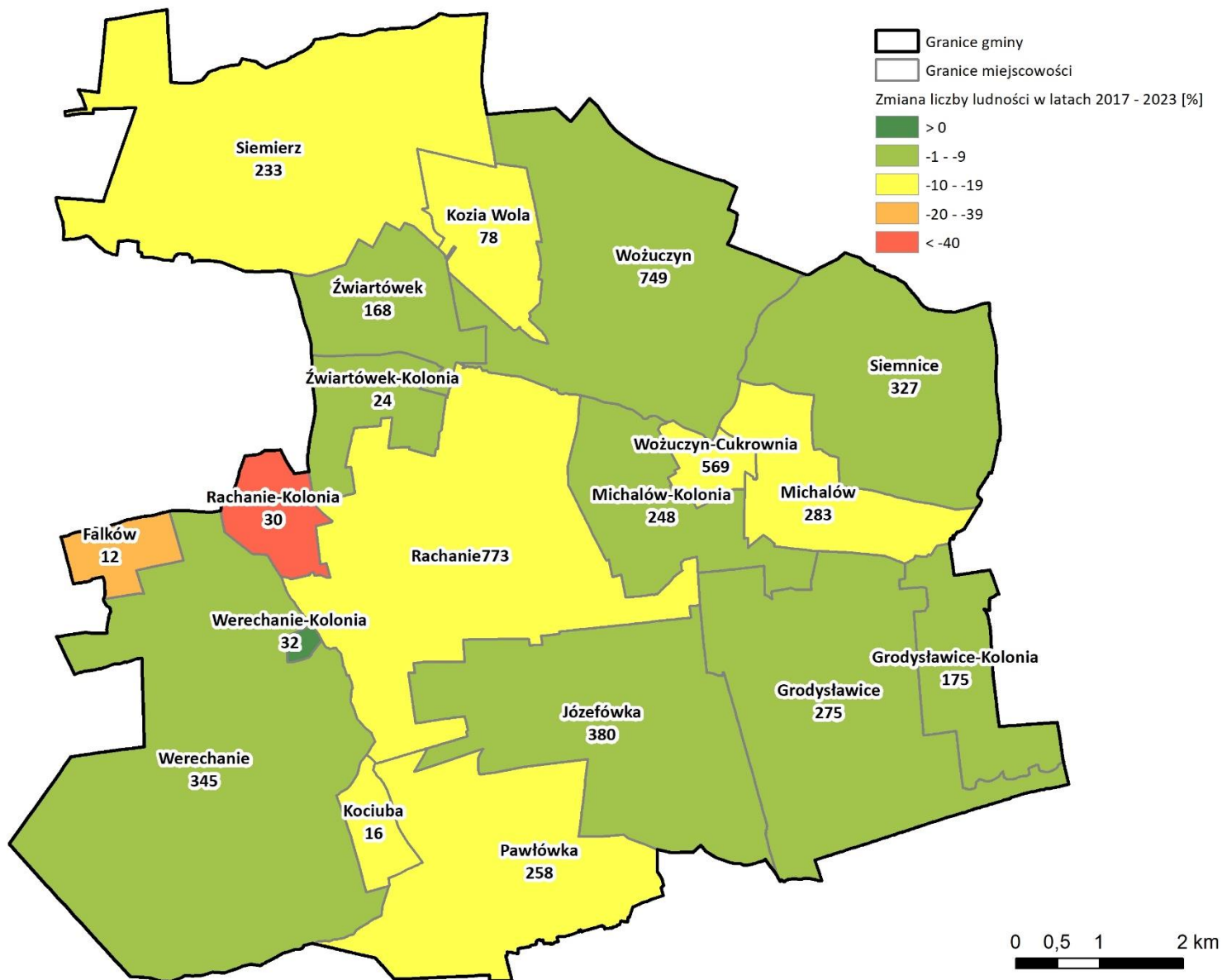

Mapa 15. Elementy struktury osadniczej wraz z lokalnym układem komunikacyjnym

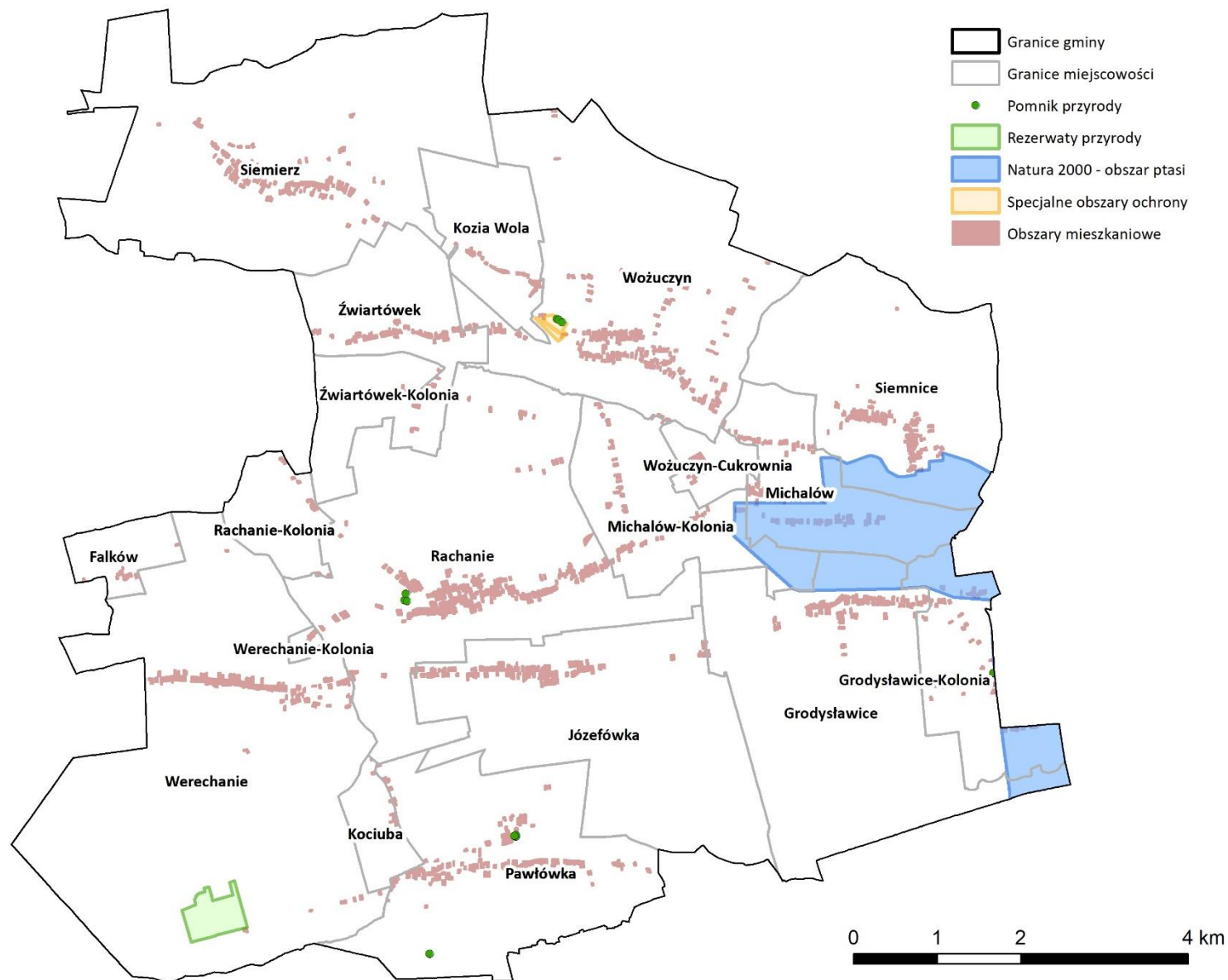

Mapa 16. Demografia – zmiany liczby ludności w latach 2017-2021.

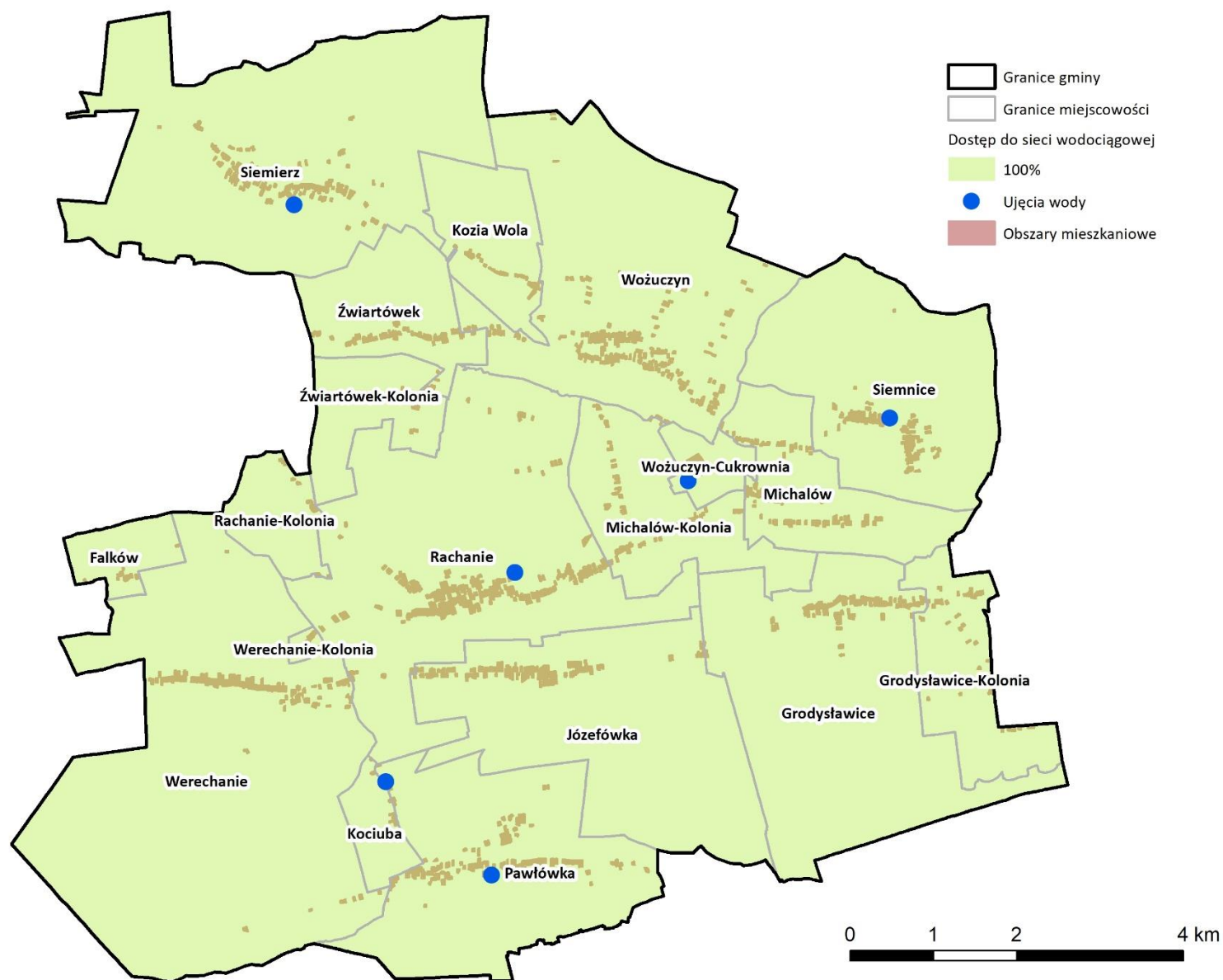

Mapa 17. Ochrona przyrody.

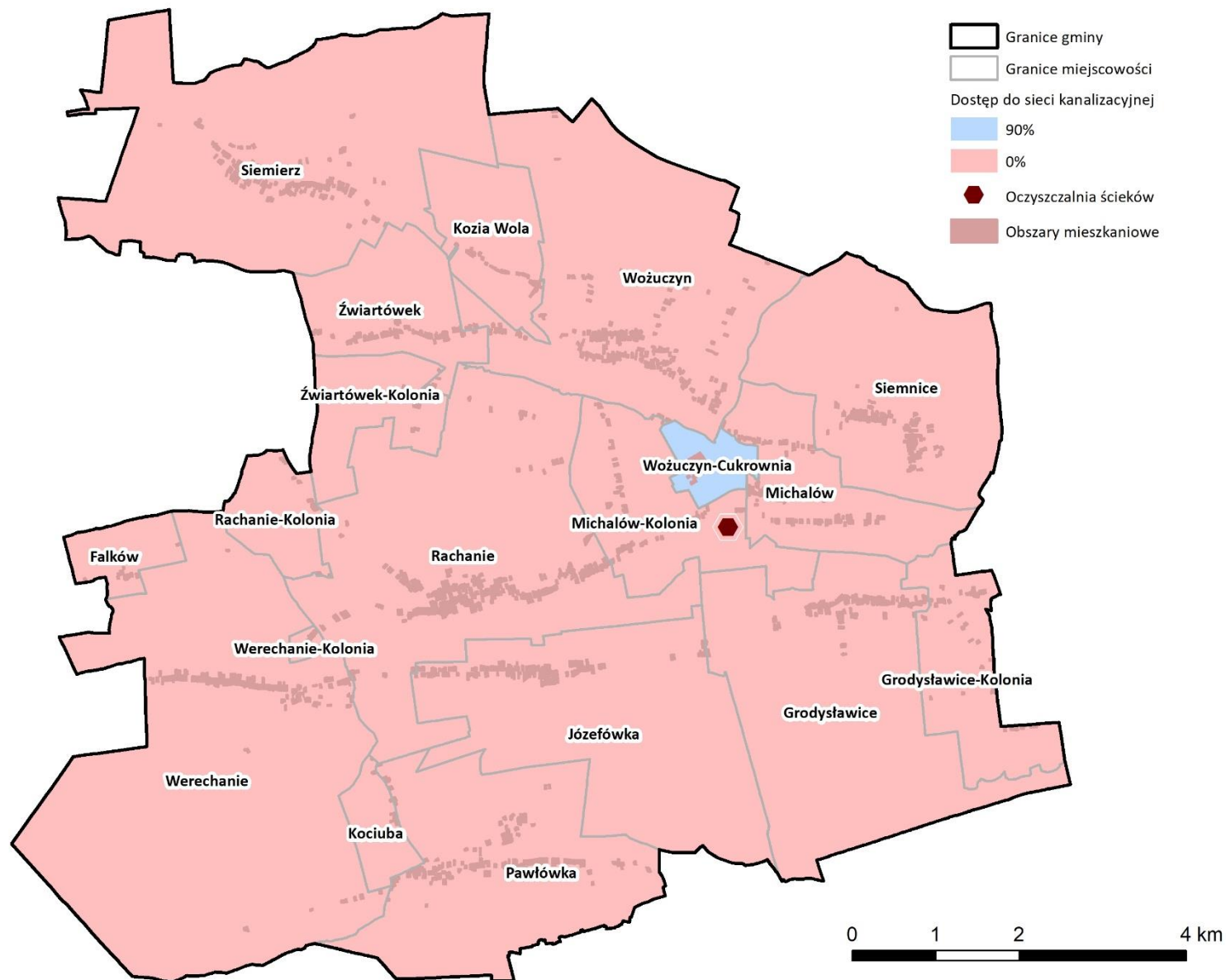

Mapa 18. Infrastruktura wodociągowa.

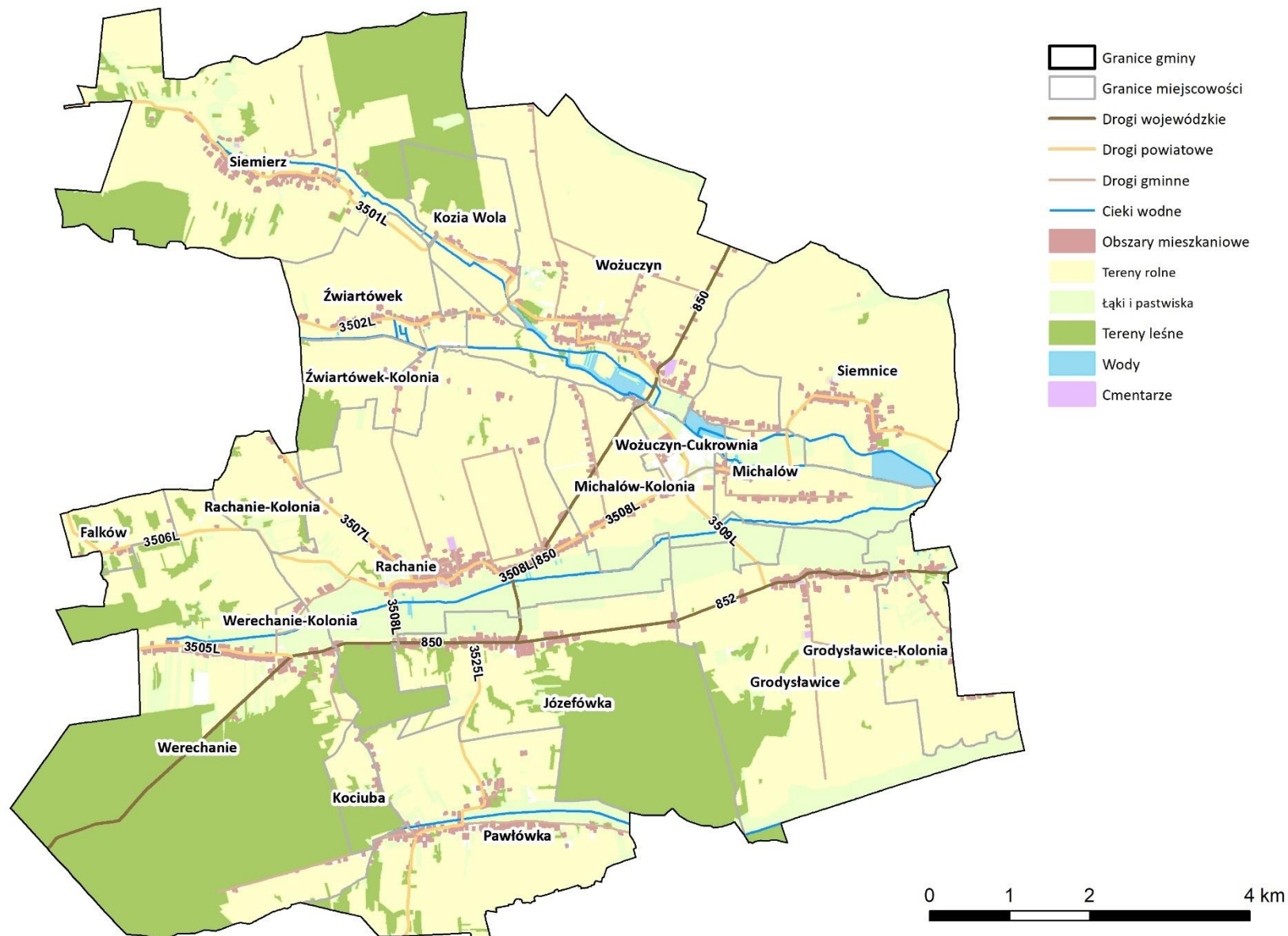

Mapa 19. Infrastruktura techniczna.

Mapa 20. Układ funkcjonalno-przestrzenny gminy Rachanie

10.4. Model funkcjonalno-przestrzenny wraz ze schematycznym przedstawieniem inwestycji.

Model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Rachanie jest zobrazowaniem spodziewanych i zaplanowanych w strategii gminy procesów rozwoju i ich wpływu na kształtowanie się struktur przestrzennych. Ze względu na ukształtowanie terenu, historycznie ugruntowane użytkowanie przestrzeni, powiązania komunikacyjne oraz w wyniku zdiagnozowanych w strategii problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, wyodrębniono pięć głównych kategorii przeznaczenia terenu:

1. Tereny o funkcjach mieszkaniowych,
2. Tereny istotne dla rozwoju rolnictwa,
3. Tereny zieleni- zieleń urządzona, obszary rekreacyjno-wypoczynkowe
4. Tereny o funkcjach gospodarczych
5. Wody

Główne kierunki rozwoju w oparciu o ww. strefy określono na poniższym schemacie:

Schemat 6. Główne kierunki rozwoju gminy Rachanie.

Źródło: Opracowanie własne.

W zakresie rozwoju infrastruktury drogowej jako kluczowe wskazuje się:

- ✓ budowę, modernizację i przebudowę dróg,
- ✓ rozbudowę oświetlenia drogowego oraz budowa/remont przystanków autobusowych.

W zakresie rozwoju infrastruktury technicznej jako kluczowe wskazuje się:

- ✓ budowę, modernizację, przebudowę infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- ✓ modernizację gospodarki wodnej na terenie Gminy Rachanie,
- ✓ budowę indywidualnych ujęć wody oraz małych zbiorników retencyjnych w gospodarstwach indywidualnych.
- ✓ budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

W zakresie rozwoju infrastruktury sprzyjającej poprawie bezpieczeństwa publicznego jako kluczowe wskazuje się:

- ✓ remont i doposażenie strażnic OSP na terenie Gminy Rachanie,

W zakresie rozwoju potencjału społecznego jako kluczowe wskazuje się:

- ✓ rozwój infrastruktury sportowej,
- ✓ budowę placów zabaw,

W zakresie rozwoju potencjału gospodarczego jako kluczowe wskazuje się:

- ✓ kształtowanie obszaru przestrzeni publicznej w centrum miasta Rachanie,
- ✓ zmianę w planie zagospodarowania przestrzennego w celu poszerzenia terenów inwestycyjnych oraz terenów pod budownictwo mieszkaniowe,
- ✓ renowację zabytków.

W zakresie rozwoju opartego o ochronę środowiska naturalnego jako kluczowe wskazuje się:

- ✓ rozwój odnawialnych źródeł energii w obszarze całej gminy,
- ✓ termomodernizację budynków użyteczności publicznej,

- ✓ wymianę oświetlenia na energooszczędne.

Tabela 42. Inwestycje punktowe.

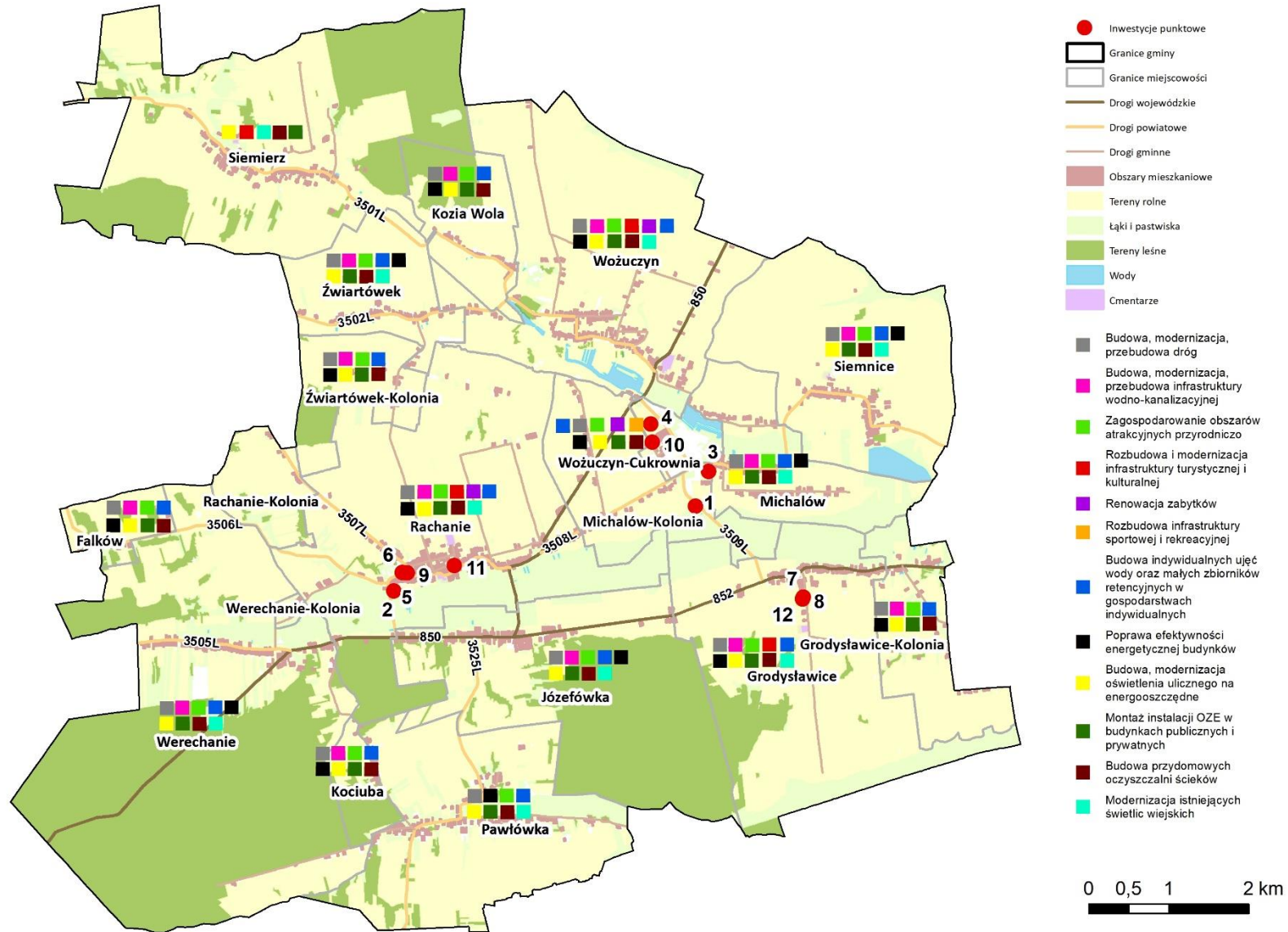
Lp.	Inwestycje punktowe	Działka
1	Modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Michalów - Kolonia.	316/2 obręb Michalów-Kolonia
2	Rewitalizacja stawów w miejscowości Rachanie	1044 obręb Rachanie
3	Budowa boiska i hali sportowej przy Zespole Szkół w Michalowie	473/2 obręb Michalów Kolonia
4	Przebudowa Gminnego Stadionu sportowego w miejscowości Wożuczyn - Cukrownia.	137 obręb Michalów Kolonia
5	Przebudowa i rozbudowa Gminnego Ośrodka Kultury w Rachaniach w ramach poprawy efektywności energetycznej budynku.	167/2 obręb Rachanie
6	Termomodernizacja Ośrodka Zdrowia w Rachaniach	166 obręb Rachanie
7	Termomodernizacja budynku mieszkalnego w Grodyśławicach.	256/3 obręb Grodyśławice
8	Przebudowa istniejącego budynku na Dzienny Dom Seniora w Grodyśławicach	256/2 obręb Grodyśławice
9	Budowa Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rachaniach	167/2 obręb Rachanie
10	Przebudowa obiektu użyteczności publicznej w Michalowie Kolonii (Ośrodek Zdrowia w Wożuczynie-Cukrowni)	140/2 obręb Michalów Kolonia
11	Przebudowa budynku Urzędu Gminy w Rachaniach z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych i montażem windy	677 obręb Rachanie
12	Przebudowa istniejącego budynku na żłobek w miejscowości Grodyśławice	256/2 obręb Grodyśławice

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa przedstawia przyjęty model funkcjonalno- przestrzenny gminy Rachanie.

Mapa 21. Model funkcjonalno-przestrzenny gminy Rachanie

10.5. Ustalenia i rekomendacje wynikające z przyjętego modelu

Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej określono na podstawie stworzonego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z przeprowadzoną analizą uwarunkowań przestrzennych w gminie.

Szczegółowe informacje przedstawia tabela.

Tabela 43. Ustalenia i rekomendacje wynikające z przyjętego modelu.

Funkcja terenów	Charakterystyka:	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej
Tereny o funkcjach mieszkaniowych	Zabudowa jednorodzinna, wielorodzinna oraz zagrodowa, zlokalizowana w poszczególnych sołectwach i osiedlach, przede wszystkim wzdłuż głównych układów komunikacyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> – podnoszenie jakości życia i zamieszkania, – zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy dla budownictwa jednorodzinnego i wielorodzinnego, – kształtowanie, porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej,	<ul style="list-style-type: none"> – utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej oraz formy zabudowy, wraz z możliwością jej uzupełniania, – intensyfikowanie zabudowy mieszkaniowej i usługowej, z preferencją usług administracji, zdrowia, edukacji, turystyki i rekreacji, – wkomponowywanie nowej zabudowy w krajobraz nawiązywanie do regionalnych form zabudowy i kolorystyki elewacji, – zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (układ drogowy, komunikacja zbiorowa, infrastruktura rowerowa i piesza), – dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery) i możliwie pełnej dostępności infrastruktury technicznej, – kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową w sołectwach.
Tereny istotne dla rozwoju rolnictwa	Obszary rolne, stanowiące kluczowy udział dla rozwoju rolnictwa, wraz z gospodarstwami domowymi oraz nieużytkami.	<ul style="list-style-type: none"> – zachowanie dotychczasowej tożsamości wiejskiej gminy, – zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej, – zachowanie oraz ochrona gleb o wysokiej w skali gminy bonitacji, – zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego	<ul style="list-style-type: none"> – przeciwdziałanie rozdrobnieniu arealów rolniczych, – przyjmuje się zasadę ochrony gleb – dopuszcza się wprowadzanie przedsięwzięć służących rozwojowi infrastruktury: technicznej, komunikacyjnej i wodnej, – wszelkie gospodarowanie terenem podporządkowuje się obowiązującym w danym terenie szczególnym formom ochrony przyrody oraz dóbr kultury, – zapewnienie prawidłowego funkcjonowania systemu cieków wodnych i rowów,

Funkcja terenów	Charakterystyka:	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej
			<ul style="list-style-type: none"> – kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej, – wprowadzenie zakazu lokalizacji obiektów oraz urządzeń degradujących w szerszym zasięgu środowisko w zakresie zdolności produkcyjno-rolniczej, – możliwe przekształcenia gruntów rolnych w tereny o innym użytkowaniu, jak: lasy, agroturystyka, turystyka, rekreacja, sport, wypoczynek, produkcja energii ze źródeł odnawialnych, parki i inne tereny zieleni urządzonej, – priorytet dla indywidualnych lub sąsiedzkich systemów zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Tereny zieleni- zieleni urządzona, obszary rekreacyjno-wypoczynkowe</p>	<p>Obszary dopełniające system przyrodniczy, pełniące rolę przestrzeni publicznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie powierzchni terenów zielonych, w tym zieleni urządzonej, – zachowanie ochrony krajobrazu oraz systemu przyrodniczego, – przeciwdziałanie degradacji środowiska leśnego dla zapewnienia harmonijnego rozwoju życia mieszkańców gminy, – wykorzystanie obszarów leśnych oraz ich najbliższego sąsiedztwa dla realizacji programów z zakresu rekreacji i wypoczynku (także sportu czy turystyki) oraz ochrony zdrowia i edukacji (ścieżki edukacyjne, szlaki turystyczne). 	<ul style="list-style-type: none"> – tworzenie terenów zieleni urządzonej oraz stref wypoczynkowo-rekreacyjnych, z udziałem terenów aktywnych przyrodniczo, – wyznaczanie ścieżek edukacyjnych i stref wejścia do lasu wyposażonych w miejsca parkingowe, infrastrukturę rowerową, tablice informacyjne i małą architekturę, umożliwiającą edukację, rekreację i wypoczynek, w szczególności w sąsiedztwie terenów zabudowy mieszkaniowej. – porządkowanie istniejących oraz tworzenie nowych zespołów zieleni, – rozwój sieci komunikacyjnej, w tym pieszej oraz rowerowej, z wykorzystaniem zieleni urządzonej. – utrzymanie lasów jako przeznaczenia podstawowego, – podporządkowania gospodarowania terenami obowiązującym w danym terenie szczególnym firmom ochrony przyrody, – zapewnienie zachowania zadrzewień śródpolnych, przydrożnych, śródłąkowych i innych oraz objęcie ochroną planistyczną enklawy roślinności zbliżonej do naturalnej,

Funkcja terenów	Charakterystyka:	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej
Tereny o funkcjach gospodarczych	Obszary pełniące rolę w rozwoju gospodarki w gminie	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie atrakcyjności gospodarczej oraz inwestycyjnej gminy, – kreowanie nowej struktury przestrzennej, – koncentracja obszarów aktywności gospodarczej wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, – porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej, – podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do usług.	<ul style="list-style-type: none"> – zakaz składowania odpadów komunalnych, przemysłowych i energetycznych, lokalizacji wylewisk gnojowicy i nieczystości oraz grzebowisk zwierząt, – tworzenie układu kompozycyjno-komunikacyjnego zapewniającego, dostępność oraz dobrą dystrybucję terenów i ich obsługę. – wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych – uwzględnienie miejsc parkingowych pod nową zabudowę gospodarczą, – ograniczenie negatywnego wpływu produkcji gospodarczej na środowisko oraz sąsiadującą zabudowę mieszkaniową, – zwiększenie powierzchni terenów zielonych, w związku z zachowaniem terenów zielonych przy strefach aktywności gospodarczej, – uzbrojenie terenów w infrastrukturę techniczną. – intensyfikowanie zabudowy mieszkaniowej i usługowej, z preferencją usług administracji, zdrowia, edukacji, turystyki i rekreacji. – kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych,
		<ul style="list-style-type: none"> – zachowanie istniejącego systemu zbiorników i cieków wodnych, – dążenie do poprawy klas czystości wód na obszarze całej gminy, – wykorzystanie zbiorników i cieków wodnych dla rozwoju funkcji związanych ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem czy	<ul style="list-style-type: none"> – ochrona cieków wodnych, w związku z zabudową kubaturową, za wyjątkiem funkcji związanych ze sportem, rekreacją oraz turystyką, – zachowanie wód otwartych jako przeznaczenia podstawowego – podporządkowanie gospodarowania terenem obowiązującym w danym terenie szczególnym formom ochrony przyrody oraz dóbr kultury - zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi – wprowadzenie zakazu podejmowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
Wody	Rzeki, ciek wodne oraz zbiorniki w przestrzeni gminy		

Funkcja terenów	Charakterystyka:	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej
		<p>turystyką, przy pełnej ochronie systemu przyrodniczego.</p> <ul style="list-style-type: none"> – prowadzenie działań mających na celu zwiększenie retencji rzek. <p>Planowanie, realizacja i użytkowanie zbiornika wodnego piętrzącego w dolinie rzeki Wieprz jako wielofunkcyjnego z uwzględnieniem minimalizowania oddziaływania negatywnego na środowisko.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Budowa zbiornika wodnego w dolinie rzeki Wieprz i Świnka w miejscowości Brody Małe, gmina Rachanie

Źródło: Opracowanie własne.

11. System realizacji strategii

11.1. Odpowiedzialność za realizację strategii

Przy opracowaniu strategii zastosowano podejście holistyczne, polegające m.in. na tym, że przy określaniu celów i kierunków działań wzięto pod uwagę nie tylko kompetencje i zadania statutowe gminy wiejskiej, ale również uwzględniono o wiele szerszy wymiar rozwoju gminy. Chodzi tu głównie o te obszary rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, na które władze nie mają bezpośredniego wpływu, a więc np. rozwój lokalnego rynku pracy i przedsiębiorczości czy bezpieczeństwo publiczne.

Tym samym, zgodnie z dokumentem „*Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik Praktyczny*” przyjęto założenie, że niniejszy dokument nie powinien ograniczać się w swych zapisach jedynie do zadań należących do wyłącznej kompetencji gminy, realizowanych bezpośrednio przez Urząd Gminy i jednostki gminne. Strategia proponuje przede wszystkim zadania stanowiące wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich podmiotów działających na terenie jednostki samorządu terytorialnego lub pozostających z nią w relacji. W procesie zarządzania gminą i jej rozwojem, dokument pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz samorządowych – we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi. Powoduje to konieczność określenia głównych zadań oraz zakresu odpowiedzialności poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jej realizację.

Institucje i podmioty, zaangażowane w proces wdrażania strategii można podzielić na trzy główne grupy (zgodnie z zasadą „*trójkąta współpracy*”):

- ✓ **sektor publiczny** – władze samorządowe, gminy, Urząd Gminy i jednostki gminne, jednostki samorządu terytorialnego różnych szczebli, w tym np. gminy sąsiednie,
- ✓ **sektor biznesowy** – przedsiębiorcy, kluczowi pracodawcy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze itp.,
- ✓ **sektor społeczny** – mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, liderzy społeczni i osoby publiczne, reprezentanci młodzieży itp.

Jeśli chodzi o kompetencje samorządu gminnego zaproponowane kierunki działań będą miały swoje odzwierciedlenie w projektach kluczowych – wynikających z planu działań operacyjnych. Są to projekty najważniejsze z punktu widzenia rozwoju gminy, których realizacja warunkuje osiągnięcie założonych celów strategii. Projekty te będą realizowane przez Urząd Gminy bądź jednostki mu podległe przy użyciu funduszy własnych lub z wykorzystaniem dostępnych środków zewnętrznych. Osiągnięcie założonych celów będzie w dużej mierze uzależnione od tego, czy inne podmioty (przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe) zechcą włączyć się w nurt działań zaproponowanych w niniejszej strategii. Zakłada się, że zaproponowane cele odpowiadają potrzebom i możliwościom rozwojowym gminy Rachanie, a także że w procesie konsultacji społecznych osiągnięta została ich społeczna akceptacja. Dla przyśpieszenia tych działań i zachęcenia innych podmiotów do respektowania założeń strategii Urząd Gminy będzie wspierał podmioty, których projekty będą wpisywać się w założenia i cele strategii. Ze względu na wielość podmiotów będących realizatorami

strategii konieczne jest wprowadzenie mechanizmu koordynacyjnego. Zadanie to należy do Urzędu Gminy Rachanie i będzie m.in. polegało na:

- ✓ informowaniu społeczności lokalnej o istnieniu strategii, zapisanych w niej priorytetach rozwoju, a także o postępach i efektach jej wdrażania;
- ✓ skorelowaniu procesów planowania przestrzennego z zapisami strategii;
- ✓ ścisłej współpracy z jednostkami odpowiedzialnymi za przygotowywanie i realizację zadań inwestycyjnych;
- ✓ wydawaniu jednostkom ubiegającym się o środki zewnętrzne opinii o zgodności planowanej inwestycji/zadania z zapisami strategii, jeśli taka opinia będzie warunkiem *sine qua non* do udziału w konkursie;
- ✓ dokonywaniu koniecznych modyfikacji i zmian wynikających ze zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i sytuacji wewnętrznej gminy.

Główną instytucją odpowiedzialną za wdrożenie strategii jest Rada Miejska oraz Wójt Gminy Rachanie wraz z podległym mu Urzędem Gminy. Realizacja poszczególnych zadań prowadzona będzie przez Wójta Gminy przy pomocy pracowników odpowiedzialnych za poszczególne zadania w urzędzie. Szczegółowy zakres kompetencji w zakresie wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii został przedstawiony na schemacie.

Schemat 7. Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii.

Rada Gminy	Wójt Gminy	Z-ca Wójta Gminy	Komórki i jednostki urzędu	Partnerzy
<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie strategicznych decyzji • zapewnienie środków finansowych w budżecie na realizację zadań • ocena stanu realizacji strategii • aktualizacja strategii • wsparcie merytoryczne Wójta	<ul style="list-style-type: none"> • stymulowanie i koordynacja działań • integrowanie zasobów • przedkładanie raportów o stanie realizacji strategii	<ul style="list-style-type: none"> • koordynacja projektów i zadań • monitoring, ewaluacja i przygotowywanie zmian strategii	<ul style="list-style-type: none"> • poszukiwanie źródeł finansowania projektów i zadań • przygotowywanie oraz realizacja projektów i zadań • obsługa finansowa projektów i zadań • harmonizacja i poszerzanie partnerstw • promocja projektów i zadań	<ul style="list-style-type: none"> • współpraca z Wójtem przy realizacji projektów i zadań

Źródło: Opracowanie własne.

Instytucjami partnerskimi, zarządzającymi określonymi instrumentami i programami, w ramach których będą finansowane niektóre działania wynikające ze strategii, będą:

- ✓ Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego wraz z instytucjami zaangażowanymi w zarządzanie i wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego 2021-2027,
- ✓ Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- ✓ agencje rozwoju regionalnego oraz wspierania przedsiębiorczości (np. Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości, itp.),
- ✓ Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- ✓ Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- ✓ Inne.

Do ważnych pomiotów, które w istotny sposób będą przyczyniać się do realizacji celów strategii, należy również zaliczyć podmioty realizujące poszczególne projekty, jak i beneficjentów końcowych objętych wsparciem i działaniami projektowymi, w tym przede wszystkim:

- ✓ Komendę Powiatową Policji,
- ✓ Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej,
- ✓ przedsiębiorców i organizacje ich zrzeszające,
- ✓ instytucje otoczenia biznesu,
- ✓ rolników i ich zrzeszenia (spółdzielnie i grupy producenckie),
- ✓ organizacje pozarządowe,
- ✓ osoby podnoszące swoje kwalifikacje zawodowe,
- ✓ bezrobotnych i osoby wykluczone.

11.2. Możliwe mechanizmy wdrażania strategii - porozumienie terytorialne

Zgodnie z Art. 14rb. zasad prowadzenia polityki rozwoju gmina ma możliwość zawięzania porozumienia terytorialnego - tj. umowy określającej w szczególności przedsięwzięcia priorytetowe dla rozwoju danego obszaru objętego tym porozumieniem.

Porozumienie terytorialne może być zawierane przez:

1. zarząd województwa z jednostkami samorządu terytorialnego z obszaru tego województwa lub ich związkami, porozumieniami lub stowarzyszeniami, realizującymi zadania w zakresie polityki rozwoju wynikające ze strategii rozwoju województwa;
2. ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, a także właściwego ministra, jeżeli zakres porozumienia terytorialnego tego wymaga, z gminą lub powiatem, lub ich związkami, porozumieniami lub stowarzyszeniami, w przypadku, gdy jego zasadność wynika z krajowej strategii rozwoju regionalnego;
3. jednostki samorządu terytorialnego realizujące zadania w zakresie polityki rozwoju wynikające ze strategii rozwoju ponadlokalnego albo strategii rozwoju gmin objętych tym porozumieniem.

Porozumienie terytorialne określa w szczególności przedsięwzięcia priorytetowe dla rozwoju danego obszaru zgodne z celami wynikającymi ze strategii rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3-6, w tym przewidywane źródła ich finansowania.

Projekt porozumienia terytorialnego przygotowuje odpowiednio:

1. zarząd województwa;

2. minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego samodzielnie albo we współpracy z właściwym ministrem, jeżeli zakres porozumienia terytorialnego tego wymaga;
3. Wójt (Wójt, prezydent miasta), zarząd powiatu albo organ wykonawczy związku, porozumienia międzygminnego albo stowarzyszenia, który jest inicjatorem porozumienia terytorialnego.

Projekt porozumienia terytorialnego negocjują podmioty wskazane w projekcie jako strony porozumienia.

W negocjacjach, na wniosek którejkolwiek ze stron porozumienia terytorialnego, może uczestniczyć przedstawiciel zarządu województwa.

O zawartym porozumieniu terytorialnym inicjator tego porozumienia informuje właściwy zarząd województwa lub zarząd powiatu, o ile nie są one stroną porozumienia.

11.3. Instrumenty realizacji

Ponieważ strategia jest zapisem intencji, a nie planem pracy, konieczne jest zidentyfikowanie instrumentów realizacji. Instrumenty te muszą zapewnić osiągnięcie celów strategii i być spójne z przyjętym modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej, prezentującym wizję rozwoju gminy w ujęciu przestrzennym.

Wśród przyjętych instrumentów realizacji strategii, będą stosowane, wybrane spośród niżej wymienionych:

- ✓ **wdrożeniowe**, np. gminne strategie sektorowe/branżowe, plany, modele, procedury, projekty, uszczegóławiające priorytety oraz strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów rozwojowych,
- ✓ **organizacyjno-zarządcze**, np. regulaminy wydziałów i jednostek, wydział lub zespół zarządzający strategią,
- ✓ **finansowe**, np. uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko- i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, budżet zadaniowy, projekty społeczne realizowane w ramach funduszy europejskich, otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych, system małych grantów dla organizacji pozarządowych, budżet obywatelski, inicjatywa lokalna, fundusze kierowane, np. senioralny, młodzieżowy, podatki i opłaty,
- ✓ **prawne**, wynikające z przepisów ustawowych, np. stosowne uchwały rady, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne,
- ✓ **planowania przestrzennego**, np. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym,
- ✓ **społeczne**, np. działania edukacyjne, kampanie społeczne i informacyjne, działania promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strony internetowe, profile w mediach społecznościowych, systemy informacji przestrzennej,
- ✓ **kadrowe**, np. kadra kierownicza, koordynatorzy programów i projektów, liderzy lokalni, system doskonalenia kadr, wymiana doświadczeń, dobre praktyki,
- ✓ **ekonomii społecznej**, np. klauzule społeczne w konkursach i przetargach, system przekazywania lokali mieszkalnych z zasobów gminy na cele społeczne,

- ✓ **koordynacji**, np. ciała o charakterze opiniodawczo-doradczym (rada działalności pożytku publicznego, rada przedsiębiorczości, rada seniorów), partnerstwa lokalne, regionalne, krajowe, międzynarodowe, w różnych konfiguracjach, w tym o charakterze między samorządowym, międzysektorowym i międzyorganizacyjnym, uwzględniając również partnerstwo publiczno-prywatne, zespoły zadaniowe i wdrożeniowe,
- ✓ **kontrolne**, np. aktualizacja ewidencji i rejestrów, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego.

11.4. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jako dokumenty wykonawcze względem strategii rozwoju należy rozumieć obligatoryjne lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie. W ramach poniższej tabeli zestawiono wybrane dokumenty, zgodnie z obszarem tematycznym do którego się odnoszą oraz wskazano wytyczne dla każdego z dokumentów.

Legenda:

	Dokumenty aktualne na dzień uchwalania Strategii.
	Dokument wymaga aktualizacji w toku realizacji Strategii.
	Dokument aktualizowany w toku realizacji Strategii
	Brak aktualnego dokumentu. Zaleca się przystąpienie do opracowania nowego dokumentu strategicznego
	Brak wskazań/ Dokument nie jest wymagany

Tabela 44. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.

Obszar tematyczny	Dokumenty na poziomie lokalnym	Adnotacje
Planowanie przestrzenne	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	Dokument nieobligatoryjny.
	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego ¹²	Dokument jest na bieżąco aktualizowany.
Energetyka	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej	Brak aktualnego dokumentu. Zaleca się przystąpienie do opracowania nowego dokumentu strategicznego. Posiadanie PGN nie jest obligatoryjne jednak jest zalecane pod kątem możliwości pozyskania funduszy zewnętrznych na działania związane ze zmniejszaniem emisji CO2 na terenie gminy.
Gospodarka komunalna	Plan Gospodarki Odpadami	Nie jest to dokument obligatoryjny na szczeblu gminnym.
Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	Program opieki nad zabytkami	Brak aktualnego dokumentu. Gmina jest w posiadaniu nowego dokumentu, który zostanie uchwalony w 2024 roku. Program opieki nad zabytkami jest dokumentem uzupełniającym w systemie planowania. Wyznacza cele i określa instrumentarium służące do ich osiągnięcia. Zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003r (Dz. U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.), prezydent, burmistrz lub wójt obowiązkowo sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami.
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Program Ochrony Środowiska	Art. 17. - [Procedura sporządzenia programów ochrony środowiska] - Prawo ochrony środowiska. - Organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1.
Transport	-	Brak jest obowiązku sporządzenia dokumentu o tym zakresie dla szczebla gminnego.

¹² <https://rachanie.e-bip.eu/index.php?id=167&p1=szczegoly&p2=45703>

Obszar tematyczny	Dokumenty na poziomie lokalnym	Adnotacje
Polityka społeczna	Strategia rozwiązywania problemów społecznych ¹³	Brak aktualnego dokumentu. Zaleca się przystąpienie do opracowania nowego dokumentu strategicznego. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. zgodnie, z którym do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.
	Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie ¹⁴	Brak aktualnego dokumentu. Zaleca się przystąpienie do opracowania nowego dokumentu strategicznego. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na gminę obowiązek „opracowania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
	Gminny program wspierania rodziny ¹⁵	Opracowanie 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny jest obowiązkowym zadaniem własnym samorządu gminnego podejmowanym w zakresie wsparcia rodziny i na jej rzecz. Gminne programy zatwierdzane są uchwałą gminy, której zatwierdzenie odbywa się na sesjach Rady Gminy.
	Program współpracy z organizacjami pozarządowymi	
	Gminny program przeciwdziałania narkomanii ¹⁶	Brak aktualnego dokumentu. Zaleca się przystąpienie do opracowania nowego dokumentu strategicznego. Obowiązek opracowania Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii nakłada na samorząd miasta i gminy ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku.
Rozwój lokalny	Lokalny Program Rewitalizacji ¹⁷	Brak aktualnego dokumentu. Zaleca się przystąpienie do opracowania nowego dokumentu strategicznego. Lokalne Programy Rewitalizacji tracą swoją ważność w 2023 roku. Stąd też proponuje się opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji, który będzie służył pozyskiwaniu środków zewnętrznych na realizację zamierzeń inwestycyjnych.
Zarządzanie kryzysowe	Gminny Plan Zarządzania Kryzysowego	Brak obowiązku sporządzenia dokumentu na poziomie gminnym.
Finanse publiczne	Wieloletnia Prognoza Finansowa ¹⁸	Gmina jest w posiadaniu aktualnego dokumentu.

Źródło: Opracowanie własne.

¹³ https://www.rachanie.e-bip.eu/upload/pliki/gsrps_rachanie%5b_DOBRA1%5d.pdf

¹⁴ <http://www.rachanie.gmina.pl/news,232,ogolnopolskie-pogotowie-dla-ofiar-przemocy-w-rodzinie-niebieska-linia.html>

¹⁵ <http://www.rachanie.naszops.pl/przemoc-w-rodzinie/akty-prawne-dotyczace-przemocy-w-rodzinie>

¹⁶ <https://rachanie.e-bip.eu/index.php?id=260&p1=szczegoly&p2=350667>

¹⁷ <https://docplayer.pl/112081176-Lokalny-program-rewitalizacji-gminy-rachanie-na-lata.html>

¹⁸ <https://rachanie.e-bip.eu/index.php?id=155>

11.5. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii

System monitorowania jest ważnym instrumentem w procesie wdrażania strategii. Dane monitoringowe służą do oceny skuteczności realizowanych działań i pozwalają na bardziej efektywne wydatkowanie środków publicznych. Proces monitorowania umożliwia również ocenić postępy we wdrażaniu strategii, a także mobilizować władze i społeczność lokalną do większej aktywności na rzecz realizacji strategii. Głównymi elementami systemu monitoringu są:

- ✓ instytucje odpowiedzialne za proces monitorowania wdrażania strategii,
- ✓ przyjęty system raportowania z procesu monitorowania strategii,
- ✓ zestaw wskaźników służących do oceny postępów we wdrażaniu strategii.

Institucją odpowiedzialną za koordynację procesu monitorowania realizacji strategii będzie Wójt Gminy Rachanie jako organ wykonawczy, podlegający Radzie Gminy Rachanie. Za proces monitorowania i raportowania będzie odpowiedzialny Z-ca Wójta Gminy Rachanie. Ocena postępów we wdrażaniu strategii będzie dokonywana w cyklu rocznym, na potrzeby opracowywania Raportu o stanie gminy.

Przy konstruowaniu systemu wskaźników starano się ograniczyć ich liczbę do minimum, a także wykorzystać przede wszystkim te, których wartości można monitorować w oparciu o oficjalną statystykę Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 45. Mierniki i wskaźniki monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030.

Cel strategiczny	Miernik	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru
1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych	Długość wyremontowanych/zmodernizowanych/przebudowanych dróg gminnych [km]			Statystyki wewnętrzne Urzędu Gminy Rachanie
	Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy [km]			Statystyki wewnętrzne Urzędu Gminy Rachanie
	Długość sieci wodociągowej na terenie gminy [km]			Statystyki wewnętrzne Urzędu Gminy Rachanie
	Liczba obiektów poddanych rewitalizacji [szt.]			Statystyki wewnętrzne Urzędu Gminy Rachanie
2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy	Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów sportowych na terenie gminy [szt.]			Statystyki wewnętrzne Urzędu Gminy Rachanie
3. Ochrona walorów środowiska	Liczba poddanych termomodernizacji budynków użyteczności publicznej [szt.]			Statystyki wewnętrzne Urzędu Gminy Rachanie

Cel strategiczny	Miernik	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru
	Liczba zamontowanych instalacji fotowoltaicznych [szt.]			Statystyki wewnętrzne Urzędu Gminy Rachanie
	Liczba zamontowanych instalacji OZE innych niż fotowoltaika [szt.]			Statystyki wewnętrzne Urzędu Gminy Rachanie
	Liczba wybudowanych/zmodernizowanych punktów oświetleniowych [szt.]			Statystyki wewnętrzne Urzędu Gminy Rachanie
4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy	Liczba przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie gminy. [szt.]			Statystyki wewnętrzne Urzędu Gminy Rachanie
	Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów mających na celu promowanie lokalnych gospodarstw rolnych [szt.]			Statystyki wewnętrzne Urzędu Gminy Rachanie
5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą	Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym			BDL GUS
	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej			Dane Ośrodka Pomocy Społecznej

Źródło: Opracowanie własne.

12. Ramy finansowe i źródła finansowania

12.1. Szacowanie kosztów

Tabela 46. Szacowanie kosztów

Lp.	Cel SRG	Nazwa zadania	Okres realizacji	Koszt zł	Budżet Gminy	Budżet Państwa	UE	Inne	Jednostka odpowiedzialna
1	1.1.	Przebudowa sieci dróg w miejscowościach: Werechanie, Kociuba, Żwiartówek, Rachanie, Wożuczyn, Pawłówka, Józefówka.	2024	9000000	5%	0%	0%	Program Inwestycji Strategicznych: 95%	UG Rachanie
2	1.1.	Przebudowa drogi w miejscowości Michalów-Kolonia.	2024	1000000	2%	0%	0%	Program Inwestycji Strategicznych: 98%	UG Rachanie
3	1.1.	Przebudowa sieci dróg w miejscowościach: Kozia Wola, Siemierz, Siemnice, Grodysławice, Rachanie, Werechanie, Wożuczyn, Józefówka, Michalów, Pawłówka	2025-2028	3000000	10%	10%	80%		UG Rachanie
4	1.1.	Przebudowa drogi gminnej Rachanie – Żwiartówek	2024-2025	2300000	50%	0%	0%	50%	UG Rachanie
5	1.1.	Przebudowa, budowa i wymiana oświetlenia ulicznego na terenie wszystkich miejscowości na terenie Gminy Rachanie w ramach wsparcia energooszczędności	2024-2030	4000000	10%	10%	80%		UG Rachanie
6	1.1.	Modernizacja, przebudowa i remont istniejących dróg wewnętrznych i gminnych	2025-2030	2000000	10%	10%	80%		UG Rachanie

Lp.	Cel SRG	Nazwa zadania	Okres realizacji	Koszt zł	Budżet Gminy	Budżet Państwa	UE	Inne	Jednostka odpowiedzialna
		oraz wsparcie modernizacji i przebudowy dróg powiatowych i wojewódzkich.							
7	1.2.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej obejmującej obszar wsi Rachanie-Kolonia, Rachanie, Werechanie-Kolonia, Michalów, Michalów Kolonia.	2023-2026	16500000	20%	0%	80%		UG Rachanie
8	1.2.	Budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej obejmującej obszar wsi Werechanie, Pawłówka, Józefówka, Grodyśławice, Grodyśławice-Kolonia	2024-2027	16000000	30%	10%	60%		UG Rachanie
9	1.2.	Budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej obejmującej obszar wsi Siemnice, Wożuczyn, Michaló-Kolonia, Kozia Wola, Siemierz, Żwiartówek, Żwiartówek-Kolonia,	2026-2030	17000000	30%	10%	60%		UG Rachanie
10	1.2.	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych	2024	1500000	50%	0%	0%	50%	UG Rachanie
11	1.2.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Michalów - Kolonia.	2026-2027	4000000	10%	10%	80%		UG Rachanie
12	1.2.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w terenach zabudowy rozproszonej na terenie całej gminy w szczególności w miejscowościach Pawłówka, Siemierz, Żwiartówek-Kolonia	2025-2030	6000000	10%	10%	80%		UG Rachanie
13	1.2.	Budowa nowej sieci oraz modernizacja, przebudowa i remont istniejącej sieci wodociągowej łącznie z ujęciami wodnymi na terenie Gminy Rachanie	2025-2030	8000000	10%	10%	80%		UG Rachanie
14	1.2.	Działania zmierzające do usuwania z terenu gminy wyrobów zawierających azbest.	2025-2030	2000000	10%	10%	80%		UG Rachanie

Lp.	Cel SRG	Nazwa zadania	Okres realizacji	Koszt zł	Budżet Gminy	Budżet Państwa	UE	Inne	Jednostka odpowiedzialna
15	1.3.	Cyfryzacja jednostek publicznych na terenie gminy.	2025-2030	2000000	10%	10%	80%		UG Rachanie
16	1.4.	Rewitalizacja obiektów zabytkowych i parków w miejscowościach Woźuczyn i Rachanie w kierunku zrównoważonej turystyki.	2026-2030	6000000	10%	10%	80%		UG Rachanie
17	2.1.	Rewitalizacja stawów w miejscowości Rachanie	2027-2028	1500000	10%	10%	80%		UG Rachanie
18	2.2.	Budowa ścieżki rowerowej w miejscowości Woźuczyn - Cukrownia	2025-2026	3000000	10%	10%	80%		UG Rachanie
19	2.2.	Budowa boiska i hali sportowej przy Zespole Szkół w Michalowie	2026-2028	8000000	10%	10%	80%		UG Rachanie
20	2.2.	Wyznaczenie i budowa sieci ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą na terenie Gminy Rachanie	2025-2030	5000000	10%	10%	80%		UG Rachanie
21	2.2.	Przebudowa Gminnego Stadionu sportowego w miejscowości Woźuczyn - Cukrownia.	2024-2025	2500000	10%	10%	80%		UG Rachanie
22	3.2.	Przebudowa i rozbudowa Gminnego Ośrodka Kultury w Rachaniach w ramach poprawy efektywności energetycznej budynku.	2024-2026	2500000	10%	10%	80%		UG Rachanie
23	3.2.	Termomodernizacja Ośrodka Zdrowia w Rachaniach	2025-2026	3500000	10%	10%	80%		UG Rachanie
24	3.2.	Przebudowa świetlic wiejskich w miejscowościach: Michalów, Woźuczyn, Kozia Wola, Siemnice, Werechanie, Józefówka w celu poprawy efektywności energetycznej w budynkach.	2024-2025	4500000	10%	10%	80%		UG Rachanie

Lp.	Cel SRG	Nazwa zadania	Okres realizacji	Koszt zł	Budżet Gminy	Budżet Państwa	UE	Inne	Jednostka odpowiedzialna
25	3.2.	Termomodernizacja budynku mieszkalnego w Grodysławicach.	2024-2025	2000000	10%	10%	80%		UG Rachanie
26	3.3.	Wsparcie budowy paneli fotowoltaicznych i pomp ciepła oraz innych odnawialnych źródeł energii skierowanych do beneficjentów prywatnych i instytucji publicznych w celu zwiększenia wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii	2026-2030	8000000	10%	10%	80%		UG Rachanie
27	5.1.	Przebudowa istniejącego budynku na Dzienny Dom Seniora w Grodysławicach	2024	2000000				Program Inwestycji Strategicznych: 85 %	UG Rachanie
28	5.1.	Budowa Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rachaniach	2024	2000000				Program Inwestycji Strategicznych: 85 %	UG Rachanie
29	5.1.	Przebudowa obiektu użyteczności publicznej w Michalowie Kolonii (Ośrodek Zdrowia w Wozuczynie-Cukrowni)	2024-2025	1550000				Program Inwestycji Strategicznych: 98 %	UG Rachanie
30	5.1.	Przebudowa świetlic wiejskich w miejscowościach: Grodysławice, Pawłówka, Werechanie, Siemnice, Siemierz.	2024	3000000	10%	10%	80%		UG Rachanie
31	5.1.	Budowa świetlicy wiejskiej w Żwiartówku	2025-2026	3000000	10%	10%	80%		UG Rachanie
32	5.1.	Przebudowa budynku Urzędu Gminy w Rachaniach z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych i montażem windy	2024-2025	100000	10%	10%	80%		UG Rachanie
33	5.2.	Przebudowa istniejącego budynku na żłobek w miejscowości Grodysławice	2024-2025	3000000	10%	10%	80%		UG Rachanie

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

Lp.	Cel SRG	Nazwa zadania	Okres realizacji	Koszt zł	Budżet Gminy	Budżet Państwa	UE	Inne	Jednostka odpowiedzialna
34	5.2.	Tworzenie Spółdzielni Socjalnych w celu aktywizacji zawodowej mieszkańców	2025-2030	2000000	10%	10%	80%		UG Rachanie

Źródło: Opracowanie Urzędu Gminy Rachanie.

12.2. Potencjalne źródła finansowania działań określonych w Strategii

W perspektywie finansowej 2021-2027 w ramach programów operacyjnych, współfinansowanych ze środków UE, kontynuowane będą dotychczasowe europejskie mechanizmy wdrażania polityki spójności: Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, a także inne mechanizmy współpracy wypracowane na poziomie regionalnym i subregionalnym. Szczegółowe zestawienie źródeł finansowania umieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 47. Źródła finansowania Strategii Rozwoju Gminy Rachanie.

Źródło finansowania	Opis źródła finansowania
Środki własne gminy	Dochody gminy – dochodami jednostek samorządu terytorialnego są dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa.
Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027, w skrócie FELU	<p>Podstawą opracowania programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 jest Umowa Partnerstwa. Umowa ta określa cele i sposób inwestowania funduszy unijnych z polityki spójności, w tym także środków z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.</p> <p>Pieniądze na programy regionalne w nowej perspektywie finansowej podzielono według algorytmu opartego na obiektywnych kryteriach. Brano pod uwagę między innymi liczbę ludności, wartość PKB na mieszkańca, ubytek ludności, nakłady na B+R na mieszkańca, emisję zanieczyszczeń pyłowych przez zakłady szczególnie uciążliwe, wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej (kolejowy/pasażerski), stopę bezrobocia osób w wieku 50+ (według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności) oraz funkcjonowanie organizacji według głównej dziedziny działalności (rozwój lokalny). Warto zaznaczyć, że zostało dotychczas podzielonych około 75% środków, a blisko 25% pozostałych środków planuje się rozdysponować pomiędzy programy regionalne na późniejszym etapie programowania (w ramach negocjacji kontraktu programowego). Powyższa kwota wynosi 7,104 mld euro środków UE i rozdysponowana zostanie na 16 województw.</p> <p>Zapisy programu regionalnego wynikają ponadto z Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategii Rozwoju Województw. Wsparciem obowiązkowym objęte zostaną Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją.</p>
Krajowe Programy Operacyjne	Krajowe Programy Operacyjne będą uwzględniały cele polityki regionalnej i zostaną ukierunkowane na: a) innowacje, inteligentny wzrost - wsparcie wszystkich etapów tworzenia innowacji, b) rynek pracy i adaptacyjność, włączenie społeczne i walkę z ubóstwem, edukację, c) dobre rządzenie, d) poprawę jakości powietrza, niską energochłonność, czystą energię, ograniczenie ekstremalnych skutków zmian klimatu, czystą wodę, ochronę przed powodzią i suszą, różnorodność biologiczną i ochronę przyrody oraz gospodarkę o obiegu zamkniętym, e) bezpieczeństwo energetyczne, f) dostępność transeuropejską i międzyregionalną, g) spójność terytorialną.
Polski Fundusz Rozwoju	Polski Fundusz Rozwoju to grupa instytucji finansowych i doradczych dla przedsiębiorców, samorządów i osób prywatnych inwestująca w zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy kraju. Priorytetami PFR są: inwestycje infrastrukturalne, innowacje, rozwój przedsiębiorczości, eksport i ekspansja zagraniczna polskich przedsiębiorstw, wsparcie samorządów, realizacja programu Pracowniczych Planów Kapitałowych oraz obsługa inwestycji zagranicznych.
Regionalny Fundusz Rozwoju	Regionalne Fundusze Rozwoju są jednostkami odpowiedzialnymi za ponowne wykorzystanie środków publicznych o charakterze zwrotnym. Po rozliczeniu z Komisją Europejską regionalnych programów operacyjnych, zwrócone w ramach pożyczek czy poręczeń środki tworzą kapitał, który może być ponownie

	<p>wykorzystywany dla przyszłych inwestycji. W praktyce oznacza to, że im więcej instrumentów zwrotnych będzie wdrażanych z funduszy strukturalnych, tym więcej środków na kolejne inwestycje pozostanie w regionie.</p>
Porozumienie terytorialne	<p>Porozumienie terytorialne może być zawierane przez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zarząd województwa z jednostkami samorządu terytorialnego z obszaru tego województwa lub ich związkami, porozumieniami lub stowarzyszeniami, realizującymi zadania w zakresie polityki rozwoju wynikające ze strategii rozwoju województwa; 2) ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, a także właściwego ministra, jeżeli zakres porozumienia terytorialnego tego wymaga, z gminą lub powiatem, lub ich związkami, porozumieniami lub stowarzyszeniami, w przypadku, gdy jego zasadność wynika z krajowej strategii rozwoju regionalnego; 3) jednostki samorządu terytorialnego realizujące zadania w zakresie polityki rozwoju wynikające ze strategii rozwoju ponadlokalnego albo strategii rozwoju gmin objętych tym porozumieniem.
Programy współpracy terytorialnej Interreg	<p>W latach 2021-2027 Polska uczestniczy w 14 programach Interreg. Ich zakres został opracowany wspólnie z zagranicznymi partnerami.</p> <p>Polska pełni funkcję instytucji zarządzającej dla transgranicznych programów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Południowy Bałtyk - Polska-Słowacja - Polska-Saksonia - Polska-Ukraina <p>Polska uczestniczy także w programach zarządzanych przez zagranicznych partnerów. Są to programy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - transgraniczne: a) Litwa – Polska, b) Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia-Polska, c) Brandenburgia-Polska, d) Czechy-Polska - transnarodowe:<ol style="list-style-type: none"> a) Europa Środkowa b) Region Morza Bałtyckiego, - międzyregionalne:<ol style="list-style-type: none"> a) Europa b) URBACT c) ESPON 2030 d) Interact <p>Podstawowe zasady w programach Interreg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - refundacja do 80% wydatków w projekcie (90% w programie z Ukrainą) - szeroka tematyka dla projektów współpracy w międzynarodowym partnerstwie - uproszczone metody rozliczania - baza dobrych praktyk z zakończonych projektów - wsparcie na etapie wnioskowania i realizacji projektów - zaliczki dla beneficjentów w programie Polska-Ukraina.
Programy rozwoju i inne instrumenty finansowane ze środków krajowych	<p>Projekty strategiczne istotne dla realizacji celów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego: Racjonalny system finansowania JST, Narodowy Program Mieszkaniowy, Pakt dla obszarów wiejskich, SMUP, System Koordynacji KIS i RIS, Kompetencje w społeczeństwie informacyjnym, Dostępność Plus czy Centralny Port Komunikacyjny.</p>

Źródło: Opracowanie własne.

VI. Spis wykresów, tabel, rysunków.

Tabela 1. Charakterystyka dokumentów strategicznych na poziomie krajowym i regionalnym.	10
Tabela 2. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030 z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu.....	12
Tabela 3. Szczegółowa zgodność Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030.	13
Tabela 4. Sołectwa gminy Rachanie.	16
Tabela 5. Drogi publiczne na terenie gminy- wojewódzkie (DW), powiatowe (DP), gminne (DG).	19
Tabela 6. Liczba mieszkańców w gminach powiatu tomaszowskiego w 2022 roku.	23
Tabela 7. Liczba mieszkańców w gminie wg. miejscowości (stan na dzień 31.12.2023r.)....	24
Tabela 8. Ruch naturalny w gminie w latach 2013-2022.....	25
Tabela 9. Mieszkańcy gminy Rachanie wg. ekonomicznych grup wieku w ujęciu liczbowym w latach 2013-2022.	27
Tabela 10. Prognoza ludności gminy Rachanie w latach 2017-2030 oraz porównanie z danymi rzeczywistymi.....	29
Tabela 11. Prognoza liczby ludności wg. ekonomicznych grup wieku w latach 2017-2030...	30
Tabela 12. Struktura gruntów w gminie – stan na koniec 2023 r.....	31
Tabela 13. Liczba osób bezrobotnych na terenie gminy Rachanie w latach 2013-2022.	38
Tabela 14. Bezrobotni zarejestrowani w 2023 roku.....	38
Tabela 15. Wykaz obszarów chronionych na podstawie Centralnego Rejestru Form Przyrody.	45
Tabela 16. Ujęcia wody na terenie gminy Rachanie.....	46
Tabela 17. Szamba i zagrodowe oczyszczalnie ścieków na terenie Gminy (wg. stanu na koniec 2021 r.)	47
Tabela 18. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku w latach 2017-2022.....	48
Tabela 19. Wykaz punktów oświetlenia ulicznego w rozbiciu na miejscowości.	49
Tabela 20. Wykaz obiektów zabytkowych w rejestrze zabytków Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie.....	51
Tabela 21. Legenda do tabeli 21.	52
Tabela 22. Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków.	52
Tabela 23. Stanowiska archeologiczne ujęte w gminnej ewidencji zabytków gminy	64
Tabela 24. Infrastruktura sportowa.	78
Tabela 25. Charakterystyka sieci osadniczej.....	84
Tabela 26. Dane zbiorcze w miejscowościach objętych rewitalizacją.....	88
Tabela 27. Statystyka Posterunek Policji w Tyszowcach w latach 2018-2023.	91

Tabela 28. Statystyka Posterunku Policji w Tyszowcach w latach 2018-2023.	93
Tabela 29. Stan głównego wyposażenia jednostek OSP w gminie– stan na koniec 2023 r.	94
Tabela 30. Formy pomocy społecznej realizowanej w gminie Rachanie w latach 2017– 2023.	104
Tabela 31. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w latach 2017-2023.	106
Tabela 32. Zasoby mieszkaniowe w gminie Rachanie w latach 2013-2022.	108
Tabela 33. Infrastruktura oświatowo-edukacyjna	111
Tabela 34. Syntetyczny opis placówek oświatowo-edukacyjnych.	111
Tabela 35. Budżet gminy Rachanie w latach 2019-2023 (w zł).	122
Tabela 36. Projekty zrealizowane przez Urząd Gminy Rachanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej.	124
Tabela 37. Analiza SWOT.	127
Tabela 38. Najważniejsze problemy w gminie.	130
Tabela 39. Priorytetowe obszary rozwoju.	133
Tabela 40. Cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030.	135
Tabela 41. OSI Roztocze- charakterystyka.	150
Tabela 42. Inwestycje punktowe.	163
Tabela 43. Ustalenia i rekomendacje wynikające z przyjętego modelu.	166
Tabela 44. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.	175
Tabela 45. Mierniki i wskaźniki monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030.	177
Tabela 46. Szacowanie kosztów.	179
Tabela 47. Źródła finansowania Strategii Rozwoju Gminy Rachanie.	184
Tabela 48. Obszary tematyczne w ankiecie.	190
Tabela 49. Zbiory do podsumowania ankiety.	191
Tabela 50. Podsumowanie ankiety do przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030.	191
Wykres 1. Liczba ludności w gminie Rachanie w latach 2013-2022.	24
Wykres 2. Liczba ludności w gminie Rachanie w latach 2013-2022 wg. płci.	25
Wykres 3. Zameldowania, wymeldowania oraz saldo migracji w gminie Rachanie w latach 2012-2021.	26
Wykres 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie w latach 2013-2022.	27
Wykres 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie w latach 2013-2022.	28
Wykres 6. Struktura ludności ze względu na wiek i płeć w gminie w 2022 roku.	28

Wykres 7. Struktura branżowa podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy w 2023 roku.	33
Wykres 8. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności w Gminie Rachanie w latach 2013–2022.	33
Wykres 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności w 2022 roku – porównanie średniej dla województwa, powiatu i gminy.	34
Wykres 10. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1 tys. ludności w Gminie w latach 2013–2022.	34
Wykres 11. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1 tys. ludności w 2022 roku – porównanie średniej dla województwa, powiatu i gminy.	35
Wykres 12. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Rachanie w latach 2013–2022.	35
Wykres 13. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2022 roku – porównanie średniej dla województwa, powiatu i gminy.	36
Wykres 14. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie w latach 2013–2022	39
Wykres 15. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2023 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i gminy.	39
Wykres 16. Liczba interwencji- pożary OSP z terenu Gminy Rachanie w latach 2017-2023.	100
Wykres 17. Liczba interwencji- miejscowe zagrożenia OSP z terenu Gminy Rachanie w latach 2017-2023.	100
Wykres 18. Kalkulacja wydatków na OSP w gminie w 2023 roku [zł].	101
Wykres 19. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w 2023 roku.	105
Wykres 20. Liczba porad lekarskich udzielonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w gminie Rachanie w latach 2013-2022.	107
Wykres 21. Liczba budynków mieszkalnych w gminie Rachanie w latach 2013-2022.	108
Wykres 22. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w gminie w latach 2013-2022.	109
Wykres 23. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2013-2022.	112
Wykres 24. Współczynnik solaryzacji brutto w gminie Rachanie w latach 2013-2022.	113
Wykres 25. Porównanie wysokości subwencji oświatowej i wydatków na oświatę w tys. PLN w latach 2013-2022.	114
Wykres 26. Struktura wydatków i dochodów budżetu gminy Rachanie w latach 2019-2023 [w tys. złotych].	123
Schemat 1. Logika części programowej strategii.	131
Schemat 2. Wizja Gminy Rachanie.	131
Schemat 3. Misja Gminy Rachanie.	132
Schemat 4. Architektura celów i kierunków działań.	133

Schemat 5. Cele strategiczne gminy Rachanie.....	134
Schemat 6. Główne kierunki rozwoju gminy Rachanie.....	162
Schemat 7. Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii.....	171
Mapa 1. Położenie geograficzne Gminy Rachanie.	15
Mapa 2. Stopa bezrobocia w grudniu 2023 r. w powiatach województwa lubelskiego.....	37
Mapa 3. Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin woj. lubelskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji.....	41
Mapa 4. Syntetyczny wskaźnik podaży turystycznej w 2015 r.....	79
Mapa 5. Syntetyczny wskaźnik atrakcyjności przyrodniczej w 2015 r.	80
Mapa 6. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	83
Mapa 7. Obszary zdegradowane i rewitalizacji określone Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Rachanie na lata 2017-2023.	89
Mapa 8. Frekwencja w pierwszej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r.....	116
Mapa 9. Frekwencja w drugiej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r.....	117
Mapa 10. Frekwencja w wyborach 2019 r. do Sejmu i Senatu.	117
Mapa 11. Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2019 r.	118
Mapa 10. Frekwencja w wyborach 2023 r. do Sejmu.....	119
Mapa 10. Frekwencja w wyborach 2023 r. do Senatu.	119
Mapa 12. OSI Roztocze	149
Mapa 13. Elementy struktury osadniczej wraz z lokalnym układem komunikacyjnym.....	155
Mapa 14. Demografia – zmiany liczby ludności w latach 2017-2021.....	156
Mapa 15. Ochrona przyrody.....	157
Mapa 16. Infrastruktura wodociągowa.....	158
Mapa 17. Infrastruktura techniczna.....	159
Mapa 18. Układ funkcjonalno-przestrzenny gminy Rachanie.....	160
Mapa 19. Model funkcjonalno-przestrzenny gminy Rachanie	164

VII. Załączniki

Załącznik nr 1. Partycypacja społeczna- podsumowanie rezultatów konsultacji społecznych

Przygotowując się do opracowania niniejszego dokumentu Urząd Gminy Rachanie w okresie 21.02.2024 r. – 7.03.2024 r. przeprowadził ankietę, prosząc mieszkańców o wypowiedzenie się w temacie planowanych do wykonania projektów inwestycyjnych. Inwestycje były oceniane, w skali od 1 do 10 (1- inwestycja niepotrzebna, 10 - inwestycja potrzebna), przez osoby zamieszkujące gminę.

Opracowaną przy udziale zespołu złożonego z ekspertów zewnętrznych i pracowników Urzędu Gminy listę zawierającą planowane inwestycje podzielono wg. obszarów tematycznych wskazanych w tabeli.

Tabela 48. Obszary tematyczne w ankiecie.

Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych.

- 1.1. Budowa/ modernizacja infrastruktury drogowej oraz promocja elektromobilności
- 1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej i wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami
- 1.3. Rozwój usług cyfrowych i infrastruktury telekomunikacyjnej
- 1.4. Rewitalizacja i wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Cel strategiczny 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy

- 2.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego
- 2.2. Rozwój usług i infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
- 2.3. Upowszechnianie wykorzystujących technologie cyfrowe form dostępu do kultury
- 2.4. Promocja gminy

Cel strategiczny 3. Ochrona walorów środowiska

- 3.1. Ochrona i kształtowanie zasobów wodnych
- 3.2. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i infrastruktury publicznej
- 3.3. Rozwój niskoemisyjnych i zeroemisyjnych mocy wytwórczych, energetyki rozproszonej

Cel strategiczny 4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy

- 4.1. Wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych
- 4.2. Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego
- 4.3. Rozwój agroturystyki, turystyki wiejskiej i rolniczego handlu detalicznego
- 4.4. Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości

Cel strategiczny 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą

- 5.1. Włączenie i integracja społeczna
- 5.2. Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej
- 5.3. Bezpieczeństwo publiczne
- 5.4. Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania

Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

W tabeli poniżej przedstawiono zestawienie zbiorcze projektów inwestycyjnych wraz ze średnią punktów uzyskaną przez każdą z inwestycji.

Listę inwestycji przedstawiono w kolejności malejącej wg. średniej arytmetycznej. Ponadto inwestycje zostały podzielone na 3 zbiory:

Tabela 49. Zbiory do podsumowania ankiety.

Priorytet	Oznaczenie	Zakres od	Zakres do
wysoki	1	8,57	9,70
średni	2	7,43	8,56
niski	3	6,30	7,42

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 50. Podsumowanie ankiety do przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030

Wartości	Priorytet	Średnia
1.2.4. Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.	1	9,70
1.2.8. Działania zmierzające do usuwania z terenu gminy wyrobów zawierających azbest.	1	9,00
1.1.1. Przebudowa sieci dróg w miejscowościach: Werechanie, Kociuba, Żwiartówek, Rachanie, Woźuczyn, Pawłówka, Józefówka.	1	8,80
1.1.3. Przebudowa sieci dróg w miejscowościach: Kozia Wola, Siemierz, Siemnice, Grodyślawice, Rachanie, Werechanie, Woźuczyn, Józefówka, Michalów, Pawłówka.	1	8,80
1.2.3. Budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej obejmującej obszar wsi Siemnice, Woźuczyn, Michalów-Kolonia, Kozia Wola, Siemierz, Żwiartówek, Żwiartówek-Kolonia.	1	8,80
3.3.1. Wsparcie na terenie całej gminy budowy paneli fotowoltaicznych i pomp ciepła oraz innych odnawialnych źródeł energii skierowanych do beneficjentów prywatnych i instytucji publicznych w celu zwiększenia wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii.	1	8,80
5.1.6. Przebudowa budynku Urzędu Gminy w Rachaniach z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych i montażem windy.	1	8,70
5.3.1. Doposażenie jednostek OSP z terenu gminy w nowoczesny sprzęt ratowniczo – gaśniczy.	1	8,60
1.1.5. Przebudowa, budowa i wymiana oświetlenia ulicznego na terenie wszystkich miejscowości na terenie Gminy Rachanie w ramach wsparcia energooszczędności.	2	8,40
1.2.7. Budowa nowej sieci oraz modernizacja, przebudowa i remont istniejącej sieci wodociągowej łącznie z ujęciami wodnymi na terenie Gminy Rachanie.	2	8,30
5.1.1. Przebudowa istniejącego budynku na Dzienny Dom Seniora w Grodyślawicach.	2	8,30
5.1.3. Przebudowa obiektu użyteczności publicznej w Michalowie Kolonii (Ośrodek Zdrowia w Woźuczynie-Cukrowni).	2	8,30
1.3.1. Cyfryzacja jednostek publicznych na terenie gminy.	2	8,10
1.1.2. Przebudowa drogi w miejscowości Michalów-Kolonia.	2	8,00
2.2.3. Wyznaczenie i budowa sieci ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą na terenie Gminy Rachanie.	2	8,00
3.1.1. Budowa małej retencji przy domach jednorodzinnych.	2	8,00

5.2.1. Przebudowa istniejącego budynku na żłobek w miejscowości Grodyślawice.	2	7,90
5.3.2. Modernizacja istniejących remiz na terenie gminy.	2	7,90
1.1.6. Modernizacja, przebudowa i remont istniejących dróg wewnętrznych i gminnych oraz wsparcie modernizacji i przebudowy dróg powiatowych i wojewódzkich.	2	7,80
5.1.2. Budowa Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rachaniach.	2	7,80
1.2.1. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej obejmującej obszar wsi Rachanie-Kolonia, Rachanie, Werechanie-Kolonia, Michalów, Michalów Kolonia.	2	7,60
2.3.1. Działania związane z imprezami kulturalnymi, takimi jak wystawy i festiwale oraz kampanie promocyjne, bezpośrednio związane ze wsparciem infrastrukturą kulturalną.	2	7,60
2.4.2. Pozyskiwanie terenów pod inwestycje oraz ich uzbrojenie.	2	7,60
3.2.1. Przebudowa i rozbudowa Gminnego Ośrodka Kultury w Rachaniach w ramach poprawy efektywności energetycznej budynku.	2	7,60
3.2.3. Przebudowa świetlic wiejskich w miejscowościach: Michalów, Wożuczyn, Kozia Wola, Siemnice, Werechanie, Józefówka w celu poprawy efektywności energetycznej w budynkach.	2	7,60
5.1.4. Przebudowa świetlic wiejskich w miejscowościach: Grodyślawice, Pawłówka, Werechanie, Siemnice, Siemierz.	2	7,60
1.1.4. Przebudowa drogi gminnej Rachanie – Żwiartówek.	2	7,50
2.2.4. Przebudowa Gminnego Stadionu sportowego w miejscowości Wożuczyn - Cukrownia.	2	7,50
1.2.5. Modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Michalów - Kolonia.	3	7,40
2.4.1. Inwestycje ukierunkowane na poprawę dostępności do miejsc inwestycyjnych.	3	7,40
5.2.2. Tworzenie Spółdzielni Socjalnych w celu aktywizacji zawodowej mieszkańców.	3	7,40
1.2.2. Budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej obejmującej obszar wsi Werechanie, Pawłówka, Józefówka, Grodyślawice, Grodyślawice-Kolonia.	3	7,30
1.4.1. Rewitalizacja obiektów zabytkowych i parków w miejscowościach Wożuczyn i Rachanie w kierunku zrównoważonej turystyki.	3	7,30
5.1.5. Budowa świetlicy wiejskiej w Żwiartówku.	3	7,10
2.2.2. Budowa boiska i hali sportowej przy Zespole Szkół w Michalowie	3	7,00
1.2.6. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w terenach zabudowy rozproszonej na terenie całej gminy w szczególności w miejscowościach Pawłówka, Siemierz, Żwiartówek-Kolonia.	3	6,90
3.2.2. Termomodernizacja Ośrodka Zdrowia w Rachaniach.	3	6,90
2.2.1. Budowa ścieżki rowerowej w miejscowości Wożuczyn - Cukrownia	3	6,60
2.1.1. Rewitalizacja stawów w miejscowości Rachanie.	3	6,40
3.2.4. Termomodernizacja budynku mieszkalnego w Grodyślawicach.	3	6,30

Źródło: Opracowanie Urzędu Gminy w Rachaniach.

Załącznik nr 2. Konsultacje projektu Strategii

Konsultacje społeczne projektu „Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030” zostały przeprowadzone zgodnie z Zarządzeniem nr 71.2022 Wójta Rachanie z dnia 16 marca 2022 r. w sprawie: konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030”.

Konsultacje zostały przeprowadzone w terminie od 17 marca 2022 r. do 21 kwietnia 2022 r.

Ogłoszenie o rozpoczęciu konsultacji zostało zamieszczone w dniu 16 marca 2022r. na stronie internetowej Urzędu Gminy Rachanie pod adresem:

w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Rachanie – pod linkiem: BIP Rachanie Zarządzenia oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Rachanie.

Projekt strategii został udostępniony w okresie konsultacji poprzez:

- 1) wyłożenie wersji papierowej do publicznego wglądu w siedzibie Urzędu Gminy Rachanie, ul. Dolna 1, 22-640 RACHANIE, pok. nr x, w okresie od x r. do x r..
- 2) zamieszczenie od dnia XXX. wersji elektronicznej na stronie internetowej Gminy Rachanie xxx. oraz w zakładce „xxx”
- 3) zamieszczenie od XXX r. wersji elektronicznej w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Rachanie w zakładce xxx;
- 4) przedstawienie Projektu Strategii na spotkaniach konsultacyjnych, które odbyły się w dniu xxx w Urzędzie Gminy Rachanie, Plac Tadeusza Kościuszki 1, Rachanie 22-460.
- 5) Dodatkowo projekt „Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030” został przekazany do konsultacji:
  - a) sąsiednim gminom:
  - b) Dyrektorowi Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Lublinie.
  - 6) Lista podmiotów, do których zostało przesłane zaproszenie do udziału w konsultacjach drogą elektroniczną (e mail) i lub telefoniczną:
    - a) Radni Rady Gminy Rachanie
    - b) Szkoły Podstawowe
    - c) Ośrodek Pomocy Społecznej w Rachaniach,
    - d) Gminnego Ośrodka Kultury
    - e) Gminna Biblioteka Publiczna.

Dodatkowo na spotkaniu Wójta Rachanie z lokalnymi przedsiębiorcami, przed rozpoczęciem procedury konsultacji społecznych Projektu Rozwoju Gminy Rachanie w dniu xxx. przedstawiono ogólne założenia Dokumentu i poinformowano o planowanych konsultacjach społecznych.

7) Osoby i podmioty zainteresowane tematyką objętą zakresem konsultacji mogły składać opinie i wnioski do Projektu Strategii w w/w terminie w następujących formach:

- ✓ **pisemnie, poprzez formularz konsultacyjny** - dostępny do pobrania w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Rachanie, na stronie internetowej Urzędu Gminy Rachanie, Sekretariacie Urzędu Gminy Rachanie, który należało przestać na adres mailowy: xxx, lub poprzez system ePUAP, adres skrytki pocztowej Urzędu: xxx lub pocztą na adres: Urząd Gminy Rachanie, Dolna 1, 22-640 Rachanie lub dostarczyć do Urzędu Gminy Rachanie, Dolna 1, 22-640 Rachanie,
- ✓ **ustnie oraz pisemnie podczas spotkań konsultacyjnych**, które odbyły się w dniu xxx o godzinie xxx oraz o godz. xxx w Urzędzie Gminy Rachanie, Dolna 1, 22-640 Rachanie.

Załącznik nr 3. Ewaluacja ex-ante